

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Λο. 18241

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ - ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΓΑ
ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ - ΔΗΜ. Γ. ΖΗΣΗ Κ. Α.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

για τήν πέμπτη τάξη του δημοτικού σχολείου

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1946

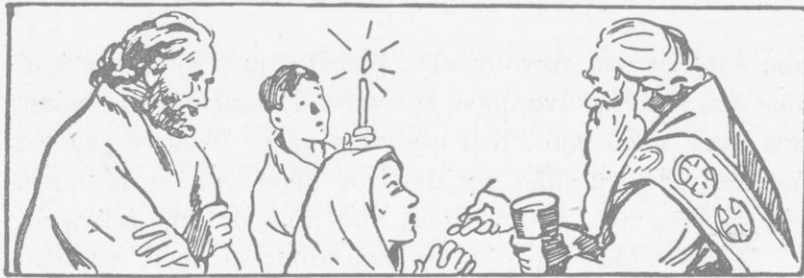
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Α 10434

Ο ΚΡΥΦΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Είναι τρεις ή ὄρα μετὰ τὰ μεσάνυχτα καὶ σπάνιοι οἱ διαβάτες στὸ δρόμο. Εἶναι οἱ τελευταῖοι ποὺ γυρίζουν ἀπὸ τὴν πρώτη Ἀνάσταση καὶ πηγαίνουν βιαστικοὶ στὰ σπίτια τους.

Σὲ λίγο τίποτε πιά δὲν ἀκούεται καὶ νεκρική σιγή βασιλεύει σ' ὅλη τὴν τούρκικη συνοικία τοῦ Ἡρακλείου.

Ξαφνικά, ἀνοίγει ἀθόρυβα ἡ αὐλόπορτα ἑνὸς μεγάλου σπιτιοῦ καὶ προβάλλει ἀνθρώπινο κεφάλι. Γυρίζει δεξιά καὶ ἀριστερὰ καὶ παρατηρεῖ μὲ προσοχὴ μέσα στὸ σκοτάδι. Τραβιέται μέσα καὶ πάλι ξαναφαίνεται καὶ κοιτάζει μὲ προσοχή.

— Ἐλᾶτε, δὲν εἶναι κανένας, ἀκούεται χαμηλὴ φωνή.

Τρεῖς σκιές, ἡ μιὰ μεγάλη καὶ οἱ δυὸ μικρότερες, βγήκανε στὸ δρόμο.

— Πᾶμε γρήγορα, ψιθύρισε ὁ ψηλὸς ἄντρας· πᾶμε γρήγορα, γιατί ἀργήσαμε καὶ θὰ μᾶς περιμένῃ. Σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὸ μαντήλι σου, Ἐσμὲ! Ρεσίτ, δός μου τὸ χέρι σου.

Περπατούσανε κι οἱ τρεῖς σιωπηλοὶ στὸ σκοτάδι. Μόλις

ὅμως ἔστριψαν τὸ στενὸ σοκάκι, βρήκανε μιὰ γριά, πὺν κρα-
τοῦσε στὸ χέρι της ἀναμμένη λαμπάδα. Περπατοῦσε μὲ κόπο,
γιατὶ ἦταν πολὺ γριά. Καὶ φρόντιζε μὲ τὸ ἀδειανὸ χέρι νὰ
προφυλάξῃ τὴ λαμπάδα της ἀπὸ τὸν ἀέρα, γιὰ νὰ φέρῃ στὸ
σπίτι τὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως, πὺν πῆρε ἀπ' τὴν ἐκκλησιά.

Ὅταν εἶδαν τὸ φῶς τῆς λαμπάδας οἱ τρεῖς νυχτερι-
νοὶ διαβάτες, γύρισαν ἀλλοῦ τὸ κεφάλι τους, γιὰ νὰ μὴ
γνωριστοῦν. Τοῦ κάκου ὅμως. Ἡ γριά σήκωσε τὴ λαμπά-
δα της καὶ τοὺς φώτισε.

— Πολλὰ τὰ ἔτη σας, Μεχμέτ μπέη, εἶπε ἡ γριά.

— Καλημέρα, κυρά, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος, καὶ τοῦ χρο-
νου ! Καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του.

Ἡ γριά τοὺς κοίταξε ἀπὸ κοντά, ὥσπου τοὺς ἔχασε
ἀπὸ τὰ μάτια της.

«Περίεργο πρᾶμα ! Εἶπε μὲ τὸ νοῦ της. Ποῦ νὰ πᾶνε
τέτοια ὥρα ὁ Μεχμέτ μπέης μὲ τὴ χανούμισσα καὶ τὸ γιό του ;
Χριστέ μου, δὲν κάνεις τὸ θάμα σου νὰ γλιτώσουν οἱ Χρι-
στιανοὶ ἀπὸ ἕναν κακὸ Τοῦρκο ; »

Βυθισμένη στὸ σκοτάδι ἦταν καὶ ἡ ἐκκλησιά τοῦ Ἁγίου
Μηνᾶ. Ἐδῶ καὶ λίγη ὥρα, χιλιάδες κεριῶν τὴ φώτιζαν· χι-
λιάδες Χριστιανῶν στὴν αὐλὴ της ἔπαλλαν χαρμόσυνα τὸ
«Χριστὸς Ἀνέστη». Τώρα ἔμεινε μόνο τὸ ἄρωμα τοῦ λυβα-
νιοῦ καὶ τῶν κεριῶν. Καὶ μόνο τὸ καντήλι, πὺν ἔκαιε μπρο-
στὰ στὴν ἀσημένια εἰκόνα τῆς Παναγίας, θαμπόφεγγε. Παν-
τοῦ βασίλευε ἀπόλυτη σιγή.

Δυὸ χτύποι ἀκούστηκαν στὴν ἐξώθυρα. Ἀπὸ ἕνα στασί-
δι σηκώνεται κάποιος καὶ τρέχει ν' ἀνοίξῃ· ἦταν ὁ παπὰς τοῦ
Ἁγίου Μηνᾶ.

Οἱ τρεῖς νυχτερινοὶ διαβάτες μπαίνουν ἀθόρυβα στὴν
ἐκκλησιά καὶ φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ. Σφαλίζουσι καλά τὴν

πόρτα, προχώροῦν εὐλαβικὰ στὸ εἰκονοστάσι, γονατίζουν καὶ κάνουν τὸ σταυρὸ τους. Ὁ παπα-Γρηγόρης μπαίνει ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα στὸ ἱερό, ἀνοίγει τὴν Ὁραία Πύλη καὶ λείει στὸ μικρότερο ἀπὸ τοὺς τρεῖς :

— Ἔλα, παιδί μου, νὰ μὲ βοηθήσης ! Καὶ τοῦ δίνει μιὰ μικρὴ λαμπάδα, ποὺ τὴν ἀναψε ἀπὸ τὸ ἀκοίμητο φῶς, ποὺ εἶναι ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα.

Ὁ παπα-Γρηγόρης φόρεσε τὸ χρυσοκέντητο πετραχήλι του, πῆρε μὲ βαθὺ σεβασμὸ τὸ Δισκοπότηρο καὶ πλησίασε στὴν Ὁραία Πύλη. Μπροστά του στέκεται τὸ συμπαθητικὸ τουρκόπαιδο, ὠχρό, συγκινημένο, μὲ τὴ λαμπάδα στὸ χέρι.

— Πλησιάστε, εἶπε ὁ παπὰς στοὺς ἄλλους δυό.

Πρῶτα πλησίασε ἡ γυναίκα, τριάντα ἔως τριανταπέντε χρονῶν. Ἦταν ὠχρὴ καὶ βαθιὰ συγκινημένη. Τὴ στιγμὴ ποὺ ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια τοῦ ἱεροῦ, χρειάστηκε νὰ τὴν ὑποστηρίξει ὁ Μεχμέτ μπέης, γιὰ νὰ μὴν πέση. Τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια τῆς ἦταν δακρυσμένα.

— « Μεταλαμβάνει ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ Μαρία, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος », εἶπε ὁ παπὰς μ' ἐπισημότητα· καὶ τῆς ἔδωσε τὴν Ἁγία Μετάληψη.

Δυὸ μεγάλα δάκρυα κύλησαν στὸ πρόσωπο τῆς σεμνῆς ἐκείνης γυναίκας· κι ἀκούστηκε νὰ ψιθυρίζη : « Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου ».

Πῆρε ἔπειτα ἡ γυναίκα τὴ λαμπάδα στὸ χέρι τῆς καὶ πλησίασε τὸ παιδί.

— « Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Νικόλαος »... ἐπανάλαβε ὁ παπὰς, κοιτάζοντας στοργικὰ τὸ συμπαθητικὸ παιδί.

Τώρα ἦρθε ἡ σειρὰ τοῦ Μεχμέτ. Ἀνεβαίνει μὲ θάρρος καὶ πλησιάζει τὸν παπά. Τὸ φῶς τῆς λαμπάδας τρέμει, γιὰτὶ τρέμουνε καὶ τὰ χέρια τῆς Μαρίας.

— « Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἐμμανουήλ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος », λέει γιὰ τρίτη φορὰ ὁ παπᾶς, δακρύζοντας τώρα κι αὐτός.

— Ἀμήν! Εἶπε μὲ βαθιὰ φωνὴ ὁ μυστικὸς Χριστιανός.

Σὲ λίγα λεπτὰ οἱ τρεῖς σκιὲς χάνονται καὶ πάλι στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους τοῦ Ἡρακλείου καὶ βιαστικά γυρίζουν στὸ σπίτι τους. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲ βρέθηκε καμμιὰ γριὰ στὸ δρόμο νὰ τοὺς γνωρίσῃ μὲ τὸ φῶς τῆς λαμπάδας καὶ νὰ ξαναπῆ :

— Θεέ μου, δὲν κάνεις τὸ θαῦμα σου, γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ ἓναν κακὸ Τοῦρκο οἱ χριστιανοί ;

Μόνο ὁ παπα-Γρηγόρης ἤξερε, ὅτι ὁ Μεχμέτ μπέης ἦτανε χριστιανός, πὺ πολὺ πιστὸς ἀπὸ πολλοὺς, πὺ λέγονται μονάχα χριστιανοί.

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

— Ἁγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία...

Ἐὸλη ἡ γειτονιὰ ἀντηχοῦσε ἀπ' τὰ χαρμόσινα κάλαντα, πὺ τραγουδοῦσαν τὰ παιδάκια τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς. Καὶ τὸ βράδυ, μαζεμένη γύρω στὸ τζάκι ἡ οἰκογένεια τοῦ παπα-Θύμιου, καμάρωνε τὰ δῶρα, πὺ χάρισε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, καὶ περιέμενε τὴν ὥρα τῆς βασιλόπιτας.

Ἐὸ Γιώργος, μαθητῆς τῆς πέμπτης τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἔπάνω κάτω ἔντεκα χρονῶν, κρατοῦσε στὰ χέρια του ἓνα χρυσοδεμένο βιβλίο καὶ στριφογύριζε ἀπ' ὄλες τὶς μεριές καὶ ξεφύλλιζε τὶς εἰκόνες του. Καὶ ἡ Μαρία, ἓνα χρόνον μικρότερη, κρατοῦσε καὶ χᾶιδε καὶ καμάρωνε μιὰ πανώρια κούκλα.

Καὶ πάλι ἀντήχησαν στὴ γειτονιὰ οἱ χαρούμενες φωνές τῶν παιδιῶν :

— “Αγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία . . .

— Ποῦ εἶναι ἡ Καισαρεία, μπαμπά ; ρώτησε ἡ Μαρία.

— Εἶναι πέρα στὴν Ἀνατολή, παιδί μου. Μὰ τὴ λένε
Καισάρεια καὶ ὄχι Καισαρεία.

— Καὶ γιατί τὰ παιδιὰ τὴ λένε ἔτσι ;

— Γιατί ἔτσι ταιριάζει καλύτερα στὸ τραγούδι τους.
Μήπως θέλετε νὰ σᾶς πῶ τὴν ἱστορία τοῦ Ἁϊ-Βασίλη; Ἔτσι
θὰ περάση καὶ ἡ ὥρα, ὅσο νὰ κόψουμε τὴ βασιλόπιτα.

Χαρούμενα τὰ παιδιὰ τριγύρισαν τὸν παπα-Θύμιο. Ἡ
παπαδιά ἔριξε κι ἄλλα ξύλα στὴ φωτιά, ἔδωσε σ’ ὅλους ἀπὸ
ἕναν κουραμπιέ κι ὁ παπὰς ἄρχισε τὴν ἱστορία.

— Ὅπως σᾶς εἶπα καὶ πρωτύτερα, ἡ Καισάρεια εἶναι
βαθιά στὴν Ἀνατολή, σὲ μιὰ χώρα, πού τὴ λένε Καππαδοκία.
Ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ Ἁϊ-Βασίλης τριακόσια τριάντα χρόνια
ἔστερ’ ἀπ’ τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Οἱ γονεῖς του, ὅπως οἱ
περισσότεροι πατριῶτες του, ἦταν εἰδωλολάτρεις. Ἡ μητέρα
του, ἡ Ἐμμέλεια, ἦταν μιὰ σπάνια γυναίκα κι ἔδωσε στὸ παιδί
της πολὺ καλὴ ἀνατροφή. Πόσα χρωστοῦμε ὅλοι οἱ Χριστιανοί
στὴν καλὴ αὐτὴ μητέρα !

Ὅταν μεγάλωσε ὁ Βασίλειος, πῆγε στὴν Ἀθήνα νὰ
σπουδάση κι ἐκεῖ γνωρίστηκε μὲ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο. Ἔγινε
στὴν ἀρχὴ δικηγόρος. Στὴν πατρίδα του ἦταν καὶ δάσκαλος
μερικὰ χρόνια. Ἀλλὰ οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο ἐπάγγελμα
τοῦ γέμιζε τὴν ψυχή.

Μὲ τὸ δυνατό του μυαλὸ εἶδε, πὼς ἡ νέα θρησκεία τοῦ
Χριστοῦ ἦταν καλύτερη ἀπ’ τὴν παλιά. Ἔβλεπε κάθε μέρα
νὰ κυνηγοῦν τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς βασανίζουν. Ὁ
αὐτοκράτωρ ἦταν κι’ αὐτὸς εἰδωλολάτρης καὶ δὲν ἤθελε νὰ
πληθαίνουν οἱ Χριστιανοί.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Βασιλείου δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρει τίς

ἀδικίες αὐτές. Σὲ ἡλικία 27 χρονῶν ἔγινε Χριστιανός, μοίρασε ὅλη τὴν περιουσία του στοὺς φτωχοὺς καὶ ξεκίνησε νὰ γνωρίσῃ καὶ ἄλλους τόπους, νὰ γνωρίσῃ καὶ ἄλλους Χριστιανούς, ν' ἀγωνιστῆῃ καὶ αὐτὸς γιὰ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Θέλοντας νὰ ἰδῆ μὲ τὰ μάτια του τὰ μέρη, ποὺ γεννήθηκε καὶ ἔζησε ὁ Χριστός, ταξίδεψε στὴν Αἴγυπτο, στὴν Παλαιστίνη, στὴ Συρία, στὴ Μεσοποταμία. Στὴν Αἴγυπτο γνώρισε καὶ τὸν Ἅγιο Ἀντώνιο.

Βλέπω σὰ μάτια σας, παιδιὰ μου, ν' ἀναγαλλιᾶσθαι ἢ ψυχὴ σας ἀκούοντας τὰ ταξίδια αὐτά, σὰ νὰ τὰ ζηλεύετε. Μὰ λέτε, πὼς ἦταν εὐχάριστα τὰ ταξίδια αὐτά; Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ οὔτε σιδηρόδρομοι ὑπῆρχαν, οὔτε ἀτμόπλοια, οὔτε αὐτοκίνητα. Μὴν ξεχνᾶτε, πὼς οὔτε χρήματα εἶχε πιά ὁ Βασίλειος.

Μὴν ξεχνᾶτε καὶ πόσο κυνηγούσανε παντοῦ τοὺς Χριστιανούς καὶ θὰ καταλάβετε πόσο βασανισμένο ἦταν αὐτὸ τὸ μεγάλο ταξίδι τοῦ Βασιλείου.

Σ' ἓνα ἄλλο του ταξίδι στὸν Πόντο, ποὺ εἶχε καὶ ἓνα πατρικὸ του κτῆμα, ἀποφάσισε νὰ ζήσει κάμποσο καιρὸ στὴν ἐρημίᾳ, μόνος του σὰν χαλόγερος. Διάλεξε μιὰ τοποθεσίαν ἡσυχὴν καὶ τερπνὴν καὶ ἀφοσιώθηκε στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Ἀκοῦστε, πὼς περιγράφει ὁ ἴδιος, σ' ἓνα γράμμα στὸ φίλο του Γρηγόριο, τὸν τόπο, ποὺ διάλεξε νὰ ζήσει :

— « Ἀφοῦ ἀπελπίστηκα πιά, ὅτι θὰ μ' ἀκολουθήσης, ζήτησα καταφύγιο ἐδῶ, στὸν Πόντο. Καὶ ὁ Θεὸς μ' ὁδήγησε σ' ἓναν τόπο, ποὺ μ' εὐχαριστεῖ πάρα πολὺ.

Θυμᾶσαι καμὴν φορὰ, ποὺ παίζοντας πλάθαμε μὲ τὴ φαντασία μας ὁμορφες τοποθεσίες; Τέτοιο εἶναι καὶ τὸ μέρος, ποὺ ζῶ σήμερα. Εἶναι ἓνα ψηλὸ βουνὸ σκεπασμένο ἀπὸ πυκνὸ δάσος. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τρέχουν κρῶα καὶ κατακάθαρα νε-

ρά. Στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ εἶναι μιὰ πεδιάδα, πὺν ποτίζεται ἄφθονα ἀπὸ τὰ νερά αὐτά. Στὴν πεδιάδα αὐτὴ μόνα τους ἔχουν φυτρώσει ὄλων τῶν λογίων τὰ δέντρα καὶ τόσο πυκνά, πὺν καμιά φορὰ δυσκολεύεται κανένας νὰ περάσῃ. Μπροστὰ στὴν τοποθεσία αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε τὸ νησί τῆς Καλυψῶς, πὺν τόσο θαύμασε τὴν ὁμορφιά του ὁ Ὅμηρος».

Πολλοὶ φίλοι του πηγαίνανε νὰ τὸν ἰδοῦν στὴν ἐρημικὴ ζωὴ του· πῆγε κι ὁ Γρηγόριος, μὰ πολὺ λίγο ἔμεινε μαζί του, γιατί δὲν τοῦ ἄρεσε ἡ ζωὴ τῆς ἐρημιάς.

Ἄλλὰ κι ὁ Βασίλειος ἀναγκάστηκε ν' ἀφήσῃ τὴ μοναχικὴ ζωὴ. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐξακολουθοῦσαν ἀγριώτεροι καὶ ἡ ἐξάπλωση τῆς νέας θρησκείας τοῦ Χριστοῦ κινδύνευε νὰ σταματήσει. Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανὸς προστάτευε μὲ φανατισμὸ τὴν εἰδωλολατρεία.

Γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Βασίλειος καὶ χειροτονήθηκε παπάς, τὸν ἴδιο σχεδὸν καιρὸ μὲ τὸ Γρηγόριο. Μὲ τὴ ρητορικὴ του δύναμη ἔδωσε θάρρος στοὺς κατατρεγμένους Χριστιανούς καὶ μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ φιλόνηρωπὴ ζωὴ του ἔδωσε τὸ καλύτερο παράδειγμα τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ. Καὶ ὅταν ἓνας μεγάλος λιμὸς ξαπλώθηκε σ' ὅλη τὴν Καππαδοκία καὶ

τὸν Πόντο, ὁ Βασίλειος τρέχοντας παντοῦ, μάζευε βοηθήματα ἀπὸ τοὺς πλουσίους καὶ μοίραζε στοὺς φτωχοὺς καὶ παρηγοροῦσε τοὺς δυστυχημένους, θυσιάζοντας καὶ τὴ λίγη περιουσία, ποῦ τοῦ εἶχε ἀπομείνει.

Σὲ ἡλικία σαράντα χρόνων, ὁ Βασίλειος ἔγινε Ἐπίσκοπος Καππαδοκίας καὶ ἔμεινε πάντα ὁ πατέρας τοῦ λαοῦ καὶ ὁ φίλος τῶν δυστυχημένων. Φορώντας πάντα τὸ ἴδιο ράσο καὶ τρώγοντας μόνο ψωμί καὶ χόρτα, ἐξοικονομοῦσε ὅ,τι χρειαζόταν γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ ἔχτισε στὴν Καισάρεια μεγάλο νοσοκομεῖο καὶ πτωχοκομεῖο. Καὶ ἔτσι ὁλος ὁ βίος του ἦταν ἓνα πολύτιμο στήριγμα τῆς χριστιανοσύνης.

Ὁ νέος αὐτοκράτορας Οὐάλης — ἐχθρὸς καὶ αὐτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ — ἔστειλε στὴν Καισάρεια ἓναν ἀξιωματικό, τὸ Μόδεστο, γιὰ νὰ φοβίση τὸ Βασίλειο καὶ νὰ τὸν ἀναγκάση νὰ ἀάψη τὸ κήρυγμά του καὶ τίς φιλανθρωπίες του.

Ἀτάραχος ἔμεινε ὁ Βασίλειος στὶς φοβέρες τοῦ ἀξιωματικοῦ.

— Πῶς, τοῦ λέει αὐτός, δὲ φοβᾶσαι τὴ δύναμή μου;

— Καὶ γιατί νὰ τὴ φοβηθῶ; ἀπάντησε ὁ Βασίλειος. Τί μπορεῖς νὰ κάμης;

— Τί μπορῶ νὰ σοῦ κάμω; Ὅλα εἶναι στὴν ἐξουσία μου. Μπορῶ νὰ δημέψω τὴν περιουσία σου, μπορῶ νὰ σ' ἐξορίσω, μπορῶ νὰ σὲ βασανίσω ἀκόμη καὶ νὰ σὲ θανατώσω.

— Μὲ τίποτε ἄλλο νὰ μὲ φοβερίσης, γιατί αὐτὰ δὲν τὰ φοβοῦμαι. Τὴ δήμευση δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιατί δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο ἀπὸ δυὸ τριμμένα ράσα καὶ λίγα βιβλία. Τὴν ἐξορία δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιατί ὅλη τὴ γῆ τὴ θεωρῶ πατρίδα μου. Τὰ βιάσανα δὲν τὰ φοβοῦμαι, γιατί τὸ σῶμα μου εἶναι τόσο ἀδύνατο, ὥστε θὰ νεκρωθῆ, πρὶν προφτάσης νὰ τὸ βασανί-

σης. Καὶ τέλος, δὲ φοβοῦμαι τὸ θάνατο, γιατί αὐτὸς θὰ μὲ φέρῃ συντομώτερα κοντὰ στὸ Θεό.

— Ποτὲ δὲν ἄκουσα τέτοια λόγια, ἀποκρίθηκε ὁ ἀξιωματικὸς μὲ ἀληθινὴ κατάπληξη.

— Γιατὶ καὶ ποτὲ δὲν ἀπάντησες ἀληθινὸ Ἐπίσκοπο. Ἐμεῖς εἴμαστε ἡσυχοὶ καὶ ταπεινοί, ὄχι μοναχὰ μπροστὰ στὸ βασιλιά, ἀλλὰ καὶ στὸν τελευταῖο ἄνθρωπο. ἜΑμα ὁμως πρόκειται γιὰ τὴν πίστη μας στὸ Θεό, οὔτε τὴ φωτιὰ φοβόμαστε, οὔτε τὸ σπαθί, οὔτε τὰ ἄγρια θηρία· αὐτὰ τὰ θεωροῦμε διασκέδαση. Αὐτὰ ἄς τὰ μάθη ὁ αὐτοκράτορας μιὰ γιὰ πάντα.

— Τέτοιος, ἐξακολούθησε ὁ παπα-Θύμιος, ἦταν, παιδιά μου, ὁ σπάνιος αὐτὸς Ἐπίσκοπος. Καὶ μὲ τὸ ἀσθενικό του σῶμα καὶ μέσα σὲ πολλὲς κακουχίες αὐτὸς ἐξακολούθησε νὰ περιοδεύῃ παντοῦ, νὰ ἐλεῆ τοὺς δυστυχημένους, νὰ παρηγορῆ τοὺς θλιμμένους, νὰ δίνῃ θάρρος στοὺς βασανισμένους Χριστιανούς.

Κι ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὶς στερήσεις πέθανε σὲ ἡλικία πενήντα χρονῶν, τὴν ἡμέρα τῆς πρωτοχρονιάς.

Ὅλος ὁ τόπος ἔχασε τὸν πατέρα του καὶ τὸν προστάτη του. Χιλιάδες ἀπ' ὅλη τὴν ἐπαρχία ἔτρεξαν στὴν κηδεῖα του. Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτρες ἔκλαψαν μαζί τὴν ἡμέρα αὐτή. Ἀπὸ τὸν πυκνὸ συνωστισμό πολλοὶ βρῆκαν τὸ θάνατο κι οἱ ἄλλοι τοὺς καλοτύχιζαν, ποὺ πέθαναν μαζί μὲ τὸ Βασίλειο.

— Καὶ τώρα, παιδιά μου, εἶπε τελειώνοντας ὁ παπα-Θύμιος, ἄς ζητήσωμε τὴν εὐχὴ τοῦ Ἁι-Βασίλη καὶ ἄς κόψωμε τὴ βασιλόπιτα γιὰ τὴν καλὴ χρονιά.

ΧΡΟΝΙΑΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Καὶ θαρθοῦν χρονιάρες μέρες: τὰ Χριστούγεννα
 μὲ τ' ἀφρόπλαστα χριστόψωμά τους πρῶτα
 καὶ τ' Ἀι-Βασιλιοῦ μὲ τῶν παιδιῶν τὰ κάλαντα
 καὶ μὲ τῶν νερῶν τ' ἀγιάσματα τὰ Φῶτα.

Κι ὕστερα τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ κι ἡ Ἀνάστασι
 πὺ τὸ ὀλόχαρο χωριὸ θὰ τὴ γιορτάση,
 τῶν βουνῶν βροντοξυπνώντας τοὺς ἀντίλαλους,
 σπέρνοντας λαμπάδων φέγγισμα στὰ δάση.

Καὶ μὲ τὰ λαμπριάτικα καλοκαιριάσματα,
 στήνοντας χορὸ στὰ ὀλόανθα χαμομήλια,
 θ' ἀνεμίζουν κάτω ἀπὸ μηλιᾶς χιονόκλαδα
 κόκκινες ποδιές καὶ κίτρινα μαντήλια.

Γ. Δροσίνης

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΓΟΛΓΟΘΑ

Τὸ ἐνδιαφέρον ὅλου τοῦ ξένου κόσμου, πὺ μαζεύτηκε
 ἐκεῖνον τὸ χρόνο στὴν Ἱερουσαλήμ, δὲν ἦταν τόσο γιὰ τὸ Πά-
 σχα, ἂν καὶ γι' αὐτὸ ἦρθαν, παρὰ γιὰ τὴ δίκη τοῦ Γαλιλαίου
 Ἰησοῦ. Αὐτὸν ἀποκαλοῦσαν ἄλλοι μεγάλον κακοῦργο, ἀπα-
 τεῶνα, ἀγύρτη, ἐπαναστάτη καὶ ἄλλοι μεγάλο Διδάσκαλο,
 Μεσία, προφήτη. Οἱ τελευταῖοι ἦταν πρὸ πάντων Γαλιλαῖοι
 ψαράδες τῆς Γενησαρέτ, πὺ πολλές φορὲς εἶχαν φάει μαζὶ
 του ψάρια καὶ εἶχαν ἀκούσει τίς θεῖες ὁμιλίες του. Καὶ αὐ-
 τοὶ ἦταν, πὺ ἔστρωσαν τρεῖς ἡμέρες τὰ ἱμάτιά τους στὸ
 δρόμο τοῦ Ἰησοῦ κι ἔκραζαν: «Ὡσανὰ ἐν τοῖς Ὑψίστοις!»

Καὶ γι' αὐτὸ τὴ νύχτα τῆς δίκης ἦταν πολλοί, πάρα πολ-

λοί, μαζεμένοι στο πραιτώριο, να παρακολουθήσουν τη δίκη και να μάθουν το αποτέλεσμα. Το πρωί διαδόθηκε σε όλη την Ιερουσαλήμ, ότι ο Γαλιλαῖος καταδικάστηκε να σταυρωθῆ στο λόφο του Γολγοθᾶ μαζί με δύο ληστές. Και γι' αυτό από νωρίς κι ο ντόπιος πληθυσμὸς και οἱ ξένοι ἄρχισαν να μαζεύονται στο δρόμο του Γολγοθᾶ και στο λόφο ἐπάνω φαινόταν κόσμος πολὺς σὰν μυρμήγκια. Ἔτρεχαν ὅλοι ν' ἀπολάβουν τὸ θέαμα τῶν τριῶν ἀνθρώπων και προπάντων νὰ ἰδοῦν τὸν παράξενο ἐκεῖνο Γαλιλαῖο, πὺν τόσες φῆμες διαδίδονταν γι' αὐτόν.

Ἔβλεπε λοιπὸν κανεὶς ἀπὸ τὸ ἓνα κι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ δρόμου ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας και κάθε φυλῆς νὰ περιμένουν ἀνυπόμονα τὸ πέρασμα τῆς συνοδείας.

Ἦταν πιά μεσημέρι κι ἔλαμπαν στὸν ἥλιο οἱ πανοπλίες τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν, πὺν ὀδηγοῦσαν στὸ Γολγοθᾶ τοὺς καταδίκους.

Σὲ λίγο ἡ συνοδεία τῶν στρατιωτῶν, πὺν βιάδιζαν μὲ κανονικὸ βῆμα, ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορο τοῦ Γολγοθᾶ ἔχοντας στὴ μέση τοὺς τρεῖς καταδίκους φορτωμένους μὲ τοὺς σταυροὺς τους. Ὅλοι οἱ θεατὲς ἔτρεχαν τότε στὸ δρόμο, ὅσοι ἦταν πίσω ἔσπρωχναν τοὺς μπροστινοὺς, ὅλοι σηκώνονταν στίς μύτες τῶν ποδιῶν τους, τέντωναν τοὺς λαιμούς των κι ἄνοιγαν διάπλατα τὰ μάτια τους νὰ ἰδοῦν, νὰ ἰδοῦν τοὺς καταδίκους και πρὸ πάντων τὸ Γαλιλαῖο. Γυναῖκες κρατοῦσαν στὴν ἀγκαλιά τους τὰ μικρὰ παιδιά τους κι ἔδειχναν σ' αὐτὰ μὲ τὸ δάχτυλο τὸ Γαλιλαῖο.

Ἐκεῖνος βιάδιζε σκυφτὸς ἀπὸ τὸ βῆρος τοῦ σταυροῦ κι ὁ ἰδρώτας ἔπεφτε σταγόνες ἀπὸ τὸ μέτωπό του στὴ γῆ. Λένε, πὺς τὴν ἄλλη μέρα ὁ δρόμος τοῦ Γολγοθᾶ ἦταν γεμάτος ἀπὸ ἀντισμένους κατάλευκους κρίνους, πὺν φύτρωναν ἀπὸ κάθε σταγόνα τοῦ ἰδρώτα τοῦ Ἰησοῦ και γέμιζαν ἀπὸ εὐωδιά τὸν ἀέρα.

Στὸ πλῆθος μέσα ἦταν καὶ πολλὲς γυναῖκες ἀπὸ τὴ Γαλιλαία, ποὺ εἶχαν ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ μαγεμένες ἀπὸ τὴ γλυκιά του μορφή καὶ τὴ γλυκιά του ὁμιλία. Τὸν εἶχαν ἀκούσει πολὲς φορὲς στὴν ὠραία πατρίδα τους νὰ διδάσκη μὲ τὴ μελωδικὴ φωνή του στίς ἐξοχές, στὴν ἀκρογιαλιά, στίς καταστόλιστες ἀπὸ παπαροῦνες πεδιάδες καὶ ἡ φωνή του ἔφτανε ὡς αὐτὲς μυρωμένη ἀπὸ τίς ἀνθισμένες πορτοκαλιές. Καὶ τώρα τὸν ἔβλεπαν νὰ σηκῶνῃ τὸ σταυρό του καὶ δάκρυα γέμιζαν τὰ μάτια τους, χωρὶς νὰ τολμοῦν νὰ τ' ἀφήσουν νὰ τρέξουν, γιὰ τὸ μάτι τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἔφτανε παντοῦ καὶ ἔβλεπε καὶ κατασκόπευε κάθε ἔνδειξη συμπάθειας στὸν καταλυτὴ τοῦ Νόμου.

Στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου στέκοταν καὶ μιὰ Γαλιλαία, ποὺ κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα παιδάκι ἕξι χρονῶν καὶ ἔσκυβε σ' αὐτὸ καὶ τοῦ ἔδειχνε μὲ τὸ δάχτυλό της τὸν Ἰησοῦ, τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ συνοδεία περνοῦσε ἀπ' ἐμπρὸς της. Τὸ παιδί ὅμως ὅταν εἶδε τοὺς ψηλοὺς καὶ αὐστηροὺς Ρωμαίους στρατιῶτες, ὅταν εἶδε τὰ ὄπλα τους, ποὺ συμβόλιζαν τὴν κυριαρχία τῆς Ρώμης, ν' ἀστράφτουν στὸν ἥλιο, φοβήθηκε, ἔβαλε τίς φωνὲς καὶ προσπαθοῦσε νὰ κρυφτῆ στίς δίπλες τοῦ φορέματος τῆς μητέρας του. Ἐκεῖνη τοῦ ἔδωσε θάρρος μὲ λόγια, τοῦ ἔστρεψε τὸ κεφάλι πρὸς τὸ μέρος τῆς συνοδείας καὶ τοῦ ἔδειχνε τὸν Ἰησοῦ.

Ἐκεῖνο τόλμησε νὰ παρατηρήσῃ καί, μόλις ἀντίκρισε τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ, ἔτρεξε χαρούμενο, πέρασε τὴ γραμμὴ

τῶν στρατιωτῶν, πλησίασε τὸν Ἰησοῦ, ἀγκάλιασε τὰ γόνατά του καὶ τὸν ἔβλεπε κατάματα μ' ἓνα ἀγγελικὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη. Ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα ποὺ εἶχε εὐλογῆσει ὁ Ἰησοῦς λίγες μέρες πρὶν κι ἔτρεξε νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατί τὸν εἶχε ἀγαπήσει.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς εἶδε, ὅτι ἀπ' ὄλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος μόνον ἓνα μικρὸ παιδί τόλμησε νὰ τοῦ δείξῃ συμπάθεια, ἀπόθεσε τὸ βαρὺ σταυρὸ καταγῆς, ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ παιδί στὸ μέτωπο.

Μὲ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ ἡ συνοδεία σταμάτησε καὶ τὸ δειλὸ πλῆθος ἦταν ἔτοιμο νὰ φύγῃ τρομαγμένο, μόλις εἶδε τοὺς Ρωμαίους στρατιῶτες νὰ σταματήσουν. Κάποιος κρύος φόβος ἔπιασε τὸ πλῆθος κι οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶτες, ποὺ δὲν ἀγαποῦσαν τίς ἀταξίες, χτύπησαν τὰ δόρατα στὶς ἀσπίδες τους. Ξεροὶ κρότοι ἀκούστηκαν. Ἦταν ὁ βρυχηθμὸς τῆς Ρώμης. Τὰ πλήθη πάγωσαν στὴ θέση τους.

Ὁ κεντυριῶνας ἔτρεξε βιαστικός, γιὰ νὰ ἰδῆ τί τρέχει καὶ κεντώντας μὲ τὸ δόρυ του τὸν Ἰησοῦ τοῦ εἶπε ἀπότομα: « Ἐμπρὸς δὲν ἔχομε καιρὸ νὰ χάνωμε! Εἴστε τρεῖς ποὺ θὰ σταυρωθῆτε καὶ ἡ ὥρα περνᾷ ».

Τὸ παιδί δόθηκε στὴ μητέρα του, ὁ Ἰησοῦς σήκωσε τὸ σταυρὸ του καὶ ἡ συνοδεία ἐξακολούθησε τὸ δρόμο τῆς πρὸς τὴν κορυφὴ τοῦ λόφου.

Η ΛΑΜΠΡΗ

Νάτην ἢ Λαμπρὴ μὲ τὰ λουλούδια.
Κόψετε, παιδιά, τὴν πασχαλιὰ
κι ὄλα μὲ χαρὲς καὶ μὲ τραγούδια
τρέξετε ν' ἀλλάξωμε φιλιὰ.

Σήμαντρα γλυκά βαροῦν ἀκόμα
καὶ μοσκοβολοῦν οἱ ἐκκλησιές,
μόςχος τὰ φιλιὰ στὸ κάθε στόμα,
τὰ φιλιὰ τῆς ἀνοιξῆς δροσιές.

Πᾶμε νὰ στρωθοῦμε στὸ χορτάρι
καὶ τ' ἄρνι μας ψήνεται σιγά.
Καὶ μὲ τῆς Ἀνάστασης τὴ χάρη
φέρτε νὰ τσουγκρίσωμε τ' αὐγά.

Στ. Σπεράντσας

ΣΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΕΔΕΣΣΗΣ

Κουβαλητό και με δεμένα μάτια ανέβασαν οι Βούλγαροι τὸν Κωνσταντῖνο στὸ φρούριο και τὸν ἔβαλαν σὲ χωριστὸ κελί. Τὸν ἀκούμπησαν σ' ἓνα στρῶμα, ἔλυσαν τὰ μάτια του και χωρὶς νὰ τοῦ ποῦνε λέξη, βγῆκαν ἔξω κι ἀμπάρωσαν τὴν πόρτα.

Ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Κρηνίτης, πού μαζί με τὸ Νικῆτα και τὸ Μιχαήλ προσποιοῦνταν τὸ Βούλγαρο και παρακολουθοῦσαν τὸ βουλγαρικὸ στρατό. Τοὺς εἶχε στείλει ἐκεῖ κατασκόπους ὁ στρατηγὸς Δαφνομήλης. Και τώρα ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε προδοθῆ...

Τὸ καμαράκι, πού τὸν ἔκλεισαν, ἦταν μικρὸ και γυμνὸ ἐπιπλο ἄλλο δὲν εἶχε, παρὰ ἓνα σεντούκι ξύλινο, πού μπορούσε νὰ γίνῃ και κάθισμα και τραπέζι. Τὸ παράθυρο μικρὸ και καγκελωμένο ἦταν τόσο ψηλά, πού ἄνθρωπος δὲν ἔφτανε νὰ ἰδῆ ἔξω, ὅσο ψηλὸς κι ἂν ἦταν.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ ὁ Κωνσταντῖνος εἶδε πὼς εὐκόλο δὲν ἦταν νὰ βγῆ ἀπ' τὴ φυλακή του· μὰ αὐτὸ δὲν τὸν ἀπέλπισε· ἀποφάσισε νὰ φύγῃ. Πῶς; Δὲν τὸ ἤξερε ἀκόμα, μὰ θὰ

εύρισκε τρόπο. Μέτρησε μὲ τὸ μάτι τὸ ὕψος τοῦ παραθυριοῦ· ἂν ἔσερνε τὸ σεντούκι ἕως ἐκεῖ, θὰ ἔφτανε νὰ ἰδῇ· κι ἀφοῦ ἤξερε τί ἦταν ἔξω, δική του δουλειὰ νὰ φύγη.

Ποῦ βρίσκεται, δὲν εἶχε ἰδέα. Σ' ὄλο τὸ ταξίδι οἱ στρατιῶτες τοῦ Δραξάν δὲν τὸν ἄφησαν στιγμὴ νὰ δῇ τὰ μέρη, ὅπου περνοῦσαν καὶ κανένας δὲν τοῦ μιλοῦσε.

Ποιὸ τάχα νὰ ἦταν τὸ φρούριο αὐτό;

Ἐκλεισαν τὰ μάτια του· πρῶτα πρῶτα ἔπρεπε νὰ γίνουν οἱ πληγές του, ὕστερα θὰ φρόντιζε νὰ βρῇ τρόπο νὰ φύγη· καὶ σὲ λίγο ἀποκοιμήθηκε . . .

Ἀπὸ τὸ τριξίμο τῆς κλειδαριᾶς ξύπνησε· ἦταν μέρα. Ἀπὸ ψηλὰ ὁ ἥλιος φώτιζε τὸ καμαράκι του, ἄρα εἶχε κοιμηθῆ πολλὰς ὥρες.

Σὲ λίγο ἓνας δοῦλος τοῦ ἔφερε φαγητό· ὁ Κωνσταντῖνος τὸν βάσταξε ἀπὸ τὸ ροῦχο του καὶ τοῦ εἶπε :

— Σὲ ὅ,τι ἀγαπᾶς, πές μου ποῦ βρίσκομαι ;

Μὰ ὁ δοῦλος τοῦ χαμογέλασε μελαγχολικὰ καὶ μὲ τὸ χέρι τοῦ ἔδειξε τ' αὐτιά του καὶ τοῦ ἔκαμε νόημα, πὼς δὲν ἀκούει.

Πέρασε ἡ μέρα ὅλη χωρὶς νὰ πατήσῃ πιά κανένας στὸ κελί του. Ὅσο βράδιαζε καὶ νύχτωνε καὶ ἀπλωνόταν ἔξω ἡ σιωπή, τόσο ἄκουε ὁ Κωνσταντῖνος καθαρότερα ἓνα ἀδιάκοπο βουητὸ νεροῦ, ποὺ ἔτρεχε κι ἔπεφτε ἀπὸ ψηλὰ σὲ βράχους.

Μὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἄκουσε.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Κωνσταντῖνος αἰσθανόταν πιά τὸν ἑαυτό του καλά. Σηκώθηκε, τράβηξε τὸ ἄδειο σεντούκι στὸ παράθυρο κι ἀνέβηκε ἐπάνω. Μόλις ἔφτασαν τὰ μάτια του στὸ παράθυρο, εἶδε οὐρανὸ καὶ μόνον οὐρανό. Ἐπίασε τὰ σίδερα καὶ θέλησε ν' ἀνεβῆ στὸ παράθυρο, γιὰ νὰ ἰδῇ καὶ κάτω· μὰ δὲν

μπόρεσε· πόνος σουβλερός ἀπὸ τὴν πληγὴ του τὸν διαπέρασε, τὰ χέρια του ἀνοιξαν κι ἔπεσε ἀναίσθητος στὸ πάτωμα.

Ἐκεῖ τὸν βρῆκε ὁ δοῦλος, σὰν ἔφερε τὸ φαγητό του. Τὸν σήκωσε, τὸν ἔβαλε στὸ στρώμα κι ἔσυρε τὸ σεντούκι στὴ θέση του.

Ὅταν συνῆλθε ὁ Κωνσταντῖνος, εἶδε τοῦ δούλου τὸ μελαγχολικὸ πρόσωπο σκυμμένο ἐπάνω του. Τὴν ἴδια ὥρα αἰσθάνθηκε, πὼς τούβαζε κάτι στὸ χέρι· ἦταν ἓνα ψωμί. Ἐκλείσε πάλι τὰ μάτια, μισοζαλισμένος ἀκόμα κι ὅταν τὰ ξανάνοιξε, ὁ δοῦλος εἶχε φύγει.

Τότε θυμῆθηκε, πὼς εἶχε σύρει τὸ σεντούκι στὸ παράθυρο.

Τὸ εἶδε, ἄραγε, ὁ δοῦλος;

Μὰ τὸ σεντούκι ἦταν στὴ θέση του.

Αὐτὴ ἡ στοργικὴ φροντίδα τοῦ δούλου τὸν ἀνακούφισε· πρώτη φορὰ τότε μιὰ ἐλπίδα ἔλαμψε στὸ μυαλό του.

Ἐξέτασε τὸ ψωμί, πὸν βαστοῦσε ἀκόμα στὸ χέρι καὶ παρατήρησε μιὰ τρυπίτσα ἀπὸ κάτω. Τόκοψε σὲ δυὸ καὶ μέσα βρῆκε ἓνα μικρὸ χαρτάκι τυλιγμένο σφιχτά. Τὸ ξεδίπλωσε καὶ διάβασε.

«Ὁ αὐτοκράτορας πέρασε τὸν πλημμυρισμένο Ἐριγώνα, ἔφτασε προχτὲς στὸ φρούριο κι ἔφυγε χτὲς βράδυ. Ἐχε ὁμως θάρρος· ὁ Κύριος σὲ φυλάει».

Τὸ γράψιμο ἦταν τοῦ Γρηγόρη.

Ὁ Γρηγόρης ἦταν ἓνας ἅγιος καλόγερος, πὸν μὲ λαχτάρα παρακολουθοῦσε τὴν τύχη τῶν τριῶν παιδιῶν, πὸν γιὰ τὴν πατρίδα τους δέχτηκαν νὰ γίνουν κατάσκοποι καὶ νὰ ζοῦνε κοντὰ στοὺς Βουλγάρους. Καὶ τώρα πάλι ὁ Θεὸς τὸν ἔστειλε ἐδῶ.

Ἀπὸ τὸ γράμμα αὐτὸ κι ἀπὸ μερικὲς ὀμιλίες, πὸν ἄκουσε μιὰ μέρα στὸ διάδρομο τῆς φυλακῆς του, κατάλαβε ὁ Κων-

σταντίνος, πὼς βρισκόταν στὸ φρούριο τῆς Ἐδέσσης. Τώρα κατάλαβε, πὼς ὁ Αὐτοκράτορας θεωροῦσε φιλικὸ τὸ φρούριο αὐτὸ κι ἔφυγε ἡσυχος γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη, ἐνῶ ἐκεῖ μέσα ἦταν τόσοι Βούλγαροι φωλιασμένοι καὶ ὥρα τὴν ὥρα θάκαναν ἐπανάσταση.

— Τί κατάρα!... Μούγκρισε ὁ Κωνσταντίνος μὲ φρίκη, σφίγγοντας τὸ γράμμα στὰ χέρια του· νὰ ξέρω τὸ τρομερὸ αὐτὸ μυστικὸ καὶ νὰ μὴν μπορῶ νὰ βγῶ, νὰ τρέξω, νὰ σταματήσω τὸ Βασιλέα μου καὶ νὰ τὸν γυρίσω πίσω νὰ πνίξῃ τὴν ἐπανάσταση, πρὶν ξεσπάσῃ. . .

Σηκώθηκε πάλι κι ἔκανε μερικὰ βήματα νευρικὰ ἐπάνω κάτω.

Νὰ φύγη! Νὰ φύγη! Νὰ φύγη!

Μὰ μὲ τί τρόπο;

Γύρισε στὸ κρεβάτι κι ἀποθαρρημένος ἔπεσε στὸ στρῶμα. Ἄδύνατο! Γιὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ φύγη, ἔπρεπε πρῶτα νὰ γίνῃ καλά, νὰ σπάσῃ τὰ σίδερα, νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο· ἄλλο δρόμο δὲν εἶχε. Ἐκτός... Ἐκτὸς ἂν ὁ δοῦλος τὸν βοηθοῦσε.

Καὶ γιατί ὄχι; Ὁ δοῦλος εἶχε δάκρυα στὰ μάτια σὰν τὸν κοίταζε... ὁ δοῦλος εἶχε φέρει τὸ γράμμα τοῦ Γρηγόρη, εἶχε σύρει τὸ σεντούκι στὴ θέση του.

Καὶ ἡ καρδιὰ τοῦ Κωνσταντίνου γέμισε πάλι ἐλπίδες. Ἐξαφνα ἀνατρίχιασε· τί ἦταν πάλι αὐτό;

Εἶχε ἀκούσει κάτι, ἓνα ἐλαφρὸ χτύπημα, σὰν πετραδάκι στὸν τοῖχο ἀπέξω.

Κοίταξε τὸ παράθυρο, μὰ δὲν εἶδε τίποτε. Βάσταξε τὴν ἀναπνοή του κι ἀκροάστηκε.

Δεύτερος χτύπος ἀκούστηκε καὶ μιὰ πέτρα πέρασε τὰ κάγκελα κι ἔπεσε στὸ πάτωμα.

Ὁ Κωνσταντῖνος τὴν ἄρπαξε· ἦταν ἓνα στρογγυλὸ χαλίκι καὶ γύρω εἶδε χαραγμένες ἑλληνικὰ πέντε λέξεις :

« Σὰ νυχτώσῃ, ρίξε τὸ σκοινί ».

Σαυσισμένως, κοίταξε τὸ παράθυρο, ὕστερα τὴν πέτρα καὶ πάλι τὸ παράθυρο.

Ποιὸ σκοινὶ νὰ ρίξῃ καὶ ἀπὸ ποῦ;

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατά. Σκοινὶ δὲν εἶχε, μὰ εἶχε πάπλωμα· σκέφτηκε νὰ τὸ σκίση λουρίδες, λουρίδες, νὰ τὶς δέσῃ τὴ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη καὶ νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο. Μὰ πρῶτα ἔπρεπε ν' ἀνοίξῃ δρόμο· καὶ μαχαίρι δὲν εἶχε νὰ χαλάσῃ λίγο τὸν τοῖχο καὶ νὰ βγάλῃ τὰ κάγκελα.

Εἶχε βραδιάσει πιά, ὅταν ἔξαφνα ἔτριξε ἡ κλειδαριὰ τῆς πόρτας. Ἐνα χέρι πέρασε μέσα, ἔριξε χάμω ἓνα κουλουριασμένο σκοινὶ καὶ ἔκλεισε πάλι βιαστικά.

Σὰ νύχτωσε καλά, ἓνα σιγανὸ σφύριγμα ἀκούστηκε. Ὁ Κωνσταντῖνος κατάλαβε πὼς ἦταν σημεῖο γι' αὐτόν· ἔριξε τὸ σκοινὶ καὶ περίμενε. Σὲ λίγο δεύτερο σφύριγμα ἀκούστηκε καὶ κάποιος ἀπὸ κάτω κούνησε τὸ σκοινί.

Μὲ βία τὸ τράβηξε ὁ Κωνσταντῖνος· στὴν ἄκρῃ ἦταν δεμένο ἓνα μαχαίρι καὶ ἓνα πανάκι, ὅπου κάποιος ἄγνωστο χέρι εἶχε γράψῃ μὲ κάρβουνο :

« Σπάσε τὰ κάγκελα καὶ κατέβα ».

Μὲ καινούργιο θάρρος ἄρχισε ὁ Κωνσταντῖνος νὰ πελεκᾷ καὶ νὰ ξεκολλᾷ τὴν πέτρα.

Μὰ ἓνα βουητὸ ἀκούόταν ἀπὸ μακριὰ ποῦ πλησίαζε· σὰ φωνὲς πολλῆς καὶ σίδερα, ποῦ χτυποῦσαν τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο.

Ἐνα κύμα ἀνθρώπινο πέρασε μπρὸς στὴν πόρτα του καὶ μιὰ δυνατὴ φωνὴ ἀκούστηκε :

— Στὰ ὄπλα!... Προδοσία!...

Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του· ἐξακολού-

θησε τὸ χάλασμα τοῦ τοίχου, πέταξε τρία κάγκελα καὶ στὸ τελευταῖο ἔδωσε τὸ σκοινί.

Ἄπέξω ἀπὸ τὴν πόρτα του φωνὲς βουλγάρικες ἀκούστηκαν :

— Σφάζετε τους ὄλους!... Κλείστε τὶς πόρτες!...

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀτάραχος σκάλωσε στὸ παράθυρο, ἔπιασε τὸ σκοινί, κρεμάστηκε ἔξω στὸ γκρεμὸ καὶ σὲ λίγο γερὸς βρέθηκε στὰ πόδια τοῦ κάστρου. Καὶ σὰν αἰετὸς πετώντας ὀλονυχτὶς πῆγε στὸ βασιλιά του τὸ μήνυμα τῆς βουλγαρικῆς προδοσίας, ποὺ πληρώθηκε πολὺ ἀκριβὰ στὸ γύρισμα τοῦ Αὐτοκράτορα.

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ

Ἀπὸ τὰ ξημερώματα τὸ στρατόπεδο τῶν Ἑλλήνων βρισκόταν σὲ ἀνησυχία. Ὁ Δαφνομήλης ἔφευγε, γιὰ νὰ κατεβῆ στὸν Ἄξιό, περνώντας ἀπὸ τὸ βουνό, ὅπου ὁ Βοτανειάτης εἶχε καταστραφῆ μὲ τὸ σῶμα του στὸ στενὸ τοῦ Σιδηροκάστρου.

Τρεῖς μέρες πρὶν εἶχε φτάσει ἡ εἶδηση* καὶ σὰν τόμαθε ὁ Αὐτοκράτορας, κλείστηκε στὴ σκηνή του καὶ ἀπὸ τὴ λύπη του δὲν ἤθελε νὰ δῆ κανένα.

Ἄλλὰ οἱ μαῦρες ὥρες τοῦ Βουλγαροκτόνου δὲ διαρκούσανε ποτὲ πολὺ, οὔτε θλίψη, οὔτε ἀποθάρρυνση δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ ἡ δυνατὴ ψυχὴ του· καὶ σὰν τοῦ ἐρχότανε μιὰ ἀναποδιά, κοίταζε ἀμέσως νὰ βρῆ τρόπο νὰ τὴ διορθώσῃ.

Ὅστερα λοιπὸν ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τῆς λύπης του γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ λαμπροῦ καὶ πιστοῦ του Βοτανειάτη, ὁ Αὐτοκράτορας φώναξε τοὺς στρατηγούς στὴ σκηνή του νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τί τρόπο θὰ τὸν ἐκδικήσουν.

Ἀποφάσισε λοιπὸν ν' ἀφήσῃ ἓνα μέρος τοῦ στρατοῦ

του στην πολιορκία τῆς Στρώμνιτσας, νὰ κατεβῆ ὁ ἴδιος μὲ μεγάλες δυνάμεις στὸν Ἄξιό, νὰ συναντήσῃ καὶ χτυπήσῃ τοὺς Βουλγάρους καί, ἀφοῦ πέσῃ ἡ Στρώμνιτσα, νὰ γυρίσῃ μ' ὄλο τὸ στρατὸ στὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ Δαφνομήλης ὅμως, καθὼς ἄκουσε τὸ σχέδιο αὐτό, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τὸν παρακάλεσε ν' ἀφήσῃ αὐτὸν νὰ πάῃ ἐμπρὸς νὰ κατοπτεύσῃ καὶ ὕστερα ν' ἀκολουθήσῃ ἐκεῖνος μὲ ὄλο τὸ στρατό.

Πρῶτὶ πρῶτὶ λοιπὸν ἐτοιμάσθηκε ὁ Δαφνομήλης νὰ φύγῃ μὲ τὸ σῶμα του· ἤξερε πὼς ἡ ἀποστολή του ἦταν ἐπικίνδυνη, μὰ ἡ καρδιά του φούσκωνε ἀπὸ χαρὰ, ποὺ εἶχε καταφέρει τὸν Αὐτοκράτορά του νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πάῃ μπροστά· καὶ ἔτσι τουλάχιστον, ἂν σκοτωνόταν αὐτός, θάδινε καιρὸ σὲ κεῖνον νὰ σωθῆ. Τέτοιοι ἦταν οἱ περισσότεροὶ στρατηγοὶ τοῦ Βουλγαροκτόνου.

Πρὶν ὅμως τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ, ὁ Αὐτοκράτορας θέλησε νὰ κάμῃ ἓνα μνημόσυνο τοῦ Βοτανειάτη καὶ ἐκείνων, ποὺ εἶχαν σκοτωθῆ στὴ ρεματιά. Ὅλοι λοιπὸν οἱ στρατηγοὶ μαζεύτηκαν στὴ βασιλικὴ σκηνή, ὅπου εἶχαν στήσει τὴν Ἅγια Τράπεζα· καὶ ὁ πνευματικὸς τοῦ Βασιλιᾶ μὲ συγκινημένη φωνὴ μνημόνευε τὰ ὀνόματα ἐκείνων, ποὺ εἶχαν πέσει γιὰ τὴν πατρίδα.

Γονατισμένος μπροστὰ στὴν Ἅγια Τράπεζα ὁ Βασίλειος, μὲ εὐλάβεια ἄκουσε τὶς εὐχὰς καὶ ὁ περήφανος Βασιλιάς, μαθημένος στὶς ἀγριότητες τοῦ σκληροῦ πολέμου, ποὺ βαστοῦσε κοντὰ σαράντα χρόνια, δάκρυσε μιὰ δυὸ φορὲς ἀκούοντας τ' ὄνομα τοῦ πιστοῦ του Βοτανειάτη.

Ὅταν τελείωσε τὸ μνημόσυνο, ὁ Βασίλειος σηκώθηκε, ἔκαμε τὸ σταυρὸ του καὶ προσκύνῃσεν τὴν Ἅγια Εἰκόνα, ποὺ τοῦ πρόσφερε ὁ πνευματικὸς του. Ὑστερα βγήκε ἔξω μὲ τοὺς στρατηγούς του, γιὰ νὰ ἰδῆ τὸ Δαφνομήλη, ποὺ, ἀρματωμένος καὶ ὀλόλαμπρος μὲ τὸ θώρακά του, ἐτοιμαζόταν νὰ καβαλικέψῃ.

“Ο Δαφνομήλης κατασυγκινημένος γονάτισε ἔμπρὸς στὸν Αὐτοκράτορα κι ἐκεῖνος, ἐπίσης ταραγμένος, τοῦ ἔδινε τὶς τελευταῖες ὁδηγίες. Ξαφνικά, τρεχάτος ἔφτασε ἕνας στρατιώτης καὶ εἶπε, πὼς ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο βρῆκαν ἕνα στρατιώτη Βούλγαρο λιγοθυμισμένο καὶ καταματωμένο.

— Νὰ τὸν φέρουν ἀμέσως ἐδῶ! Διάταξε ὁ Αὐτοκράτορας καὶ φωνάξετε τὸ γιατρό μου. Στάσου, Δαφνομήλη! Πρὶν φύγης, πρέπει νὰ μιλήσῃ αὐτός.

Δυὸ στρατιῶτες ἔφεραν τὸν ἀναίσθητο Βούλγαρο καὶ τὸν ξάπλωσαν στὰ πόδια τοῦ Βασιλιᾶ. Ἦταν νέος πολὺ, σχεδὸν παιδί καὶ τὸ ματωμένο του πρόσωπο ἦταν τόσο γλομό, ποὺ γιὰ μιὰ στιγμή φοβήθηκαν μὴν εἶχε ξεψυχήσει.

— “Ὁχι, εἶπε ὁ γιατρός, σκυμμένος ἐπάνω του, ζῆ ἀκόμη, μὰ εἶναι σὲ κακὰ χάλια.

— Τί ἔχει; ρώτησε ὁ Δαφνομήλης.

— Δὲν ξέρω, ἀποκριθῆκε ὁ γιατρός· οἱ πληγές τοῦ κεφαλιοῦ δὲν εἶναι καὶ πολὺ βαθιές· ἄλλες δὲ βλέπω καὶ ὅμως φαίνεται ἔξαντλημένος.

— Φέρτε τὸ κρασί μου, διάταξε ὁ Βασιλιάς.

Καὶ σὰν τοῦ ἔφερε ὁ ἀξιωματικὸς τὸ χρυσὸ του ποτήρι μὲ τὸ ξανθὸ κρασί, πρόσθεσε :

— Δὸς του αὐτό, γιατρέ, ξυπνᾶ καὶ πεθαμένον αὐτό.

Κι ἀλήθεια, μόλις ἤπιε λίγες στάλες ὁ νέος, ἔβγαλε βαθὺν ἀναστεναγμὸ καὶ κούνησε τὰ χέρια, σὰ νὰ ἤθελε κάτι νὰ πῆ.

— Ἐξέτασέ τον, Δαφνομήλη, εἶπε ὁ Βασίλειος, ἐσὺ ξέρεις βουλγάρικα.

“Ὁ πληγωμένος ἄνοιξε τὰ μάτια του, κοίταξε γύρω καὶ βλέποντας τόσα πρόσωπα σκυμμένα ἐπάνω του, ἔκαμε πάλι νὰ μιλήσῃ, μὰ τίποτε δὲν ἀκούστηκε.

—Τί λές; ρώτησε βουλγάρικα ὁ Δαφνομήλης, εἶναι στὸ βουνὸ ὁ Ἰβάτζης;

Ἦ νέος ἔκαμε νόημα: «Ναί».

—Εἶναι ἐδῶ κοντά; ρώτησε πάλι ὁ Δαφνομήλης.

—Ἦχι, μουρμούρισε ἑλληνικὰ ὁ νέος, καὶ μὲ κόπο πρόσθεσε: Ἦ Αὐγουστός... ποῦ εἶναι;

Ἦ ἀπὸ τὴ συγκίνηση ὁ Δαφνομήλης γονάτισε πλάγι του καὶ τὸν σήκωσε στὴν ἀγκαλιά του.

—Εἶσαι Ἕλληνας; ρώτησε μὲ ἀλλαγμένη φωνή.

—Ναί!...

—Ἕλληνας!... ἀναφώνησε ὁ Αὐτοκράτορας· φέрте τον στὴ σκηνή μου καὶ ὅ,τι εἶναι δυνατὸ νὰ γίνη γιατρέ, γιὰ νὰ σωθῇ.

Ἦ Δαφνομήλης σήκωσε ὁ ἴδιος τὸν πληγωμένο στὴ σιδερένια του ἀγκαλιά καὶ σὰν παιδάκι τὸν κουβάλησε στὴ βασιλικὴ σκηνή καὶ τὸν πλάγιασε σ' ἕνα στρῶμα.

Καὶ ὁ γιατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορα ἔκαμε ὅ,τι μπορούσε, γιὰ νὰ τὸν συνεφέρει.

—Εἶναι ἀφανισμένος ἀπὸ πείνα, εἶπε· πρῶτα ἀπ' ὅλα τοῦ χρειάζεται τροφή.

Μόλις συνῆλθε ὁ πληγωμένος, ξαναρώτησε:

—Ποῦ εἶναι ὁ Αὐγουστός;

—Ἦδῶ εἶμαι, εἶπε ὁ Αὐτοκράτορας.

Ἦ δυνατὴ καὶ βαθιὰ φωνὴ τοῦ Αὐτοκράτορα, σὰν νὰ ἔχουσε μὲ τὰ δυὸ αὐτὰ λόγια καινούργια ζωὴ στὶς φλέβες τοῦ νέου. Ἦκαμε νὰ σηκωθῇ, μὰ ὁ Αὐτοκράτορας τὸν ἐμπόδισε.

—Ποιὸς εἶσαι; σὲ ξαναεἶδα ποτέ; τὸν ρώτησε.

—Ἦχι, Δέσποτα, ἂν καὶ βρέθηκα στὴ μάχη τοῦ Σιδηροκάστρου, πλάι στὸ Ρωμανό.

—Τί; εἶσαι Βούλγαρος; φώναξε ὁ Δαφνομήλης.

Ὁ νέος χαμογέλασε.

—Ὅχι, Εὐστάθιε Δαφνομήλη, Βούλγαρος δὲν εἶμαι, ἀποκρίθηκε. Εἶμαι ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ Ἑλληνόπουλα, ποῦ με δική σου διαταγή κράτησε ὁ Νικήτας ἀνάμεσα στοὺς Βουλγάρους, γιὰ νὰ γίνουν κατάσκοποι...

—Εἶσαι γιὸς τοῦ λαμπροῦ μου Κρηνίτη, ποῦ σκότωσαν οἱ Βούλγαροι στὴν Ἀδριανούπολη; ἀναφώνησε ὁ Αὐτοκράτορας σκύβοντας ἐπάνω του.

—Ὅχι, Δέσποτα. Ὁ Κωνσταντῖνος Κρηνίτης βρισκεται βαριά πληγωμένος στὸ μοναστήρι τῆς Ἑλεούσας κοντὰ στὸν Ἀξιό. Ἐγὼ εἶμαι ὁ φίλος του, ὁ Μιχαήλ Ἰγερινός.

—Καὶ σὲ στέλνει ὁ Νικήτας;

—Ναί, Δέσποτα.

—Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

—Ἀπὸ τὸ μοναστήρι, ὅπου ἄφησα τὸ φίλο μου.

—Λοιπὸν μένει ἀνοιχτὸς ὁ δρόμος ἕως τὸν Ἀξιό;

—Ὅχι, Δέσποτα. Τὰ στενὰ τὰ βαστοῦν ἐκεῖ οἱ Βούλγαροι. Γι' αὐτὸ ἦρθα.

—Κοιμήσου ἤσυχα, τοῦ εἶπε σιγὰ καὶ κοίταξε νὰ γίνῃς. Ἀργότερα ἔχω κι ἄλλα νὰ σὲ ρωτήσω. Καὶ θὰ σὲ χρειαστῶ γιὰ ἄλλη ὑπηρεσία.

Καὶ μὲ τοὺς στρατηγούς του πέρασε σὲ ἄλλο χωρίσμα τῆς σκηνῆς.

Ὅταν τελείωσε τὸ συμβούλιο, ὁ Δαφνομήλης ξαναγύρισε στὸ Μιχαήλ. Τὸν βρῆκε κάπως ζωηρότερο τώρα καὶ τὸν ρώτησε :

—Μὰ πῶς βρέθηκες ἐσὺ σὲ τέτοια κατάσταση ἀπέξω ἀπὸ τὰ χαρακώματα τοῦ στρατοπέδου μας;

—Γιὰ νὰ ξεφύγω ἀπὸ ἓνα σῶμα βουλγάρικο, τόβαλα στὰ τέσσερα· μὰ μὲ σαῖτεψαν καὶ πλήγωσαν τ' ἄλογό μου,

πού ἀφηνίασε και ἀφοῦ μὲ πῆγε κάμποσο δρόμο, ἔπεσε σὲ μιὰ χαράδρα και σκοτώθηκε.

— Και σύ;

— Ἐγὼ τὴ γλίτωσα φτηνά· μόνο τὸ κεφάλι μου χτύπησα και ἐξακολούθησα τὸ δρόμο μου· μὰ ζαλιστήκα και ἔπεσα μιὰ δυὸ φορές. Εἶχα χάσει πολὺ αἷμα και ἤμουν και νηστικός ἀπὸ τὴν παραμονή. Κάθε λίγο μοῦ ἐρχόταν ἡ σκέψη, πὼς ἂν δὲ φτάσω, ὁ Αὐτοκράτορας θὰ πέση στὸ καρτέρι τῶν Βουλγάρων· και τότε ξανάκαμα καρδιὰ και ἔτρεχα μπροστά. Στὸ τέλος δὲ μὲ βαστοῦσαν τὰ πόδια μου και κάμποση ὥρα σύρθηκα χάμω, πηγαίνοντας πάντα κατὰ τὰ φῶτα, πού ἔβλεπα ἀπὸ μακριὰ και πού ἦταν στὸ ἑλληνικὸ στρατόπεδο· ἄλλο δὲ θυμοῦμαι . . .

Ἔτσι μὲ τὸν ἡρωϊσμό τοῦ μικροῦ παλικάριου σώθηκε ὅλος ὁ στρατὸς τοῦ Αὐτοκράτορα ἀπὸ τὸ βουλγάρικο καρτέρι.

ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ ΣΩΖΕΙ

Στὰ 807 μ. Χ. οἱ Σλαῦοι τῆς Πελοποννήσου ἐπαναστάτησαν κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους και πολιορκήσαν τὴν Πάτρα. Τὴν πολιορκήσαν και ἀπὸ τὴν ξηρὰ και ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ἀπὸ τὴ θάλασσα εἶχαν βοηθοὺς και Μωαμεθανοὺς ἀπὸ τὴν Ἀφρική και τὴ Συρία.

Ἡ Πάτρα ἦταν καλὰ ὀχυρωμένη. Ἐνα γερὸ φρούριο τὴν τριγύριζε και οἱ Πατρινοὶ ἀντιστέκονταν μὲ μεγάλη γενναιότητα.

Ἡ πολιορκία ὅμως κρατοῦσε πολὺ και στὴν πόλη παρουσιάστηκε ἔλλειψη ἀπὸ τροφὲς και νερό. Ποιοὺς μπορούσε τώρα ν' ἀντισταθῆ στὴ δύναμη τοῦ νέου αὐτοῦ ἐχθροῦ;

Τοῦ κάκου περιέμεναν βοήθεια ἀπὸ τὴν Κόρινθο, ὅπου

μὲ σπουδὴ εἶχαν εἰδοποιήσει τὸ στρατηγὸ τοῦ Αὐτοκράτορα Νικηφόρου. Ἡ βοήθεια δὲ φαινόταν πούθενά ! Τὰ παλικάρια εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐξαντλοῦνται ἀπὸ τὴν πείνα. Δὲν ἔμενε παρὰ νὰ παραδοθοῦν, ἀφοῦ πάρουν τὴν ὑπόσχεση, πὼς κανεῖς δὲ θὰ πάθῃ τίποτε.

Προτοῦ ὅμως ὑποκύψουν ὀριστικὰ στὴ θλιβερὴ αὐτὴ ἀνάγκη, ἔστειλαν ἓνα σκοπὸ στ' ἀνατολικά βουνὰ νὰ παρατηρήσῃ, μήπως τυχὸν ἐρχόταν ἡ βοήθεια, ποὺ περιμέναν ἀπὸ τὴν Κόρινθο. Εἶχαν συνεννοηθῆ μαζί του, πὼς ἂν διακρίνῃ τὴ βοήθεια νὰ ἔρχεται, νὰ γυρίσῃ ἀμέσως κρατώντας γερμῆνὴ τὴ σημαία του. Ἄν δὲ διακρίνῃ τίποτε, τότε νὰ γυρίσῃ κρατώντας τὴν ὀρθή.

Εἶναι δύσκολο νὰ περιγραφῆ ἡ ἀγωνία τῶν πολιορκημένων, τὶς ὥρες ποὺ περιμέναν τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ σκοποῦ. Ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ εἶχαν μαζευτῆ στὸ ναὸ τοῦ Ἄποστόλου Ἀνδρέα καὶ γονατισμένοι μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ πολιοῦχου, παρακαλοῦσαν θεομὰ νὰ τοὺς συντρέξῃ στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμὴ.

Οἱ ἀρχηγοὶ εἶχαν ἀνεβῆ στοὺς ψηλότερους πύργους τοῦ φρουρίου καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ἔχοντας καρφωμένα τὰ μάτια τους στὰ ἀνατολικά βουνὰ, περιμέναν μὲ ἀφάνταστη ἀγωνία νὰ διακρίνουν τὸ σκοπὸ. Θὰ εἶχε γερμῆνὴ τὴ σημαία του ; ἢ θὰ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ παραδώσουν τὴν ὁμορφὴ πατρίδα τους στοὺς Σλαῦους ;

Ὡστόσο ἔγινε τὸ θαῦμα. Ἐνῶ ὁ σκοπὸς γύριζε πίσω καβάλα στ' ἄλογό του, κρατώντας τὴ σημαία ὀρθή, ξάφνου γλιστροῦ τὸ ἄλογο καὶ ὁ ἀναβάτης, γιὰ νὰ κρατηθῆ, ἔγειρε πρὸς τὰ μπρὸς. Μαζί του ἔγειρε καὶ ἡ σημαία.

Χωρὶς ἄλλο ἦταν θέλημα Θεοῦ ! Γιατὶ τὴν ἴδια στιγμὴ

τὰ μάτια τῶν ἀρχόντων ἔπεσαν στὸ σκοπὸ καὶ ξεχώρισαν τὴ γερμένη σημαία του !

Τρελοὶ ἀπὸ χαρὰ ἔτρεξαν τότε στὴν πόλη καὶ διάταξαν γενικὴ ἔξοδο τοῦ στρατοῦ. Οἱ στρατιῶτες μὲ τὸ θάρρος πὼς ἔρχεται βοήθεια, σὰ λιοντάρια ὄρμησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τοὺς σκόρπισαν. Ἡ Πάτρα εἶχε σωθῆ. Καὶ εἶχε σωθῆ ἀπὸ μιὰ παρεξήγησι.

Ἐπειτα ἀπὸ τρεῖς μέρες ἔφτασε καὶ ἡ βοήθεια. Ὁ στρα-

τηγὸς τοῦ Νικηφόρου, προσπαθώντας νὰ συνάξῃ περισσότερο στρατό, εἶχε ἀργήσει. Κατάπληκτος μάθαινε τώρα πὼς σώθηκε ἡ Πάτρα κι ἔγραφε τὰ καθέκαστα στὸν Αὐτοκράτορα. Κι ὁ Νικηφόρος μαθαίνοντας αὐτά, ἔδωσε διαταγὴ ν' ἀφιερωθοῦν τὰ λάφυρα τῆς νίκης στὸ ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα καὶ ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Πατρῶν νὰ προβιβαστῆ σὲ Μητροπολὴ καὶ νὰ προστεθοῦν σ' αὐτὴν οἱ ἐπισκοπὲς Μεθώνης, Κορώνης καὶ Λακεδαίμονος.

Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο Β΄ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

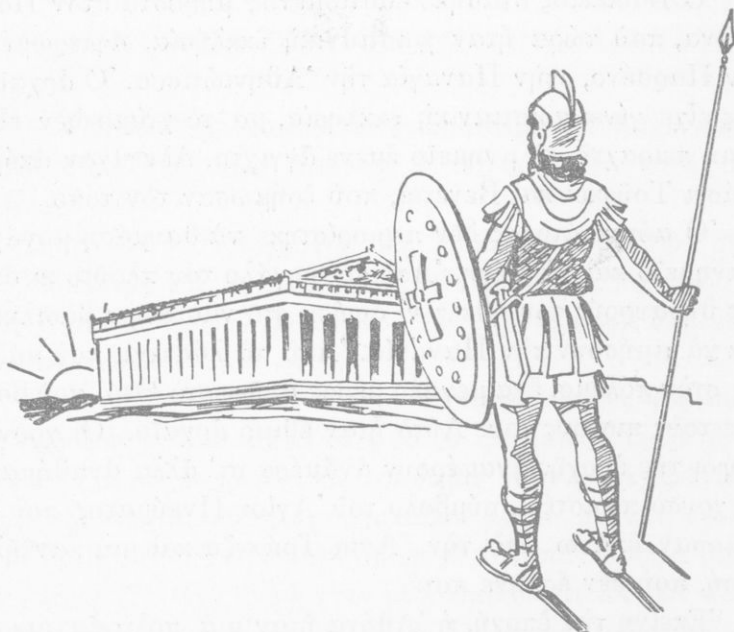
Ἦταν φθινόπωρο τοῦ 1018. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ μεγάλη καὶ ὀρμητικὴ ἐκστρατεία στὴ βαλκανικὴ χερσόνησο ὁ γερο-αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Βασίλειος εἶχε κατορθώσει τέλος νὰ δαμάσῃ τοὺς Βουλγάρους, ποὺ βαστοῦσαν τὸν πόλεμο μισὸν αἰῶνα σχεδόν. Τὰ τελευταῖα ἀπομεινάρια τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ εἶχαν διασκορπιστῆ, κανένα κάστρο δὲν ἔμενε ἄπαρτο κι ὁ τελευταῖος Βούλγαρος βασιλιάς εἶχε σκοτωθῆ. Ἐνῶ ὁ αὐτοκράτορας κατέβαινε πρὸς τὸ Νότο, ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἔφταναν οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν ἡγεμόνων καὶ δήλωναν ὑποταγῆ. Στὴν Ἀχρίδα, μιὰ πόλη τῆς Μακεδονίας, πρόφτασε τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἡ τσαρίνα Μαρία τῆς Βουλγαρίας, ποὺ συνοδευόταν ἀπὸ τοὺς τρεῖς γιούς της καὶ τὶς ἑξι θυγατέρες της, γιὰ νὰ δηλώσῃ κι' αὐτὴ τὴν ὑποταγῆ της στὸ νικητῆ.

Ὁ Βασίλειος προχωρώντας ὀλοένα πρὸς τὰ νότια, βάρδιζε πρὸς τὴν Ἀθήνα, τὴν ἱστορικὴ πόλη, ποὺ ἦταν ἄλλοτε ἡ μητέρα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Πέρασε τὶς ξακουστὲς χῶρες, τὴ Φωκίδα, τὴ Λοκρίδα, τὴ Βοιωτία κι ἔφτασε τέλος μὲ τὰ γενναῖα του στρατεύματα στὴν πόλη τῆς Ἀθηνᾶς. Ἦθελε νὰ γιορτάσῃ τὸ θρίαμβό του ἐπάνω στὸν ἱερὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης, νὰ προσκυνήσῃ τὸ κέντρο αὐτὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρὶν γυρίσῃ πάλι στὸ Βυζάντιο. Ἦταν τότε πρὸς τὸ τέλος τοῦ τὸ ἔτος 1018.

Ἡ Ἀθήνα τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἦταν σὰν ἀπολησμονημένη· τὸ ἀρχαῖο της μεγαλεῖο εἶχε σβῆσει. Μὰ ὁ Βουλγαροκτόνος δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ, πὼς ἄλλοτε αὐτὴ ἦταν ἡ καρδιὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ ἐκεῖνος τὸν εἶχε σώσει ἀπὸ τὴν σλαβικὴ ἐπιδρομῆ. Ἡ ψυχὴ τοῦ πολεμιστῆ δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητη στὴν ἀνάμνηση τῆς δόξας κι ἔνοιωθε ἀπέ-

ραντο θαυμασμό για την πατρίδα των Μαραθωνομάχων και των νικητών της Σαλαμίνας.

Έτσι ήταν γραφτό· ο ιερός βράχος της Ακρόπολης, ο πιο ξακουστός λόφος του κόσμου, να ζωντανέψη ακόμη μιὰ φορά από τη λαμπρότητα της αυτοκρατορικής συνοδείας. Μιὰ φορά ακόμη μαζεύτηκαν γύρω στο δαφνοστεφανωμένο

βασιλιά οι ατρόμητοι πολεμιστές, οι στρατηγοί, οι δεσποτάδες και οι ηγούμενοι από τις επαρχίες, οι διοικητές των πολιτειών, απεσταλμένοι από την Πελοπόννησο κι από την άλλη Ελλάδα, οι στρατιωτικοί διοικητές των «θεμάτων» — όλη η αυτοκρατορική ιεραρχία.

Τί λόγιοι και τί έπευφημίες ακούστηκαν την ήμερα αυτή! Όλοι οι άνθρωποι, που μαζεύτηκαν στο ιερό αυτό μέρος, πολεμιστές, βυζαντινοί, ντόπιοι ύπήκοοι, αξιωματούχοι

του κράτους, συναγωνίστηκαν ποιός να προσφωνήσει καλύτερα τὸν τροπαιοφόρο Βασιλιά, πὸν ἦρθε νὰ γιορτάσει τὶς νίκες του. Βουλγαρικό κράτος ἀνεξάρτητο δὲ βρισκόταν πιά. Κανένας φόβος κινδύνου γιὰ τὶς ἑλληνικὲς χῶρες. Ὁ ἔχθρος, πὸν ἀπειλοῦσε τὴν αὐτοκρατορία μισὸν αἰῶνα, ἦταν πιά ὑποταγμένος.

Ὁ Βασίλειος στάθηκε σασιτισμένος μπροστὰ στὸν Παρθενῶνα, πὸν τώρα ἦταν χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἀφιερωμένη στὴν Παρθένο, στὴν Παναγία τὴν Ἀθηνιώτισσα. Ὁ ἀρχαῖος ναὸς εἶχε γίνει χριστιανικὴ ἐκκλησία, μὰ τὸ χτίριο δὲν εἶχε ἀκόμη πειραχτῆ, τὸ μνημεῖο ἔμενε ἄγγιχτο. Δὲν εἶχαν ἀκόμη περάσει Τοῦρκοι καὶ Βενετοί, πὸν ἐρήμωσαν τὸν τόπο.

Ὁ αὐτοκράτορας δὲν περιορίστηκε νὰ θαυμάσει μονάχα τὸ μνημεῖο καὶ νὰ φύγει. Ἀπὸ τὸ μεγάλο του πλοῦτο κι ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς του ἤθελε ν' ἀφήσει στὸ ναὸ δῶρα βασιλικά, ἄξια νὰ τιμήσουν τὴν Παναγία. Ἀπὸ τὰ λάφυρα, πὸν μάζεψαν στὸν πόλεμο, ἓνα μεγάλο μέρος ἀνῆκε στὸ Θεό, πὸν βοήθησε τοὺς πιστοὺς του. Αὐτὸ ἦταν ἔθιμο ἀρχαῖο. Οἱ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς ἀναφέρουν ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἀναθήματα ἓνα χρυσὸ περιστέρι, σύμβολο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πὸν τὸ κρέμασαν ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα καὶ μιὰ καντήλα χρυσή, πὸν δὲν ἔσβηνε ποτέ.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ἡ Ἀθήνα ἦταν μιὰ πολιτεία μικρὴ, μὰ ὄχι ἐρειπωμένη. Τ' ἀρχαῖα μνημεῖα λίγο εἶχαν βλαφτῆ κι οἱ χριστιανικὲς ἐκκλησίαι ἦταν πολλὲς καὶ ὁμορφες. Ὁ Βουλγαροκτόνος πρόσταξε νὰ περιποιηθοῦν ὅλα τ' ἀρχαῖα, νὰ ἐπισκευάσουν τοὺς κατεστραμμένους ναοὺς καὶ νὰ φροντίσουν γιὰ τ' ἀπομεινάκια τῆς ἀρχαίας ὁμορφιάς.

Ἔτσι τὸ πέρασμα τοῦ αὐτοκράτορα πῆρε ἐξαιρετικὴ σημασία γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὑστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἱστορικῆς

ἀφάνειας ἢ ξακουστή πόλη τῆς Ἑλλάδας ἔλαμψε πάλι κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Ὁ Βασίλειος τέλειωσε τὸ προσκύνημά του, πῆρε τὰ γενναῖα του στρατεύματα κι ἐπιβίβαστηκε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὸ Βυζάντιο, ὅπου τὸν πρόσμενε ἕνας θρίαμβος πιδ ἐπίσημος.

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΨΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΠΑΛΑΤΙΑ

— « Σηκωθῆτε, παιδιά, κι ἐτοιμαστῆτε νὰ πᾶμε στὴν τελετὴ τοῦ Παλατιοῦ », φώναξε ὁ πρωτοσπαθᾶριος Νικήτας.

Ἐμῆρωνα ἡ πρωτοχροσιά· ὅλη ἡ οἰκογένεια βρέθηκε στὸ πόδι ἀκούοντας τὴν πατρικὴ φωνή. Κι ἀπ' ὅλους πιδ χαρούμενος ὁ μικρὸς Θεοφύλακτος, πὺ γιὰ πρώτη φορὰ θάβλεπε τέτοια τελετὴ.

Ἡ μητέρα στόλισε τὰ παιδιά μὲ τὶς καλύτερες φορεσιές τους, φόρεσε κι ἡ ἴδια ἕνα ὀλομέταξο φόρεμα κι ἔριξε ἀπὸ πάνω ἕνα βαρὺ πανωφόρι μὲ πολύτιμα γουναρικά· φώναξε ὕστερα τὸ Νικήτα, πὺ λαμποκοποῦσε μὲ τὴ μεγάλη στολή του κι ἀνέβηκαν σ' ἕνα ὄρατο ἀμάξι μὲ δυὸ πανέμορφα ἀράπικα ἄλογα. Σὲ λίγο ἀκούονταν οἱ ρυθμικοὶ χτύποι τῶν ἀλόγων στὸ λιθόστρωτο δρόμο καὶ τὸ ἀμάξι πέρασε μέσα ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο μελίσσι, πὺ πήγαινε στὴν τελετὴ.

Ἀπὸ νωρὶς ἔχουν στολίσει τὴν ἐκκλησιὰ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μὲ γιρλάντες ἀπὸ μύρτα καὶ δάφνες, στολισμένες μὲ κοκκινόχρωμα, χειμωνιάτικα τριαντάφυλλα. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες τοῦ Παλατιοῦ, πὺ συχνότερα ἐκκλησιαζόταν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια.

Ἀνάβουν τ' ἀσημένια πολυκάντηλα καὶ ραντίζουν τὸ ναὸ μὲ ροδόσταμο.

Κοντεύει έννια ή ώρα κι άπ' όλους τούς δρόμους φτάνουν οί έπίσημοι μέσα σέ πολυτελή φορεϊα.

Έλαφρό χιόνι έρχεται άπό τó Βόσπορο και τó πλήθος συμμαζεύεται κάτω άπό τίς μαρμάρινες στοές, πού εϊναι όλοτρόγυρα στήν πλατεϊα του Παλατιου· στήν άνατολική πλευρά τής πλατεϊας ύψώνεται μεγαλόπρεπος ó ναός τής Άγια-Σοφιας.

Έρχονται κι οί άρχόντισσες με μεγάλα παράξενα καπέλα σαν πύργους. Σέ πολλά, άπό τήν κορφή τους κυματίζει μακρός άραχνούφαντος πέπλος. Τα φορέματα των κυριών εϊναι στενόμακρα και τα ύποδήματά τους μεταξωτά με ζωηρούς χρωματισμούς.

Όταν όλα εϊναι έτοιμα, ó Πραιπόσιτος, ó άρχηγός του Παλατιου, πλησιάζει και μ' ένα άσημένιο κλειδι χτυπά τρεϊς φορές σέ μιá πόρτα του Παλατιου· άπό μέσα περιμένει όλη ή βασιλική οικογένεια. Κατεβαίνουν όλοι με τήν άκολουθία τους στήν εκκλησία τής Υπεραγίας Θεοτόκου, όπου διαβάζονται πολλές εύχές. Έπειτα μιá μεγαλόπρεπη λιτανεία με λάβαρα, έξαπτέρυγα και σταυρούς ξεκανά· οί αυτοκράτορες άκολουθοϋν τήν ιερή πομπή κι έπειδή χιονίζει, περνοϋν άνάμεσα άπό τή λαμπροστολισμένη στοά.

Η λιτανεία φτάνει στο ναό του Άγίου Βασιλείου, όπου άρχίζει νά ψάλλεται ή θεία λειτουργία· μόλις τελειώση ή λειτουργία, ή βασιλική οικογένεια αποχωρεϊ με τήν άκολουθία της κι άνεβαίνει στή λαμπρότερη αίθουσα του Παλατιου.

Στή μαρμάρινη σκάλα έχουν σταθή σέ σειρά οί έπίσημοι. Οί πόρτες τής μεγάλης αίθουσας εϊναι άσημένιες. Στή μέση λαμποκοπά ένα χρυσό τραπέζι κι άπό πάνω κρέμεται ένα πολυκάντηλο καταστόλιστο με πολύτιμα πετράδια. Και στήν άνατολική γωνιά τής αίθουσας ύψώνεται σέ φυσικό μέ-

γεθος τὸ ἄγαλμα τοῦ Χριστοῦ, καθισμένου στὸ θρόνο του. Ἀξιωματικοὶ τοῦ Παλατιοῦ, κρατώντας ἑσημένια ραβδιά, φροντίζουν γιὰ τὴν τάξη. Οἱ αὐτοκράτορες ἀνεβαίνουν καὶ κάθονται στοὺς χρυσοὺς θρόνους.

Ἐκεῖ πλησιάζουν οἱ ἐπίσημοι, προσκυνοῦν καὶ εὐχονται « πολλὰ καὶ καλὰ χρόνια ». Ὁ καθένας ὀδηγεῖται στὸ προσκύνημα ἀπὸ δυὸ αὐλικούς, πὺν τὸν κρατοῦν ἀπὸ τὶς μασχάλες.

Ἐπειτα οἱ ἐπίσημοι φεύγουν μὲ τὴ σειρὰ τοῦ βαθμοῦ. Καὶ ὅταν ἡ αἴθουσα μείνῃ μόνο μὲ τοὺς αὐλικούς, οἱ αὐτοκράτορες κατεβαίνουν ἀπὸ τοὺς θρόνους, βγάζουν τὰ στέμματα καὶ τὶς ὀλόχρυσες στολές τῆς τελετῆς καὶ φορώντας νέα στολή, μπαίνουν στὰ ἰδιαίτερα δωμάτια τους.

ΤΑ ΔΙΣΚΟΠΟΤΗΡΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

(Παράδοση)

Τὴν ὥρα πὺν μπῆκαν οἱ Τοῦρκοι στὴν Πόλη, ὁ πρωτόπαπας τῆς Ἁγία - Σοφίας βρισκότανε στὴ θέση του ἀκόμη. Ὅλη νύχτα κράτησε ἡ λειτουργία... Ἀποβραδὶς κοινώνησε τὸν Αὐτοκράτορα καὶ ὡς τὸ πρῶν ἐξομολογοῦσε τὸ λαὸ καὶ τὸν κοινωνοῦσε.

Κάποια στιγμή, πὺν βγήκε ἀπὸ τὴν ὠραία Πύλη, ψηλὸς ἠλιοκαμένος, μ' ἄσπρα γένεια καὶ φρύδια παχιά, νόμιζες πὺν ἓνας ἅγιος ξεκόλλησε ἀπὸ τὸν τοῖχο. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, ὅταν εἶδε τὸ πλῆθος γονατιστὸ νὰ σπαρταρᾷ, κίτρινε σὰν τὸ φλουρί, σὰ νὰ τὸν χτύπησε βόλι.

Κοντοστάθηκε, σκούπισε τὰ δάκρυά του καὶ κοίταξε ἀμίλητος τὸν ἀπελπισμένο λαό, πὺν γέμιζε τὴν ἐκκλησία ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Τὰ φῶτα, οἱ πολυέλαιοι, τὰ καντήλια ἦταν ἀναμμένα. Γιὰ τελευταία φορὰ ἔλαμπε στὴν Ἀνατολή τὸ μεγαλεῖο τῆς

Χριστιανισμός. Ἐλαμπε ὁ ἀφάνταστος πλοῦτος, πὺν σκόρπισε ὁ Ἰουστινιανός, γιὰ νὰ νικήσῃ τὸ Σολομώντα. Κι ἀπὸ μακριὰ ἔφταναν οἱ φωνές:

—Οἱ Τοῦρκοι! Οἱ Τοῦρκοι!

Οἱ πολυέλαιοι ἀπὸ κρύσταλλα ἀσημοδεμένα, τὰ πελώρια μανουάλια σὰ γίγαντες φωτοβόλοι, τ' ἀσημένια καντήλια, οἱ ποικιλόχρωμες κολόνες, τὰ χρυσὰ μωσαϊκά, ὅλα ἔλαμπαν γιὰ τελευταία φορὰ. Τί πλοῦτος στὸ ἀσήμι, στὸ χρυσάφι, στὰ μωσαϊκά, στὰ μάρμαρα καὶ τί ὄμορφες γραμμές! Τί ὥραϊα σχήματα, τί διαλεγμένα κεφαλοκόλωνα, τί πολύτιμα πετράδια!..

Ὁ πρωτόπαπας ἔκαμε τρεῖς σταυροὺς καὶ ξαναμπῆκε στὸ ἱερό. Ἐπάνω στὴν Ἄγια Τράπεζα ἔλαμπαν τὰ Δισκοπότηρα.

Σὰν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ ἀγγεῖο, ὅλο ἀπὸ χρυσάφι, λίγο κοντό, μὲ δυὸ ὄμορφα χερούλια, τέτοιο ἦταν τὸ Ἱερὸ Ποτήρι. Καὶ στὴν πρόσοψη εἶχε σκαλισμένο τὸ Χριστὸ σὲ κολυμπήθρα.

Ὁ Ἱερὸς Δίσκος ἦταν ἀπὸ χρυσάφι καλοδεμένο. Στὸ κέντρο ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος τοῦ Κυρίου. Καὶ γύρω πολύτιμα πετράδια.

Ὁ πρωτόπαπας σκέπασε τὰ Δισκοπότηρα μὲ τὸ μεταξωτό, πὺν λέγεται Ἀέρας, τὰ πῆρε, ἀνοιξε τὴν πίσω πόρτα τοῦ Ἱεροῦ καὶ κατέβηκε σ' ἓνα ὑπόγειο.

Ἀπὸ κεῖ ὑπῆρχε δρόμος μυστικὸς, πὺν ἔβγαινε σὲ μιὰν ἄλλη ἐκκλησία καὶ κοντὰ ἦταν ἡ θάλασσα.

Ἐνα μικρὸ καραβάκι ἦταν τραβηγμένο στὴν ξηρά. Κανένας ναύτης, κανένας καραβοκύρης. Ὅλα τὰ καράβια εἶχαν φύγει.

Ὁ πρωτόπαπας ἔριξε μιὰ ματιὰ στὴ θάλασσα, ἀνασκου-

μπώθηκε κι ἔσπρωξε μὲ τόση δύναμη τὸ καραβάκι ποὺ γλί-
στησε ὡς τὸ γιαλό. Μπῆκε μέσα, ἄνοιξε τὸ πανὶ καὶ
γραμμῆ!

Κι' ὁ ἀντίλαλος τῆς Πόλης ἔξακολουθοῦσε :

—Οἱ Τοῦρκοι ! Οἱ Τοῦρκοι !

Τρικυμία σηκώθηκε μεγάλη. Τὸ καραβάκι σὰν τσόφλι

καρδιοῦ χοροπηδοῦσε στὰ κύματα ἐπάνω. Καὶ στὴν Πόλη
φλόγες καὶ καπνοὶ παντοῦ. . .

Σκοτείνιασε. Τὸ σκοτάδι σκέπασε τὸν οὐρανό. Κι' ἀπὸ
τῆς θάλασσας τὰ μάκρη ἀνέβαινε αἱματοσταγμένος τοῦ φεγ-
γαριοῦ ὁ δίσκος.

ἽΟλόρθος στὸ καράβι ὁ πρωτόπαπας, κάρφωσε στὸν οὐ-
ρανὸ τὰ μάτια του ὧ φρίκη ! Τὸ φονικὸ φεγγάρι στέκεται
ἀκίνητο στὸν τροῦλο τῆς Ἁγία-Σοφιάς. Κι εἶδε νὰ μαυρίζη
ὁ μισὸς δίσκος.

Ἐρχαία προφητεία ἔλεγε :

—Θάνατι πανσέληνος. Ἐκλειψη θὰ γίνη. Κι' ἡ Πόλι θὰ πέση!

Ὁ πρωτόπαπας περεχύθηκε κρού ἰδρώτα. Ἐβλεπε μιὰ τὸ σταυρὸ στὸν τροῦλο τῆς Ἁγια-Σοφιᾶς καὶ μιὰ τὸ μισοφέγγαρο. Τὸ καρβάκι χοροπηδοῦσε στὰ κύματα τῆς θάλασσας. Χίλια κομμάτια ἔγινε τὸ μικρὸ πανί του κι ὁ ἀέρας βούτζε σὰ θρῆνος στὸ κατάρτι του.

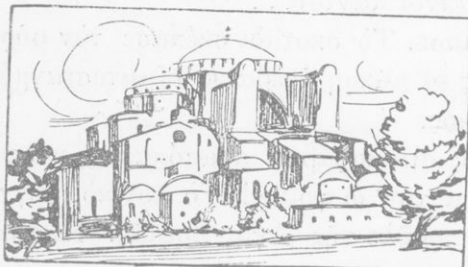
Ὁ πρωτόπαπας ἔβαλε τὶς τελευταῖες του προσπάθειες. Στὸ στήθος του κρατοῦσε σφιχτὰ τὰ Δισκοπότηρα. Κ' ἐνῶ θωροῦσε πέρα τὴν Ἁγια-Σοφιά, δὲ βλέπει τὸ σταυρό.

Βλέπει τὸ μισοφέγγαρο...

Ἀμέσως ἄνοιξαν τὰ οὐράνια. Ἐνα γλυκύτατο φῶς ἀπλώθηκε καὶ φάνηκε ἄγγελος Κυρίου κι ἄρπαξε τὰ Δισκοπότηρα.

Μὴν ἦταν θαῦμα; ἡ θάλασσα ἄνοιξε καὶ κατάπιε τὸν πρωτόπαπα. Γαλήνη! Τὸ τρομερὸ στοιχεῖο ἡσύχασε. Σὰ νάτανε Φῶτα καὶ ἄγιασε τὴ θάλασσα σταυρός. Καὶ μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ σκόρπια σύννεφα :

— Θάρθουνε χρόνια καὶ καιροὶ νὰ σοῦ τὰ φέρω πίσω...

ΤΗΣ ΑΓΙΑ - ΣΟΦΙΑΣ

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ ἐπουράνια,
σημαίνει κι ἡ Ἁγία-Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι,
μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἐξηνταδυὸ καμπάνες.

Κάθε καμπάνα καὶ παπάς, κάθε παπάς καὶ διάκος.

Ψάλλει ξερβὰ ὁ βασιλιάς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης
κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἐσειόνταν οἱ κολόνες.

Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νάβγη ὁ βασιλέας,
φωνὴ τοὺς ἤρθε ἐξ οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα :

« Πάψετε τὸ χερουβικὸ κι ἄς χαμηλώσουν τ' ἅγια.

Παπάδες, πάρτε τὰ ἱερὰ κι ἐσεῖς, κεριά, σβηστήτε,
γιατ' εἶναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψη.

Μόν' στεῖλτε λόγο στὴ Φραγκιά νάρθουν τρία καράβια,
τόνα νὰ πάρη τὸ Σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ Εὐαγγέλιο,

τὸ τρίτο τὸ καλύτερο, τὴν ἅγια Τράπεζά μας... »

Ἡ Δέσποινα ταράχτηκε καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.

« Σώπασε κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴν πολυδακρύξης,
πάλι μὲ χρόνους, μὲ καιροὺς, πάλι δικὰ μας εἶναι ».

Δημῶδες

ΤΟ ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ

— Ἄντρα, ὁ γιός μας πιά μεγάλωσε· τρέχει στὰ δεκα-
πέντε. Κι εἶν' ἀπόφραστος. Διψάει στὸν πόλεμο ναρθῆ.
Κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ μοῦ κλαίγεται τὸ παλικάρι μου.
Μπροστά σου, ἀπὸ ντροπὴ, κρατιέται καὶ σπαίρνει. Ὅμως
κάθε φορὰ πὺ ξεκινᾷς, αὐτὸ σπαράζει. Καὶ πέφτει στὴν
ἀγκαλιά μου καὶ δέρονται. Καὶ φοβερίζει νὰ κλέψη τὸ καριο-
φίλι τοῦ παπποῦ του, τ' ἄγγιχτο, κατὰ τὸ λόγο σου, ἀπ' τὸν

καιρό πού τόν ἔφαγε τὸ βόλι τὸ πικρὸ καὶ κεῖνον. Καὶ θὰ πᾶν μοναχός του νὰ κάμῃ μὲ τοὺς Τούρκους πόλεμο. Κι ὁ φόβος ὁ δικός σου μοναχὰ τότε τρομάζει· ἄλλιῶς, ποιὸς ξέρει τὶ θ' ἀποκοτοῦσε! Χάρη θὰ σοῦ τὸ γνωρίζω κι ἐγὼ κι αὐτὸς θὰ εἶναι ὑποταγμένος σου καὶ δὲ θὰ σὲ βαραίνῃ. Στὴ θέλησή σου θὰ εἶναι πρόθυμος, σὰ σκλάβος σου. Ἔτσι μοναχὰ θὰ γλιτώσω ἀπὸ τὶς κλάψες του. Πάρ' τονε μαζί σου!

Ἡ μάνα, ἡ ἀμαζόνα, βλέπει τὸ γέρο της παρακαλεστικά. Καὶ κάποτε διανεύει πονηρὰ τοῦ γιοῦ της. Αὐτὸς σκυμμένο τὸ κεφάλι του κρατεῖ. Καὶ κρύβει τὴν παρθενικὴ τὴν ταραχὴ του ἀπ' τὴ ματιὰ τοῦ γέρου, πού αὐστηρὰ τότε θωρεῖ καὶ δὲ μιλάει.

Καὶ τὴν αὐγὴ τὸ παλικάρι τ' ἄγουρο μὲ τὸ τουφέκι τὸ βαρὺ στὸν ὄμο, μὲ τ' ἀλαφρὸ τὸ πάτημα, μὲ τὸ χαρούμενο τὸ καρδιοχτύπι καὶ μὲ τὸ φτερούγισμα τοῦ νοῦ ἀκολουθεῖ τὸ

γέρο τὸν πολεμιστὴ καὶ τὸν πολύπειρο. Κι ὁ πόλεμος ἀρχίζει. Καὶ τ' ἄγριο τὸ φαρᾶγγι τὸν ἀντιλαλεῖ.

Ὁ γέρος τώρα δίνει ὄλο τὸ νοῦ του στὸ παιδὶ καὶ λησμονεῖ τὸν πόλεμο. Καὶ μιλεῖ στὸ παλικᾶρι τ' ἄπηχτο καὶ τ' ὀδηγάει :

— Ἐδῶ, τοῦ λέει, ποῦ σ' ἔφερα, δὲ θέλω νὰ καμαρώσω τὴν παλικαριά σου ! Δεῖξε τὴν ἅμα ἔρθη ἢ ὥρα σου ! Ὅμως ἀψὺς μοῦ φαίνεσαι. Τὸ αἷμα σου δὲν κρούβεται· κρατάει ἀπὸ πηγὴ τρελὴ· τώρα θ' ἀκοῦς ! Νὰ τὸ κοτρώνι. Κρούβε τὰ ζερβά σου ! Ὁ δεξιὸς ἄγκωνάς σου μὴν ξεπροβάλλῃ ! Τὸ τουφέκι ἔτσι δὲν τὸ κρατοῦν, νά, ἔτσι ! Καὶ δὲ δίνουν πρόσωπο γιομάτο στὸ σημάδεμα. Ὁ Ἀρβανίτης ἐκεῖ παραφυλάει. Καὶ σοῦ παίρνει καὶ τὴν τρίχα σου· σκύψε ἀκόμη, παλαβέ ! Ἄιτὸς τὸ μάτι σου ! Ἀγρίκησες ; ἄδειο ἀκόμα τὸ τουφέκι σου ; κι ὀρθὸς ὁ λύκος του ; χαρὰ στον τὸν ἐχθρό σου ἀντίκρου, ποῦ σὲ σκιάζεται ! Ἐτοιμος ; τὸ νοῦ σου !

Ὅμως τοῦ κάκου οἱ πατρικὲς οἱ συμβουλές ! Παράφορο τὸ Σουλιωτόπουλο, μὲ τὸ πρῶτο κίνημά του, πρὶν ἀκόμη ρίξῃ τὴν πρώτη τουφεκιά, δείχνει τὸ πρόσωπο ἄσκεπο στὸν Ἀρβανίτη. Καὶ δέχεται τὸ βόλι στὸ μεσόφρυδο. . .

Η ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΑ

Στῆς μάχης τὸν καπνὸ, ποῦ πνίγει τὸ λαγκάδι, ὁ Σουλιώτης ὄλα τὰ ἔχει λησμονήσει, πείνα καὶ δίψα. Καὶ τὸ Σούλι πέφτει ξέμακρα, καὶ σὰ λησμονημένο εἶναι καὶ κεῖνο τ' ἄχαρο.

Καὶ κεῖ ποῦ πολεμάει τὸ παλικᾶρι τ' ἀγλύκαντο, μέρα καὶ νύχτα, ἀκούει μιὰ γνώριμη φωνή, ποῦ τὸν ξυπνάει. Λοιπὸν τὸ Σούλι δὲ χάθηκε καὶ ζῆ ;

Κι ἦταν ἡ Λάμπη, ἡ ἀδερφή τοῦ νιοῦ.

- Τί καλὰ μοῦ φέρνεις, ὦρὴ Λάμπη ;
 — Ζεστὴ κουλούρα, ἀδερφέ, ποὺ σοῦ τὴ ζύμωσα μὲ τὰ
 χερᾶκια μου κι ἡ μάνα τὴν ἔψησε στὴν ἀνθρακιά μονάχη.
 Ἔλα νὰ φᾶς μιὰ ψίχα καὶ νὰ ξαποστάσης !
 — Δὲν μπορῶ, καημένη, νὰ παρατήσω τὸ τουφέκι...
 — Αὐτὸ εἶν' ἡ συλλογὴ σου, Νάση ; ἔρχομαι γὼ καὶ

σοῦ κρατῶ τὸν τόπο σου... Νά, σοῦ ἔστρωσα ! Καὶ δός μου
 τὸ τουφέκι.

Χαμογελάει ὁ ἀδερφός ὁ καπνισμένος. Καὶ δὲν ἔχει ἀ-
 νάγκη νὰ μάθῃ τὴν κορασιά, πῶς πιάνουν τὸ τουφέκι.

Ὁ πόλεμος βαστοῦσε πάντα. Μὲ χέρι σταθερὸ γιτόμιζε
 κείνη καὶ σημάδευε. Κι ὁ ἀδερφός τῆς παραπέρα ἔτρωγε ἡ-
 συχος καὶ μοναχὰ τὴν πείνα του ἄκουγε, τὴ θεωριεμένη, μέ-
 σα του.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε. Κι ἐκεῖ ἓνα βόλι ἤρθε καὶ πέτυχε κατάστηθα τὴν κορασιά. Κι αὐτὴ ἔκανε καρδιά καὶ δὲ μιλοῦσε. Τὸ αἷμα πλημμύριζε τὸν κόρφο τῆς. Ἡ Λάμπη σημάδευε καὶ τουφεκοῦσε.

— Ἐφαγες, Νάση ;

— Κοντεύω, ἀκόμη λίγο, Λάμπη !

Ἡ κόρη ξαναρώτησε δεύτερα καὶ τρίτα. Καὶ τότε μ' ἓνα πῆδημα τὸ παλικάρι βρέθηκε κοντὰ τῆς. Ἄρπαξε τὸ τουφεκι καὶ ἤσυχο, καθὼς εἶχε τραβηχτῆ, ξανάρχισε τὸν πόλεμο.

Ἄμιλλητη ἢ Σουλιωτοπούλα πῆγε παραπίσω κι ἔπεσε.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε.

Η ΕΞΟΔΟ

Τὸ Μεσολόγγι τώρα ἐτοιμάζεται νὰ βγῆ μὲ τὸ σπαθί. Ἐτοιμάζεται κι ἡ χήρα Μάνθω, ἡ Μεσολογγίτισσα, νὰ βγῆ κι αὐτὴ. Ὁ Τοῦρκος ἂν νικήθηκε χίλιες φορές, τῆς πείνας τὸ θεριὸ εἶν' ἀνίκητο. Ἔτσι ὁ λαὸς μαζί μὲ τὴ φρουρὰ πῆρανε τὴν ἀπόφαση. Κι ἀπόψε !

Νύχτα, σκοτάδι. Ἡ χήρα στὰ τυφλὰ ψηλαφώντας βρῆκε τὸ δέμα μὲ τὰ ροῦχα τ' ἄχαρα τοῦ μακαρίτη τ' ἀντρός τῆς. Ἡ μπόμπα ἢ τούρκικη τὸν ἔκοψε στὰ δυό, μόλις ἄρχιζε ἡ πολιορκία. Κι αὐτὸ μονάχα ; τὸ βόλι, τὸ σπαθί, τῆς ἀρρώστιας ἢ ὀργῆς, τῆς πείνας ἢ κατάρρα θέρισαν κάθε δικό τῆς γύρω τῆς.

Ἐρημη ἢ χήρα, ἔρημη μὲ τὴν Ἄνθη τὴν κόρη τῆς, ἐφτὰ χρονῶν μικρούλα κι ἄρρωστη, στὰ βάσανα μπασμένη, ἀπὸ τὴν πείνα ἀγνώριστη, φάντασμα ζωντανὸ κι ἡμερο καὶ ἡμερο, σὰν ἄλλου κόσμου πλάσμα.

Ἡ χήρα ντυμένη βρῖσκεται μὲ τὴ στολὴ τὴ λεβέντικη καὶ τὴ ματόβαφτη τ' ἀντρός τῆς. Τὴ φύλαγε σὰν ἅγιο λείψα-

νο τόσον καιρό. Και τώρα πόσα γέλια θάκουγε, μέρα ἔτσι νὰ τὴν ἔβλεπε κανεὶς! Τόσο εἶν' ἄχαρη καὶ τόσο κωμική. Κι ἔχει στὴ μέση τῆς ζωσμένο τὸ σπαθί. Καὶ πρέπει νάναί τόσο τρομερὴ κι ἡ ὄψη κι ἡ ματιά τῆς, πού θάδιωχνε ἀκόμη καὶ τοῦ χωρατοῦ τὸν ἴσκιό ἀπὸ μπροστά τῆς. Κι εἶναι τόσες ἄλλες χῆρες εἴτε ἀνύπαντρες, νιές καὶ γριές, ἀντροντυμένες, ἔτοιμες νὰ βγοῦν ἀπόψε.

Τὴν κόρη τῆς σηκώνει ἀπὸ τὸ στῶμα. Τὸ χάδι τῆς καρδιάς τραχὺ τῆς βγαίνει ἀπὸ τὸ λαιμό. Μοιάζει σὰν προσταγὴ καὶ σὰ φοβέρα. Τὴ σέρνει ἀπὸ τὸ χέρι, τῆς κρυφομιλεῖ, μὰ στὴν ἀγκαλιὰ νὰ τὴ σηκώση δὲ μπορεῖ. Τέτοια δύναμη κι ἡ μάνα δὲν τὴν ἔχει!

Τραβοῦν ἀργὰ τὸ δρόμο κατὰ τὰ προχώματα μαζί μὲ τ' ἄλλο ρέμα τοῦ κόσμου, πού τραβᾷ. Ζυγώνει ἡ ὥρα! Κανένας δὲ φωνάζει, κι ὅμως μιὰ σύσμιχτη βοή ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο. Ἡ χήρα σκύβει γιὰ στερνὴ φορὰ κι ἄγρια καὶ βραχνερὰ τὴν ἄμοιρη μικρούλα θέλει νὰ ὀρμηνέψη.

— Ἄνθῆ μου, Ἄνθῆ, Ἄνθίτσα μου, ἐδῶ πού θὰ κινήσωμε, σφιχτὰ νὰ μοῦ κρατῆς τὴ φουστανέλα. Τίποτ' ἄλλο νὰ μὴ βλέπης καὶ νὰ μὴν ἀκοῦς. Τὴ φουστανέλα νὰ μὴ χάσης ἀπὸ τὰ χέρια σου! Ἄνθῆ μου, Ἄνθίτσα μου... Ἐδῶ πού πᾶμε γιὰ νὰ σὲ γλυτώσω, πρέπει νὰ χτυπῶ μὲ τὸ σπαθί, μ' ὅτι μπορῶ. Δὲ θάχω ὄλο τὸ νοῦ μου ἀπάνω σου. Βαστάξου ἐσὺ μὲ τὰ χεράκια σου, μὲ τὴν καρδιά σου! Πιάσου...

Και κινήσανε. Μὲς στὴ θεοποντή, ποὺ ἄνοιγαν καὶ περ-
νοῦσαν, χωρὶς νὰ γείρη πίσω, κάποτε ρωτοῦσε ἡ χήρα :

— Ποῦ εἶσαι, Ἄνθῃ ;

— Ἐδῶ εἶμαι, μάνα.

Μὰ κάποτε, καὶ κεῖ ποὺ πλάκωσε τὸ κύμα τὸ τρανὸ
καὶ σάρωσε καὶ σαρώθηκε, ἡ χήρα ξέχασε τὴν Ἄνθῃ, γιὰ
μόνη μιὰ στιγμή ξέχασε καὶ νὰ τὴ ρωτήσῃ. Κι ἅμα βρέθηκε
σὲ μιὰ βρουλιὰ κρυμμένη καὶ πῆρε ἀναπνοή, τότε εἶδε πὼς
ἔλειπε ἡ Ἄνθῃ της.

Δὲν ἄργησε ὕστερα στὴ ράχη ἐπάνω νὰ βρεθῇ. Τότε
γύρισε στὸν ἑαυτὸ της. Τότε ξύπνησε τῆς θυγατέρας ὁ
καημὸς μὲς στὴν καρδιά της.

— Ἄνθῃ !

Φώναξε, καὶ πάλι φώναξε.

— Ἄνθῃ ! Ἄνθίτσα !

Τοῦ κάκου ! Ἡ Ἄνθίτσα πάει πιά ! Πάει καὶ τὸ Μεσο-
λόγγι !

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἐλευθεριά !

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
 πικραμένη, ἐντροπαλὴ
 κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
 «ἔλα πάλι» νὰ σοῦ πῆ.

Ἄργιε νάρθη ἐκείνη ἡ μέρα
 κι ἦταν ὅλα σιωπηλά,
 γιατί τάσκιαζ' ἡ φοβέρα
 καὶ τὰ πλάκων' ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
 μόνη σούμενε, νὰ λές
 περασμένα μεγαλεῖα
 καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Κι ἀκαρτέρει κι ἀκαρτέρει
 φιλελεύθερη λαλιά,
 ἓνα χτύπασε τ' ἄλλο χέρι
 ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Κι ἔλεες: «Πότε; ἄ! πότε βγάλω
 τὸ κεφάλι ἀπὸ τσ' ἐρμιές;»
 Κι ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
 κλάψες, ἄλυσες, φωνές!

Τότ' ἐσῆκωνες τὸ βλέμμα
 μὲς στὰ κλάματα θολὸ
 καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
 πλῆθος αἷμα ἐλληνικό.

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματωμένα
 ξέρω, ὅτι ἔβγαινες κρυφά,
 νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
 ἄλλα χέρια δυνατά.

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
 ἔξανάρθεις μοναχὴ...
 Δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες,
 εἰάν ἢ χρεῖα τὲς κουρταλῆ.

Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια,
 ἀλλ' ἀνάσαση καμιά...
 Ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια.
 καὶ σὲ γέλασε φοριχτά.

Ἄλλοι, ὦμέ, στὴ συμφορὰ σου,
 ὅπου ἐχαίροντο πολὺ,
 «Σύρτε νάβρης τὰ παιδιὰ σου,
 σύρτε!», ἔλέγαν οἱ σκληροί.

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι
 καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
 ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι,
 ποὺ τὴ δόξα σου ἐνθυμεῖ.

Ταπεινότατη σοῦ γέρνει
 ἢ τρισάθλια κεφαλὴ,
 σὰν φτωχοῦ, ποὺ θυροδέρνει
 κι εἶναι βάρος του ἡ ζωὴ.

Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ ὄρμη,
ποὺ ἀκατάπαυτα γυρεύει,
ἢ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε Ἐλευθεριά!

Δ. Σολωμὸς

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

(Χριστουγεννιάτικο)

Ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Φιλίππου ἀκόμη λογάριαζα τὶς εἰσπραξίες, πὺν θὰ εἶχα ἀπὸ τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων. Καὶ γιὰ τὰ κάλαντα αὐτὰ τρία πράματα μοῦ χρειάζονταν : σακούλα νὰ βάλω τὰ λεπτά, σύντροφος νὰ τὰ ποῦμε καὶ φυλλάδα, πὺν νὰ τὰ ἔχη γραμμένα. Τὰ δυὸ πρῶτα τὰ εἶχα ἐξασφαλισμένα. Σακούλα θὰ μοῦ ἔραβε ἡ μάνα μου, σύντροφο θὰ εἶχα τὸν ἐξάδερφό μου τὸ Γιώργη, δυὸ χρόνια μεγαλύτερο ἀπὸ μένα καὶ δυὸ χρόνια μικρότερο ἀπὸ τὸν ἀδερφό μου τὸν Κωστή. Τὸ ζήτημα τῆς φυλλάδας ὅμως μ' ἀνησυχοῦσε πολὺ. Ὁ μπαρμπα-Σωτήρος, ὁ μεγαλύτερος καταστηματάρχης τοῦ χωριοῦ μας, εἶχε λογιῶν-λογιῶν φυλλάδες, καὶ μόνο τὰ κάλαντα δὲν εἶχε ὁ εὐλογημένος.

Διαδόθηκε ὅμως φήμη, ὅτι στὸ Καμάρι, χωριὸ μιάμιση ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὸ δικό μας, εἶχε τέτοιες φυλλάδες ὁ Μητσοῦς τοῦ Ἀντώνη. Ὁ Γιάννης ὁ Χαβέλης τὶς προάλλες πῆρε μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὰ βαφτίσια τοῦ ἀδερφοῦ του καὶ ἐπειδὴ ὁ μπάρμπα-Σωτήρος δὲν εἶχε οὔτε σουγιάδες, γιὰ νὰ πάρη ἕνα σουγιά, πῆγε στὸ Καμάρι. Ἐκεῖ λοιπόν, μᾶς ἔλεγε καὶ μᾶς

δορκίζοταν, εἶδε καὶ φυλλάδες, πού λέγανε τὰ κάλαντα.

Τώρα ἔπρεπε νὰ βρεθῆ κι ἡ σχετικὴ δεκάρα γιὰ τὴν ἀγορὰ τῆς φυλλάδας. Πράμα πολὺ δύσκολο. Νὰ μπορούσα τουλάχιστο νὰ προεξοφλοῦσα μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις τῶν Χριστουγέννων! Ἄλλὰ ποῦ νὰ βρεθῆ προεξοφλητῆς! Ἔνας μόνο τέτοιος μπορούσε νὰ ὑπάρχει, ἡ μάνα μου—πατέρα δὲν εἶχα. Ἄλλὰ ἔλα πάλι, πού ἡ μάνα μου εἶχε πάρα πολὺ λίγες δεκάρες καὶ δὲν τῆς περίσσευαν νὰ ριψοκινδυνεύσει οὔτε μιὰ σὲ προεξοφλήσεις; Μιὰ μέρα ὅμως ἡ μάνα μου πούλησε λεμόνια ἀπὸ τὸν κῆπο μας καὶ πῆρε ἑφτὰ δραχμές. Τὸ βράδυ λοιπὸν τῆς ἴδιας ἡμέρας μου ἔδωσε κι ἐμένα τὴ δεκάρα, πού ζητοῦσα κάθε μέρα.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔσφιγγα σφιχτὰ στὴν παλάμη μου τὴν πολυπόθητη δεκάρα καὶ ἀντὶ γιὰ τὸ σχολεῖο τράβηξα γιὰ τὸ Καμάρι, ἀπ' ὅπου, πρὶν γίνῃ μεσημέρι, γύρισα στὸ σπίτι μὲ τὴ φυλλάδα στὸ ταγάρι μου.

Τώρα ἐρχόταν ἡ σειρὰ τῆς σακούλας. Τὸ πράμα ἦταν πολὺ εὐκόλο. Ἔσκισε ἡ μάνα μου μιὰ λόξα ἀπὸ τὴ φουστάνελα τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου καὶ μου τὴν ἔφτιασε. Τὴν ἔδεσα μ' ἓνα σπάγγο γερό, γιὰ νὰ βαστᾷ τὸ βάρος. . . τοῦ παρᾶ, καὶ τὴν κρέμασα ἐμπρὸς στὸ στῆθος μου κατὰσαρκα. Ἔτσι αἰσθανόμουν τὴν ἐπαφή τῆς, πού δὲ γαργάλιζε μόνο τὴν ἐπιδερμίδα μου, ἀλλὰ καὶ τὴ φαντασία μου. Τὴ φανταζόμουν γεμάτη πενταροδεκάρες, πού θὰ τὶς ἔκανα λίρες. Καὶ ξέρετε, πῶς τὶς πενταροδεκάρες τὶς κάναμε λίρες; Τὶς βάζαμε καταγῆς στὸ χῶμα καὶ μὲ τὴ φτέρνα μας γυμνὴ τὶς τρίβαμε, τὶς τρίβαμε πολλὴ ὥρα, ὥσπου ἔφευγε ἡ σκουριὰ καὶ γίνονταν λίρες!

Ὁ σύντροφός πιά ἦταν σίγουρός, ὁ Γιώργης τοῦ μάρμα μου τοῦ Γιάννη. Μαζὶ μ' αὐτὸν κάναμε ὅλες τὶς ἐπιχειρήσεις καὶ ὅλες τὶς τρέλες. Μαζὶ βόσκαμε τὶς προβατίνες, ἐγὼ τὴν Τούρκα—τὴν ἔλεγα ἔτσι, γιὰτὶ ἦταν πολὺ ἄγρια—

κι ἐκεῖνος τὶς Ψῶρες—τὶς ἔλεγε ἔτσι, γιατί ἦταν σωστὲς ψῶρες—μαζὶ μαζεύαμε χορτάρι γιὰ τὸ γαϊδούρι τους στὴ Γούβα μαζὶ τὸ καβαλικεύαμε τὸ γαϊδούρι. Ἄλλὰ ὁ ἀφιλότιμος ποτὲ δὲν μ' ἔβαζε καὶ μένα μιὰ φορὰ στὸ σαμάρι· πάντα δεύτερη θέση, στὰ καπούλια.

Τέλος πάντων, ἔφτασε κι ἡ πολυπόθητη παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Διπλὴ χαρὰ, παύση τῶν μαθημάτων καὶ κάλαντα. Ἀπὸ νύχτα νύχτα ἀκόμη ἤμουν στὸ πόδι. Ἡ σακούλα κι ἡ φυλλάδα ἔτοιμα· τὸ Γιώργη περιμένα. Ἡ ὥρα ὅμως περνοῦσε κι ὁ Γιώργης δὲ φαίνόταν. Ἄνυπομονησία μεγάλη· τί συμβαίνει; Ἐξαφνα στὸ γειτονικὸ σπίτι ἀκούεται: « Καλὴν ἑσπέραν, ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὀρισμὸς σας, Χριστοῦ τὴν θεῖαν γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας... ».

—Μωρέ, ἄλλα παιδιά τὰ λένε! Φώναξα· καὶ στὴ στιγμὴ βρέθηκα στοῦ μάρμπα μου τοῦ Γιάννη τὸ σπίτι.

—Ὁ Γιώργης, ποῦ εἶναι ὁ Γιώργης; ρώτησα μὲ τρομάρα τὴν ἐξαδέρφη μου τὴν Ἑλπίδα.

—Ὁ Γιώργης; ἦρθ' ὁ Κωστής ὁ δικός σας, προὐ προὐ καὶ τὸν πῆρε νὰ πᾶνε νὰ ποῦν τὰ Χριστούγεννα.

᾽Ω, συμφορὰ μου! Τέτοια παρασπονδία τοῦ ἐξαδέρφου μου ποτὲ δὲν τὴν περιμένα. Τώρα τί νὰ γίνῃ; ἀνάγκη νὰ βρῶ ἄλλο σύντροφο, ἀλλιῶς ἡ σακούλα θὰ ἔμενε ἄδεια!

Δρόμο λοιπὸν μέσα στὶς γειτονιὲς γιὰ σύντροφο! Ἄλλὰ ὅλα τὰ παιδιά ἦταν πιὰ ζευγαρωμένα καὶ ἀπὸ τὶς ἀνοιχτὲς πόρτες τῶν σπιτιῶν ἀκουγόταν: « Καλὴν ἑσπέραν, ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὀρισμὸς σας, Χριστοῦ τὴν θεῖαν γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας... » Καὶ οἱ εὐθυμὲς φωνὲς τῶν παιδιῶν ἦταν γιὰ μένα πένθιμη συνοδεία τῆς μοναξιάς μου καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως.

Γύρισα στὸ σπίτι, ὅπου πεσμένος προύμυτα ἔκλαιγα ὅλη τὴν ἡμέρα.

Τὸ βράδυ, ὅταν εἶδα ἀπὸ μακριὰ τὸν ἀδερφό μου τὸν Κωστή νὰ γυρίζῃ στὸ σπίτι, τὸν ὑποδέχτηκα μὲ βροχὴ ἀπὸ κοσμητικὰ ἐπίθετα.

—Βρὲ παιδάκι μου, τοῦ λέει ἡ μάνα μου, πήγαινε καὶ μ' αὐτὸν νὰ τὰ πῆς· θὰ μοῦ σκάσῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὰ κλάματα!

Ὁ ἀδερφός μου, εἴτε ἀπὸ φόβο εἴτε ἀπὸ συμπάθεια, μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ βγήκαμε στὴ γύρα γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Πήγαμε στοῦ κουμπάρου μας τοῦ Γιάννη τοῦ Κούρκαφα. «Τὰ εἶπαν ἄλλοι!» μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ μαστρο-Φώτη. «Τὰ εἶπαν ἄλλοι!» μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ Ναούμη, τὸ ἴδιο κι ἐκεῖ. Πῆρε πιά νὰ νυχτώνη, οἱ πόρτες ἔκλειναν, τὸ κρῦο ἔτσουζε κι ἔπρεπε νὰ γυρίσωμε στὸ σπίτι. Οὔτε ὁ Ναπολέων, ὅταν ἔχασε τὴ μάχη τοῦ Βατερλώ, δὲ θὰ εἶχε τόση ἀπελπισία, ὅση εἶχα ἐγὼ στὴν καρδιά καὶ στὸ πρόσωπο ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Πνιγόμενι στὰ δάκρυα.

Καὶ ἡ καημένη ἡ μανούλα μου, γιὰ νὰ μὴν κάμω λυπητερὰ Χριστούγεννα: «Ἔλα, παιδί μου, εἰπέ τα ἐδῶ», μοῦ εἶπε.

Κι ἐγὼ μὲ συχνὲς διακοπὲς ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς ἄρχισα:

—«Καλὴν ἐσπέραν... ἄρχοντες, ἄν... εἶναι... ὁ... ὁ... ὄρισμός σας...»

Ἄφου εἶπα ἔτσι καμιὰ δεκαριὰ στίχους

—Ἔ, φτάνει, μοῦ λέει ἡ μάνα μου, καὶ τοῦ χρόνου!

Καὶ μοῦ ἔβαλε στὴν παλάμη ἓνα... φράγκο!

Μόλις τὸ κοίταξα καλὰ καλὰ στὸ λυχνάρι καὶ τὸ εἶδα ἔτσι ἀσημένιο καὶ γυαλιστερό, «ὦωὼπ!» φώναξα μ' ἐνθουσιασμό κι ἔκαμα μιὰ τούμπα στὰ στρωσίδια, ποὺ μᾶς εἶχε ἔτοιμα ἡ μάνα μας νὰ κοιμηθοῦμε.

Τί σημαίνει, ἂν σὲ λίγες μέρες τὸ φράγκο μὲ τρόπο πῆγε πάλι στὴ θέση του; Ἡ χαρὰ μοῦ ἔμεινε.

Καημένη μανούλα...

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Παίζανε στὸ δάσος τὸ σκιερὸ τρεῖς κόρες, σὰ νεράιδες ὁμορφες.

Ἡ μιὰ στὴν ἀσημένια ρεματιά, ποὺ γλυκομουρμούριζε, ἔσκυβε περήφανη κι ἔβλεπε τὸ χιονάτο της λαιμὸ καὶ τὰ χρυσὰ μαλλάκια της.

— Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, ποὺ καθρέφτες μοῦ ἐτοίμασες παντοῦ καὶ βλέπω τὴν ὁμορφιά μου, ποὺ εἶναι δικό σου ἔργο!

Αὐτὰ ἔλεγε καὶ χαμογελοῦσε.

Ἡ ἄλλη ἄκουε τοῦ ἀηδονιοῦ τὸ λάλημα τὸ γλυκὸ καὶ τὴ φλογέρα τοῦ βοσκοῦ, ποὺ ἔβασκε ἐκεῖ κοντὰ ἀρνάκια σὰν τὸ χιόνι, ἄκουε καὶ τὸ γλυκὸ μουρμούρισμα τῆς ρεματιᾶς κι ἔβλεπε τὰ δέντρα τὰ ψηλὰ νὰ ἐνώνουν τις περήφανες κορφές καὶ πότε χαμηλὰ νὰ σκύβουν, πότε ψηλὰ νὰ δείχνουν τὸ μεγαλεῖο τους. Κάθε φυλλάκι ἔφερε σκιά καὶ χάριζε δροσιά, κάθε κλωνάκι εἶχε καὶ πουλιοῦ φωλιά.

Τὸ χέρι της πετᾶ ἐπάνω στὸ χαρτί καὶ γράφει τραγούδια. Τὸ Θεὸ εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ ἔργο του, τὴν ὁμορφιά τοῦ κόσμου. Τὸ χέρι γράφει καὶ τὸν ἑαυτὸ της νιώθει τόσο ἐλαφρὸ, ὥστε θαρρεῖς φτερὰ τῆς ἔδωσε χέρι ἀόρατο, ψηλὰ γιὰ νὰ πετάξῃ.

Ἡ τρίτη ράβει, ράβει, ράβει. Καμιὰ φορὰ σταματᾶ τὸ βελόνι καὶ βλέπει τὴν ἀσημένια ρεματιά.

— Ἄχ! πόσοι διψασμένοι βρῆκαν δροσιά σ' αὐτὸ τὸ κρυσταλλένιο τὸ νερό, λείει ἡ κόρη δακρυσμένη.

— Περνάς, ἀδιάκοπα περνᾶς, εὐλογημένη ρεματιά, καὶ χωρὶς περηφάνια βρέχεις τὰ χεῖλη τὰ κατάξερρα τοῦ φτωχοῦ, ποτίζεις τ' ἀρνάκια τὰ χιονάτα καὶ δίνει ἡ δροσιά σου ζωὴ σ' αὐτὰ τὰ λουλούδια, ποὺ δὲν τὰ φύτεψε κανεὶς. Μὰ ἐκεῖνα δὲν εἶναι ἀχάριστα· σκορπίζουν τὴ μυρωδιά τους καὶ μὲ τὰ

χρώματά τους διπλή ὁμορφιά σοῦ δίνουν. Εὐτυχισμένος ἐδῶ κάτω ὅποιος μπορεῖ ζωὴ καὶ δροσιά νὰ σκορπίζη, ὅπως αὐτὴ ἐδῶ ἡ ρεματιά.

Καὶ πάλι, ἀφοῦ εἶπε αὐτά, τὸ χέρι τὸ ἀκούραστο ράβει ἀδιάκοπα.

— Ξέρεις τί συλλογίστηκα ; εἶπε ἡ πρώτη.

— Τί συλλογίστηκες ;

— Νὰ πᾶμε σ' αὐτὸν τὸ βοσκό, ποὺ παίζει τὴ φλογέρα, νὰ τὸν ρωτήσωμε, ποιά ἀπὸ τίς τρεῖς ἔχει χάρες περισσό-
τερες.

— Καλὴ ἰδέα κι ἐλλη-
νική, εἶπε ἡ δευτέρη· ὁ Πά-
ρις ἄς κρίνῃ πάλι τῆς τρεῖς
θεές· καὶ δίπλωσε τὸ χαρτί
ποῦ ἔγραφε.

Τὸ χέρι τὸ ἀκούραστο
ράβει.

— Εἶστε καλύτερές μου,
τὸ ξέρω, ἀδερφοῦλες μου,
καὶ ἂν μαζί σας ἔρθω, γιὰ νὰ

μετρηθῶ, θὰ πῆ πὼς δὲν εἶδα τὴν ὀλοφάνερη ἀλήθεια. Τρέ-
ξετε σεῖς οἱ δυὸ στὸ βοσκό.

Ἀφήνει τὴ φλογέρα ὁ βοσκὸς καὶ χαιρετᾷ τὰ ὁμορφα
κορίτσια.

— Ξέρεις τί θέλομε, βοσκέ ;

— Ποῦ νὰ τὸ ξέρω ;

— Νὰ μᾶς πῆς, ποιά εἶναι ἡ καλύτερη ἀπὸ τίς τρεῖς μας.

— Ἡ ἄλλη ποῦ εἶναι ;

— Ἐκεῖ σιμὰ στὴ ρεματιά.

Ἀλήθεια, ἡ ξανθοῦλα ποὺ τοῦ μίλησε, ἦταν ὠραία, ἔ-

μοιαζε νεράιδα, πού πρόβαλε από καμιά δροσερή σπηλιά.

Μὰ δὲν πρόφτασε λέξη νὰ τῆς εἰπῆ καὶ νὰ τῆς προσφέρει τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο, πού ἔκοψε ἀπὸ μιὰ τριανταφυλλιά. Καὶ ἄρχισε ἡ δεύτερη μὲ φωνὴ ἀγγελικὴ, πρόσωπο τριανταφυλλὶ ἀπὸ παρθενικὴ ντροπὴ κι ἔλεγε τὰ τραγούδια τῆς.

Θαρρεῖς στεφάνι ὀλόκληρο στεφάνωνε τὸ μέτωπό τῆς.

Τῆ γνώμη του ὁ βοσκὸς δὲν πρόφτασε νὰ πῆ· ἄκουσε κλάμματα καὶ παράπονα πικρά.

Ἕνα παιδάκι φτωχὸ ἔπαιζε κι ἔπесе· μέσα στὰ αἵματα βουτήχτηκε· κι ἡ κόρη, πού ἔραβε στὴ ρεματιὰ κοντά, καρφώνει τὸ βελῶνι τῆς στὸ ράψιμο κι ἀρπάζει τὸ παιδάκι τὸ φτωχό· τὸ πλένει μὲ κρυστάλλινο νερὸ καὶ τοῦ φιλεῖ τὰ ὄμορφα ματάκια μ' ἀγάπη, πού θαρρεῖς μανούλα του νὰ ἦταν.

Οἱ ἄλλες δυὸ οὔτε τὰ εἶδαν αὐτά. Ἡ μιὰ, μεθυσμένη ἀπὸ τὴν ὀμορφιά τῆς κι ἡ ἄλλη ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς δὲν ἔβλεπαν καὶ δὲν ἄκουαν.

Σηκώθηκε ὁ νέος βοσκός, πλησίασε τὴν κόρη τὴν ἐργατικὴ, τῆς ἔδωσε τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο καὶ εἶπε :

— Σὲ προσκυνῶ μὲ σεβασμό· ἐσὺ εἶσαι ἡ βασίλισσα.

Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΑΠΟ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ

Ἡ Συννεφιά κι ἡ Ξαστεριά,
κόρες τοῦ Ρῆγα Χρόνου,
προχτὲς συναπαντήθηκαν
σ' ἓνα σκαλί τοῦ θρόνου.
Κι ἡ πρώτη κλαψοπρόσωπη
στρέφει καὶ λέει τοῦ Ρῆγα :

« Γιατί, πατέρα μου, γιατί,
ἐμένα, ὅπου κι ἂν πῆγα,

ἀπὸ τὶς ροῦγες τὶς πλατιῆς
 κι ὡς τὰ στενὰ σοκάκια,
 ὅλοι μὲ βαρυγκόμησαν
 μὲ πίκρα καὶ μὲ κάκια,
 ἐνῶ τὴν ἀδερφή μου ἐδῶ,
 τὴ χρυσοστολισμένη,
 ὅλοι τὴν καλοδέχονται
 παντοῦ κι ὅπου πηγαίνει ; »

Κι εἶπε ὁ Ρήγας : « Κόρες μου
 ἢ μιὰ τὴν ἄλλη ἰδέτε !
 Καθένας ἀπὸ λόγου του
 μισιέται κι ἀγαπιέται ».

I. Πολέμης

ΜΗΤΡΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

“Όλοι οἱ χωρικοὶ ἦταν στὰ χωράφια καὶ θέριζαν. Ὁ καλοκαιρινὸς ἥλιος κι ὁ ζεστὸς ἀέρας εἶχαν ἀποξηράνει ἐντελῶς τὰ στάχνα. Τὰ μεγάλα φορτωμένα ἀμάξια κρούβοντας μὲ τὸν ὄγκο τους τ’ ἄλογα πὸν τὰ σέρνουν, διασταυρώνονταν σ’ ὅλους τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ. Κι ὁ μυρωμένος ἀέρας τῆς ἐξοχῆς γέμιζε ἀπὸ γέλια, σφυρίγματα καὶ τραγούδια.

“Ἦταν πιὰ μεσημέρι. Τ’ ἄλογα ἦταν ξεξυμένα καὶ βοσκοῦσαν ἐλεύθερα. Οἱ θεριστάδες, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, εἶχαν μαζευτῆ στὴ σκιά τῶν δέντρων κι ἀναπαύονταν. Καὶ τὸ θέαμα τῶν μεγάλων θημωνιῶν σκόρπιζε σ’ ὅλες τὶς καρδιές μιὰ ζωερὴ εὐχαρίστηση.

Ξαφνικὰ μιὰ γυναικεία φωνὴ ἀκούστηκε.

“Ένας μεγάλος ἀετὸς πέταξε ἀπὸ τὰ χωράφια, κρατώντας στὰ νύχια του ἓνα μπογαλάκι.

Καὶ τότε θόρυβος καὶ φωνὲς μεγάλες ἀκολούθησαν, σὰ νὰ γκρεμίστηκε μιὰ κολόνα τῆς ἐκκλησίας τὴν ὥρα τῆς λειτουργίας.

— Τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας! Τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας! Ἀκούστηκε ἀπὸ μακριὰ μιὰ δυνατὴ φωνή. Καὶ πραγματικά, ὁ ἀετὸς εἶχε ἀρπάξει τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας, τὴν ὥρα ποὺ κοιμόταν ὀλομόναχο σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ θερισμένου χωραφιοῦ.

Πλήθος χωρικοὶ ἔτρεχαν βιαστικὰ στὸ βουνό, ἀκολουθώντας μὲ ἀγωνία τὸ πέταγμα τοῦ τρομεροῦ πουλιοῦ. Κι ὁλος αὐτὸς ὁ κόσμος, περνώντας χωράφια, λόφους καὶ ποταμῆκια, βρέθηκε στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ. Ἡ φωλιὰ τῶν ἀετῶν ἦταν πολὺ γνωστὴ καὶ τὰ δυὸ πουλιὰ ξεχώριζαν ψηλὰ στὴν ἄκρη τοῦ βράχου.

Ἄλλὰ ποιὸς θὰ μποροῦσε ν' ἀνεβῆ σ' αὐτὸ τὸ γκρεμό, ποὺ ζαλίζεται κανεὶς νὰ τὸν βλέπη;

Πολλοὶ στάθηκαν καὶ κοίταζαν, ἄλλοι ἔκλαιγαν, ἄλλοι στριφογύριζαν μ' ἀγωνία ἐδῶ κι ἐκεῖ, σὰν τὰ μυρμηγκία, ποὺ δοκιμάζουν τὰ νέα τους φτερά.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ Ἄννα καθόταν σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα μὲ τὸ πρόσωπο ὄχρὸ καὶ τὰ θαμπωμένα μάτια τῆς καρφωμένα στὴ φωλιὰ τοῦ ἀετοῦ. Κανεὶς δὲν τὴν εἶχε προσέξει. Κι ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ὅλοι πρόσεχαν στὴ φωλιά, τώρα παρακολουθοῦσαν τὴν ἀγωνία τῆς Ἄννας.

Κάποια στιγμή πήδησε κάτω ἀπὸ τὴν πέτρα καὶ πέταξε ἀνάμεσα ἀπὸ τίς φτέρες ἐπάνω στὶς πελώριες πέτρες, γρηγορώτερα ἀπ' ὅτι τρέχει ὁ κυνηγὸς νὰ πιάσει τὸ πληγωμένο πουλί κι ἀφοβώτερα ἀπ' ὅ,τι ἢ κατσίκα παίζει ἀνάμεσα στοὺς γκρεμούς.

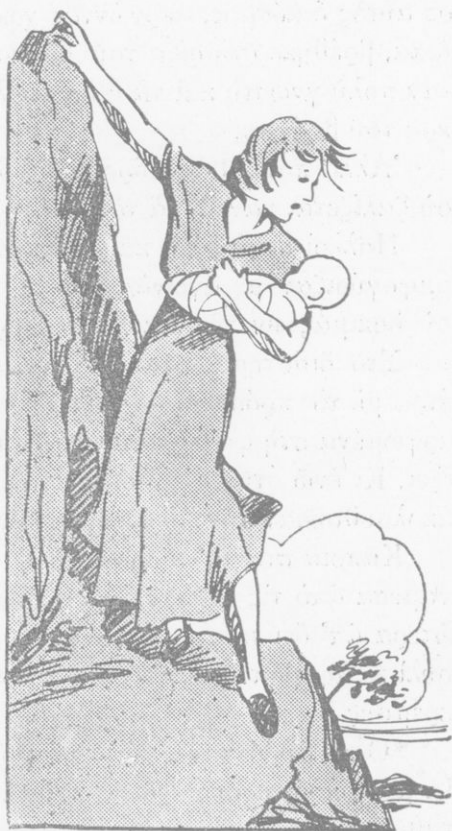
Ὅλοι φοβόντανε, πὼς γρήγορα θὰ γινότανε κομμάτια. Μὰ αὐτὴ προχωροῦσε χωρὶς καμιὰ ἀνάπαυση, χωρὶς κανένα σταθμό. Οὔτε ἀναπνοὴ δὲν ἔπαιρνε. Ἄλλὰ ἡ Θεία Πρόνοια

στερέωνε κάτω από τὰ πόδια της κάθε πέτρα ξεκολλημένη και στά χέρια της δυνάμωνε κάθε ρίζα, πού πιανότανε, για να στηριχθῆ.

Ἄλλὰ πῶς θὰ κατέβαινε ἀπ' τὸν γκρεμὸ αὐτό ; Αὐτὸς ὁ φόβος σπάραζε τὴν καρδιά της· καὶ πάλι στήριξε τίς ἐλπίδες της στὸ Θεό. «Αὐτὸς πού μὲ στηρίζει κι ἀνεβαίνω», συλλογίζοταν, «δὲ θὰ μ' ἀφήσῃ ἐπάνω στὸ βράχο». Καὶ προχωροῦσε πρὸς τὴν ἀετοφωλιά.

Ὅταν οἱ ἀετοὶ ἀντίκρισαν τὴν ἀπελπισμένη μητρικὴ ματιά, δειλίασαν καὶ τρόμαξαν. Σκούζοντας πέταξαν σ' ἓνα δέντρο, φυτρωμένο σ' ἓνα γκρεμὸ, ὡς χίλια μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὸ ποτάμι, πού κροταλοῦσε στὸ βυθὸ μιᾶς φοβερῆς χαράδρας.

Ἡ θαρραλέα μητέρα ἄπλωσε τὰ χέρια μέσα στὴ φωλιά, ἀνάμεσα σὲ ματωμένα κόκαλα κι ἄρπαξε τὸ παιδί της. Δὲν ἦταν πεθαμένο, ὅπως φοβόταν· ἦταν ζωντανό, ἀνέγγιχτο καὶ σπαργαρωμένο, ὅπως ἦταν στὸ θερισμένο χωράφι, πού κοιμόταν.

“Ω!... ὕστερα ἀπὸ τόση λύπη, τί εὐλογημένη χαρὰ πλημμύρισε τὴν καρδιά της, σὰν ἔβγαλε τὴν ἀδύνατη φωνή!

— Ζωντανό! Ζωντανό!

Μὲ μάτια ξερὰ σὰν πέτρες κοίταξε τὸ ἀθῶο, ἀγαπημένο πλάσμα.

Κάτω ἔχασκαν οἱ χαράδρες, οἱ γκρεμοί, σωροὶ ἀπὸ πέτρες κι οἱ σκελετοὶ γερασμένων δένδρων. Τὸ θέαμα αὐτὸ τὴν ἀπέλπισε.

— Ἐδῶ θὰ πεθάνω σκέφτηκε. Κι αὐτὲς οἱ σουβλερὲς μύτες καὶ τὰ κίτρινα μάτια καὶ τὰ γαμπὰ νύχια θὰ ξαναγυρίσουν καὶ θὰ κατασπαράξουν ἐπὶ τέλους τὸ παιδί μου, ἐπάνω στὸ νεκρὸ στήθος μου!

Τὸν ἴδιον καιρὸ ὁ Μῆτρος, τὸ καλὸ βοσκόπουλο, εἶχε σκαρφαλώσει ὡς τὴ μύτη τοῦ γκρεμοῦ· ἐκεῖ τὰ μάτια του θόλωσαν κ' ἡ καρδιά του λύγισε. Κι αὐτός, πὺν κάθε τόσο ἀνεβοκατέβαινε τοὺς βράχους μὲ τίς κατόικες του, σκέπασε τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια του καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ κοιτάξῃ ψηλά.

Ἡ Ἄννα τώρα συλλογιζόταν καὶ τὴν ἄρρωστη μητέρα της. Τί θ' ἀπογίνη κι αὐτὴ χωρὶς τὴν Ἄννα;

Κοίταξε ὀλόγυρα μ' ἀγωνία. Καὶ πάλι ὅμως πῆρε θάρρος.

Τὸ παιδί της ἦταν δεμένο στὸ στήθος της. Δὲ θυμόταν πῶς καὶ πότε, ἀρκεῖ πὼς ἦταν ζωντανό. Καὶ μόλις τολμώντας ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια της, γλίστρησε κάτω στὸ βράχο καὶ βρέθηκε σ' ἓνα κομμάτι γῆς στερεωμένο σὲ ρίζες καὶ θάμνους.

Ἐδῶ μιὰ πέτρα καταράχνησε κάτω καὶ δὲν ξανακούστηκε πιά ὁ κρότος της· τόσο μακριὰ πῆγε κι ἔπεσε. Παραπέτρα κροτάλιζε τὸ νερό, πὺν ἔπεφτε στοὺς βράχους.

Ἡ φτωγὴ γυναίκα δίσταζε νὰ προχωρήσῃ. Τὰ πόδια της χτύπησαν ἐπάνω σὲ μιὰ πελώρια πέτρα καὶ σταμάτησε.

Ἄλλ' αὐτὴ δὲν αισθάνθηκε πόνο. Τὸ σῶμα της ἦταν ἀναίσθητο σὰν τὸ βράχο. Καὶ πάλι γλύστρησε πρὸς τὰ κάτω.

Πάλι τὰ πόδια της ἄγγιξαν πέτρες καὶ γῆ. Μιὰ τρεμουλιαστὴ κλαψιάρικη φωνὴ ἀκούστηκε τότε κοντὰ της. Γυρίζει καὶ βλέπει μιὰ γίδα μὲ δυὸ μικρὰ κατσικάκια.

— Πιὸ τυχερὰ ἀπὸ τὸ παιδί μου τὰ κατσικάκια αὐτά, σκέφτηκε. Ἡ μητέρα τους θὰ τὰ ὀδηγήσῃ ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα μονοπάτια.

Φίλησε τὸ κοιμισμένο παιδάκι της καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἔκλαψε. Ἀπὸ πάνω τὴν ἴσκιωνε ἡ προεξοχὴ τοῦ γκρεμοῦ, πού δὲν τὴν ἄγγιξε ποτὲ ἀνθρώπινο χέρι ἢ πόδι. Κανεὶς ποτὲ δὲν σκέφτηκε ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ. Καὶ μόνο οἱ ἀετοὶ ἔχτισαν ἐκεῖ τὴ φωλιά τους.

Κι ἡ δυστυχισμένη μητέρα προχωροῦσε ἀνάμεσα σὲ τρομεροὺς κινδύνους, ἱκανοὺς νὰ τρομάξουν καὶ τὴν πιὸ ἄφοβη καρδιά.

Ἐξαφνα, πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα, πρόβαλε τὸ κεφάλι ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ ὕστερα ἄλλο ἓνα.

Ἡ σκέψη της καὶ πάλι πῆγε στὴ Θεία Πρόνοια. Οὔτε λέξη δὲν μπόρεσε νὰ προφέρῃ. Τὰ μάτια της ἔλεγαν ἀρκετά. Σταμάτησε μὲ τὰ χέρια τοὺς φίλους της καὶ τοὺς ἀκολούθησε στὸ γυρισμὸ τους προσεχτικά. Κάτω οἱ χωρικοὶ — βέβαιοι πὰ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Ἀννας — κουνοῦσαν διαρκῶς τὰ χέρια τους:

— Ρίξτε τὴν κάτω καὶ δώστε της νερὸ κρύο! Εἶπε ὁ γερο-παπὰς τοῦ χωριοῦ, σὰν ἔφτασαν ὅλοι κάτω. Καὶ γύρω της, σὰ σὲ πεθαμένη, στεκόταν ὅλος ὁ κόσμος ἐκεῖνος.

— Δὸς μου τὸ παιδάκι! Φώναξε μιὰ μάνα καὶ ὕστερα ἄλλη καὶ περισσότερες ἀπὸ δέκα ζητοῦσαν νὰ δώσουν τὸ γάλα τους στὸ κλαμένο μωρό.

— Κοιτάξετε, ἔλεγαν, οὔτε μιὰ γρατσουνιά δὲν ἔχει τὸ καημένο· ὁ ἀετὸς φαίνεται ἔμπηξε τὰ νύχια του μέσα στὰ ροῦχα του καὶ τὸ σάλι του.

Ἡ Ἄννα κάποτε ξύπνησε ἀπὸ τὸ βύθισμά της.

— Τὸ παιδί! τὸ παιδί! Φώναξε σὰν τρελή.

Ἕνας γείτονας τῆς ἔβαλε τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά. Κι αὐτὴ τὸ κοίταξε καλὰ καλὰ, ὕψωσε τὰ μάτια της στὸν οὐρανό, ἔκαμε τὸ σταυρό της καὶ σφίγγοντάς το, τὸ σκέπασε μ' ἀμέτρητα φιλιὰ.

ΤΑ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΑΤΑ

Μᾶς ἔφεραν μιὰ ὑπηρετρία Μυτιληνιά. Ἦταν ἀπὸ τὸ Καμένο τὸ χωριό.

Ὅταν ἔβλεπε καράβια νὰ περνοῦν, πολλὲς φορὲς ἄφηνε τὴ δουλειὰ της κι ἔτρεχε στὸ παράθυρο κατὰ τὴ θάλασσα καὶ κουνούσε τὸ μαντίλι της. Πότε ἔκλαιγε καὶ πότε γελοῦσε. Τότε ἡ θεία μου τὴ μάλωνε κι ἐκείνη τραγουδοῦσε δίστιχα παραπονετικά.

Ἐγὼ ἤμουν ὁ γραμματικός της. Τῆς ἔγραφα τὰ γράμματα καὶ διάβαζα ἐκεῖνα πὺν λάβαινε. Δυὸ τρία δίστιχα στὴν ἀρχὴ γιὰ τὰ βάσανα τῆς ξενιτιάς καὶ ὕστερα δυὸ σελίδες χαιρετίσματα σ' ὅλους κι ὅλες μὲ ὀνόματα κι ἐπίθετα.

Πολλὲς φορὲς μοῦ φαινόταν αὐτὸ ἀνυπόφορο μαρτύριο κι ἔγραφα τὰ μισὰ ὀνόματα. Δὲν ἤξερα τί κακὸ μποροῦσε νὰ κάμη ἢ παράλειψη αὐτῆ. Μὰ ἦρθε ἡ στιγμή νὰ καταλάβω τὸ σφάλμα μου καὶ πικρὰ νὰ μετανιώσω.

Ὁ θεῖος μου, καρaboκύρης, γνωστὸς σ' ὅλα τὰ ὠραῖα λιμάνια τῆς Μυτιλήνης, μὲ πῆρε τὸ καλοκαίρι νὰ ἰδῶ κι ἐγὼ τὸν τόπο μου.

Ἡ Ἀμερσούδα (ἔτσι τὴν ἔλεγαν τὴν ὑπηρετρία) μὲ παρακάλεσε νὰ τῆς κάμω ἓνα γράμμα.

Μὰ ἡ εὐλογημένη ἀράδιασε τόσα ὀνόματα καὶ τόσο βιαστικὴ ἦμουν ἐγώ, ὥστε τώρα δὲν ἔγραφα κανένα ἀπὸ τὰ χαιρετίσματα. Κι ὅταν τὴν εἶδα νὰ φιλῇ τὸ γράμμα καὶ νὰ μοῦ λέη: «Νὰ πῆς τῆς μανούλας, πὼς ἐδῶ τ' ὀφίλησα νά, σωστά

ἐπάνω στὰ χαιρετίσματα), τότε μετάνιωσα, ἀλλὰ σύντομα ἔκρουσα τὸ γράμμα.

Ἐκαμα τὸ πρῶτο μου ταξίδι μὲ θαυμάσιο καιρὸ καὶ γνώρισα τὰ μαγικά ἀκρογιάλια τῆς πατρίδας μου· μὰ δὲ θὰ περιγράψω τὸ ταξίδι μου, παρὰ μόνον ὅ,τι μοῦ συνέβη στὸ χωριὸ τῆς Ἀμερσούδας.

Ὅταν φτάσαμε στὸ Πλωμάρι, πῆρα ἄδεια ἀπὸ τὸ θεῖο μου κι ἀνέβηκα στὸ Καμένο χωριὸ μὲ τὸ μουλάρη. Ἐλιᾶς καὶ πεῦκα γλυκοφιλιούνταν κι ἴσκιωναν τὸν περιποιημένο δρόμο. Βρῦσες μαρμαρένιες στὸ δρόμο μὲ τὴν ἐπιγραφή: «Δροσίσου, ξένε, καὶ προσευχήσου γιὰ τὴν ψυχὴ μου» κι ἀπὸ κάτω ἦταν σκαλισμένο τὸ ὄνομα τοῦ δωρητῆ.

Ὁ ἀγωγιάτης μου ἤξερε τὴν οἰκογένεια τῆς Ἀμερσούδας.

—Καλοὶ ἄνθρωποι, νοικοκυραῖοι. Τὸ κορίτσι ξενιτεύτηκε, γιὰ νὰ ξεχρεωθοῦνε καὶ νὰ τελειώσῃ τὸ σπίτι τους.

Φτάσαμε στὸ σπίτι τῆς Ἀμερσούδας. Ἡ μητέρα της μᾶς

δέχτηκε μ' ἀγάπη καὶ συγκίνηση. Μᾶς ἔφερε φροῦτα καὶ δροσερὸ νερὸ καὶ ρακὶ γιὰ τὸν ἀγωγιάτη. Κατόπι ἄρχισε τὶς ἐρωτήσεις γιὰ τὴν κόρη της.

—Μεγάλωσε; θυμᾶται;

Ἔδειξα τὸ γράμμα καὶ μαζεύτηκαν γύρω στὸν ἀργαλειὸ ὄλοι οἱ συγγενεῖς. Ἦρθε κι ἡ γιαγιά μὲ τὸ δεκανίκι της.

Τότε ἡ Μαργέλα, ἓνα συγγενικὸ κορίτσι, διάβασε τὸ γράμμα καὶ τὰ σιχάκια. Μὰ ὅταν ἡ γριά, πὺν τὴν ἔτρωγε μὲ τὰ θαμπά της μάτια, δὲν ἄκουσε τ' ὄνομά της στὰ χαιρετίσματα, ἔκρουσε τὸ πρόσωπό της μέσα στὸ μαῦρο μαντήλι τοῦ κεφαλιοῦ της κι ἔκλαιε πικρά. Κι ἡ νουνά της, μιὰ θεόρατη γυναίκα, πικράθηκε κι ἐκείνη καὶ δὲν τὸ κράτησε, μόνο εἶπε:

—Ἔ, στὴν ξενιτιὰ ξεχνοῦνε καὶ τὸ χωριὸ καὶ τὸ συγγενὴ καὶ τὸ φίλο.

Δυὸ χοντρά δάκρυα ἔβρεξαν τὸ πρόσωπο τῆς νουνᾶς.

Γύρισα καὶ εἶδα γύρω μου πικραμένα πρόσωπα καὶ μιὰ σιωπηλὴ κατάρα γιὰ τὴν ξενιτιὰ φτερούγιζε τριγύρω μου.

Ἡ συνείδησή μου σὰ νὰ μὲ μάλωνε. Ποῦ νὰ φανταστῶ, πὺς τὰ δυὸ ἐκεῖνα φύλλα τὰ χαιρετίσματα, πὺν παρᾶλειψα, θὰ σκόρπιζαν τόση πίκρα καὶ θὰ γεννοῦσαν τόσα δάκρυα!

Δάκρυσα· θυμήθηκα τὸ φίλημα τῆς Ἀμερσοῦδας ἐπάνω στ' ἄγραφα χαιρετίσματα καὶ εἶπα:

—Τὸ καρᾶβι ἔφευγε καὶ δὲν πρόφτασα νὰ γράψω τὰ χαιρετίσματα γιὰ ὄλους σας, πὺν μὲ παρακαλοῦσε ἡ Ἀμερσοῦδα. Μὰ δὲν ξεχνᾶ ἐκείνη κανένα. Ὅλους τοὺς θυμᾶται.

Ἡ γριά ἄνοιξε τὸ κατάμαυρο μαντήλι της καὶ φάνηκε τώρα γελαστὸ τὸ πρόσωπό της.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΟΜΙΣΤΗ

Κρέμασε στὸ ἀριστερό του πλευρὸ τὴν πέτσινη σάκα καὶ στὸ δεξιὸ τὴ μικρὴ τρουμπέτα του ὁ μπαρμπα-Μανολιὸς, ὁ γραμματοκομιστής, πῆρε τὸ χοντρὸ ραβδί στὸ χέρι του καὶ ξεκίνησε νὰ μοιράσῃ τὰ γράμματα.

Θὰ πιάσῃ ἀπὸ τὴ Χώρα καὶ θὰ φτάσῃ ὡς τὰ κοντινὰ χωριὰ καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ βιαστῆ, γιὰ νὰ τὰ μοιράσῃ ὅλα σήμερα.

Γέρασε στὴ δουλειά, τὸν πέρασε τὸ ἀγιάζι ὡς τὸ κόκαλο, τὸν μούσκεψαν οἱ νεροποντές, τὸν ζεμάτισαν τὰ θερινὰ λιοπύρια καὶ ὁ μπαρμπα-Μανολιὸς δὲν καθυστέρησε ποτέ, οὔτε ἓνα γράμμα.

Ποτὲ δὲ στάθηκε, οὔτε μπουκιὰ νὰ πάρῃ, ἂν δὲν ἄδειαζε ἡ σάκα του. Καὶ μάλιστα τὴν ἐποχὴ, ποὺ ἔβραζε ὁ πόλεμος καὶ ἡ κάθε μάνα λαχταροῦσε νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸ παιδί της, ποὺ βρισκόταν στὸ μέτωπο.

Μπορεῖ νὰ φαίνεται στοὺς ἄλλους ταπεινὴ ἡ δουλειά, ποὺ τοῦ ἀνάθεσε τὸ Κράτος. Αὐτὸς τὸ νιώθει τὸ καθήκον μέσα του νὰ τοῦ μιλῆ πιὸ ζωηρὰ καὶ εὐγλωττα, ἀπὸ ὅσο θὰ μιλῆ καὶ σ' ἓνα μονάρχῃ ἀκόμη!

Καὶ τρέχει πάντα βιαστικὸς καὶ ἀντηχεῖ ἡ τρουμπέτα του παντοῦ καὶ ξεπετιοῦνται στίς αὐλές, στὰ λιακωτά, στὸ δρόμο. Καὶ αὐτὸς μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη πρόθυμα τοὺς μοιράζει τὴ χαρά.

— Καλῶς τὰ δέχτηκες κυρα-Μαριώ! Πάντα μὲ τὸ καλὸ κυρα-Σταμάταινα!

Μὰ πιὸ πολὺ δείχνει τὴν καλοσύνη του σ' αὐτὲς ποὺ φεύγουν μὲ παράπονο, γιὰτὶ δὲν εἶχαν γράμμα ἀπὸ τὸ δικό τους.

— Μὴ χολοσκᾶς, κυρα-Βγενιά, καὶ θάρθη ἡ σειρά σου.

— Καὶ σύ, Ρηγιώ, μὴ νοιάζεσαι μὲ τὸ αὐριανὸ ταχυδρομεῖο.

Καὶ τρέχει πάντα βιαστικός καὶ ἀντηχεῖ ἡ τρουμπέτα του παντοῦ κι ὅλοι τὸν περιμένουν σὰν τὸν Μωουσή, γιὰ νὰ κατέβη ἀπὸ τὸ Σινᾶ.

Σήμερα ὅμως ἀλλάζει. Ὁ μπαρμπα - Μανολίδς δὲ βιάζεται. Βαδίζει ἀργὰ καὶ ράθυμα, σκυφτὸς καὶ σκεπτικός. Καὶ ὅπου περνᾷ, δὲ βλέπουν τὸ χαμόγελο τῆς καλοσύνης του.

Πῶς τὸν βαραίνει ἡ σάκα του! Καὶ ἡ μικρὴ τρουμπέτα του μὲ δυσκολία φτάνει ὡς τὰ χεῖλη του.

Κάποτε βγάζει ἓνα γράμμα καὶ τοῦ κοιτάζει τὴ διεύθυνση καὶ τὸν ἀποστολέα, πού εἶναι τὸ ὄνομά του στὸ πίσω μέρος :

«Ἐλένην χήραν Βολωτᾶ.
Ἀποστολεὺς Λοχαγὸς Ρήγας».

Τὸ βάζει πάλι μὲς στὴ σάκα του καὶ προχωρεῖ κουνώντας τὸ κεφάλι θλιβερά.

Εἶναι ἓνα γράμμα, πού στέλνει ὁ λοχαγὸς στοῦ στρατιώτη τὴ μάνα. Καὶ ξέρει ὁ Μανολίδς τί λένε τέτοια γράμματα!

Ἡ καημένη ἡ Λενιώ! Μονάκριβο τὸν εἶχε τὸ Σταματιό. Κι ἡ καρδιά της ξέρει μὲ τί λαχτάρα τὸν ἀνάθρεψε κι ἔγινε παλικάρι κι ἦταν ἴδιος κι ἀπαράλλαχτος ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας του! Μονάκριβο τὸν εἶχε κι ὡς τώρα εἶχε τὴν ἐλπίδα,

πὼς θὰ γυρίσῃ ὁ Σταματιὸς τῆς καὶ θὰ μῆ καὶ πάλι στὸ σπίτι τῆς ἡ χαρά. Μὰ τώρα! Αὐτὰ τὰ ξέρεῖ ὁ Μανολίδς καὶ νὰ γιατί βαδίζει σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς καὶ δὲν ἔχει δύναμη νὰ φέρῃ τὴ μικρὴ τρουμπέτα στὰ χεῖλῃ του.

Μὲ τί καρδιὰ νὰ τῆς τὸ δώσῃ τέτοιο γράμμα;

Σὲ μιὰ στιγμὴ τοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ νὰ τὸ σκίση. Μὰ ἡ σκέψη αὐτῆ τοῦ κόβει τὰ ἥπατα.

— Ἐγὼ νὰ μὴ τὸ δώσω; καὶ ποῦ τὸ βρῆκα τὸ δικαίωμα αὐτό; καὶ μάλιστα τὸ γράμμα ποῦ στέλνει ὁ λογαγὸς στοῦ στρατιώτη του τὴ μάνα γιὰ νὰ τῆς πῆ, πὼς ἡ Πατρίδα τὴν εὐγνωμονεῖ γιατί γέννησε ἕναν ἥρωα, ποῦ θυσιάστηκε γι' αὐτήν;

Αὐτὰ τοῦ ἔρχονται στὸ νοῦ καὶ παίρνει τὴν ἀπόφαση νὰ κάμῃ ὅπως πάντα τὸ καθήκον του. Ἐξακολουθεῖ τὸ δρόμο του σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς καὶ δὲν ἔχει δύναμη νὰ φέρῃ τὴν τρουμπέτα στὰ χεῖλῃ του.

Καθὼς ὁμως περνοῦσε τὸ κοντόρεμα, γιὰ ν' ἀνεβῆ στὸ χωριό, ἀκούει δυὸ χωριανές, ποῦ λεύκαιναν ἐκεῖ πανιὰ νὰ λένε:

— Ἡ δύστυχη Λενιὼ βραδιάζει δὲ βραδιάζει! Τὴν ἔφαγε τοῦ Σταματῆ τῆς ὁ καημός.

— Τρεῖς μῆνες ἔχει νὰ πάρῃ γράμμα ἀπὸ τὸ γιό τῆς. Καὶ θέλεις νὰ τὸ φέρῃ τώρα ὁ Μανολίδς;

— Τώρα θὰ εἶναι πιὰ ἀργά. Σὲ λίγο αὐτὴ θὰ ξεψυχήσει!

Αὐτὰ ἀκούει ὁ Μανολίδς καὶ μὲ μιᾶς φωτίζεται ἡ σκέψη του.

Ἄμέσως φέρνει στὰ χεῖλῃ του τὴν τρουμπέτα νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ χωριό, πὼς ἔρχεται ὁ ταχυδρόμος καὶ τρέχει κατὰ τὸ σπίτι τῆς Λενιῶς.

Σὲ λίγο φτάνει στὴν αὐλή της καὶ μὲ προσποιητὴ χαρὰ φωνάζει δυνατὰ :

— Ἐλένη χήρα Βολωτῶ· γράμμα ἀπὸ τὸ μέτωπο !

Ἡ ἐτοιμοθάνατη στὸ ἄκουσμα ὀρθάνοιξε τὰ μάτια της, τὰ στήλωσε στὸ Μανολιό, ποὺ εἶχε πατήσει τὸ κατώφλι καὶ ἔνα ἑλαφρὸ χαμόγελο ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλη της.

Λένε πὼς τὸ χαμόγελο στάθηκε ἐκεῖ καὶ ὅταν τὴ διάβαζαν στὴν ἐκκλησιὰ καὶ ὅταν τὴν κατέβαζαν στὸν τάφο.

Ὁ Μανολιός, ὁ γραμματοκομιστής, τὸ εἶχε κάμει καὶ τούτη τὴ φορὰ τὸ καθῆκον του.

ΟΙ ΧΩΡΙΑΝΟΙ

Ὅλοι μας γνωρίζομαστε ἀπὸ ἀνήλικα παιδιά.
Μὲ τὸ μικρὸ του τ' ὄνομα ἕνας τὸν ἄλλο κράζει,
στὰ μυστικά μας δὲν μπορεῖ νὰ βάλωμε κλειδιά.
Ξέρει καθένας στ' ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάζη.

Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζομε νερὰ
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζομε καθεὶς μὲ τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ λύπη καὶ χαρὰ.
Γιὰ βρέχει σ' ὅλο τὸ χωριό, γιὰ σ' ὅλο εἶναι λιακάδα.

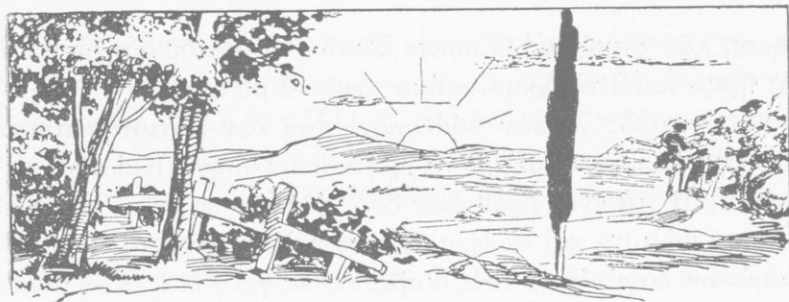
Γάμος ; ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλια τὸ χωριὸ
κι ἀντιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγούδι πέρα ὡς πέρα.
Θάνατος ; ὅλοι θλιβεροὶ κι ἀπ' τὸ καμπαναριὸ
κατάμαυρο ἢ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀγέρα.

Διάπλατα τὶς ἐξώπορτες ἢ καλοσύνη ἀνοῖ
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τρούπα,
κι ὅποιος περάση κι ὅποιος μπῆ γιορτῆ, καθημερνῆ,
θὰ βρῆ στρωμένο καναπέ, θὰ βρῆ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρα ἀπ' τὶς ἔγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς πικροὺς,
μὲς στὶς καρδιές μας ἔχομε παντοτινὸν Ἀπρίλη —
κι ὅσες τσουνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγρούς,
ἐκεῖ ξεμοναχιάζονται πνιχτὲς στὸ χαμομήλι.

Γ. Ἀθάνας

Η ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΑΠΟ ΜΙΑ ΒΟΥΝΟΚΟΡΦΗ

Αυτό τὸ ψηλὸ βουνὸ μὲ τὸ ἐκκλησιάκι τῆς Παναγίας στὴν κορφή ἦταν ἕνας πειρασμὸς γιὰ μένα τὶς δυὸ τρεῖς μέρες, πὺν ἔμεινα στὸ χωριό. Ἔτσι ψηλὸ κι ἀπομονωμένο ἀπὸ τ' ἄλλα, ὅπως τὸ ἔβλεπα, φανταζόμουν τὴν ὠραία θεά, πὺν θὰ εἶχε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω.

Στὶς διάφορες λοιπὸν ὁμιλίες μὲ τοὺς χωριάτες ὅλο γι' αὐτὸ κουβέντιαζα καὶ ρωτοῦσα. Ἦθελα νὰ πάω κι ἀποφάσισα, ἔστω καὶ μόνος μου νὰ πάω, ἂν ἦταν δυνατὸ καὶ νύχτα μάλιστα, γιὰ νὰ ἰδῶ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Μόνος μου ὅμως νὰ πάω ἦταν ἀδύνατο, καὶ μάλιστα νύχτα, γιὰτὶ δρόμος δὲν ἦταν, ἀλλὰ ἕνα μονοπάτι γνωστὸ μόνο στοὺς ντόπιους καὶ μάλιστα ἐπικίνδυνὸ σὲ μερικὰ μέρη.

Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ βρεθῆ συντροφιὰ. Τὸ δάσκαλο τὸν εἶχα σίγουρο, γιὰτὶ ἦταν τόσο καλός, πὺν κι ἕνα μικρὸ παιδὶ ἂν τοῦ ἔλεγε («πᾶμε, δάσκαλε, στὴν Παναγία;»), θὰ κοκκίνιζε καὶ θάλεγε («πᾶμε»). Ἀλλὰ ἦταν κι αὐτὸς ξένος καὶ μόνο μιὰ φορὰ εἶχε πάει καὶ τότε ἡμέρα. Νύχτα ὅμως δὲν ἀναλάβαινε νὰ πᾶμε, γιὰτὶ, ἀντὶ νὰ ἰδοῦμε τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὴν Παναγία, μποροῦσαν νὰ μᾶς ἔβρισκαν γκρεμισμένους σὲ καμιὰ χαράδρα. Δὲν ἀστειεύονται τὰ βουνά· λιγάκι παραπά-

τησες, πᾶς χαμένος! Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ βρεθῆ ὁδηγός, ποὺ νὰ ἤξερε καλὰ τὸ δρόμο καὶ μὲ κλειστὰ μάτια.

Ὁ καλὸς λοιπὸν δάσκαλος, ποὺ δὲν ἀρνιόταν τίποτε στοὺς κατοίκους, ἀνάλαβε νὰ βρῆ καὶ τὸν ὁδηγό. Καὶ πραγματικά, ἀντὶ γιὰ ἕνα βρέθηκαν δύο, ὁ Μῆτρος κι ὁ Σπύρος. Πῆραν μάλιστα καὶ τὰ δίκανά τους καὶ τὰ ζαγάρια τους νὰ βαρέσουν λαγό. Ἐγὼ τοὺς διαβεβαίωνα γελώντας, πὼς ἄδικα παίρνουν δίκανα, γιατί ὅταν εἶμαι ἐγὼ μαζί μὲ κυνηγὸ ἢ ὅταν πρόκειται νὰ φάω κι ἐγὼ ἀπὸ τὸ κυνήγι, δὲ βαρεῖ ποτὲ κανένα τίποτε. Ἀλλὰ αὐτοὶ ἐπέμεναν καὶ τὸ εἶχαν σίγουρο, πὼς τὸ βράδυ θὰ φᾶμε λαγό.

Συμφωνήσαμε λοιπὸν στὶς δυὸ μετὰ τὰ μεσάνυχτα νὰ ξεκινήσωμε, γιὰ νὰ εἶμαστε νωρὶς στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ. Ἀνάλαβε ὁ δάσκαλος νὰ μᾶς ξυπνήσῃ στὴν ὥρα. Ἀλλά, ἂν καὶ καθὼς ἔλεγε ἔβαλε τὸ χέρι του ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, γιὰ νὰ μὴν ἀποκοιμηθῆ βαριά, τὸν πῆρε βαρὺ γλυκό...

Ἄλλ' ἐγὼ, ποὺ ἤμουν ὁ πιὸ ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὴν ἐκδρομὴ, στὶς δυὸ παρὰ τέταρτο ἤμουν στὸ πόδι. Ξύπνησα τὸ δάσκαλο, ποὺ τὸ χέρι του, καθὼς ἀποδείχτηκε ὕστερα, εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ κεφάλι του, ὁ δάσκαλος ξύπνησε τὸ Σπύρο, ὁ Σπύρος τὸ Μῆτρο. Σφουρίγματα ἀκούονταν στὸ χωριό, γιὰ νὰ συνεννοηθοῦμε. Οἱ σκύλοι ὅλοι τοῦ χωριοῦ ἦταν σὲ συναγερμὸ ἀπὸ τὰ σφουρίγματά μας, μερικὰ παράθυρα ἀνοιγαν καὶ νυσταγμένοι οἱ ἄνθρωποι ρωτοῦσαν τί τρέχει. Τέλος ὅλοι συναντηθήκαμε στὴ βρύση.

Ξεκινήσαμε. Ὁ δάσκαλος ἔφερε ἕνα ταγάρι μὲ τρόφιμα, ὁ Σπύρος τὸ δίκανό του, ὁ Μῆτρος τὸ δίκανό του κι ἐγὼ τὸ φανάρι. Τὸ σκοτάδι ἦταν πυκνὸ καὶ τὸ φανάρι μόλις κατόρθωνε νὰ τὸ διαλύσῃ σὲ ἀπόσταση δυὸ μέτρων. Ἐκεῖ ποὺ βαδίζαμε σιωπηλοί, ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο στὸν ἀπό-

τομο ἀνήφορο καὶ τὰ μάτια ἔψαχναν προσεκτικὰ τὴ γῆ, ἔξαφνα τὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ ἔπεφτε σὲ κανένα δέντρο καὶ φώτιζε τὸν κορμὸ του. Ὅπως παρουσιαζόταν ἔξαφνα μπροστά μας, ἔμοιαζε τὸ δέντρο μὲ πελώριο φύλακα, ποὺ μᾶς ἔφραζε τὸ δρόμο νὰ μὴν προχωρήσωμε ψηλότερα, νὰ μὴ διαταράξωμε τὴ σιγὴ τοῦ βουνοῦ.

Ἄνεβαίναμε, ἀνεβαίναμε καὶ τὸ δροσερὸ ἀεράκι τοῦ βουνοῦ ἔδιωχνε τὸν ὕπνο καὶ τὴν κούραση. Δὲν ἀκούοταν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον ὁ ξερὸς κρότος, ποὺ ἔκαναν τὰ πόδια μας πατώντας τὰ χαλίκια.

Ἐξαφνα τὴ σιγὴ τῆς νύχτας διέκοψε τὸ γλυκὸ κελάηδημα ἑνὸς κορυδαλλοῦ. Αὐτὸ ἦταν τὸ σύνθημα· ἀμέσως ἑκατοντάδες ἄλλων φωνῶν ἔκαμαν συναυλία, ποὺ μόνο οἱ βοσκοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ ἔχουν τὴν εὐτυχία νὰ τὴν ἀκοῦν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ θόλο τοῦ οὐρανοῦ.

— Ἀποκαλυφτήτε, τοὺς εἶπα, εἶναι ἡ πρωινὴ προσευχὴ τῶν πουλιῶν!

— Πηγαίνωμε, πηγαίνωμε, εἶπε ὁ Μῆτρος. Μᾶς πῆρε ἡ αὐγὴ, ξύπνησε ὁ κατσουλιέρης!

Κι ἀνεβαίναμε κι ἀνεβαίναμε καὶ κεληδοῦσαν οἱ κορυδαλλοὶ καὶ φουσοῦσε τὸ δροσερὸ ἀεράκι τοῦ βουνοῦ. Ποὺ καὶ ποὺ τὸ φανάρι μας φώτιζε πλαγιᾶς σκεπασμένες μὲ τρυφερὸ χορτάρι, ποὺ καὶ ποὺ μᾶς ἔδειχνε τὸ χεῖλος γκρεμῶν, ποὺ κάτω κάτω, τὸ πυκνὸ σκοτάδι ἔκρυβε τὸν πυθμένα τους. Κρύος φόβος μ' ἔπιανε, ὅταν ἔριχνα τὴ ματιὰ μου πρὸς τὰ κάτω.

Νόμιζα, ὅτι ἂν ἔπεφτα ἐκεῖ, θὰ κατέβαινα γιὰ πάντα σὲ μιὰν ἄβυσσο γεμάτη ἀπὸ πηχτὸ σκοτάδι.

Σ' ἓνα στρίψιμο τοῦ μονοπατιοῦ τὸ φανάρι ἔξαφνα φώτισε μιὰ ἀρκετὰ μεγάλη ἔκταση ἄσπρη.

— Τί εἶναι τοῦτο;

— Χιόνι.

— Χιόνι;

— Ναί, χιόνι. Ἐδῶ οἱ τσοπάνηδες ἔχουν παγωτὸ δωρεάν!

Σὲ λίγο φτάσαμε στὴν κορφή. Ἄ! ἐπὶ τέλους. Τί ἀνήφορος, τί κόπος, τί ἰδρώτας, ἀλλὰ καὶ τί ἀπόλαυση τώρα!

Νύχτα ἀκόμη, σκοτάδι σὲ ὅλη τὴ γῆ. Στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ εἶναι ἡ ἐκκλησίτσα τῆς Παναγίας. Κάποιος φιλόδησκος τὴν ἔχτισε καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀσφάλιση ἀπὸ τὶς ἄγριες ἐπιδρομὲς τῆς φύσης, τὴν ἔκανε ὅλη μὲ τσιμέντο. Μὲ τσιμέντο τοὺς τοίχους, μὲ τσιμέντο τὴ στέγη. Ποῦ μπορεῖ νὰ σταθῆ ἔδῶ πάνω κεραμίδι ἀπὸ τὸν πάγο καὶ τοὺς ἀνέμους! Ἄπὸ τ' ἀστροπελέκια ὅμως δὲ μπόρεσε νὰ τὴ φυλάξῃ καὶ τῆς ἔχουν ὀργώσει τὴ στέγη.

Ἄχ, Παναγίτσα μου! Ἄνοιξε τὴν πόρτα σου νὰ μποῦμε μέσα! Ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά σου νὰ μᾶς ζεστάνῃς! Κρύο, κρύο πολὺ καὶ εἴμαστε καὶ ἰδρωμένοι. Ἄλλὰ ἡ πόρτα ἦταν κλειστὴ καὶ τὴν Παναγίτσα δὲν τὴ βλέπαμε ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παραθυράκι νὰ κάθεται μὲ τὸ Χριστούλη στὴν ἀγκαλιά, γιὰτὶ τὸ καντήλι ἦταν σβησμένο.

Ἄχ, ἥλιε μου! Ἐβγα νὰ μᾶς ζεστάνῃς. Γιὰ σένα ἀνεβήκαμε τόσον ἀνήφορο, χύσαμε τόσον ἰδρώτα· ἔβγα νὰ σὲ θαυμάσωμε καὶ νὰ ζεσταθοῦμε. Ἄλλὰ ὁ ἥλιος δὲ βιάζεται. Φωτίζει τώρα καὶ ζεσταίνει ἄλλους ἀνθρώπους. Δὲν ἦρθε ἀκόμη ἡ δικὴ μας σειρά. Τρέχουμε ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τῆς ἐκκλησίας στὴν ἄλλη γιὰ νὰ φυλαχτοῦμε ἀπὸ τὸν ἄνεμο, ἀλλὰ στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ φυσοῦν μαζὶ ὅλοι οἱ ἄνεμοι. Ἐκεῖ ἀνταμώνουν καὶ θεριεύουν.

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἔτρεμα ἀπὸ τὸ κρύο, εἶδα νὰ ἐξέχῃ ἀπὸ τὸ ταγάρι τῶν τροφίμων ἓνας φελλός. Θυμῆθηκα τὸ κρασί, τ' αὐγά, τὸ τυρὶ καὶ τὰ ψάρια. Δὲν ἔχασα καιρὸ, ἔφαγα καλά, ἦπια λιγάκι κρασί καὶ ζεστάθηκα λίγο. Καὶ ὅση ὥρα ἐγὼ ἔτρωγα σὰ βασιλιάς, ἔχοντας κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου ὄλο

τὸν κόσμον, οἱ κορυδαλλοὶ ἔξακολουθοῦσαν τὴν πρωινή προσευχή τους.

Τέλος, πέρα κατὰ τὴν ἀνατολή, πίσω ἀπὸ τὸν Ἑλικώνα, ἄρχισε ὁ οὐρανὸς λίγο λίγο νὰ γαλακτώνεται. Πίσω, κατὰ τὴ δύση καὶ κάτω στὶς λαγκαδιές, πηχτὸ σκοτάδι. Τὸ τριανταφυλλὶ χρῶμα, πάλι λίγο λίγο, γινόταν βαθύτερο κι ἓνα συννεφάκι στὴν ἀνατολή, στὸ κάτω μέρος, φόρεσε ἓνα λεπτὸ κορδόνι χρυσό. Τέλος ἡ «ροδοδάκτυλη αὐγή» παρουσιάστηκε μὲ ὅλη τῆς τὴ μεγαλοπρέπεια. Οἱ κορυδαλλοὶ τὸ «ἔλεγαν» γλυκύτερα τώρα. Ἴσως ἔτσι μοῦ φαινόταν, πιθανὸν ὅμως αὐτὰ τὰ πουλιὰ νὰ ἐνθουσιάζωνται μὲ τὴ «ροδοδάκτυλη».

Καὶ ἀφοῦ πιά τὸ συννεφάκι ἔγινε ὅλο χρυσό, ἄρχισε νὰ φαίνεται λίγο λίγο κι ὁ ἥλιος. Παρ' ὀλίγο νὰ ζητωκραυγάσω, ὅταν τὸν εἶδα νὰ βγαίνει, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ τὸν θαυμάσω καὶ θὰ ζεσταθῶ. Τὸ πρῶτο ἔγινε, τὸ δεύτερο ὅμως ὄχι.

Κι ἀλήθεια, ὅταν ποιά ὀλόκληρος ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸν ὄριζοντα, δὲ γνωρίζω ἀπὸ ποιά ἀτμοσφαιρική αἰτία, φάνηκε γιὰ λίγες στιγμὲς σὰν ἓνα πελώριο χρυσὸ μανιτάρι. Πρώτη φορά στὴ ζωὴ μου τὸν εἶδα ἔτσι. Τί θέαμα ἦταν ἐκεῖνο. Τί μεγαλοπρέπεια! Ἄξιζε τὸν κόπο καὶ διπλάσιο ἀνήφορο νὰ περάσει κανεὶς, γιὰ νὰ ἰδῆ τέτοιο ἥλιο. Ὅταν πλέον ὑψώθηκε ἀκόμη, πήρε τὸ στρογγυλὸ σχῆμα του. Ἀλλά, περίεργο πράγμα, ἦταν γυμνὸς ἀπὸ ἀκτίνες καὶ φαινόταν σὰ μεγάλο φεγγάρι. Πέρασε λίγη ὥρα καὶ τότε ἔστειλε τὶς πρώτες ἀκτίνες του, πρῶτα σὲ μᾶς, πὺν ἡμᾶστε στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ κι ἔπειτα σιγὰ σιγὰ καὶ στοὺς ἄλλους, πὺν ἦταν χαμηλότερα.

Ἀφοῦ ζεσταθήκαμε καλὰ κάμποση ὥρα, κατεβήκαμε στὸ ὠραῖο δάσος τῆς ὁμορφῆς Φτέρης τοῦ Αἰγίου νὰ περάσωμε τὴν ἡμέρα μας. Ὅταν ἀποχαιρετοῦσα τὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας, συλλογιζόμουν: «τί κρίμα, νὰ ἀφήνη κα-

νένας τέτοιον τόπο, όπου βλέπει κάθε πρωί και βράδυ τέτοια θεάματα!»

Στὸ δάσος μέσα συναντήσαμε καὶ τὸ Σπύρο καὶ τὸ Μῆτρο, ποὺ εἶχαν φύγει πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, γιὰ νὰ σκοτώσουν λαγούς.

Ποῦ εἶναι οἱ λαγοί, Μῆτρο;

— Εἶσαι ἄτυχος, φίλε μου. Μόνο τ' αὐτιά ἐνὸς λαγοῦ εἶδα κάτω σ' ἓνα βράχο. Ἄδικα ἀνεβήκαμε τόσον ἀνήφορο.

— Ὅχι, Μῆτρο μου, δὲν ἀνεβήκαμε ἄδικα τὸν ἀνήφορο. Εἶδα τὸν ἥλιο σὰ μανιτάρι!

Περάσαμε ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ δάσος τῆς Φτέρης καὶ τὸ βράδυ γυρίσαμε στὸ χωριό.

Ο ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

Χειμῶνιασε καὶ φεύγουν τὰ πουλιά,
γοργὸς ὁ γερανὸς τὰ πελαγώνει.

Ἡ φλύαρη χελιδονοφωλιά
χορτάριασε πανέρημη καὶ μόνη.

Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά,
φοβήθηκε ὁ μελισσουργὸς τὸ χιόνι
κι ἡ σουσουράδα στὴν ἀκρογιαλιά
δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν καμαρώνει.

Στῆς λυγαριᾶς τ' ὀλόξερο κλαδί,
τοῦ φθινοπώρου φτωχικὸ παιδί,
ὁ Καλογιάννος πρόσχαρος προβάλλει.

Μὲ λίγα λόγια, σιγαλὰ καὶ ταπεινά,
μικρὸς προφήτης φτερωτὸς μηνᾶ
τὴν ἀνοιξη, ποὺ θὰ γυρίση πάλι.

Γ. Δροσίνης

ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Τὰ χελιδόνια δοκιμάζουν
τὰ σπαθωτά τους τὰ φτερά
καὶ γιὰ ταξίδια τὰ ἐτοιμάζουν
μεγάλα καὶ καματερά.

Κι ἐνῶ μᾶς δείχνουν τὴ χαρά των
μὲ φτερουγίσματα τρελά,
στρέφουν, θωροῦν ὀλόγυρά των
τ' ἄνθη νὰ σβήνουν ἀπαλά.

Νὰ σβήνουν καὶ ν' ἀργοσαλεύουν
στὴν καταχνιά τὴν πρωινή...
Τὰ συμπονοῦν, τὰ συμβουλεύουν
μὲ τὴ συρτὴ τους τὴ φωνή:

— Ἄνθη, γιατί νὰ μαραθῆτε
ἀπ' τὸ βοριά κι ἀπ' τὴ νοτιά;
Γιατί δὲ θέλετε ναρθῆτε
μαζὶ μὲ μᾶς στὴν ξηνητιά;

Θὰ πᾶμ' ἐμεῖς σὲ μία χώρα
μυριανθισμένη, καρπερή,
τὴν ἄνοιξη ἀγκαλιάζει τώρα
καὶ καλοκαίρι καρτερεῖ...

Ἄνθοῦν ἐκεῖ μ' ἀχνὸ καμάρι
χιλιάδες ἄνθη ζηλευτά
καὶ θὰ σᾶς κάνωμε τὴ χάρη
νὰ σᾶς γνωρίσωμε μ' αὐτά.

Θὰ βρῆτε χλόη κι ἥλιο κι ὄ,τι
ποθεῖ ἢ θλιμμένη σας καρδιά·
θὰ ζήσετε καινούργια νιότη
μὲ μιὰ γλυκύτερη εὐωδιά.

Καὶ τ' ἄνθη ἀποκριθῆκαν : "Ὁχι,
τὰ λόγια σας δὲ μᾶς πλανοῦν,
μηδ' ἢ καλή μας μοῖρα τόχει
φτερά τὰ φύλλα νὰ γενοῦν.

Ἐσεῖς δὲν ἔχετε πατρίδα,
δὲν ἔχετε δική σας γῆ
καὶ μόνο τῆς ζωῆς ἢ ἐλπίδα,
μόνον αὐτὴ σᾶς ὀδηγεῖ.

Μὰ ἐμᾶς ἢ ρίζα μᾶς ἐνώνει
στὸ χῶμα μας τ' ἀγαπητὸ
κι ἐπιθυμία μας εἶναι μόνη
νὰ γίνῃ τάφος μας αὐτό.

I. Πολέμης

Ο ΜΠΟΥΦΟΣ

Ἡ κίσσα μένει νηστική ἀπὸ τὴν πολλὴ ἐξυπνάδα της. Ὁ μπουῦφος καλοπερνᾷ ἐξ αἰτίας τῆς πολλῆς βλακειᾶς του. Πιάνει τὰ κούτσουρα καὶ ραχατεύει ἀπὸ πρωὶ ὡς τὴ βαθιὰ νύχτα. Ἐπειδὴ ὁμως κοιμᾶται μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, ἡ γλῶσσα του γεμίζει περωτὰ ἔντομα. Τὰ μικρὰ πουλιὰ βλέπουν τὴν εὐκολὴ αὐτὴ λεία καὶ χύνονται βιαστικὰ στὸ στόμα τοῦ μπουῦφου, πὸν τὰ διευθύνει ἀπὸ κεῖ στὸ στομάχι του.

Γι' αὐτό, ὅταν πρόκειται γιὰ ἔκτακτα τυχερά, ἔχει μείνει στὸ λαὸ ἡ φράση «τοῦ ἔπεσε σὰν τοῦ μπουῦφου τὸ πουλί». Ἄλλὰ αὐτὴ εἶναι ἡ πρόχειρη λαϊκὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ μπουῦφο. Κατὰ τὴ γνώμη ὁμως πονηρῶν χωρικῶν ὁ μπουῦφος προσποιεῖται τὸν ἡλίθιο. Καὶ ἡ ἡλιθιότητά του αὐτὴ εἶναι βιοποριστικὴ τέχνη. Ὅπως λένε αὐτοί, δὲν κοιμᾶται μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ ἀπὸ συνήθεια, ἀλλὰ ἀπὸ πονηρία. Μὰ καὶ ἡ δειλία του δὲν εἶναι πραγματικὴ· εἶνε ἐπιτηδευμένη.

Ἐχει παρατηρηθῆ, ὅτι ἅμα τὸν κυνηγοῦν τὰ μικρὰ πουλιά, φεύγει κι ἀκόμη φεύγει. Λίγες μέρες πρωτύτερα βλέπαμε νὰ τὸν κυνηγᾷ ἓνα σηῆνος χελιδονιῶν μὲ τρόπο ἀξιολύπητο. Τὸν τσιμποῦσαν στὸ κεφάλι, τοῦ μαδοῦσαν τὰ φτερὰ καὶ φαινόταν, πὼς ἤθελαν νὰ τὸν ἀπογυμνώσουν. Κι' αὐτὸς ἔφευγε μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

Τί νομίζετε, πὼς συμβαίνει ; Τοὺς δίνει θάρρος νὰ τὸν πλησιάζουν, γιὰ νὰ τὰ χάφτη. Ἄλλα πουλιά, πὸν εἶναι ἐξυπνότερα, ἀποφεύγουν νὰ κάμουν τὸ παλικᾶρι ἀπέναντί του. Ὑπάρχει μάλιστα κι ὁ σχετικὸς μῦθος :

Ἐπῆγε κάποτε ὁ μπουῦφος στ' ἀλώνια νὰ βοσκήσῃ ἀποσίταρα. Ἄλλὰ ἐπειδὴ βροῆκε ἐκεῖ τίς σιταρῆθρες, θεώρησε καλὸ νὰ παρουσιαστῆ μὲ ψευδώνυμο καὶ εἶπε στίς

σιταρῆθρες ὅτι εἶναι «τσιουπλητάρρα», ἓνα πουλί δηλαδή, πὸν ζῆ μὲ μυρμήγκια.

— Μπά, κυρὰ τσιουπλητάρρα, τοῦ εἶπαν οἱ σιταρῆθρες, κάνοντας πὼς δὲν τὸν γνωρίζουν, κόπιασε νὰ φᾶς μυρμήγκια!

Ὁ μπουῶφος ἔσκυψε κι ἄρχισε νὰ τσιμπᾷ μυρμήγκια. Ἄλλὰ ἐπειδὴ ἦταν ἀσυνήθιστος σ' αὐτὴ τὴ δουλειά, τὴν ἔπαθε· σκάλωσε ἓνα μυρμήγκι στὸ λαιμό του. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ ζητᾷ βοήθεια, γιατί ἐκεῖνο τὸν τσιμποῦσε.

— Χτύπα τὸ κεφάλι σου ἀπὸ κάτω! Τοῦ εἶπαν οἱ σιταρῆθρες. Χτύπα το καὶ θὰ βγῆ!

Ὁ μπουῶφος ἔβαλε σ' ἐνέργεια τὴ μέθοδο, πὸν τοῦ εἶπαν καὶ χτυπώντας τὸ κεφάλι φώναζε:

— Βρὲ κουτοκέφαλο, ἐσὺ μονάχα γιὰ τυχερὰ εἶσαι, τί ἤθελες νὰ πᾶς γιὰ ψιλοδουλειές;

Ἡ τέχνη τῆς τσιουπλητάρρας εἶναι θαῦμα μυρμηγκολογίας. Ἄμα ἰδῆ δέντρο γηραλέο, σκαρφαλώνει γύρω γύρω στὸν κορμό του, χτυπώντας μὲ τὸ ράμφος της τὴ φλούδα του. Ὅπου καταλάβῃ ἀσθενικὸ μέρος, ὑποπτεύεται, πὼς εἶναι μυρμηγκοφωλιὰ κι ἀσχολεῖται στὴ διάρρηξη τῆς φλούδας, γιὰ νὰ συναντήσῃ τὴν ἀγαπημένη τροφὴ της.

Ὁ μπουῶφος θέλησε νὰ μιμηθῆ πρόχειρα μιὰ τόσο λεπτὴ τέχνη. Καὶ ἀπὸ τότε φαίνεται, ὅτι πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ ἡλιθίου, ἐνῶ ὁ ἀτυχῆς εἶναι ἐξυπνότερος ἀπὸ πολλούς, πὸν κάνουν τὸν ἐξυπνο.

Ἐπὶ ἔχει μάλιστα ἢ γνώμη, πὼς τὰ ἐξυπνότερα ζῶα πιάνονται εὐκολότερα.

Μάλιστα «ἢ πονηρὴ ἄλεπὸν πιάνεται ἀπὸ τὰ τέσσερα». Ὡστε πρέπει νὰ ἀκρωθῆ ἢ καταδικαστικὴ ἀπόφαση, ὅτι ὁ μπουῶφος εἶναι ἡλίθιος.

Ἐπὶ τέλους ἔχει καὶ μιὰ χρησιμότητα ἢ ζωὴ τοῦ μπου-

φου. Ἄμα λαλήση ἀποβραδὶς, θὰ βρέξῃ τὴν ἄλλη μέρα. Γιὰ τοὺς βοσκοὺς εἶναι τὸ ἀξιопιστότερο βαρόμετρο. Ποιὸς ἥλιος μπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ μιὰ τέτοια κοινωνικὴ ὑπηρεσία ;

Η ΕΞΟΧΗ

Προβαίνει ὁ ἥλιος μ' ὄλη του τὴ χάρη
κι ἀπὸ λάμψη τὸν κόσμον πλημμυρίζει.

Μὲς στὸ χωράφι, ἀτίμητο ζευγάρι
ἀπὸ βόδια θωρεῖς νὰ τριγυρίζῃ.

Ἐδῶ κοιτᾶς περήφανο μοσχάρι
στὸ πράσινο σιτάρι νὰ βαδίζῃ.

Εἶν' ἄλλο ἐκεῖ γυρμένο στὸ χορτάρι
καὶ τὸ πλατὺ ρουθοῦνι του καπνίζει.

Μύριες ἀξίνες σκάφτουνε τὴ γῆ
κι ὑψωμένες στὸν ἥλιο λαμπυρίζουν.

Στοὺς κάμπους βασιλεύει θεία σιγή.

Κι ἐνῶ θωρεῖς τὰ σπίτια νὰ καπνίζουν,
ἄλλο πιά δὲ γρικᾶς στὴ χαραυγὴ,
παρὰ τὰ βόδια ἀγάλι νὰ μουγκρίζουν.

Στ. Μαρτζώκης

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΙΣΣΩΝ

Ἔχετε ἐπισκεφθῆ κράτος, πὺ εἶναι κλεισμένο μέσα σὲ ἓνα κιβώτιο; Μὴ σᾶς φαίνεται παραῤξενο! Εἶναι τὸ κράτος τῶν μελισσῶν μέσα στὴν κυψέλη.

Καὶ τί κράτος! Ὅρισμένα θὰ τὸ ζήλευαν τὰ κράτη, πὺ ἔχουν ἰδρύσει οἱ ἄνθρωποι.

Ἐνας λαός, χιλιάδες λαός, μὲ ἀρχηγό του τὴ βασίλισσα, πὺ εἶναι καὶ μητέρα ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλήθους, ἐργάζεται ἀκούραστα γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ κράτους του.

Δύο εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κράτους τῶν μελισσῶν: ἡ ἀγάπη στὴν ἐργασία καὶ ἡ τάξη.

Ὁ καθένας μέσα σ' αὐτὸ τὸ βασίλειο δὲν κάνει τίποτε λιγώτερο οὔτε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει καὶ ἀπ' ὅ,τι εἶναι ὁ προορισμός του νὰ κάνει.

Οἱ ἐργάτιδες ὅλη τὴν ἡμέρα πετοῦν ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι καὶ ρουφοῦν χυμὸ καὶ φορτώνονται τὴ γύρη.

Μὲ τὴ γύρη θὰ κατασκευάσουν τὶς κηρήθρες, γιὰ νὰ τοποθετήσουν ἐκεῖ τὸν πολύτιμο θησαυρό τους, τὸ μέλι. Μὲ τὴν ἴδια τὴ γύρη θὰ ἐτοιμάσουν τὴν τροφή γιὰ τὴ μητέρα τους, τὴ βασίλισσα καὶ γιὰ τὶς προνύμφες, τὶς μικρὲς ἀδερφές τους.

Οἱ ἴδιες εἶναι καὶ στρατιῶτες, πὺ φρουροῦν τὸ κράτος τους, τὴν κυψέλη, ἀπὸ κάθε ἐπιδρομὴ καὶ πὺ γιὰ τὴν ἀσφάλειά του εἶναι ἔτοιμες νὰ θυσιαστοῦν. Χαρὰ στὴ βασίλισσα, τὴ μάνα τους, πὺ ἔχει τέτοια παιδιά καὶ τέτοιους ὑπηκόους!

Μὲ τὴν παρουσία της ἐνθαρρύνει καὶ ζωογονεῖ καὶ θερμαίνει ὅλο αὐτὸ τὸ πλήθος καὶ μὲ ἀφάνταστη ἀκρίβεια ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντά της ἐκεῖ μέσα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ κράτους· χωρὶς αὐτὴ τὸ κράτος διαλύεται.

Μέσα στὴν κυψέλη εἶναι ἓνας πληθυσμός, πὺ δὲν ἐργάζεται, οὔτε μπορεῖ νὰ ἐργαστῆ. Ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς

εἶναι οἱ κηφήνες, πού τρέφονται εἰς βάρος τῶν ἐργαζομένων καὶ εἶναι ἀνεκτὸς στὴν κυψέλη, ἐφόσον ὑπάρχει ἀφθονία τροφῆς. Ὄταν ὅμως παρατηρηθῇ ἔλλειψη, τότε ἀλίμονο! Οἱ κηφήνες φονεύονται ὡς ἄχρηστοι. Θὰ εἰπῆτε πὼς τοῦτο εἶναι σκληρό. Σκληρὸ βέβαια, ἀλλὰ δίκαιο. Γιατί, ἀλήθεια, θὰ ἦταν κρίμα νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα οἱ φιλόπονες μέλισσες, γιὰ νὰ ζήσουν οἱ ὀκνηροὶ κηφήνες.

Εἶναι φυσικό, ὅταν ἓνα κράτος πληθύνεται πολὺ καὶ δὲν τοῦ φτάνει ὁ τόπος γιὰ νὰ ζήσῃ, νὰ ζητήσῃ νὰ ἐγκαταστήσῃ ἀλλοῦ ἓνα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ του. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ τὸ κράτος τῶν μελισσῶν. Ὄταν ὁ λαὸς του πληθύνεται πολὺ καὶ δὲ μπορεῖ νὰ ζήσῃ ἄνετα μέσα στὴν κυψέλη, κάνει ἀποικία.

Μιὰν ἡλιόλουστη καλοκαιρινὴ ἡμέρα ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ τῆς κυψέλης, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴ βασίλισσα, κάνει ἐξόρμησι ἀπὸ τὴν κυψέλη καὶ πετᾷ σὲ ἄγνωστη διεύθυνσι, γιὰ νὰ ζητήσῃ καινούργια τύχη.

Πετᾷ, ὥσπου νὰ κουραστῇ ἡ βασίλισσα καὶ νὰ καθίσῃ σὲ κανένα κλαδί.

Τότε τὴν περικυκλώνουν ὅλες οἱ μέλισσες καὶ κολλοῦν τριγύρω της καὶ ὅλο τὸ σμῆνος μοιάζει μ' ἓνα μεγάλο σταφύλι κρεμασμένο.

Ὡστόσο ὁ μελισσοκόμος παραμονεύει. Μόλις ἀντιληφθῆ τὸ κρεμασμένο σημήνος, τρέχει κρατώντας εὐρύχωρο καλάθι καὶ ἐκεῖ μέσα τὸ περιμαζεύει. Ἐπειτα τὸ τοποθετεῖ σὲ καινούργια κυψέλη.

Ἐδῶ τώρα ἀρχίζει νέα ζωὴ καὶ νέα κίνηση. Οἱ ἐργάτιδες ἐργάζονται ἀκούραστα. Ἡ βασίλισσα γεννᾷ καινούργια αὐγά καὶ πολλαπλασιάζει τὸ πλῆθος καὶ ζωογονεῖ καὶ θερμαίνει μὲ τὴν παρουσία της τὸ νέο κράτος. Καὶ ἓνας βόμβος χαρᾶς ἀκούεται ἐκεῖ, πὺν ἀσφαλῶς εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς τάξεως.

Ὅσο γιὰ τὸ παλιὸ κράτος, τὴ μητρόπολη ἄς ποῦμε, μὴν ἀνησυχῆτε· δὲν ἔμεινε ὄρφανό, δὲν ἔμεινε χωρὶς βασίλισσα.

Ἡ βασίλισσα πὺν ἔφυγε εἶχε προνοήσει καὶ γιὰ διάδοχό της. Μιὰ ἀπὸ τίς εὐγενεῖς θυγατέρες της βασιλεύει μέσα στὴν παλιὰ κυψέλη καὶ εἶναι ἄξια κόρη τῆς βασίλισσας μητέρας της!

ΤΑ ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΣΗ

Ἄγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸν λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στὴν πλάση
καὶ πιστότερο φίλο;

Μὲ ὀλίγο νεράκι, λίγο γῶμα κι ἀέρα
ξεφυτρώνουν, βλαστάνουν καὶ τὸν κόσμον στολίζουν
καὶ σὲ μᾶς ὅ,τι ἔχουν καὶ σὲ μᾶς νύχτα μέρα
τὴ ζωὴ τους χαρίζουν.

Ξεκουράζει τὰ μάτια τὸ γλυκὸ τους τὸ χρῶμα,
 μὲς τοῦ ἡλίου τὴ λαύρα μᾶς δροσίζ' ἢ σκιά τους,
 οἱ καρποὶ τους μᾶς τρέφουν, δίνει σφρῖγος στὸ σῶμα
 τὸ ἀγνὸ τ' ἄρωμά τους.

Ὅταν μέσα στὰ δάση τὸ νερὸ μουρμουρίζη
 καὶ γλυκὰ ψιθυρίζη μὲς στὰ φύλλα ἢ αὔρα,
 ἢ θλιμμένη ψυχὴ μας ἀνασαίνει, ἐλπίζει,
 δὲν τὰ βλέπει ὅλα μαῦρα.

Ναί! Μειδιάμα εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸ λουλουδί,
 π' ὄλο δρόσο καὶ χάρη μὲς στὸν κῆπο προβάλλει.
 ὦ! κανέν' ἄλλο πλάσμα, ὦ! κανένα τραγοῦδι
 δὲν τὸ φτάνει στὰ κάλλη.

Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
 κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
 Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στὴν πλάση
 καὶ πιστότερο φίλο;

Ν. Χατζηδάκης

ΓΑΛΗΝΗ

Ἐπλώθηκε παντοῦ γαλήνη·
ἢ νύχτα πρόβαλε γοργή·
στήν ἀνθισμένη της τὴν κλίνη
ἀποκοιμήθηκεν ἡ Γῆ.

Κι ἀποκοιμήθη κι ἔχει πάρει
γιὰ καντηλάκι φωτεινὸ
τ' ὠχρὸ κι ἀκοίμητο φεγγάρι,
ποὺ κρέμεται στὸν οὐρανό.

1. Πολέμης

ΤΑ ΚΑΛΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Πολὺ μεγάλες εἶναι οἱ χάρες, ποὺ χρωστοῦμε στὸν Ἥλιο.

Ἄς ἀφήσουμε τὸ καλοκαίρι, ποὺ ἡ ζέστη του καλοκαρδίζει ὅλους καὶ πρὸ πάντων ἐκείνους, ποὺ μένουν σὲ ψυχρὰ κλίματα. Τὸ χειμῶνα, ὅταν χιονίζει καὶ παγώνη κι οἱ νύχτες εἶναι μεγάλες καὶ μαῦρες καὶ παγερές, καμιὰ φορὰ θὰ νομίξης, πὼς μᾶς ξέχασε. Ὅμως, θωρητὸς ἢ ἀθώρητος, ἐκεῖνος πάντα μᾶς ἔχει στὸ νοῦ του καὶ φροντίζει γιὰ τὴν καλοπέρασή μας μὲ τρόπους, ποὺ δὲν τοὺς σκεφτήκαμε ποτέ.

Ἄς σᾶς δώσω ἓνα παράδειγμα :

Σήμερα τὸ πρωὶ ξυπνήσατε νωρίς, ὅπως συνηθίζετε. Σ' αὐτὴ τὴ χειμερινῇ ἐποχῇ ἦταν σκοτάδι ἀκόμη, ὅταν ξυπνήσατε καὶ κρύος ἄνεμος φυσοῦσε ἔξω στοὺς δρόμους. Ἀφοῦ πλυθῆκατε καλὰ καὶ ντυθῆκατε, καθίσατε ὅλοι ὀλόγουρα στὸ τζάκι μὲ τοὺς δικούς σας, ὅπου ἡ καλὴ σας μητέρα σᾶς ἀναψε μὲ τὰ ξύλα εὐχάριστη φωτιά, ποὺ φωτίζει καὶ ζεσταίνει.

Τὸ μπρίκι βράζει στὴ φωτιά, γιὰ νὰ γίνη ὁ καφές, πὺ θὰ πιῆτε, πρὶν πᾶτε στὸ σχολεῖο σας καὶ ψωμί ἑτοιμο κομμένο φέτες εἶναι σιμά σας, γιὰ νὰ βουτήξετε.

Μὰ θὰ μοῦ πῆτε : «Τί ἔχει νὰ κάμη ὁ καφές καὶ τὸ ψωμί, τὸ φῶς καὶ τὸ τζάκι μὲ τὸν ἥλιο καὶ μὲ τὶς ἀκτίνες του;»

Νά τί ἔχει νὰ κάμη :

Τὰ ξύλα ἔρχονται ἀπὸ τὸ δάσος καὶ τὸ δάσος ἔγινε, γιὰτὶ κατεβαίνουν ἀκτίνες ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τρέφουν τὰ δέντρα του. Ἡ ζέστη καὶ τὸ φῶς πὺ σκορπᾷ ὁ ἥλιος τόσο μεγαλόδωρα, ρουφήθηκαν ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν φυτῶν καὶ ἀποθηκεύτηκαν μέσα στοὺς κορμούς. Κι ὅταν κόψαμε τὰ ξύλα καὶ τ' ἀνάψαμε στὸ τζάκι τὸ πρῶι καὶ σκόρπιζαν μιὰ χαρὰ ζέστη καὶ φῶς, αὐτὰ δὲν ἔκαναν τίποτε ἄλλο, παρὰ ξανάβγαζαν γιὰ μᾶς ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν παρακαταθήκη ἐκείνη τῶν ἀκτίνων, πὺ τὶς ἔχει ἡ γῆ μας θησαυρισμένες τόσο ἀφθονα.

Ἔτσι ὁ ἥλιος βοήθησε σημαντικὰ στὴν καλοπέρασή μας, ἀφοῦ μᾶς προμήθεψε τὴ φωτιά, πὺ μᾶς ζεσταίνει καὶ μᾶς βράζει τὸν καφέ.

Ὁ ἥλιος ὅμως καὶ μὲ ἄλλον τρόπο ἀκόμη μᾶς χορήγησε τὸν πρωινό μας καφέ ; Ὁ καφές ἔγινε σ' ἄλλες πολὺ μακρινές χώρες — ἴσως στὴ Βραζιλία — ὅπου τὸ φυτὸ μεγάλωσε καὶ ἀνθισε ἀπὸ τὴ ζέστη τῶν ἀκτίνων. Ἐπειτα ἦρθε ἀπὸ τὴ Βραζιλία στὴν Εὐρώπη καὶ ἀπ' ἐκεῖ στὸν Πειραιᾶ μὲ ἀτμόπλοιο. Ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ τὰ καϊκάκια τὸν μεταφέρουν σ' ὅλα τὰ μικρότερα λιμάνια μὲ τὴ βοήθεια τῶν πανιῶν τους, πὺ τὰ φουσκώνει ὁ ἄνεμος. Ὁ ἄνεμος εἶναι πέρασμα μεγάλων ὄγκων ἀπὸ ἀέρα, πὺ σκορπίζονται ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τῆς Γῆς ὡς τὸ ἄλλο.

Τί εἶναι ὁμως ἐκεῖνο, πού κάνει τὸν ἀέρα νὰ φυσᾷ ;
γιατὶ βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τρέχη ἐδῶ κι ἐκεῖ, χωρὶς
νὰ τὸν σπρώχνη κάποια σημαντικὴ δύναμη. Ἐδῶ πάλι παρα-
τηροῦμε τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἥλιου.

Μερικὰ μέρη τῆς Γῆς ζεσταίνονται ἀπὸ τὸν Ἥλιο. Ὁ
ἀέρας ρουφᾷ τὴ ζέστη ἀπὸ τῆ Γῆ ἢ καὶ ζεσταίνεται ὁ ἴδιος
κι ὁ ζεστός αὐτὸς ἀέρας, ἐπειδὴ γίνεται ἀνάλαφρος, ἀνεβαίνει
πρὸς τὰ ἐπάνω, ἐνῶ ἄλλος ἀέρας, δροσερώτερος ὀλοένα, ἔρ-
χεται στὴ θέση του, γιὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Γιὰ νὰ τὸ
κάμῃ ὁμως αὐτό, πρέπει φυσικὰ νὰ μετατοπιστῇ ἀπὸ ἓνα μέ-
ρος τῆς Γῆς σὲ ἄλλο· κι ἔτσι γίνεται ἄνεμος. Αἰτία λοιπὸν
νὰ γίνωνται οἱ ἄνεμοι τῆς Γῆς εἶναι ὁ Ἥλιος.

Βλέπετε λοιπὸν πῶς τοῦ χρωστοῦμε τοῦ Ἥλιου τὸ πρω-
ινό μας βούτημα. Ὅχι μόνον μᾶς ἔδωσε τὰ ξύλα καὶ τὸν κα-
φέ, ἀλλὰ μᾶς προμήθευσε ἀκόμη καὶ τὰ μέσα νὰ μεταφέρωμε
τὸν καφέ σ' ὅλα τὰ νησιὰ καὶ τὰ λιμάνια μας.

Μὲ ὁμοιον τρόπο μποροῦμε νὰ ἐξηγήσωμε τὴ σχέση τοῦ
ζεστοῦ νεροῦ μὲ τὸν Ἥλιο. Τὸ νερὸ ἦταν μέσα στὸ μπρῖκι
καὶ τὸ μπρῖκι ἐπάνω στὴ φωτιὰ καὶ τὴ φωτιὰ τὴν ἔκαμαν οἱ
ἀκτίνες. Ἔτσι βλέπομε, ὅτι ἡ θερμότητα τοῦ Ἥλιου ἔκαμε
τὸ νερὸ νὰ βράσῃ.

Μὰ καὶ τὸ νερὸ τὸ ἴδιο ἢ ἦρθε ἀπὸ τὴ βρύση, πού
τὴν ἐνώνει μακρινὸς σωλήνας μὲ τὸ κεφαλάρι, ἢ ἀπὸ τὸ
βαθὺ πηγάδι, πού εἶναι στὴν ἀυλὴ μας. Ἀπ' ὅπου ὁμως κι ἂν
τὸ πήραμε, ἡ ἀληθινὴ του ἀρχὴ δὲν εἶναι ἐδῶ κάτω στὴ Γῆ,
ἀλλὰ ἐπάνω στὸν οὐρανό.

Ὅλα τὰ νερὰ ἔρχονται ἀπὸ τὰ σύννεφα. Τὰ σύννεφα
χύνουν κάτω τὴ βροχὴ—ἢ κάποτε τὸ χιόνι καὶ τὸ χαλάζι—
καὶ τὸ νερὸ αὐτὸ πέφτοντας κάτω κατασταλάζει βαθιὰ μέσα
στὴ Γῆ καὶ γεμίζει τὰ πηγάδια μας καὶ τὰ κεφαλάρια. Τὸ

νερό λοιπόν του πρωινού σας καφέ βρίσκεται μέσα σε σύννεφα, που άρμενιζαν ψηλά στον ουρανό.

Μα ἄς κοιτάξουμε ἀκόμη λίγο παραπέρα, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἀπὸ ποῦ ἔρχονται τὰ σύννεφα. Βέβαιο εἶναι, πὼς τὰ σύννεφα δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε παρὰ ὑδρατμοί. Καὶ ἀφοῦ ρίχνουν ἀκατάπαυστα βροχὴ κάτω στὴ Γῆ, πρέπει νὰ βρεθῆ τρόπος νὰ ξαναγεμίξῃ ἢ ἀποθήκῃ αὐτὴ τοῦ νεροῦ.

Ἐδῶ πάλι βρίσκομε τὸν καλὸ μας φίλο, τὸν Ἥλιο, ποὺ μᾶς βοηθᾷ κρυφά. Ρίχνει τὶς θερμὲς του ἀκτίνες ἐπάνω στοὺς ὠκεανούς καὶ ἡ θερμότητα μεταμορφώνει μέρος τοῦ νεροῦ σὲ ἀτμό. Ὁ ἀτμός, ἐπειδὴ εἶναι ἐλαφρότερος, ἀνεβαίνει πολὺ ψηλά. Ἐκεῖ ὁ ἀτμός μεταμορφώνεται πάλι σὲ σύννεφα καὶ οἱ ἄνεμοι στέλνουν τὰ σύννεφα νὰ δροσίξουν τὶς διψασμένες στεριὲς τῆς Γῆς.

Ἔτσι βλέπετε πὼς ὁ Ἥλιος μᾶς προμηθεύει νερὸ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ὠκεανούς, ποὺ σκεπάζουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς σφαιρᾶς μας, καὶ τὸ στέλνει ἔπειτα μὲ τοὺς ἀνέμους νὰ γεμίσῃ τὶς πηγές μας καὶ ἀπὸ τὶς πηγές τὰ μπρῖκια μας.

Μὰ προσέξτε ἀκόμη καὶ μιὰν ἄλλη μικρὴ καλοσύνη τοῦ εὐεργέτη μας! Τὸ νερὸ τῶν ὠκεανῶν εἶναι ἄρμυρὸ καὶ μὲ ἄρμυρὸ νερὸ καφὲς βέβαια δὲ γίνεται. Ὁ Ἥλιος ὅμως, ὅταν σηκώνῃ τὸν ἀτμὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἀφήνει πολὺ στοχαστικὰ τὸ ἀλάτι καὶ μᾶς προμηθεύει γλυκὸ καὶ καθαρὸ νερὸ.

Η ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ἐκεῖ, ποὺ πέντε γέρικα πλατάνια
θαρρεῖς ἓνα μὲ τ' ἄλλο παραβγαίνουν
πιὸ πρῶτο θὲ νὰ φτάσῃ στὰ οὐράνια
γι' αὐτὸ ὄλο καὶ ψηλότερα πηγαίνουν,

Ἐκεῖ, πὸν χορταράκι πρασινίζει
 τὴν ὥρα τοῦ ζεστοῦ καλοκαιριοῦ
 κι ἀκούεται νερό, πὸν μουρμουρίζει,
 ἐκεῖ ναι ἢ κρύα βρύση τοῦ χωριοῦ.

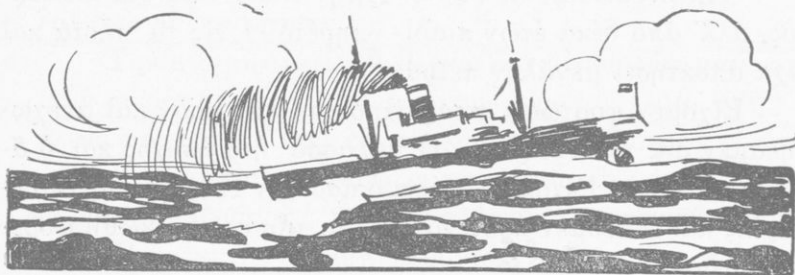
Ἐκεῖ, στὴ μαργαριταρένια βρύση,
 ὄλα τοῦ κάμπου τὰ πουλιὰ θαρθοῦνε
 κι οἱ πεταλοῦδες κι ὄλο τὸ μελίτσι
 μ' ὀλόδροσο νερὸ νὰ ποτιστοῦνε.

Καὶ τοῦ χωριοῦ τὰ κοριτσάκια πάλι
 θὰ μαζωχτοῦν στῆς βρύσης τὴ γωνιά,
 νὰ νίψουν τριανταφυλλένια κάλλιη
 καὶ νὰ γεμίσουν κόκκινα σταμνιά.

Γ. Δροσίνης

ΜΕΡΟΣ Β΄

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ἦτο ἑσπέρα τῆς 25 Δεκεμβρίου, τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Ὁ πάππος μου, ὁ καπεταν-Βασίλης, εἶχε τὴν ἑορτὴν του καὶ εἶχε καλέσει ὅλους τοὺς συγγενεῖς μας εἰς τὸ δεῖπνον.

Εἶχε στρωθῆ ἡ τράπεζα πλησίον τῆς ἐστίας, ὅπου ἔλαμπε πυρὰ ζωηρά.

Μετ' ὀλίγον ἐκαθίσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐτρόγαμεν τὸ φαγητόν μας.

Αἴφνης ἐσηκώθη ἄνεμος ἰσχυρός, ἀστραπαὶ διέσχισον τὸν οὐρανὸν καὶ βρονταὶ φοβεραὶ ἠκούοντο.

—Μεγάλην τρικυμίαν ἔχομεν ἀπόψε, εἶπεν ὁ πάππος μου. Θαρσῶ, ὅτι εἶναι ἡ ἴδια βραδυά, ποὺ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῶ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Πῶς περνοῦν τὰ χρόνια!

—Καὶ πῶς σώθηκες, παπποῦ; πές μας! Εἶπεν ὁ μικρὸς ἀδελφός μου.

Ὁ πάππος μου, ὅπως ὅλοι οἱ γέροντες, ἠὺχαριστεῖτο νὰ διηγῆται ὅσα τοῦ συνέβησαν εἰς τὴν ζωὴν του καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς λέγῃ:

Ἦμην εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἦμην πολὺ νέος διὰ πλοίαρχος, ἀλλ' ἀπὸ δέκα ἐτῶν παιδί ὑπηρέτουν εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἶχα ἀποκτήσει μεγάλην πείραν.

Εἶχομεν φορτώσει σιτάρι ἀπὸ τὴν Ὀδησὸν καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ θάλασσα ἦτο ἤσυχος καὶ ὁ ἄνεμος εὐνοϊκός. Εἶχομεν ἀφήσει ὀπίσω τὸν Πύργον τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐπλέομεν πρὸς νότον, ὅτε αἴφνης ἐσηκώθη φοβερός ἄνεμος.

Ὁ μπαρμπα-Νικόλας, ὁ γεροντότερος ἀλλὰ καὶ καλύτερος ναύτης τοῦ καραβιοῦ, ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει :

— Δὲν μ' ἀρέσει ἡ μαυρίλα, καπεταν-Βασίλη.

— Ἐχεις δίκιο, πατέρα, τοῦ λέγω.

Δὲν πέρασε μία ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς ἔφθασε. Μαῦρος, θεοσκότεινος ὥρμησεν ὁ φοβερὸς χιονιάς. Κύματα τρομερὰ κτυποῦν μὲ λύσσαν τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου μας καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσπαθοῦν νὰ τὸ καταπίουν. Πότε τὸ ἀνεβάζουν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ πότε τὸ κατεβάζουν εἰς τὸν ἄδην...

Μετ' ὀλίγον ἐνύκτωσεν. Ἀλλὰ τί νύκτα ἦτο ἐκείνη! Σωστή κόλασις!

Ἡ θύελλα διήρκεσεν ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἄνεμος ἐδυνάμωσε περισσότερον καὶ οἱ ναῦται μὴ ἤρχισαν νὰ ἀπελπίζονται. Προσεπάθουν νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Τὸ χιόνι εἶχε σκεπάσει τὸ κατάστρωμα. Σχοινία, ἰστία, κεραῖαι, ὅλα κατάλευκα. Τὸ πλοῖον εὐρίσκετο εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φοβερῶν κυμάτων. Ματαιῶς οἱ δυστυχισμένοι ναῦται ἀγωνίζονται. Ἀπέκαμαν πλέον. Ἀφησαν τὰς ἀντλίας καὶ ἐσταύρωσαν τὰ χέρια, ἀναμένοντες τὸν θάνατον. Ἐλπίς σωτηρίας δὲν ὑπάρχει πλέον.

— Θάρρος, παιδιά μου, ἀκούεται αἴφνης μία δυνατὴ φωνή. Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ μπαρμπα-Νικόλα. Μὴν ἀπελπίζεσθε. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Ἄς προσευχηθῶμεν!

— Ἄς γονατίσωμεν καὶ ἄς προσευχηθῶμεν ! Ἐφώναξα καὶ ἐγὼ μὲ συγκίνησιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βλέπω διὰ μέσου τῶν μαύρων νεφῶν μικρὸν τι μέρος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ· μία ἀκτίς τοῦ ἡλίου ἔπιπτεν ἀπ' ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης.

— Παιδιά μου, φωνάζω τότε, ἰδοὺ ἐν ἀνοικτὸν παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ ! Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ δυστυχή πλάσματά του. Γνωρίζει ὅτι ἔχομεν γέροντας γονεῖς, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἔχουν ἀγαπητὰ τέκνα καὶ συζύγους. Ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ βλέμματά του. Ἄς προσευχηθῶμεν !

Τότε ὅλοι ὑψώσαμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας πρὸς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ, ἐκλίναμεν τὰ γόνατα καὶ ἀπηυθύνσαμεν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν σύντομον, ἀλλὰ θερμοτάτην προσευχήν.

Ἄκτις τοῦ ἡλίου, ἀκόμη λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν πρώτην, ἐφάνη νὰ κατέρχεται καὶ νὰ φέρη εἰς ὅλων τὰς καρδίας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ προσευχή μας εἰσηκούσθη.

Ὅλοι τότε ἠρχίσασαμεν νὰ ἐργαζώμεθα μὲ νέον θάρρος καὶ νέας δυνάμεις. Τὸ πλοῖον μετ' ὀλίγας ὥρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα. Μόλις ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν ξηράν, διηυθύνθημεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ἠὺχαριστήσαμεν τὸν πανάγαθον Θεόν, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔσωσεν ἀπὸ τὸν φοβερὸν κίνδυνον.

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ

Καράβι ἐτοιμοτάξιδο

τὴν ἄγκυρα σηκώνει

καὶ τὰ πανιά του σὰ φτερὰ

τ' ἀνοίγει καὶ τ' ἀπλώνει.

Τὸ κοιτᾶνε μαζεμένες

μάνες τῶν ναυτῶν κλαμένες.

Ἄγέρας πρίμος φύσηξε
καὶ τὰ πανιὰ φρουσκώνει.
Τὰ παλαμάρια ἴναι λυτὰ
κι ὁ ναύτης στὸ τιμόνι.
Τὸ καράβι πάει στὰ ξένα
μ' ὅλα μας τ' ἀγαπημένα.

Τὰ μάτια δάκρυα χύνουνε,
τὰ χέρια σειοῦν μαντήλια
κι εὐχῆς κι ἀποχαιρετισμοὺς
τρεμολαλοῦν τὰ χεῖλια :
«Καραβάκι, κατευόδιο,
πάντα πρίμα δίχως μπόδιο».

Καράβι, ποὺ ξεκίνησες
τὸν τόπο μας ν' ἀφήσης,
γοργὸ καὶ καλοτάξιδο
νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρίσης.
Καὶ νὰ φέρῃς ἀπ' τὰ ξένα
κι ὅλα μας τ' ἀγαπημένα.

Μ. Γ. Πετρίδης

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΠΑΛΑΤΙΟΝ

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦτο ἔμπορος τυροῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἔλαβε σύζυγον τὴν Πουλχερίαν καὶ εἶχεν ἀποκτήσει ἐξ αὐτῆς ἓν μόνον τέκνον, τὴν γαλανόφθαλμον Χριστοδούλην.

Ὅταν ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πολλοὶ ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βενετίαν, τόσον συναγωγισμὸν ἔκαμνον πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους, ὥστε ὁ Καλα-

πόδης ἠναγκάσθη νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν κατήντησε νὰ γίνῃ ἐπαίτης.

Ἡ ἐπαιτεία ἦτο ἀνεγνωρισμένη ἐπισήμως εἰς τὸ Βυζάντιον ὡς ἐπάγγελμα. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμοίραζον δωρεὰν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς ἐπαίτας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς οἰκογενείας των.

Ἐπειτα εἶχον καὶ ἄλλους πόρους οἱ ἐπαῖται. Κάθε φορὰν ποὺ ὁ βασιλεὺς ἢ ἡ βασίλισσα ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ Παλάτιον, κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτάς, ἐσκόρπιζον ἄφθονα χρυσᾶ νομίσματα, ἐντὸς μεταξωτῶν σακκιδίων, γύρω ἀπὸ τὸ ἄρμα των.

Ἐπίσης, ὅταν κανεῖς ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἄρχοντας ἀνεκαλύπτετο, ὅτι ἔκαμνε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὁ ὄχλος καὶ κυρίως οἱ ἐπαῖται εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ θραύσουν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου τοῦ συνωμοτοῦ καὶ ν' ἀρπάσουν ὅλην τὴν περιουσίαν του.

Εἰς μίαν φοβερὰν ἐπιδημίαν ἡ Πουλχερία ἀπέθανεν. Ὁ Καλαπόδης ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχὴν ν' ἀποσυρθῇ εἰς τι μοναστήριον τῆς Βιθυνίας, ὅπου ἦτο ἠγούμενος εἰς στενὸς συγγενῆς του. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν κόρην του Χριστοδούλην μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἤξιζε τὸν κόπον. Ἡ Χριστοδούλη μὲ τὴν χρυσταλλίνην φωνήν της ἐκελάδει ἀπὸ τὴν πρωίαν μέχρι τῆς ἐσπέρας.

Ἦτο ἐσπέρα τῶν Χριστουγέννων. Ἡ Χριστοδούλη δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν της.

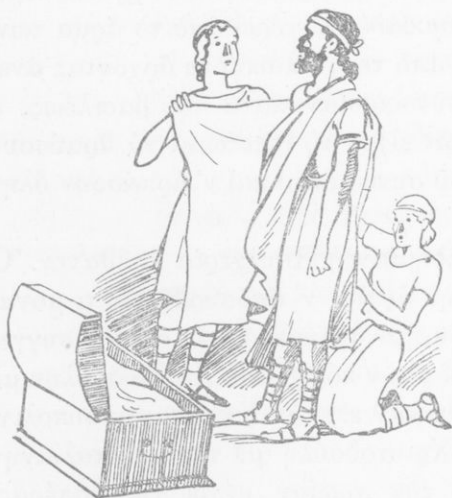
Ἦτο εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος, διότι ὁ πατὴρ της, ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης, ὁ ἐπαίτης, θὰ ἐδείπνει ἀπόψε εἰς τὴν πολυτελεστέραν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων μαζί μὲ τὸν αὐτοκράτορα.

Ἡ πτωχὴ συνοικία, ὅπου κατῶκουν, εἶχεν ἀναστατωθῆ. Αὐτοκρατορικοὶ ὑπηρεταὶ εἶχον φέρει καθαρὰ φορέματα, σάπωνας καὶ ἀρώματα διὰ τὸν προσκεκλημένον τοῦ βασι-

λέως. Ἦτο, βλέπετε, ἀρχαία συνήθεια εἰς τὸ βασιλικὸν γεῦμα τῆς μεγάλης ἐορτῆς, εἰς ἓν ἀπὸ τὰ δεκαεννέα τραπέζια τῆς μεγάλης αἰθούσης, νὰ παρακάθηνται καὶ δώδεκα πτωχοὶ ἐπαῖται.

Ἐφεραν εἰς τὸν Καλαπόδην χρωματιστὸν ὑποκάμισον. Ἡ Χριστοδούλη ἐθαμβώθη ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐνδυμασίαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς της.

Τὴν ἐσπέραν ὑπηρεταί τοῦ αὐτοκράτορος ἦλθον καὶ πα-

ρέλαβον τὸν Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν οἶκον του. Τὸν ἀνεβίβασαν εἰς ἓν φορεῖον, διὰ νὰ μὴ λασπωθοῦν τὰ πολυτελῆ ὑποδήματά του. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν συνοδείαν ἐπροχώρει εἰς ὑψηλὸς ὑπηρετῆς ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι στέκονται πλησίον τῆς τραπέζης μὲ ἀργυρᾶς λεκάνας καὶ χειρόμακτρα, διὰ νὰ καθαρίζουν οἱ

προσκεκλημένοι τὰ δάκτυλα, μὲ τὰ ὁποῖα συνήθιζον τότε νὰ τρώγουν. Ἐφόρει λινὸν ὑποκάμισον λευκὸν μὲ κοντὸν μετάξι-νον μανδύαν.

Τὸ ἴδιον ἔγινε καὶ εἰς ἄλλας ἕνδεκα μικροσυννοικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς ὠρισμένην ὥραν οἱ ἐπαῖται ἔφθαναν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, τὴν δενδροφυτευμένην, ἔμπροσθεν τοῦ παλατίου.

Ἴδου τὸ ἱερόν Παλάτιον ὀλόφωτον! Παραπλεύρως ἡ μεγάλη οἰκοδομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πλησίον αὐτῶν ὁ ὄγκος τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἀμέτρητοι βραχιόνες αὐλικῶν ὑπηρετῶν κρατοῦν ὑψηλὰ ἀνημμένους φανούς καὶ φωτίζουν τὰς συνοδείας τῶν μεγιστάνων, ἐρχομένων διὰ τὸ γεῦμα. Ἐὰν λογαριάσωμεν, ὅτι κάθε ἄρχων, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ, ἐχρειάζεται σωματοφυλακὴν πεντήκοντα ἀνθρώπων, φανταζόμεθα τί συνωστισμὸς ἦτο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ Παλατίου, ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι ἔφθαναν τοὺς διακοσίους τέσσαρας.

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἤνοιξε καλὰ τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἔβλεπεν. Εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὴν Χριστοδούλην, ὅτι θὰ τῆς διηγείτο ὅλα τὰ θαυμάσια τοῦ Παλατίου. Καὶ ἐκείνη ἠτοιμάζετο, μὲ ὅσα θὰ μάθῃ, νὰ παίξῃ εἰς τὴν γειτονιὰν μὲ τὰς φίλας τῆς τὸ πρόσωπον μιᾶς μικρᾶς αὐτοκρατείας.

Οἱ ἐπαῖται ἐπερίμεναν νὰ εἰσέλθουν πρῶτοι οἱ ἐπίσημοι εἰς τὸν Τρίκλινον ἢ Χρυσοτρίκλινον, τὴν τραπεζαρίαν τοῦ Παλατίου. Ἐπὶ τέλους ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ των. Καὶ ὁ Καλαπόδης παρ' ὀλίγον νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ θαυμάσια πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔβλεπε.

Μεγάλα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολυκάνδηλα, μὲ ἔλαιον λαμπρὸν ὡς μέλι, ἐφώτιζον τὴν ἀπέραντον αἴθουσαν. Ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶχον τὸ σχῆμα ἀνθους, ἄλλα μικρῶν πλοίων καὶ ἄλλα διάφορα περίεργα σχήματα.

Ἡ ὀροφὴ τοῦ Τρικλίνου ἦτο ὀλόχρυσος. Αἱ τράπεζαι ἦσαν ἀργυραῖ. Τὰ τραπεζομάνδηλα κατεσκευασμένα μὲ χονδρὸν λινὸν χρυσοῦφαντον ἀπὸ τὰ περίφημα ὑφαντήρια τῶν Θηβῶν. Τὰ πιάτα, τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη τῶν δεκαεννέα τραπεζῶν ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν χρυσοῦν.

Ἡ τράπεζα, ὅπου θὰ ἔτρωγεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἦτο ὀλόκληρος ἀπὸ ἄργυρον, γεμάτον ἀπὸ πολύχρωμα πετράδια, τὰ ὅποια ἐσκόρπιζον λάμψεις. Ἀναπαυτικὰ καθίσματα ἀπὸ μυροβόλα ξύλα τῶν Ἰνδιῶν, στολισμένα μὲ μαργαριτάρια, εὐρίσκοντο καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν τραπέζων. Ἐπεκράτει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον νὰ τρώγουν εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα γυρμένοι εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ ἀκουμβῶντες εἰς μαλακὰ προσκέφαλα ὀλοκέντητα.

Ὅλοι εἶχον ὀδηγηθῆ εἰς τὰς θέσεις των. Πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἔτρωγε μόνος του, ἐτοποθετήθησαν δώδεκα μεγιστᾶνες. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ Τρίκλινον, εἶχον ἀφαιρέσει ὅλοι τοὺς μανδύας των καὶ ἔμειναν μὲ τὰ πολυτελῆ ὑποκάμισά των. Μόνον εἰς τοὺς στρατηγούς ἐπέτρεπον νὰ φέρουν καὶ τοὺς κοντοὺς μανδύας των.

Μὲ τὴν σειρὰν ἐκάθισαν οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι καὶ τελευταῖοι οἱ δώδεκα ἐπαῖται. Οἱ αὐλικοὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς νὰ προσέχουν τί σκοπὸν θὰ ἔπαιζον τὰ μεγάλα χρυσᾶ ὄργανα τοῦ Παλατίου. Καὶ ὅταν θὰ ἐπαίξετο ὁ βασιλικὸς ὕμνος, θὰ ἔπρεπε ὅλοι νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐπίσης, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἔστελλεν εἰς αὐτοὺς κανὲν ὀρεκτικὸν ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν του τράπεζαν, πάλιν θὰ ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν.

Ὁ Καλαπόδης μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰ ἤκουεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκοίταζε διαρκῶς τὴν μεγάλην πύλην τῆς εἰσόδου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπρόβαλλεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδίαν ἀγωνίαν ἐπρόσεχε καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον. Ἐκεῖ ἐστέκοντο ὀλόκληρα τάγματα ὑπηρετῶν τῆς τραπέζης. Ὅλοι ἦσαν φορτωμένοι μὲ ἐκλεκτὰ φαγητά. Μίαν μόνον λύπην εἶχεν ὁ Καλαπόδης. Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἀποκρύψῃ μικρὸν τι φαγώσιμον καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀγαπητὴν του κόρην, τὴν Χριστοδούλην του μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

Η ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Χριστούγεννα! Περίχαρα ή καμπάνα
κράζει, κι ή μάνα στο παιδι
και τὸ παιδι Χριστούγεννα! στη μάνα
κι ὁ κόσμος ὅλος τραγουδεῖ.

Κι ή νύχτα λάμπει ἀπὸ τὸ μάγο ἀστέρι,
ὅπου τοὺς μάγους ὀδηγεῖ.
Τὸ ἐπουράνιο μυστικὸ τὸ ξέρει
καὶ χαίρεται οὐρανὸς καὶ γῆ.

Κ. Παλαμάς

ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Χαρμόσυννοι ἤχουῦν οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν τὸ δειλὸν ἐκάστης Παρασκευῆς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Καὶ οἱ ναοὶ πλημμυρίζουν ἀπὸ Χριστιανούς. Σπεύδουν ὅλοι νὰ ἀκούσουν τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Θεοτόκου.

Οἱ ὕμνοι τῆς Παρθένου ἀποτελοῦν μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας ἀκολουθίας τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Ἁειπαρθένου ἴσταται ὁ ἱερεὺς καὶ μὲ κατάνυξιν ψάλλει τοὺς ὕμνους πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, πρὸς τὴν σεμνὴν Παρθένον τῆς Ναζαρέτ.

Ὀλίγαι ἀκολουθίαι ἔχουν τὴν ὠραιότητα τῆς παρακλήσεως αὐτῆς. Μὲ πόσα ὀνόματα προσφωνοῦν τὴν Παρθένον! Τὴν ὀνομάζουσι Παναγίαν, Δέσποιναν, Ἄγνην, Ἄσπιλον, Ἄχραντον, Θεόνυμφον, Θεομήτορα, Θεοτόκον, Κεχαριτωμένην, Ἁειμακάριστον!...

Εἰς τοὺς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς τῶν πόλεων καὶ εἰς τοὺς πτωχικοὺς ναοὺς τῶν χωριῶν, εἰς τὰς πλουσιωτάτας μονὰς καὶ εἰς τὰ πενιχρὰ ναῖδρια ἀκούεται τὴν αὐτὴν ὄραν ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν:

«Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει,
χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει,
χαῖρε τοῦ πεσόντος Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις,
χαῖρε τῶν δακρύων τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις».

Ὁ καπνὸς καὶ ἡ εὐωδία τῶν λιβανωτῶν γεμίζουν ὅλον τὸν ναὸν καὶ ἡ ψυχὴ μας γεμίζει ἀπὸ εὐλάβειαν πρὸς τὴν Παρθένον.

«Ἄλαλα θὰ μείνουν τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν»—κατὰ τὸ τροπάριον—ὅσα δὲν θὰ ὑμνήσουν ἀπόψε τὴν σεπτὴν μνήμην της. Ἄλλὰ δὲν θὰ ὑπάρξουν τοιαῦτα χεῖλη· διότι ἡ λα-

τρεία τῆς Παρθένου ἔχει ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Χριστιανῶν. Εὐσεβεῖς καὶ ἀσεβεῖς ἔχουν καὶ ἀπὸ μίαν Παναγίαν εἰς τὴν ψυχὴν των.

Πρὸς τὴν Παναγίαν στρέφεται ἡ πονεμένη μήτηρ, ὅταν ζητῇ τὴν βοήθειάν της διὰ τὸ πυρέσσον τέκνον της. Τὴν Παναγίαν ἐπικαλεῖται ἡ στοργικὴ ἀδελφὴ διὰ τὸν ξενιτευμένον ἀδελφόν. Εἰς τὴν Παναγίαν καταφεύγει ἡ ἀφωσιωμένη σύζυγος διὰ τὸν δυστυχοῦντα σύντροφον τοῦ βίου της. Πρὸς αὐτὴν ἀτενίζομεν ὅλοι, ὅταν ἀκούομεν τὸν ἱερέα νὰ ψάλλῃ :

«Χαῖρε, κλίμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός,
χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν.
Χαῖρε, ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων,
χαῖρε, κατάπτωσις τῶν δαιμόνων».

Εἶναι πολὺ φυσικὴ ἡ ἀφοσίωσις τῶν χριστιανῶν πρὸς τὴν Θεομήτορα. Λυπημένοι ἄνθρωποι στρέφονται πρὸς τὸ πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἐγνώρισε καὶ αὐτὸ τὸν πόνον. Ἀπὸ τὸν κόσμον τὸν ἰδικόν μας προέρχεται ἡ Θεοτόκος· τὴν αἰσθανόμεθα ἰδικὴν μας· ὑπέφερεν, ὅπως ὑποφέρομεν· ἐθρήνησεν, ὅπως θρηνοῦμεν· ἐστήριξε τὴν γλωμὴν κεφαλὴν της εἰς τὸ ξύλον ἐνὸς Σταυροῦ...

Ἄλλὰ καὶ ἡ δόξα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ της δὲν τὴν ἐθάμβωσεν· ἔμεινεν ἡ σεμνὴ Παρθένος καὶ ἡ πονεμένη μήτηρ.

Ἡ θρησκεία τὴν ἀνεβίβασεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀλλ' αὐτὴ ἔμεινεν πλησίον μας, διὰ νὰ δακρῦζῃ, ὅταν δακρῦζωμεν, διὰ νὰ παρηγορῇ, ὅταν πονοῦμεν. Δι' αὐτὸ εἶναι πάντοτε χλομὴ ἡ ὄψις τῆς Παναγίας, πρὸς τὴν ὁποίαν τὴν ἐσπέραν αὐτὴν ἐπαναλαμβάνομεν τὸν χαιρετισμὸν τοῦ Ἀγγέλου :

«Χαῖρε, τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος,
χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε!»

“Οσοι ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους Χριστιανοὺς γνωρίζουν τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος μας, μὲ συγκίνησιν ἐνθουμοῦνται πότε καθιερώθη ἡ ἀκολουθία αὐτῆ τῶν χαιρετισμῶν τῆς Παρθένου.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 625 μ. Χ. Τὸ Βυζάντιον ἐπολιορκεῖτο στενῶς ὑπὸ τῶν Ἀβάρων. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος εὐρίσκετο μακρὰν τῆς πρωτευούσης, μαχόμενος πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὁ κίνδυνος τῆς πρωτευούσης ἦτο σοβαρός. Ὁ πατριάρχης Σέργιος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Βῶνος ἐνθαρρύνουν τὸν ὀλίγον στρατὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπικαλοῦνται καὶ τὴν βοήθειαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς προστατίδος τῆς πόλεως. Καὶ ἡ πρωτεύουσα σώζεται ὡς ἐκ θαύματος. Καὶ τότε κύματα λαοῦ συνέρχονται εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, διὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

Γέροντες, γυναῖκες καὶ παιδιά ἐπλημμύρισαν τὸν ἀπέραντον ναόν.

Ὁ Πατριάρχης, φέρων τὴν λαμπροτέραν στολὴν του καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἱερεῖς καὶ διακόνους ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ. Γονατίζει πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς Θεομήτορος· γονατίζει καὶ ὁ λαός. “Ολοι μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐχαριστοῦν τὴν Θεοτόκον:

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω Σοι ἢ πόλις Σου Θεοτόκε..».

Κανεὶς δὲν ἐκάθισε κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν νύκτα. Δι’ αὐτὸ καὶ ἡ ἀκολουθία τῶν χαιρετισμῶν ὠνομάσθη ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.

Ὅταν ἐπανῆλθεν ὁ Ἡράκλειος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀπεφάσισε μετὰ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου νὰ καθιερώσουν

ὡς μόνιμον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ «Ἀκαθίστου Ὑμνου». Καὶ τελεῖται αὕτη ἕως σήμερον τὴν Παρασκευὴν τῆς πέμπτης ἑβδομάδος τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ἐπέρασαν ἀπὸ τότε περισσότερα ἀπὸ 1300 ἔτη. Τὸ Βυζαντινὸν κράτος διεμελίσθη, κατέπεσεν, ἠνωρθώθη καὶ πάλιν κατέπεσε. Μέγα τμήμα αὐτοῦ ἀνέκτησε τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν του. Ἄλλὰ καὶ σήμερον εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν χώραν, δούλην ἢ ἐλευθέραν, ἡ ἀκολουθία αὕτη συγκινεῖ βαθύτατα τὴν χριστιανικὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπὸ κάθε ἑλληνικὴν γωνίαν, τὴν καθιερωμένην ἐσπέραν ὑψώνονται ὕμνοι εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὴν Ὑπέρομαχον Στρατηγόν.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἐκεῖ κάτω, εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς ἦσαν τὸν παλαιὸν καιρὸν πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἑλληνικαὶ πόλεις. Μία ἐξ αὐτῶν ἐλέγετο Κυρήνη καὶ ἀπὸ αὐτὴν ὠνομάσθη καὶ ὅλη ἡ χώρα Κυρηναϊκή.

Ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Πτολεμαῖδα τῆς Κυρηναϊκῆς τὸ 370 μ. Χ. Εἶχε πλουσίους γονεῖς καὶ τὸν ἔστειλαν νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

Ὁ Συνέσιος ἔγινε κατ' ἀρχὰς νομικός, ὅπως καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος. Ἦτο ὁμως τόσοσ ἐνάρετος καὶ τόσοσ καλὸσ πατριώτης, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρας ὅλος ὁ λαὸσ ἐζήτησε νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος ὁ Συνέσιος. Πολὺ ἐπίσης τὸν παρεκίνησεν εἰς τοῦτο καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Συνέσιος ἐδίστασε πολὺ νὰ δεχθῇ τὸ μέγα τοῦτο ἀξίωμα. Σώζεται ἀκόμη μία ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀδελφόν του, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτει πόσον ἀνάξιον θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του

νά γίνῃ ἐπίσκοπος. Ὅλα αὐτὰ ὅμως ἀποδεικνύουν ὅχι τὴν ἀναξιότητα, ἀλλὰ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ Συνεσίου. Ὅπως δὴποτε, παρὰ τὴν θέλησίν του σχεδόν, ἔγινεν ἐπίσκοπος εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν.

Διοικητὴς τῆς Κυρηναϊκῆς ἦτο τότε ὁ Ἀνδρόνικος. Οὗτος ἐκυβέρνησα τὸν τόπον μὲ πολλὴν σκληρότητα. Κατ' ἀρχὰς μὲ συμβουλὰς καὶ παρακλήσεις ὁ Συνέσιος ἐφρόντιζε νὰ τὸν καταστήσῃ ἡπιώτερον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἀνδρόνικος ἔμεινεν ἀδιόρθωτος, ἄφησεν ἀνοικτὰς τὰς ἐκκλησίας, διὰ νὰ εὐρίσκουν εἰς αὐτὰς ἄσυλον οἱ καταδιωκόμενοι πολῖται. Ὁ Ἀνδρόνικος ἐθύμωσε δι' αὐτὸ καὶ ἐτοιχοδόλλησεν εἰς τὰς ἐκκλησίας διαταγὴν, ἣ ὁποία ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς πολῖτας νὰ καταφεύγουν ἐκεῖ καὶ εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ τοὺς δέχωνται ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἀπηλπισμένος πλέον ὁ Συνέσιος ἠναγκάσθη νὰ ἀφορίσῃ τὸν Ἀνδρόνικον καὶ νὰ τὸν ἀποκλείσῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ἀμα δὲ ἔμαθον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸν ἀφορισμὸν αὐτοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ ἔπαυσε τὸν Ἀνδρόνικον ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ διέταξε νὰ τιμωρηθῇ σκληρότατα. Τόσον αὐστηρὰ, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Συνέσιος τὸν ἐλυπήθη καὶ ἔγραψεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα νὰ μετριάσῃ τὴν ποινὴν του.

Μετ' ὀλίγον ὅμως παρουσιάσθη ἄλλος ἐχθρὸς, πολὺ χειρότερος. Βάρβαροι λαοὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀφρικῆς ἤλθον νὰ κυριεύσουν τὴν Πτολεμαῖδα.

Ὁ διοικητὴς ἦτο τόσον ἐλεεινός, ὥστε συνήθροισε τοὺς θησαυρούς, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀρπάσει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τοὺς ἐφόρτωσεν εἰς δύο πλοῖα, ἐπεβιβάσθη καὶ αὐτὸς εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ἐπερίμενε τὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου.

Μεγάλῃ ἦτο ἡ ὀργὴ τοῦ Συνεσίου διὰ τὴν διαγωγὴν

αὐτὴν τοῦ διοικητοῦ. « Ἄντι νὰ κάθηται εἰς τὴν πολεμίστραν τοῦ φρουρίου — ἔγραφεν εἰς μίαν ἐπιστολὴν του — κάθηται εἰς τὴν πρύμνην τοῦ πλοίου του».

Ὁ γενναῖος ἐπίσκοπος μὲ ἓν καλὸν ἄλογον ἐγύριζεν ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Πτολεμαΐδος, διὰ νὰ μανθάνῃ τὰς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν· καὶ τὴν νύκτα, διὰ νὰ κοιμῶνται οἱ κάτοικοι μὲ ἐμπιστοσύνην, ἐλάμβανε μερικτοὺς νέους καὶ περιήρχετο τὸν λόφον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο κτισμένη ἡ πόλις.

Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων ἐγίνοντο συχνότεραι καὶ οἱ κάτοικοι ὑπέφερον πολὺ· ἤρχιζον ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ χάνουν τὸ θάρρος των· θὰ ἐπροτίμων νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τοῦ διοικητοῦ. Οἱ ἐχθροὶ εἶχον περιζώσει τὴν πόλιν καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἠδύναντο νὰ τὴν κυριεύσουν.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Συνεσίου ἐπλημμύρησεν ἀπὸ πόνον καὶ λύπην. Ἐκάλεσε τὸν λαὸν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτὸς παρουσιάσθη εἰς τὴν ἐξώθυραν φορῶν τὰ χρυσαῖα του ἄμφια καὶ πνιγμένος εἰς τὰ δάκρυα.

Ἔρριψεν ἓν βλέμμα εἰς ὅλην τὴν πόλιν καὶ ἐφώναξεν:

— « Ἀλίμονον εἰς τὴν Κυρήνην μου! Ἀλίμονον εἰς τὴν Πτολεμαΐδα μου! Ἐπῆρξα ὁ τελευταῖος ἱερεὺς της! Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ ὀμιλήσω· τὰ δάκρυα δένουν τὴν γλῶσσαν μου.

» Πρέπει λοιπὸν νὰ φύγωμεν μὲ τὰ πλοῖα; Καλά, νὰ φύγωμεν!

» Τὸ καταλαμβάνω, ὅτι εἶναι ἀνάγκη, ἡσυχάσατε! Θέλω νὰ εὔρητε ἡσυχώτερον ὕπνον. Ἔως πότε ν' ἀγρυπνῶμεν εἰς τὰς πολεμίστρας τοῦ φρουρίου; Ἔως πότε νὰ ἐξυπνῶμεν αἰφνιδίως, ἰδρωμένοι ἀπὸ τὸν φόβον μας;

» Εἰς τὰς νήσους θὰ λυτρωθῆτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Τὰ πλοῖα εἶναι ἔτοιμα. Ἐγὼ ὁμως θὰ μείνω εἰς τὸν τάφον τῶν γονέων μου. Θὰ μείνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν μου. Θὰ ἐναγκαλισθῶ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ θὰ μείνω ἐκεῖ ζωντανὸς ἢ πεθαιμένος.

Καὶ ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ μολυνθῇ ὁ βωμὸς τοῦ μὲ τὸ αἷμα ἐνὸς ἱερέως. Ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν πατρίδα μου νὰ ὑποδουλωθῇ, οὔτε τὰς ἐκκλησίας τοῦ νὰ μολυνθοῦν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους. Ἄς συγχωρηθῶμεν ζωντανοί! Πηγαίνετε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ. Τὰ πλοῖα σας περιμένουν».

Κανεὶς δὲν ἔφυγεν εἰς τὰ πλοῖα. Ἐμειναν ἐκεῖ, προστάται τῆς πατρίδος των καὶ ἡ Κυρήνη ἐσώθη.

Ο ΑΪ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ

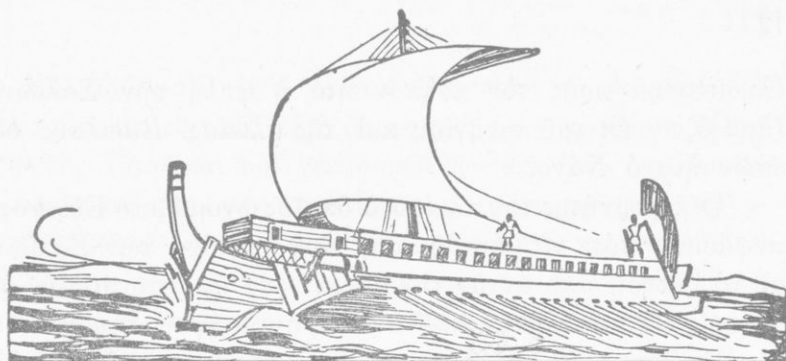
Στὸ χωριό μας, ποὺ δὲν εἶναι κι ὁμορφότερο στὴ πλάση,
μας ἀφῆκαν οἱ γονεῖς μας μιὰ γερόντισσα ἐκκλησιά.
Δὲν τῆς ἔχομε φκιασμένο μαρμαρένιο εἰκονοστάσι,
τὰ καντήλια τῆς δὲν εἶναι κρυσταλλένια καὶ χρυσά.

Φτωχικὰ ντυμένους ἔχει καὶ τοὺς γέροντες τῆς παππάδες
Ταπεινοὶ κι οἱ δύο τῆς ψάλτες εἶναι, ἀλήθεια, ἐργατικοί.
Στὰ μανάλια τῆς μεγάλες δὲν ἀνάβομε λαμπάδες,
στὸν ἀφέντη Ἀϊ - Δημήτρη τὸ μικρὸ κεράκι ἀρκεῖ.

Κι ὅμως στὸ μικρὸ τῆς χῶρο, ποὺ ὅλους κι ὅλους δὲ μὰς πιάνει,
τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖο τὸ αἰσθανόμαστε τρανό.
Πουθενὰ πιὸ μυρωμένο δὲν καπνίζει τὸ λιβάνι,
πουθενὰ τὸ καντηλάκι δὲ σπιθᾶ πιὸ φωτεινὸ.

Τὴν καλὴ μας ἐκκλησοῦλα! Ὅλοι μας ἐκεῖ στὴ μέση
Χριστιανοὶ στὴν κολυμπήθρα γίναμε κλαψαριστά.
Θὰ γελάσωμε μιὰ μέρα καὶ γαμπροὶ στὴν ἴδια θέση,
θὰ σωπάσωμε μὴν ἄλλη μὲ τὰ μάτια μας κλειστά...

Γ. Ἀθάνας

Η ΚΤΙΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ

Μίαν φορὰν ἓν πλοῖον ἀπὸ τὴν Φώκαιαν τῆς Ἰωνίας ἔπλεε πέραν τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης. Ἐπειδὴ κατελήφθη ἀπὸ τρικυμίας, οἱ ναῦται ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς τὴν ξηρὰν. Τότε ἀνεκάλυψαν ἓνα ὠραῖον κόλπον, ἔρημον ἀπὸ ἀνθρώπων, πλησίον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, ὅπου καὶ προσωρμίθησαν.

Ἡ τρικυμία ἐξηκολούθησε καὶ οἱ Φωκαεῖς ἔμειναν ἐκεῖ ἀρκετὰς ἡμέρας. Ἀπεβιάσθησαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἶδον τότε ὅτι ὁ τόπος ἦτο θαυμάσιος, τὸ κλίμα ὑγιεινότατον, ἡ χώρα εὐφορωτάτη. Καὶ ὁ ὄρμος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον καταφύγει ἦτο ἀσφαλέστατος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Ἐσκέφθησαν τότε, ὅτι ἔπρεπε νὰ ιδρῦσουν σταθμὸν ἐμπορικὸν εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην θέσιν. Ἡ κατοχὴ τοῦ λιμένος αὐτοῦ θὰ ἦτο χρησιμωτάτη εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ ταξίδια των. Ἦτο τὸ μέσον σχεδὸν τῶν ἰσπανικῶν καὶ ἰταλικῶν ἀκτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐμπορεύοντο, ἀντικρὺ δὲ σχεδὸν ἀπὸ τὴν Κορσικὴν.

Ἠρώτησαν ποῖοι κατόκουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐμαθον δέ, ὅτι ἔξων ἐκεῖ αἱ ἀπολίτιστοι φυλαὶ τῶν Λιγύων.

Πλησιεστέρα πρὸς τὸν κόλπον ἦτο ἡ φυλὴ τῶν Σαλίων. Οὗτοι ἔζων ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας. Βασιλεὺς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Νάνος.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Εὐξενος, ἀπεφάσισεν τότε νὰ μεταβῆ πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Σαλίων καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἄδειαν, νὰ ἐγκατασταθοῦν οἱ Φωκαεῖς εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον. Ὡς συντρόφους τοῦ ἐξέλεξε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ρωμαλαιωτέρους ναύτας του, ἔλαβε δὲ μαζί του καὶ πολύτιμα δώρα, διὰ νὰ τὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα. Οὕτως ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἔφθασαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ βασιλέως. Οἱ Σάλιοι κατώκουν εἰς καλύβας μικράς, μόλις δὲ ὑποφερτὴ ἦτο ἡ κατοικία τοῦ ἀρχηγοῦ των.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ἐξεπλάγησαν, ὅτε εἶδον τοὺς ξένους. Μὲ θαυμασμὸν ἐπεριτριγύρισαν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἶχε ψῆσει ἡ ἄλμη τῆς θαλάσσης καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ καθαρὰ καὶ ὠραῖα ἐνδύματα. Οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ ὄλων ἐστρέφοντο κυρίως πρὸς τὸν Εὐξενον. Ὑψηλός, μόλις τριακονταετής, ὁμοίαζε μὲ θεὸν μᾶλλον ἢ ἄνθρωπον· ἔφερον ἱμάτιον λευκὸν μὲ μαιανδροειδεῖς παρυφάς· τὸ δὲ βλέμμα του ἦτο γλυκύ, ἀλλὰ καὶ θαρραλέον καὶ ἀποφασιστικόν.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Σαλίων ὑπεδέχθη μὲ ἐγκαρδιότητα τοὺς Ἑλληνας.

— Ξένοι, εἶπε πρὸς αὐτούς, καλῶς ὠρίσατε. Ἦλθατε εἰς μίαν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ βίου μου. Σήμερον ὑπανδρεύω τὴν κόρην μου Πέτταν. Θὰ μείνετε νὰ δειπνήσωμεν τὸν γαμήλιον δεῖπνον μαζί μὲ τοὺς ἄλλους κεκλημένους μου καὶ νὰ συνευφρανθῶμεν. Θὰ κοιμηθῆτε κατόπιν ἐδῶ καὶ αὔριον θὰ συζητήσωμεν τὴν πρότασίν σας.

Καὶ πράγματι, μετ' ὀλίγον παρετέθη τὸ δεῖπνον. Ὁ Νάνος εἶχε καλέσει εἰς αὐτὸ ὄλους τοῦ ἐπισημοτέρους νέους τῆς φυλῆς αὐτοῦ καὶ τῶν γειτονικῶν φυλῶν, ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ λάβωσι σύζυγον τὴν θυγατέρα του. Διότι, πράγμα περιεργον, ὁ γαμβρὸς δὲν εἶχε ἀκόμη ἐκλεγῆ. Κατὰ τὴν συνθήθειαν τῶν Σαλίων εἰς τὸ τέλος τοῦ δείπνου ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ ἡ βασιλόπαις μὲ ποτήριον γεμάτον, οἶνον, θὰ ἐπερνοῦσεν ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς μνηστῆρας καὶ ἐκεῖνος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θὰ ἐσταματοῦσε καὶ θὰ τοῦ προσέφερε τὸ ποτήριον, αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτός της.

Φαντάζεσθε τὸ καρδιοκτύπι ὄλων τῶν μνηστήρων, ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ ἀτελειώτον, ὅπως ἐφαίνετο τοῦλάχιστον εἰς αὐτούς, ἐκεῖνο δεῖπνον. Ἡ βασιλόπαις ἦτο ὠραιοτάτη, ὁ Νάνος ἠγεμὼν ἰσχυρὸς καὶ κάθε μνηστῆρ μὲ δυσαρέσκειαν ἔβλεπε τοὺς παρακαθημένους του, οἱ ὅποιοι τοῦ διημφισβήτουν τὴν κόρην. Μόνον ὁ Εὐξενος καὶ οἱ ναῦται του ἦσαν ἠσυχοί, εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς καλῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἠγεμόνος καὶ ἀναμένοντες μετὰ περιεργείας τί θὰ συνέβαινε.

Τέλος ἡ κρίσιμος στιγμή ἐφθασε. Σιωπὴ ἄκρα. Τάκ! τάκ! μόνον αἱ καρδίαι τῶν μνηστήρων. Ἡ βασιλόπαις εἰσῆλθε κρατοῦσα τὸ πλήρες οἶνου ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα. Μὲ ἀφέλειαν πολλήν προσέβλεπεν ἕκαστον ἐκ τῶν προσκεκλημένων· ἀλλὰ δὲν ἐσταματοῦσε πουθενά. Καὶ ἔξαφνα! Εἶχεν ἰδεῖ ἄραγε ἀπὸ πρὶν τὸν Εὐξενον, ὅταν ἤρχετο, ἢ πρώτην φορὰν τώρα τὸν ἀντίκρυξε;... Μὲ βῆμα σταθερὸν προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ προσφέρει τὸ ποτήριον.

Ὅλοι ἔμειναν ἐκπληκτοὶ καὶ πρῶτος ἐξ ὄλων ὁ Εὐξενος καὶ οἱ σύντροφοί του. Ἄλλ' ὁ Νάνος ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς αὐτόν.

—Ξένε μου, εἶπεν, ἀφοῦ ἡ κόρη μου σὲ ἐξέλεξεν ὡς

σύζυγόν της, ἐγὼ δὲν ἔχω παρὰ νὰ τὴν συγχαρῶ διὰ τὴν ἐκλογὴν της. Ἔλα νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ.

Ἐννοεῖται, ὅτι κατόπιν τούτου ἡ αἰτήσις τῶν Φωκαέων, νὰ ἰδρῦσουν ἐμπορικὸν σταθμὸν εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον, ἔγινεν εὐμενέστατα δεκτὴ. Οἱ ναῦται ἐπέστρεψαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Φώκαιαν καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἄρχοντας τὸν ἀπροσδόκητον γάμον τοῦ πλοιάρχου των καὶ τὴν εὐμένειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Νάνος ἐδέχετο τοὺς Φωκαεῖς εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας του.

Πλείστοι τότε ἐκ τῶν Φωκαέων ἔσπευσαν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. Οὕτω δὲ συνφκίσθη ἐκεῖ μικρὰ ἀποικία, ἣτις ὠνομάσθη Μασσαλία. Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ ὁ Εὐξενος μὲ τὴν σύζυγόν του, εὐτυχέστερος, διότι οἱ θεοὶ τοῦ ἐχάρισαν μετ' ὀλίγον λαμπρὸν υἷόν, τὸν Πρωτὸν.

Ταῦτα συνέβαινον τὸ 600 π. Χ. Ἀπὸ τότε ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἐμπορικὸς σταθμὸς, ἔνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεως εἰς τὴν δυτικὴν Μεσόγειον καὶ τοῦ ἀσφαλεστάτου λιμένος του, προσεῖλκεν ὄλοεν περισσοτέρους κατοίκους. Οὕτω μετ' ὀλίγον ἀνεπτύχθη εἰς πόλιν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἡ ὁποία διετήρησε τὴν ἀκμὴν αὐτῆς ἕως σήμερον.

Κατὰ τὸ 1900 μ. Χ. οἱ Μασσαλιῶται ἐτέλεσαν λαμπρὰς ἐορτὰς μὲ πᾶσαν ἐπισημότητα εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἰδρῦθη ἡ πατρίς των. Εἶχον παρέλθει ἀπὸ τότε 2500 ἔτη. Ἀνῆκον τώρα εἰς πόλιν ἐλευθέραν μεγάλου κράτους, μὲ ὑπερπεντακοσίας χιλιάδας κατοίκων. Ἡ παλαιὰ αὐτῶν μητρόπολις, ἡ Φώκαια, δὲν ἀπέθανε καὶ αὐτὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἦτο μικρὰ, ὑπόδουλος εἰς τοὺς Τούρκους, μόλις ἀριθμοῦσα πέντε χιλιάδας πληθυσμοῦ. Ἄλλ' οἱ Μασσαλιῶται εἶναι εὐγνώμονες πάντοτε πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ

ὅποιοι ἔφεραν κατὰ τοὺς μακρυνοὺς ἐκείνους χρόνους εἰς τὴν πατρίδα των τὰ πρῶτα φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τὴν τιμητικωτέραν θέσιν εἰς τὰς ἑορτὰς ἐκείνας εἶχον φυλάξει διὰ τρεῖς πτωχοὺς δημογέροντας τῆς Φωκαίας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποσταλῆ ἀπὸ τὴν μικρὰν τότε μητρόπολιν, διὰ νὰ χαιρετίσουν τὴν σημερινὴν μεγάλην ἀποικίαν.

Η ΕΥΧΑΡΙΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΛΟΣ

— Ξανθή, εἶπεν ἡ Δημῶ, ἡ τροφός της, θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴν ἱστορία τῆς νυφίτσας, πὺν μπῆκε σὲ μιὰ σιταποθήκη;

— Ὅχι! εἶπεν ἡ Ξανθή.

— Μήπως θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ γιὰ τὸν Ὀδυσσεά, πὺν πῆγε στὴ σπηλιά τοῦ Κύκλωπα;

— Ὅχι! ὄχι! ἀπήντησε καὶ πάλιν ἡ Ξανθή.

— Ἀλήθεια, δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ φοβερός Πολύφημος, μὲ τὸ ἕνα μεγάλο μάτι στὸ μέτωπο, κράτησε κλεισμένο μέσα στὴ σπηλιά του τὸν πολυμήχανον Ὀδυσσεά; δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ πονηρὸς Ὀδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ τοῦ βγάλῃ τὸ μάτι καὶ ὕστερα νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ σπηλιά, κρυμμένος ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ κριαριοῦ;

— Ὅχι! ὄχι! ὄχι! ἀπήντησε μετὰ πείσματος ἡ Ξανθή.

— Ξανθή! ἠκούσθη μία βαρεῖα γυναικεῖα φωνή, ἂν δὲν καθήσης φρόνιμα καὶ δὲν ἀκοῦς τὴ Δημῶ, θὰ φωνάξω νὰ ἔλθῃ ἀμέσως νὰ σὲ πάρῃ ἡ Μορμολύκη, πὺν παίρνει ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ πὺν δὲν ἀκοῦν!

Μόλις ἄκουσε «Μορμολύκη» ἡ Ξανθή, ἔμαζεῦθη, ἐσιώπησε καὶ ἐκρύβῃ ὑπὸ τὸ εὐρύχωρον ἱμάτιον τῆς τροφοῦ της, ἐνῶ ἡ Λευκίππη, ἡ μήτηρ της, ἐστόλιζε τὴν ἄλλην θυγατέρα της τὴν Εὐχάριν.

Ἦσαν αἱ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἐτελοῦντο αἱ περιφημοὶ ἑορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Περικλέους. Ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά εἶχον συρρεύσει, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν μεγαλυτέραν καὶ λαμπροτέραν ἑορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὰ μεγάλα Παναθήνια. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο πρὸς τιμὴν τῆς Παλλάδος Ἀθηναῖς, τῆς πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Εὐχαρις, ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοχάρους, ἐνὸς ἐκ τῶν προκρίτων τῶν Ἀθηνῶν, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ κέντημα τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηναῖς. Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν πρωΐαν θὰ τὸν μετέφερον μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ λιτανείαν, διὰ νὰ τὸν καταθέσουν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς θεᾶς, τὸν Παρθενῶνα, ὁ ὁποῖος ἦτο κτισμένος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Αἱ δοῦλαι ἐνέδυσαν τὴν Εὐχαριν μὲ λευκόν, ὅπως ἡ χιών, λινὸν φόρεμα, τὸν χιτῶνα. Ἡ μήτηρ τῆς ἔπλεξεν εἰς βοστρύχους τὴν ὠραίαν τῆς κόμην, τοὺς ἐσήκωσε καὶ περιέδεσε ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὕστερα ἐπέθεσεν ἐπ' αὐτῆς ἓνα χρυσοῦν στέφανον. Ἀφοῦ τὴν ἐκαλλώπισε μὲ πᾶσαν κομψότητα, τῆς ἔδωσε μειδιῶσα πολύτιμον κάτοπτρον ἀπὸ σίλβοντα χαλκόν, διὰ νὰ κατοπτρισθῇ. Ἡ Εὐχαρις ἐνεθουσιάσθη.

Ὁμοίαζε μὲ τὰς ὠραίας Καρυάτιδας τοῦ Ἐρεχθίδου!

Καὶ ἡ Λευκίπη ἐνεδύθη τὰ καλυτέρα τῆς φορέματα καὶ κοσμήματα. Ἐπάνω εἰς τὸ μακρὸν φόρεμά τῆς, τὸ ὁποῖον συνεκράτει εἰς τὰ πλάγια χρυσοῦν πόρπη, ἔρριψεν ἓν λαμπρὸν ἱμάτιον κεντημένον πολυτελῶς. Εἰς τὴν χεῖρα τῆς ἔβαλεν ἓν χρυσοῦν βραχιόλιον, μὲ δύο Σφίγγας χαραγμένας ἐπάνω καὶ προσήρμοσεν εἰς τὰ ὄτα τῆς πολύτιμα ἐνώτια μὲ δύο κρίκους ἀπὸ λευκὸν σμάλτον.

— Μοῦ φαίνεται πὼς ἀργήσαμε, μητέρα, εἶπε μὲ ἀνησυχίαν ἡ Εὐχαρις.

— Μιὰ στιγμὴ ἀκόμη, ἔχε ὑπομονήν, εἶπεν ἡ μήτηρ της. Περιμένομε τὸ Νεῖλο νὰ μᾶς φέρῃ τὰ τριαντάφυλλα, ποὺ θὰ στολίσουν τὸ πανέρι σου. Μόλις ἔλθῃ, θὰ φύγωμε. Ὅπου κι ἂν εἶναι, ἔφθασε. Ὁ ἥλιος σηκώθηκε ψηλά.

Ἔχομε βλέπεις καὶ τίς φασαρίες τῶν ἀδερφιῶν σου. Ἡ Ξανθὴ εἶναι ἀνυπόφορη καὶ βασανίζει διαρκῶς τὴν Δημῶ τὸν ἀδερφό σου, τὸν Λῦσι, ἀναγκάστηκα νὰ τὸν στείλω περίπατο μαζί μὲ τὸν Σίκκινο, τὸν παιδαγωγό του. ὦ! αὐτὸ τὸ παιδί εἶναι ἀνυπόφορο μὲ τὰς ἀπαιτήσεις του. Τώρα μοῦ ζητεῖ ἓνα ἀλογάκι! Θέλει, λέει, νὰ πάῃ κι' αὐτὸς καβαλλάρης μαζί μὲ τοὺς ἄλλους στὴ μεγάλη Πομπή! Ἀκοῦς!

Μόλις εἶχε τελειώσει αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Λευκίππη καὶ ἠκούσθησαν φωναὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην γειτονικὴν αὐλήν, ἡ ὁποία εἶχε γύρωθεν μαρμάρινον περιστύλιον. Ἐκεῖ ἐγένετο ἀπὸ τοὺς πλουσίους Ἀθηναίους ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν. Ἡ Λευκίππη ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ, διὰ νὰ ἴδῃ. Ἄλλ' ἐνῶ διήρχετο ἐκ τοῦ δωματίου τῆς οἰκονόμου καὶ τῶν ὑπηρετριῶν, εὐρέθη πρὸ ἐνὸς θαλεροῦ γέροντος μὲ λευκὴν γενειά-

δα και πρό ἐνὸς παιδίου. Ὁ γέρον ἐφόρει μακρὸν και πλατὺ ἱμάτιον, ὑψηλὰ ὑποδήματα και ἐκράτει λεπτήν βέργαν ἐμάλωνεν αὐστηρὰ τὸ παιδάκι, τὸ ὁποῖον ἦτο μόλις ὀκτὼ ἐτῶν ! Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐφάνη πολὺ παράξενον εἰς τὴν Λευκίππην.

— Τί ἔκαμες πάλι, Λῦσι ; ἠρώτησε.

— Δὲν τὸν θέλω πιά τὸν παιδαγωγό, δὲν ὑποφέρεται ! ἔλεγε τὸ παιδίον μὲ φωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ λυγμῶν.

— Γιατί, παιδί μου ;

— Γιατί ὁ Σίκκινος δὲ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κάμω τίποτε, οὔτε κὰν νὰ κινηθῶ. Λῦσι, δὲν σταυρώνουν τὰ πόδια, ὅταν κάθωνται ! Λῦσι, μὴν ἀκουμπᾶς στὸ χέρι σου τὸ σαγόνι ! Λῦσι, στὸ δρόμο νὰ πηγαίνης μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια ! Λῦσι, πρέπει νὰ ξέρης, ὅτι ὅταν τρώγουν, παίρνουν τὴ σάλτσα μὲ τὸ ἓνα δάκτυλο, τὸ ψάρι και τὸ κρέας μὲ τὰ δύο ! Λῦσι, ὅταν κανένας ξύνεται, πρέπει νὰ τὸ κάμνη μὲ διάκρισιν ! Λῦσι, ἀπ' ἐδῶ, Λῦσι, ἀπ' ἐκεῖ, μὲ τρέλανε ! "Ὀχι ! "Ὀχι, δὲν τὸν θέλω πιά αὐτὸν τὸν παιδαγωγό ! Περισσότερο προτιμοῦσα τὴ Μορμολύκη, ὅταν ἦμουν μικρός !»

— Πολὺ καλά ! Εἶπεν ἡ Λευκίππη. Σίκκινε, ἀφοῦ ὁ Λῦσις δὲν σὲ θέλει, θὰ πᾶς μόνος σου νὰ ἰδῆς τὴν Πομπή και αὐτὸν θὰ τὸν ἀφήσωμε στὸν Τύχωνα, νὰ τὸν φυλάῃ τὴν ὥρα τῆς Πομπῆς.

Ὁ Σίκκινος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε καλῶς, ὅτι δὲν ἦτο πολὺ αὐστηρὰ ἡ Λευκίππη ἀπέναντι τοῦ τέκνου της, ἐμεδίασε μέσα εἰς τὰ λευκὰ γένεια του, ἐνῶ ὁ Λῦσις, συνεσταλμένος, ἐκαθάριζε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς του μὲ τοὺς γρόνθους του.

Ἐν κτύπημα ἠκούσθη ἀπὸ κλείσιμον τῆς αὐλοθύρας, συνοδευόμενον μὲ ὑλακὴν κυνός, ὅστις ἐφύλαττε τὴν εἴσοδον. Ἡ μήτηρ προσέχουσα εἰς τὸ κτύπημα αὐτό, ἐλησμόνησε τὸν Λῦσιν. Ἦρχετο ὁ Νεῖλος μὲ ἓν κἀνιστρον εἰς τὰς χεῖρας,

περιέχον φρεσκοκομμένα, δροσοστάλακτα τριαντάφυλλα.

— "Α! σ' εὐχαριστῶ, Νεῖλο! Τί ὠραία λουλούδια! Εἶπεν ἡ Εὐχαρις, ἡ ὁποία παρουσιάσθη μὲ τὸ κτύπημα τῆς θύρας καὶ παρέλαβε μὲ χαρὰν τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Εἰς τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ λόγια ὁ δοῦλος ἐκοκκίνησεν ὀλίγον. Ἦτο εὐχαριστημένος, διότι τῆς ἤρεσαν. Αὐτὰ τὰ ἄνθη τὰ εἶχε φυλαγμένα ἀπὸ καιρὸν δι' αὐτήν. Ἦσαν ἀπὸ μερικὰς τριανταφυλλέας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο εἰς μίαν χωριστὴν γωνίαν τοῦ κήπου τοῦ Δημοχάρους. Τὰ εἶχε μόνος του καλλιεργημένα καὶ φροντισμένα. Ἄλλ' εἶχε δίκαιον νὰ περιποιηται τὴν Εὐχαριν. Εἰς αὐτὴν δὲν ἐχρεώσται τὸ ὅτι ἦτο ὁ πλέον εὐτυχισμένος δοῦλος τῶν Ἀθηῶν; καὶ ἰδοὺ πῶς:

Πρὸ δύο ἐτῶν ἡ ἐσοδεῖα τῆς Ἀττικῆς ἦτο πολὺ πενιχρά. Ὁ Δημοχάρης, ὅστις εἶχε περισσότερα τῶν δέκα ἰστιοφόρων, δεμένα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἀπεφάσισε τότε καὶ ἐταξίδευσεν μόνος του εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, διὰ νὰ ἀγοράσῃ καὶ μεταφέρῃ εἰς Πειραιᾶ μεγάλα ποσὰ δημητριακῶν, ἐπειδὴ ὑπῆρχε μεγάλη ἔλλειψις εἰς τὴν Ἀττικὴν.

Ἔμειναν ἐκεῖ πέντε μῆνας.

Μίαν ἡμέραν ἐπληροφορήθη ἡ Λευκίππη, ὅτι ἐφάνη καταπλέων ὁ στολισκος μὲ τὸν σύζυγόν της. Κατέβη λοιπὸν εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν Εὐχαριν, τὸν Λῦσιν καὶ τὴν Ξανθὴν, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πρώτη πρώτη τὸν ἄνδρα της.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸν λιμένα τὰ παιδιά, ἔμειναν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα μὲ ὅσα εἶδαν. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος, τὰ ἰστιοφόρα τὰ ὁποῖα ἔπλεον εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, κλινοντα ἐλαφρῶς μὲ τὸ γλυκοφύσημα τοῦ ἀνέμου· αἱ τριήρεις, δηλ. τὰ πλοῖα μὲ τὰς τρεῖς σειρὰς κωπῶν, τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· τὸ κτύπημα τῶν κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐγίνετο μὲ ρυθμόν· ἡ ἐκφόρτωσις τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὸν

Πειραιᾶ τοὺς τάπητας τῆς Μιλήτου, τὴν ξυλείαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὰ ὀπωρικά τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου... ὄλα, ὄλα τοὺς ἔκαμνον μεγάλην ἐντύπωσιν. Αἴφνης ὁμως ἡ Εὐχαρις ἐξέβαλε μίαν φωνὴν φρίκης. Τί συμβαίνει;

Ἐπὶ ἑνὸς ἰστιοφόρου, τὸ ὁποῖον εἶχε καταπλεύσει ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον οἱ δούλοι ἐξεφόρτωνον μεγάλην ποσὰ οἴνων, εἶδε τὸν ἐπιστάτην νὰ μαστιγῶνῃ ἀνηλεῶς ἕνα δούλον, ἐπειδὴ οὗτος ὑπέπεσεν εἰς τινα ἀπροσεξίαν. Τὰ πλήγματα τῆς μάστιγος ἔπιπτον ὡς βροχὴ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος τοῦ δούλου καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε τόσον ἀφθονον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ἄκαρδος θὰ ἐλυγίζετο.

Τὸ κοράσιον ὠχρίασε καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπεβιβάσθη ὁ πατὴρ Δημοχάρης ἀπὸ τὴν ὀλκάδα του, ἐπήδησε ἡ Εὐχαρις εἰς τὸν λαιμόν του τρέμουσα καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρῶν τοῦ ἐψιθύριεν εἰς τὸ οὐρανόν :

— Πατέρα μου, θέλεις νὰ εὐχαριστήσῃς τὴν κόρη σου;

— Μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, εἶπε μειδιῶν ὁ Δημοχάρης.

Πῆς μου μόνο, τί θέλεις ἀπὸ μένα, παιδί μου;

— Σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀγοράσῃς αὐτὸν τὸ δούλο!

Δι' ὀλίγων διηγήθη τότε εἰς τὸν σύζυγόν της ἡ Λευκίπη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ δούλου. Δὲν χάνει καιρὸν ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, δίδει 400 ἀρχαίας δραχμάς, ἀγοράζει τὸν δυστυχισμένον δούλον καὶ τὸν συμπαραλαμβάνει εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Νεῖλος, οὕτως ὠνομάζετο, ἦτο ἀπὸ τὴν Συρίαν. Ἐνας ἀνθρώπος ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, μεγαλόσωμος καὶ ρωμαλέος. Εἶχε ὁμως καὶ ἄλλα προτερήματα. Ἦτο πολὺ εὐφυής, πρόθυμος καὶ τελείως πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος εἰς τὸν κύριόν του. Δι' αὐτὸ ὁ Δημοχάρης τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κτήματός του.

— Ὁ κύριος εἶναι ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ Νεῖλος, ἀφοῦ πα-

ρέδωσεν εἰς τὸν μάγειρον τὰ λαχανικὰ καὶ τὰς ὀπώρας. Θέλω νὰ τοῦ μιλήσω γιὰ τ' ἀμπέλια μου.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Λευκίππη. Πῆγε στοὺς ἀγῶνας, ποὺ γίνονται στὸ Στάδιον, στίς ὄχθες τοῦ Ἴλισσοῦ. Μεῖνε ἐδῶ σήμερα, νὰ ἰδῆς τὴν ἑορτὴ καὶ τὸ βράδου βλέπεις τὸν κύριό σου.

Ἦλθε τέλος ἡ ὥρα νὰ φύγουν διὰ τὴν πομπήν.

Ἡ Λευκίππη, τὰ τέκνα τῆς καὶ οἱ δοῦλοι τῆς ἐξηλθον τῆς οἰκίας καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἐξεκίνει ἀπὸ τὸν «Ἐξω Κεραμεικόν», ὁ ὁποῖος ἦτο παρὰ τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἐκεῖ συνηθοῦζοντο ὅλοι, ὅσοι θὰ ἐλάβανον μέρος εἰς τὴν παρέλασιν. Διήρχοντο ἀπὸ τὸ Δίπυλον, μὲ τὰς δύο μεγάλας πύλας καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν πλάτυν «δρομόν», οὕτω τὸν ἔλεγον, ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Προηγοῦντο οἱ ἱερεῖς, αἱ ἱέρειαι, οἱ μάντιες, οἱ κήρυκες καὶ οἱ γέροντες μὲ βάδισμα μεγαλοπρεπές, σεμνὸν καὶ ἐπιβλητικόν, κρατοῦντες κλάδους ἐλαίας.

Ἐπειτα ἠκολούθουν οἱ ὀπλίται, οἱ ὁποῖοι ἐλαμποκόπουν μὲ τὰς στιλβούσας ἀσπίδας των καὶ τὰς λόγχας των. Κατόπιν ἐβάδιζον ὑπερήφανοι οἱ νεανίαι, οἱ ὁποῖοι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ πῆδημα, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ἀκόντιον καὶ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν μετέβαινον ἑφιπποὶ, καμαρωτοὶ ἐπάνω εἰς τοὺς ὑπερηφάνους ἵππους των. Ἄλλοι πάλιν ἐπήγαιναν μὲ τὰ «πομπικὰ ἄρματα», τὰ ὁποῖα εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ὡραῖα, εὐσταλῆ παιδιὰ, λευκὰ ἐνδεδυμένα, ἐξεφύλλιζον ρόδα καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὴν «Ἱερὰν ὁδόν». Ἠκολούθουν ἔπειτα κομψαὶ παρθένοι τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν, μὲ κάνιστρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στολισμένα μὲ γιορλάνδας ἀπὸ ἀνθῆ. Ἐντὸς τῶν κανίστρων εἶχον ποικίλα σκεύη, τὰ ὁποῖα ἐ-

χρειαζόντο διὰ τὰς θυσίας. Αὐταὶ ἦσαν αἱ κανηφόροι. Μεταξὺ τῶν κορασίων διεκρίνετο καὶ ἡ Εὐχαρις. Ἐβάδιζε σεμνὰ καὶ ὑπερήφανα.

Ἡ ὁμὰς αὐτῆ τῶν κορασίων ἐβάδιζε μὲ τόσῃν χάριν, ὥστε αἱ ἐπευφημίαι τῶν θεατῶν ἔφθανον μέχρι οὐρανοῦ. Πολλοὶ θεαταὶ εἶχον ἀναβῆ εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ εἶχον ἀναρριχηθῆ εἰς τὰς ἐξέδρας αἱ ὁποῖαι εἶχον στηθῆ διὰ τὴν ἑορτήν. Ἄλλοι εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ ἄλλοι προσεπάθουν νὰ διασπᾶσουν τὴν ζώνην, ἐνῶ τοὺς συνεκράτουν μὲ δυσκολίαν μισθοφόροι Σκύθαι.

Μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἐν πολυτελὲς ἱστιοφόρον μὲ τρεῖς σειρὰς κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐκυλίετο ἐπάνω εἰς τροχούς. Εἶχε τὸν ἱερὸν πέπλον τῆς θεᾶς κρεμασμένον εἰς τὸν ἱστόν του καὶ ἠκολούθει εἰς τὴν παρέλασιν. Πρὸ αὐτοῦ ἐβάδιζον μουσικοὶ μὲ αὐλοὺς καὶ μὲ λύρας καὶ ἠκολούθουν χορευτρίαι.

Τέλος παρήλαυνε μία μακρὰ γραμμὴ ἀπὸ ζῶα, βοῦς καὶ πρόβατα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν βωμὸν τῆς Παλλάδος, ἐνῶ οἱ προσκυνηταί, μὲ ἑορτάσιμον στολήν, φαεινοὶ καὶ ἐνθουσιασμένοι, ἐκόμιζον τὸν οἶνον, τὸν ὁποῖον θὰ ἔπινον ἀπὸ τὰ μεγάλα «παναθηναϊκὰ ποτήρια» καὶ θὰ διεσκέδαζον μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Ἡ Πομπὴ ἔστρεψεν εἰς τὸ διπλοῦν τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, πρῶτον ἀνατολικῶς καὶ ὕστερον νοτίως, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σταματήσῃ πρὸ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ λαός, ὁ ὁποῖος ἐστέκετο εἰς τοὺς πέριξ λόφους, ἠτένιζε τοὺς μαρμαρίνους ναοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐξεχώριζαν κάτωθεν τοῦ λαμπροῦ οὐρανοῦ. Ἴδού τὸ Ἐρέχθειον μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ ὑψηλοὺς ἰωνικοὺς κίονάς του! Ἴδού καὶ ὁ Παρθενῶν, μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονάς του, τὰς μετώπας καὶ τὰς τριγλύφους καὶ τὰ γιγάντια ἀετώματα, ὅλα ἔργα τοῦ ἀθανάτου Φειδίου. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα

τῆς Ἀθηνᾶς. Ἰδοὺ καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, πού ἔλαμπον ἀπὸ τὸ μάρμαρον καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης.

Ἡ Λευκίππη μὲ τὴν Ξανθὴν καὶ τὸν Λῦσιν καὶ μὲ τὴν Δημῶ καὶ τὸν Σίκκινον συνηντήθη μετὰ τοῦ συζύγου της εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραπεζίτου Πασίωνος.

Ὁ Πασίων κατόκει εἰς οἰκίαν, εὗρισκομένην εἰς τὸ πέ-
ρασμα τῆς Πομπῆς, μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς συν-
οικίας τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐξώστην, πρᾶγμα σπά-
νιον διὰ τὰς ἀρχαίας πόλεις, παρηκολούθουν τὴν Πομπήν,
ἣτις ἀνέβαινεν ἤδη ἀργὰ ἀργὰ πρὸς τὰ Προπύλαια. Παρή-
λαννον ἱερεῖς, ἀθληταί, μουσικοί, παιδιά, κοράσια, ὅτε αἰφ-
νης εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἠκούσθησαν ἄγριαι φωναί.
Ἔθεάθησαν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον ὡς τρελοὶ καὶ κα-
τόπιν αὐτῶν ἕνας ταῦρος. Εἶχεν ἀφηνιάσει, ἐκτύπα τὰ πλευ-
ρά του μὲ τὴν οὐρὰν του καὶ τρέχων μὲ τὴν κεφαλὴν του
καταβιβασμένην, ἀνέτρεπε πᾶν ὅ,τι εὗρισκεν ἐμπρὸς του...
Εἰσηλθεν ἐξηγριωμένος εἰς τὴν Πομπήν. Εἶχεν ἐκφύγει ἀπὸ
τὴν γραμμὴν του, ἔκμανεῖς ἀπὸ μίαν ἀλογόμυϊαν, ἣ ὁποία
τὸν ἐκέντησε. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸ πλῆθος!

Ἡ Λευκίππη ἔκνυψε, διὰ νὰ ἴδῃ. Καὶ τί βλέπει!

Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἐκεῖνην ὁ ἀφηνιάσας ταῦρος εἰσέ-
δυσε μεταξὺ τῶν κανηφόρων κορασιῶν. Τρέχουν ἐκεῖνα πε-
ρίτρομα καὶ ἡ Εὐχαρις στέκεται ξαφνισμένη. Ὁ ταῦρος ὀρμᾷ
κατ' αὐτῆς μὲ μίαν ἀγρίαν κίνησιν νὰ τὴν διαπεράσῃ μὲ τὰ
φοβερὰ κέρατά του.

Ὁ Δημοχάρης ἐπετάχθη ἔξω ὡς τρελός.

Πρὸ αὐτοῦ ὅμως ἀπὸ μίαν πάροδον τοῦ δρόμου, ἔσπευ-
σεν εἰς ἄλλος ἄνθρωπος. Ἦτο ὁ Νεῖλος, ὁ δούλος, ὁ ὁποῖος
ἔτυχε νὰ εἶναι ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν σκηνήν. Μὲ μίαν ἀπότο-

μον χειρονομίαν ἀνατρέπει τὸν Σκύθην, ὅστις ἐφύλαττε τὴν γραμμὴν καὶ τρέχει ἐναντίον τοῦ ταύρου, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του, διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Εὐχαριν. Τὸ πλῆθος διεσκορπίζετο περίτρομον.

Ὁ Νεῖλος συλλαμβάνει τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ μὲ τὰς χαλυβδίνους χεῖρας του στρέφει ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ δεξιὰ. Οὕτως ἡ Εὐχαρις ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἀλλ' ἔπεσε λιπόθυμος.

Ἡ Εὐχαρις μετ' ὀλίγον συνῆλθεν. Ἀνεστéναξεν, ἐνῶ εἰς τὰς γλωμὰς ἀπὸ τὴν φρίκην παρείας τῆς ἐκυλίοντο μεγάλα δάκρυα. Σιγὰ σιγὰ ὁ Δημοχάρης, ὅστις ἔφθασεν ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἐσήκωσεν εἰς τὰς χεῖρας τὴν θυγατέρα του, οἱ βοηλάται ἔδεσαν πάλιν τὸ ἀφηνιάσαν ζῶον καὶ ἡ λιτανεία ἐπανέλαβε τὴν πορείαν τῆς πρὸς τὸ Ἑρέχθειον.

Ἐξήπλωσαν τὴν Εὐχαριν ἐπὶ μᾶς κλίνης εἰς τὴν οἰκίαν

τοῦ Πασίωνος. Δὲν ἦτο σοβαρὰ κτυπημένη, ἀλλ' ἡ ἀπότομος πτώσις τὴν ἐξάλισε καὶ ἐνῶ ἡ μήτηρ τῆς ἔκλαιε καὶ ἐστερνοκοπεῖτο, αὐτὴ ἐκοιμᾶτο ἤσυχος.

Φωναὶ χαρᾶς, ἀσμάτων, γλυκεῖα μουσική, ἡ ὁποία ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐγλύκαινον ὡς νανουρίσματα τὸν ὕπνον τῆς. Ὁ λαός, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔψαλλε γλυκεῖς ὕμνους εἰς τὴν θεάν... καὶ ὁ πρὸ τοῦ Παρθενῶνος μέγας βωμὸς ἀνέπεμπε καπνοὺς ἐκ τῶν πλουσίων θυσιῶν.

Μόλις κατὰ τὴν ἐσπέραν ἡ Εὐχάρις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς. Γύρω τῆς εἶδε τὴν Λευκίππην καὶ τὸν Δημοχάρην, ἔπειτα τὸν Πασίωνα καὶ τὴν σύζυγόν του τὴν Ἐπίχαριν καὶ ἐντὸς τῆς σκιάς, πλησίον τῆς Ξανθῆς καὶ τοῦ Λύσιδος, τὴν Δημῶ, τὸν Σίκκινον καὶ τὸν Νεῖλον.

— Πατέρα! Εἶπε μὲ σιγανὴν καὶ πονεμένην φωνήν, δὲν θέλω νὰ εἶναι πιὰ δοῦλος ὁ Νεῖλος!

— Νεῖλε! Εἶπεν ὁ Δημοχάρης, ἀτενίζων τὸν Σύρον, ἀπὸ αὐτὴν τὴν στιγμήν σε ἀπελευθερώνω καὶ ἀπὸ αὔριον θὰ εἶσαι διευθυντὴς εἰς τὸ κτῆμα μου.

Καὶ ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀπεκρίθη:

— Ὁ αὐθέντης μου ὁ Ζεὺς ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ ἡμέρα τὴν εὐκαιρία νὰ σοῦ χαρίσω τὴ ζωὴ μου.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Πεντήκοντα δύο ἡμέρας ἐπολιόρκει τὴν ἀπόρθητον Πόλιν ὁ Μωάμεθ Β', ὁ Κατακτητὴς, μὲ διακοσίας ἐξήκοντα χιλιάδας στρατοῦ καὶ μὲ τετρακόσια πλοῖα. Ἄλλ' ἡ Πόλις δὲν ἔπιπτεν. Ἦτο περιτειχισμένη μὲ διπλᾶ τείχη καὶ μὲ βαθεῖαν ἀδιάβατον τάφρον, τὸ δὲ στόμιον τοῦ Κερατίου κόλπου, κλει-

σμένον μὲ σιδηρᾶς ἀλύσεις, δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὰ πλοῖα τοῦ ἐχθροῦ νὰ εἰσέλθουν. Ἐλλὰ περισσότερον ἀκλόνητος ἀπὸ τὰ τεῖχη καὶ περισσότερον ἀδιάσπαστος ἀπὸ τὰς ἀλύσεις ἐφρούρει τὴν Πόλιν ἢ ἀνδρεία τοῦ αὐτοκράτορός της καὶ τῶν παλικαριῶν του. Μὲ πέντε χιλιάδας μαχητῶν ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ἐφύλαττεν ἀγρύπνως τὴν ἱερὰν κληρονομίαν τῶν πατέρων του.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν πεντήκοντα δύο ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας εἶχε κατορθώσει ὁ Μωάμεθ νὰ διαπεραιώσει τὰ πλοῖα του, σύρων αὐτὰ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ τὸν Βόσπορον εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ἔστειλε κήρυκα πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ παραδώσῃ τὴν Πόλιν.

— Παράδωσε τὴν Πόλιν μὲ τὸ καλὸ, τοῦ παρήγγειλε, καὶ εἶσαι ἐλεύθερος νὰ φύγῃς καὶ νὰ μεταβῆς εἰς Πελοπόννησον καὶ νὰ βασιλεύῃς ἐκεῖ ἀνενόχλητος.

Ὁ Κωνσταντῖνος τοῦ ἀπεκρίθη ὑπερηφάνως, ὅπως ὁ ἀρχαῖος Σπαρτιάτης :

— «Μολὼν λαβέ!»

Ἦτο ἡ 28^η τοῦ Μαΐου. Ὁ Μωάμεθ ἐξωργίσθη ἀπὸ τὴν ὑπερήφανον ἀπόκρισιν τοῦ Κωνσταντῖνου καὶ διέταξε νὰ γίνῃ τὴν ἄλλην ἡμέραν γενικὴ ἔφοδος τῶν στρατευμάτων του. Σάλπιγγες καὶ τύμπανα ἀντήχουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων. Δερβίσαι περιεφέροντο παντοῦ καὶ ἐκατήχουν τοὺς πιστοὺς τοῦ Προφήτου.

— Ὅποιος φονευθῆ ἀπὸ σᾶς, τοὺς ἔλεγαν, θὰ μεταβῆ κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Παράδεισον τοῦ Μωάμεθ, ὅπου εἶναι βουνὰ τὸ πλάφι καὶ τρέχει ὡσὰν ποτάμι τὸ μέλι. Καὶ ἐκεῖ θὰ τρώγῃ καὶ θὰ πίνῃ αἰωνίως εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Προφήτου. Καὶ ὅσοι θὰ ζήσουν ἀπὸ σᾶς, θὰ μοιράσουν πλοῦτη ἀμέτρητα. Τρεῖς ἡμέρες ἔχετε τὸ ἐλεύθερον νὰ ἀρπάξετε ὅ,τι

εὔρετε. Ἴδιοί σας εἶναι οἱ θησαυροὶ τῆς Πόλης καὶ τὰ πλούτη τῶν γκισαούρηδων.

Ἄλαλαγμοὶ χαρᾶς διὰ τὰ πλάφια τοῦ Πάραδείσου καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς ἠκούοντο εἰς ὀλόκληρον τὸ στρατόπεδον τοῦ Μωάμεθ. Τὴν ἐσπέραν ἤναψαν μεγάλας πυρᾶς ἔξω τῶν τειχῶν καὶ ἐφωταγώγησαν ὅλα τὰ πλοῖα εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ὡς νὰ ἦτο πανήγυρις. Ἐνας πύρινος κύκλος ἔζωνε τὴν Πόλιν. Καὶ ἤστραπτον ἀπὸ τὰς ἀγρίας φλόγας ἡ Πόλις, ὁ λιμὴν, ὁ Γαλατᾶς. Καὶ τὸ τεράστιον πυροβόλον τοῦ ἐχθροῦ διαρκῶς ἐκρότει καὶ διαρκῶς ἤνοιγεν ὁπὰς εἰς τὰ τεῖχη.

Μέσα ὅμως εἰς τὴν πολιορκημένην πόλιν, τὴν ὁποίαν ἔζωναν οἱ ἐχθροί, τίποτε δὲν ὠμοίαζε μὲ τὸ βάρβαρον αὐτὸ θέαμα. Οἱ πρόμαχοι τοῦ γένους ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀποθάνουν ἐδῶ, διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὴν πατρίδα, ὅχι διὰ τὰ πλάφια καὶ τὸ μέλι τοῦ Παραδείσου.

Αἱ φωταψίαι, αἱ μουσικαὶ καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν ἐχθρῶν ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη, τοὺς εἰδοποιοῦν, ὅτι εἶχε φθάσει ἡ μεγάλη, ἡ κρίσιμος στιγμή. Ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε στείλει τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μοναχοὺς νὰ ἐνθαρρύνουν τὰ πλήθη, χωρὶς νὰ ὑπόσχωνται, ὅπως ἔκαμνον οἱ δερβίσαι τοῦ Μωάμεθ, ἐπίγεια ἀγάθᾶ. Τοὺς ἐνεθάρρουναν μὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπομονὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Παναγίας Ὁδηγητρίας ἔκαμαν λιτανεῖαν καὶ παρεκάλεσαν τὴν Μεγαλόχαρη νὰ σώσῃ πάλιν τὴν Βασιλεύουσαν, ὅπως τὴν εἶχε σώσει τόσας ἄλλας φορές. Καὶ ἐνῶ ἡ ἱερὰ λιτανεὶα διήρχετο ἀπὸ τὰ τεῖχη, λαὸς ἀναρίθμητος, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἠκολούθουν ψάλλοντες:

«Κύριε ἐλέησον! Κύριε ἐλέησον!»

Ἄλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦτο νὰ πέσῃ ἡ «ἄπαρτη» Πόλις. Ὁ Κωνσταντῖνος, ἐφιππος ἐν μέσῳ τῶν πολεμιστῶν του,

ἔδιδε παντοῦ τὰς τελευταίας του διαταγὰς διὰ τὴν μεγάλην στιγμήν καὶ ἐνίσχυε μὲ τὸ παράδειγμά του τὸ θάρρος των.

— Ὁ κίνδυνος εἶναι μέγας... τοὺς εἶπε. Ἄλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀπελπιζώμεθα. Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας.

Μία βοή ὑψώθη τότε ἀπὸ χιλιάδας στόματα.

Ὁ βομβαρδισμὸς τῶν τειχῶν εἶχε σταματήσει μίαν στιγμήν. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἐννοήσει, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐτοιμάζεται διὰ τὴν μεγάλην ἔφοδον. Καὶ πρὶν πέση μαζί μὲ τὸν τελευταῖον πολεμιστὴν ἐπάνω εἰς τὰ τείχη τῆς Πόλεως, ὡς βασιλεὺς, ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ τελευταῖον του χρέος ὡς χριστιανός. Καὶ ἐκέντησε τὸν ἵππον του διὰ τὸ «Μεγάλο Μοναστήρι». Μετ' ὀλίγον ὁ Κωνσταντῖνος εἰσῆρχετο, μὲ τὴν κεφαλὴν εὐλαβῶς σκυμμένην, εἰς τὸν δοξασμένον ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Ἀφοῦ διῆλθε τὰς βασιλικὰς καὶ τὰς ἄλλας ἐξ πύλας τοῦ ἔσωνάρθηκος, ἐπροχώρησε διὰ μέσου τῶν μεγαλοπρεπῶν κιόνων τῆς μεσαίας στοᾶς καὶ ἐστάθη κάτω ἀπὸ τὸν ὑπέροχον τροῦλλον, ὁ ὁποῖος, ὡς ἄλλος λαμπρὸς οὐρανός, ἀπλώνεται ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν πιστῶν. Ἡ λειτουργία εἶχεν ἀρχίσει. Καὶ ἦτο ἡ τελευταία λειτουργία τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Χριστιανοσύνης. Τὴν νύκτα ἐκείνην ὑπὸ τὸν τροῦλλον τῆς Ἁγίας Σοφίας ἕνας λαὸς ὁλόκληρος, γονατιστός, ἔκαμνε δέησιν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς θεοφρουρήτου Πόλεως. Ἦτο ἐκεῖ ὅλη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ παλατίου, ὅλοι οἱ εὐγενεῖς τῆς βυζαντινῆς ἀριστοκρατίας, ἠνωμένοι μὲ τοὺς πολεμιστὰς καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ. Ἕλληνες, Γενουήνσιοι, Βενετοί, ὡς ἕνας ἄνθρωπος, μία ψυχὴ, μία καρδιά ὅλοι :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου !».

Ἦστραπτον τὰ πολύχρωμα μάρμαρα τοῦ ὠραίου ναοῦ,

πράσινα, σμαράγδινα, λευκά, κόκκινα, κυανᾶ, ροδόχροα, τὰ μάρμαρα χιλίων τόπων καὶ χιλίων λατομείων, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν πολυελαίων. Ἐφάνταζαν θαυμαστά ἱστορήματα μὲ τὰ πλούσια μωσαϊκά. Ἐξωντάνευαν μέσα εἰς τὰ σύννεφα τοῦ λιβάνου αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων. Καὶ αἱ ἱεραὶ ψαλμῳδαὶ ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ χοροῦ τῶν ἱερέων καὶ τῶν ψαλτῶν, ἀνήρχοντο ὡς ἀγγελικὰ ἄσματα πρὸς τὸν θρόνον τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου !»

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπροχώρησε σκυμμένος καὶ ἐγονάτισεν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν, ἐνῶ τὰ χεῖλη του ἐσάλευαν εὐλαβῶς. Ὁ βασιλεὺς προσηύχето. Καὶ τὰ δάκρυα τῶν πιστῶν ἔτρεχαν ἀκράτητα ὀλόγυρά του :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου !»

Μιὰ βαθυτάτη σιωπὴ ἐχύθη ὀλόγυρα.

Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς τελείας σιωπῆς ἠκούσθη ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἱεροῦ :

«Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε !»

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐσηκώθη πρῶτος, ἐπροχώρησε πρὸς τὸ ἱερόν, μὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ χοροῦ τῶν διακόνων καὶ ἐστάθη πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, ἀπέναντι τῆς Ἁγίας Τραπέξης. Ἀφήρесе ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ στέμμα του, ὁ βασιλεὺς αὐτὸς τῆς γῆς, πρὸ τοῦ Βασιλέως τοῦ Οὐρανοῦ :

— «Μεταλαμβάνει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Κωνσταντῖνος...»

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔλαβε μὲ εὐλάβειαν τὸ δισκοπότηρον. Τὸ ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη του, τὸ ἠσπάσθη καί, ὅπως ἦτο συνήθεια νὰ μεταλαμβάνῃ μόνος του ὁ βασιλεὺς, ἐκοινώνησε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων...

Οὐδεὶς ἠμπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Μία βοή

ἀπὸ πνιγομένους λυγμούς ἐπλημμύρισε τὸν ἀέρα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Χριστιανωσύνης.

Μὲ τὴν αὐτὴν τάξιν ὁ Κωνσταντῖνος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ κατηρθύνθη πρὸς τὰ ἀνάκτορά του κατ' εὐθείαν. Αὐτὴν τὴν φορὰν ὁμως δὲν εἰσῆρχετο εἰς τὰ ἀνάκτορά του ὡς βασιλεύς. Εἰσῆρχετο ὡς ἁμαρτωλός, ὁ ὁποῖος ἤρχετο νὰ ζητήσῃ χριστιανικῶς συγχώρησιν καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον του ὑπηρετήν: «Συγχωρήστε με!...» Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, γράφει κάποιος, ὁ ὁποῖος παρέστη ἐκεῖ, ἔπρεπε νὰ εἶναι κανεὶς ἀπὸ πέτραν ἢ ξύλον καμωμένος, διὰ νὰ μὴ δακρῦσῃ.

Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος, ἔπιπτε νεκρός, πολεμῶν ὡς ὁ τελευταῖος στρατιώτης πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ. Καὶ τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ἔπιπτεν ἡ «ἄπαρτη» Πόλις. Ἡ τελευταία λειτουργία τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐπνίγη εἰς τὸ αἷμα τῶν Χριστιανῶν, εἰς τὴν μεγάλην θυσίαν. «Κι ἡ Δέσποινα ταράχτηκε, δακρῦζουσιν οἱ εἰκόνες...»

Δὲν ἐτελείωσεν ὁμως ἡ τελευταία λειτουργία. Μίαν ἡμέραν τὴν ὁποῖαν θὰ δώσῃ ὁ Θεός, θὰ ἐπαναρχίσῃ ἀπ' ἐκεῖ, ὅπου ἐσταμάτησε. Καὶ θὰ εἶναι ἡ μεγάλη ἡμέρα, τὴν ὁποῖαν περιμένει τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Τὴν 29ην Μαΐου 1453 ἔπεσεν ἡ Πόλις. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἐλεηλάτει τὰ πλούτη καὶ τὰ ἀγαθὰ της. Τὸ αἷμα ἔρρεε παντοῦ καὶ ἐπλημμύριζε τὸν τόπον.

Τὴν τρίτην ἡμέραν εἰσῆλθε μεγαλοπρεπῶς ὁ κατακτητὴς Μωάμεθ. Ἦτο ἔφιπτος εἰς ὠραῖον ἄλογον. Ὅπισθὲν του ἐκάλπαζε πολυάριθμος ἀκολουθία ἀξιωματικῶν καὶ ἱερωμένων. Εἰσῆλθον ἀπὸ τὴν Πύλην τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ

ἐπροχώρησαν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Τὸ πρῶτον λάφυρον τὸ ὁποῖον ἐζήτησε τότε ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος. Ποῦ ἦτο; Κανεὶς δὲν ἀπήντα.

Ἔστειλε καὶ τὸν ἐζήτησε παντοῦ. Εἰς τὸ παλάτι τῶν Βλαχερνῶν, εἰς τὸ παλάτι τοῦ Ἐβδόμου, εἰς τὸ παλάτι τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς ὅλα τὰ ὑπόγεια τῆς πόλεως ὅπου ὑπόπτευε τὴν παρουσίαν του.

Τίποτε!

Ἀνέκρινε τοὺς ἐπισήμους Ἕλληνας: τὴν τελευταίαν ἡμέραν ποῦ τὸν εἶδαν; Ὅλοι ἐνεθυμοῦντο, ὅτι τὴν προτεροαίαν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἀφοῦ ἐπεθεώρησε τοὺς στρατιώτας, ἐλειτουρήθη βράδου εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν ἐκεῖ μετέλαβε καὶ ἐζήτησε συγχώρησιν ἀπὸ τὸν λαὸν διὰ τὴν τελευταίαν θυσίαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν, ἐξεδύθη τὴν βασιλικὴν στολὴν, ἀπεχαιρέτησε τοὺς συγγενεῖς του καὶ ὡς ἀπλοῦς πολεμάρχης ἔτρεξεν εἰς τοῦ Ρωμανοῦ τὴν πύλην. Μερικοὶ ἐνεθυμοῦντο ἀκόμη τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὅταν ἀκριβῶς ἢ φρουρὰ τῆς Πύλης ἐφάνη νὰ ὑποχωρῇ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ μὲ τὴν παρουσίαν του ἐνέπνευσε τόσῃν ὀρμῇ, ὥστε ἀμέσως οἱ Γενίτσαροι ἐκρημνίσθησαν ἀπὸ τὰ τεῖχη. Ἄλλὰ κατόπιν τί ἔγινεν ὁ Αὐτοκράτωρ;

Ὁ Σουλτάνος ἐσκέπτετο, ὅτι θὰ κατώρθωσε νὰ φύγῃ μὲ βενετικὸν πλοῖον· ὅτι θὰ ἀφῆκε τὴν Πόλιν, ὅταν ἔχασε πᾶσαν ἐλπίδα. Ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐτόλμων νὰ τὸν διαψεύσουν. Εἰς τὴν φαντασίαν των ὁ Αὐτοκράτωρ ἔμενε ζωντανὸς πολεμάρχης ἐνθαρρύνων, διατάσσων, τρέχων παντοῦ, μαχόμενος. Φυγὰς; Ποτέ!

Ἐν μόνον ἔμενε: Νὰ ἐξετασθοῦν οἱ νεκροί, ὅσοι κατὰ στρώματα μεγάλα ἔκειντο ἐντὸς καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη. Καὶ ἐξητάσθησαν.

Ἐπλυναν τὰ πτώματα τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ, ἐν ἐξεχώριζεν ἀπὸ τὰ ἄλλα. Εἶχε μορφὴν τόσον ἐξηυγενισμένην, ὅσον καὶ ἀγριεμένον μορφασμὸν εἰς τὴν ὄψιν. Ἡ στολή του δὲν ἦτο βασιλέως. Ἄλλ' εἰς τὰς περικημιδας του εἶχε κεντημένους ἀετοὺς ἀπὸ χρυσάφι καὶ ὑποδήματα ἐφόρει κόκκινα. Ποῖος νὰ ἦτο;

Τὸ πτώμα ἐκομίσθη ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου. Ὁ μέγας δούξ Λουκάς ὁ Νοταράς ἐκλήθη νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ. Ὅταν ἔρριψε βλέμμα εἰς τὸ πτώμα, ἐκλονίσθη ὀλόσωμος, ἐγονάτισεν, ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ τὸ ἠσπάσθη.

— Αὐθέντα μου, εἶπεν. Ἄλιμονον, πῶς σὲ βλέπω!

Οἱ χριστιανοὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Αὐτοκράτορα. Καὶ ἀπὸ ἐνθύμησιν εἰς ἐνθύμησιν εὐρέθη ποῖος ἦτο ὁ μανιώδης πολεμιστής, ὁ ὁποῖος ὄρμησε μὲ τὴν σπάθην γυμνὴν ἀκράτητος, ὅταν προσεβλήθη ἐκ τῶν νώτων τοῦ Ρωμανοῦ ἠ πύλη. Εὐρέθη καὶ ὁ Ἀράπης, ὁ ὁποῖος ἐπρόφθασε καὶ τοῦ πήρε τὸ κεφάλι. Ἄλλ' ὁ Σουλτάνος διέταξεν εἰς ἀμοιβὴν νὰ σφαγῇ ὁ Ἀράπης.

Ἡ χαρὰ τοῦ Σουλτάνου ἦτο μεγάλη. Ἀπέθανεν ὁ Αὐτοκράτωρ. Διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Ἀνατολῆς ἦτο πλέον ἐκεῖνος. Ἐπρεπε νὰ τὸ μάθῃ ἡ Περσία, ἡ Ἀραβία, ὅλη ἡ Ἀνατολή. Καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ Αὐτοκράτορος περιεφέρετο παντοῦ ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους.

Ἐν ὄνειρον τοῦ Ἰσλάμ ἐξεπληρώθη. Ὁ Προφήτης Μωάμεθ εἶχεν εἰπεῖ: «ὁ μεγαλύτερος στρατηλάτης θὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ κατακτήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν». Ὡ! ἡ χαρὰ τοῦ Σουλτάνου! Τοῦ Ἰσλάμ ἡ δόξα!

Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἀπέθανε, χωρὶς κὰν νὰ εὐκαιρήσῃ νὰ ἐορτάσῃ τὴν βασιλικὴν του στέψιν. Ἄτυχῆς

βασιλεύς! Ἐν ἐπέτυχε μόνον: Νὰ μὴ ἀναγνωρισθῆ καὶ ζωντανὸς νὰ μὴ πέσῃ εἰς τοὺς Τούρκους.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου τὸ πτώμα, ἀκέφαλον, ἐκηδεύθη ἀπὸ τὸν νέον Πατριάρχην μὲ ἐπισημότητα, ὅσῃν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ὁ τρόμος τῶν Χριστιανῶν.

Ἄλλ' ἡ μορφή τοῦ Αὐτοκράτορος ἔμενε ζωντανή, πάντοτε ἀκοίμητος. Ἀπέθανεν; ὁ λαὸς ἤρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ. Ἰσως θὰ κοιμᾶται. Ἀλλὰ ποῦ;... Ὁ τάφος δὲν εἶχεν ἀκέραιον τὸ σῶμα καὶ ἐλησμονήθη.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Θεοδοσίας, ἡ ὁποία εἶναι τώρα τὸ Γεσίλ τζαμί, μετέφερε μετὰ τὴν ἄλωσιν ὁ ἀρχιτέκτων Χριστοδούλου τὰ ἱερὰ λείψανα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Εἰς τὸν δεξιὸν διάδρομον, ὅταν προχωρήσῃ καὶ ἀνέλθῃς μερικὰς βαθμίδας, εὐρίσκεις τὰ ἱερὰ αὐτὰ κειμήλια, τὰ ὁποῖα εὐλαβοῦνται καὶ οἱ Τούρκοι. Ἐκεῖ ὁ μουεζίνης τοῦ τζαμιοῦ σοῦ δεικνύει τοῦ Αὐτοκράτορος τὸν τάφον.

Καὶ ὅμως δὲν εἶναι ἐκεῖνος!

Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Βεφᾶ, πλησίον τοῦ τζαμιοῦ ὑπάρχει χάινι παλαιόν, ὅπου ἐργάζονται ἐργάται. Ἐκεῖ εἰς τὴν γωνίαν εὐρίσκεις μνημεῖον μὲ τέσσαρας μεγάλας πλάκας καὶ παραπλεύρως ἐν ἄλλο, ἐν μέρει χωσμένον. Ἄλλοτε ἐκεῖ ἔκαιε κανδήλα καὶ ἰτέα ἐσκίαζε τὸν ὕπνον τοῦ ἀποθαμένου. Τώρα ἦλθαν μετανάσται καὶ ἐχάλασαν τὸν τόπον. Ὁ ὁδηγὸς σᾶς λέγει, ὅτι εἶναι ὁ τάφος τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου.

Καὶ ὅμως δὲν εἶναι!

Ἄλλοι λέγουν, ὅτι εἰς τὰ δένδρα τὰ πυκνά, τὰ ὁποῖα ἔχει τὸ ἀγίασμα τῆς Βαλουκλιώτισσας, ἐκεῖ ἐξήτησαν οἱ Χρι-

στιανοὶ νὰ θάψουν τὸν τελευταῖον Αὐτοκράτορα. Στάκτη, αἷμα καὶ κακὸ ἔβασίλευε παντοῦ. Μόνος ἐκεῖνος ὁ τόπος θὰ ἔδιδεν ἤρεμον τὸν αἰώνιον ὕπνον καὶ ἐκεῖ εἶναι ὁ τάφος του.

Ψεῦδος! Δὲν εἶναι ἐκεῖ!

Ποῦ εἶναι;

Ἐγγώρισες τὴν μεγάλην τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ὁ ρυθμὸς καὶ τὸ μεγαλεῖον συγκινεῖ τὴν ψυχὴν σου; Θὰ σὲ ὀδηγήσῃ τώρα ὁ Ἰμάμης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προφήτου καὶ ὅταν φθάσῃς εἰς τὸ Ἱερὸν, ἐκεῖ εἰς τὰ δεξιὰ θὰ σοῦ δεῖξῃ ἓν μάρμαρον καὶ θὰ σοῦ εἰπῇ:

— Ἐδῶ εἶναι θαμμένος ὁ τελευταῖος Αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Παλαιολόγος Κωνσταντῖνος.

Ψεῦδος εἶναι καὶ τοῦτο βέβαια! Ἄλλὰ ψεῦδος τόσον παρήγορον, τόσον γλυκύ, ὥστε ὁ λαὸς μας ἐπλανήθη καὶ ἐπίστευσε.

Περασμένα τὰ μεσάνυχτα, κάθε χρόνον, τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν, πηγαίνει ὁ λαὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν παραπλεύρως εἰς τὸ Ἱερὸν καὶ ἀκροᾶται ψαλμοφδίαν μυστικὴν, ἢ ὁποία ψάλλει τὴν λειτουργίαν εἰς τὰ κατάβαθα τῆς γῆς. Καὶ τότε βλέπει—εἶναι ὄνειρο;—ὡσὰν ἓνα νεκρὸν θαμμένον κατάβαθα καὶ ἓνα ἱερέα νὰ λειτουργῇ, κατάλευκα ἐνδεδυμένον. Ἐχει τὴν ὄψιν ὁ νεκρὸς ζωντανήν, ὡς νὰ κοιμᾶται. Εἰς κάθε κνήμην του χρυσοκοπᾷ δικέφαλος ἀετὸς μισοσβησμένος, καὶ πλαγίως εἶναι μία σπάθη μὲ τὸ χρῶμα τῆς φωτιᾶς μὲ σπασμένην τὴν θήκην. Τί περιμένει καὶ κοιμᾶται ὁ Αὐτοκράτωρ; τὸν ἐρωτᾷ μὲ λαχτάραν ὁ λαός. Πότε θὰ ἐξυπνήσῃ, πότε;... Καὶ διαλύεται τὸ ὄνειρόν του.

Εἰς αὐτὸν τὸν τάφον ἔκαιεν ὁ λαὸς ἀκοίμητην κανδήλα—τὴν Ἑλπίδα.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΑΚΕΔΩΝ

Εύρισχόμεθα εἰς τὸ ἔτος 1913.

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν ἠγωνίζετο νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Βουλγάρους οἱ ὁποῖοι εἶχον εἰσβάλει εἰς αὐτήν.

Ὅλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν νίκην τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς, μικρὸν ἀπόσπασμα ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ ἐβάδιζε μὲ βῆμα ἀργὸν εἰς ἓνα μοναχικὸν δρομίσκον πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ κατώπτενε προσεκτικὰ τὰ περὶχωρα.

Ἦτο ὠραία πρωία τοῦ Ἰουνίου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιοματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ παρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς σιωπηλοί, ἔτοιμοι ν' ἀντικρῦσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὰς ἐχθρικὰς προφυλακάς.

Οὕτως ἔφθασαν εἰς ἓνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον, ὁ ὁποῖος περιεστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλὰς λεύκας. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο ἓν παιδίον, δώδεκα περίπου ἐτῶν, τὸ ὁποῖον μὲ ἓνα μαχαίρι ἐκαθάριζεν ἓνα κλάδον, διὰ νὰ κάμῃ μὲ αὐτὸν ράβδον. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἓν παράθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὑψωσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

Τὸ παιδί, μόλις εἶδε τοὺς ἱππεῖς, ἐπέταξε τὴν ράβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκοῦφον του. Ἦτο εὐμορφον παιδί, μὲ τολμηρὰν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά ξανθὰ ἦτο μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ στῆθος του ἐφαίνετο γυμνόν.

—Τί κάνεις ἐσὺ ἐδῶ ; τὸ ἠρώτησεν ὁ ἀξιοματικὸς, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του. Διατί δὲν ἔφυγες μαζί μὲ τὴν οἰκογένειάν σου ;

—Δὲν ἔχω οἰκογένειαν, ἀπεκρίθη τὸ παιδί. Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Ἐμεῖνα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμο.

—Είδες τούς Βουλγάρους νὰ περάσουν;

—Ὁχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρες νὰ φανοῦν.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καὶ ἀφοῦ ἄφησε τοὺς στρατιώτας τοῦ νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐχθροῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. Ἄλλ' ἡ στέγη ἦτο χα-

μηλὴ καὶ τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακράν.

—Πρέπει ν' ἀναβῆ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς καὶ κατέβη.

Ἀκριβῶς ἐμπρὸς εἰς τὴν εἴσοδον ὑψώνετο μία λεύκη, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἐσειέτο κάτω ἀπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιωμα-

τικὸς ἐστάθη ὀλίγον σκεπτικὸς, παρατηρῶν πότε τὸ δένδρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας· αἰφνιδίως ἠρώτησε τὸ παιδίον.

—Ἐχεις καλὰ μάτια, μικρέ;

—Ἐγώ; ἀπήντησεν ὁ μικρός. Ἐγὼ βλέπω σ' ἓνα μίλι μακρῶ!

—Ἡμπορεῖς ν' ἀνεβῆς στὴν κορυφὴ αὐτοῦ τοῦ δέντρου;

—Στὴν κορυφὴ τοῦ δέντρου; ἐγώ; σὲ μισὸ λεπτὸ εἶμαι ἐπάνω!

—Καὶ θὰ μπορέσης νὰ μοῦ εἰπῆς τί θὰ ἰδῆς ἀπ' ἐκεῖ ἐπά-
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νω; "Αν φαίνονται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βούλγαροι στρατιῶται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὄπλα νὰ λαμποκοποῦν στὸν ἥλιο;

—Βέβαια μορῶ!

—Τί ζητεῖς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά;

—Τί ζητῶ! Ἐπῆντησε μὲ γέλια τὸ παιδί. Τίποτε. Αὐτὸ δὰ ἔλειπε! "Αν ἦταν γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ποτέ! Ἄλλὰ γιὰ τοὺς δικούς μας!.. Εἶμαι Ἕλληνας.

—Καλά! Ἄνεβα λοιπόν!

—Μιὰ στιγμή νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου.

"Εβγαλε τὰ ὑποδήματά του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του, ἐπέταξε εἰς τὰ χόρτα τὸν σκοῦφον του καὶ ἀγκάλιασε τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου.

—Πρόσσεχε ὅμως!... Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικός, ὡς νὰ τὸν κατέλαβεν αἰφνίδιος τρόμος.

Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικός, ὡς νὰ τὸν κατέλαβεν αἰφνίδιος τρόμος. Ὁ μικρὸς ἔστρεψε καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ τὰ γαλανὰ του μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

— Τίποτε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός, ἀνεβὰ!

Τὸ παιδίον ἀνέβη ὡς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

— Προσοχὴ πρὸς τὰ ἔμπρός! Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικός πρὸς τοὺς στρατιώτας,

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἐστηρίχθη εἰς ἓνα χονδρὸν κλάδον· ἀλλὰ τὸ σῶμα του ἦτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἔπιπτον εἰς τὴν ξανθὴν κεφαλὴν του, ἢ ὅποια ἐφαίνετο ὡς χρυσῆ. Ὁ ἀξιωματικός μὸλις τὸν ἔβλεπε· τόσον ἐφαίνετο μικρὸς ἐκεῖ ἐπάνω.

—Κοίτα μπροστά σου μακριά! Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί, διὰ νὰ ἰδῆ καλύτερα, ἀφῆκε τὸν κλάδον, τὸν ὁποῖον ἐκράτει καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον.

—Τί βλέπεις; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

Ὁ μικρὸς ἔκυψε τὴν κεφαλὴν, ἔθηκε τὴν χεῖρα ὡσάν
 χωνίον εἰς τὸ στόμα καὶ ἐφώνησε :

— Δύο καβαλαραίους στὸ δρόμο, ποὺ ἀσπρίζει.

— Πόσον διάστημα ἀπ' ἐδῶ ;

— Ἄρκετά, ὡς χίλια βήματα.

— Προχωροῦν ;

— Ὅχι, ἐσταμάτησαν.

— Τί ἄλλο βλέπετε ; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ μι-
 κρὰν σιωπῆν. Κοίταξε δεξιὰ !

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιὰ. Ἐπειτα εἶπε :

— Πλησίον εἰς τὸ νεκροταφεῖον ἀνάμεσα εἰς τὰ δέντρα
 κάτι λαμποκοπᾷ, σὰν νὰ εἶναι λόγχες.

— Ἀνθρώπους βλέπετε ;

— Ὅχι, θὰ εἶναι κρυμμένοι μέσα στὰ στάχυα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὀξὺ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν
 ἀέρα καὶ ἔσβησε μακρὰν, ὀπίσω ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Κατέβα, μικρέ ! Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς. Σὲ εἶδαν.
 Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα !

— Δὲν φοβοῦμαι, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Κατέβα... σοῦ λέγω.

— Μιὰ στιγμὴ... Ἐκεῖ κάτω, δεξιὰ, βλέπω...

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἄλλο σφύριγμα δυνατώτερον καὶ
 χαμηλότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἀέρα. Τὸ παιδί
 ἐτρόμαξε.

— Διάβολε ! Εἶπε. Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια.

Ἡ σφαῖρα εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

— Κατέβα ἀμέσως ! Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς δυνατὰ
 καὶ θυμωμένος.

— Κατεβαίνω, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δέντρο μὲ
 κρύβει· μὴ φοβᾶστε ! Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τί εἶναι ἀριστερά ;

— Ἀριστερά; ναί· ἀλλὰ κατέβα!

— Ἀριστερά, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῶ ἔκυπτε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ, πὼς διακρίνω κοντὰ στὴν ἐκκλησία...

Τρίτος συριγμὸς ἠκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ἰδίαν στιγμὴν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωνάρια καὶ ἔπεσε καταγῆς μὲ τὰς χεῖρας ἀνοικτάς.

— Κρῖμα! ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στήθος του, ἀριστερὰ ἔτρεχεν αἷμα. Ὁ λοχίας καὶ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἄλογα, ἐνῶ ὁ ἀξιωματικός ἔκυψε καὶ ἤνοιξε τὸ ὑποκάμισόν τοῦ παιδίου. Ἡ σφαῖρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερόν πνεύμονα.

— Ἀπέθανεν! Εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— Ὁχι! Ζῆ, ἀπήντησεν ὁ λοχίας.

— Ἄ! τὸ καημένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖον παιδί! Εἶπεν ὁ ἀξιωματικός. Θάρρος, μικρέ μου!

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγε (θάρρος) καὶ ἔσφιγγε τὸ μανδῆλι του ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἄφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γείρῃ ἐμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

Ὁ ἀξιωματικός ὠχρὸς τὸ ἐκοίταζεν' ἔπειτα τοῦ ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ ἐσηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ· καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἐκοίταζαν ἀκίνητοι. Οἱ ἄλλοι εἶχον στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ.

— Κακόμοιρο παιδί! Ἐπανελάβε θλιβερὰ ὁ ἀξιωματικός, κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί!...

Ἐπειτα ἐπῆγε εἰς τὸν οἰκίσκον, ἐξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν καὶ τὴν ἤπλωσεν ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρόν· τὸ κεφάλι του τὸ ἀφῆκεν ἀσκέπαστον. Ὁ λοχίας ἐμάζευσεν τὰ ὑποδήματα, τὸν σκοῦφον, τὸ ραβδί, τὸ ὁποῖον ἔμεινεν ἀτελείωτον, τὸ μαχαίρι καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

Ἔμειναν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ ἀξιωματικὸς ἐστράφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε :

— Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν! Ἄπεθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιῶται.

Ἄφου εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε :

— Ἐπὶ τῶν ἵππων!

Ἰππευσαν, καὶ τὸ ἀπόσπασμα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμὰς.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδιοῦ εἶχε διαδοθῆ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ὄταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἶδον τὸ μικρὸν πτώμα ἐξηπλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνὰ ξίφη των πρὸς χαιρετισμὸν καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἔσκυψεν εἰς τὴν ὀλανθισμένην ὄχθην τοῦ ρυακίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὄλοι οἱ εὐζῶνοι, οἱ ὅποιοι διήρχοντο ἀπ' ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔρριπτον ἐπ' αὐτοῦ.

Εἷς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ ἄνθη καὶ ὄλοι τὸν ἐχαιρέτιζον : «Μπράβο, μικρὲ Μακεδόνα! Μπράβο, ξανθὸ παλικάρι!»

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στήθος του τὸ παράσημον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδίου. Ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνὰ πόδια, εἰς τὸ αἵματωμένον στήθος, εἰς τὴν ξανθὴν του κεφαλήν. Καὶ αὐτὸ ἔκοιμᾶτο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν σημαίαν του καὶ μὲ τὸ πρόσωπον ὠχρὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ὡσὰν νὰ ἠσθάνετο τὸ πτωχὸν τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ νὰ ἔχαιρε, διότι ἔδωσε τὴν ζωὴν του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Μακεδονίαν.

ΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΝΔΩΝ

Δεκαπέντε ημέρας πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἤρχισε νὰ ετοιμάζῃ ὁ Βασιλάκης τὸ τύμπανόν του τὸ ὁποῖον, βροντερόν καὶ εὐθυμον, θὰ τοῦ ἐχρησίμευε διὰ τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιάς καὶ τῶν Φώτων.

Τὸ δέγμα ἐτεντώθη καλὰ καὶ ἐδέθη ἐπὶ τῶν δύο ἀνοικτῶν μερῶν τοῦ κυλινδρικοῦ κυτίου. Ἦτοιμάσθησαν ἀκολούθως καὶ τὰ τυμπανόξυλα καὶ προσεδέθη τὸ λωρίον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκρεμάτο τὸ τύμπανον εἰς τὸν ὄμιον τοῦ Βασιλάκη.

Οἱ φίλοι του ἐπληροφορήθησαν τὸ μέγα κατόρθωμά του καὶ ἕκαστος προσεπάθει νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὸν ὄμιλον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐσχημάτιζεν αὐτός, ὡς κάτοχος τοῦ τυμπάνου.

Τέλος ὁ ὄμιλος ἐσχηματίσθη μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν ἀπὸ τέσσαρας συνομηλικάς του, τοὺς καλλιφωνοτέρους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀλιγότερον ἀπαιτητικούς. Διότι τὰ κάλαντα προσβλέπετο, ὅτι θὰ ἔφερον ἀρκετὰ κέρδη, μόνον δὲ εἰς τὸ ἡμῖσιν τῶν εἰσπράξεων θὰ εἶχον δικαίωμα οἱ σύντροφοι· τὸ ἄλλο ἡμῖσιν θὰ ἀπέμενε πρὸς ὄφελος τοῦ θιασάρχου καὶ κατόχου τοῦ τυμπάνου.

Ἡ πολυπόθητος καὶ ἀνυπομόνως ἀναμενομένη παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἔφθασεν. Ἀπὸ ἐνωρὶς ἡ ὁμὰς τῶν καλανδιστῶν συνεκεντρώθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βασιλάκη. Καὶ μόλις ἦναψαν τὰ φῶτα, ἐξεκίνησαν. Ἐγύρισαν πολλὰς συνοικίας. Ὁ κρότος τοῦ τυμπάνου ἀντήχει ἀκαταπαύτως. Καὶ τὰ πεντηκοντάλεπτα καὶ αἱ δραχμαὶ ἔπιπτον βροχηδὸν εἰς τὴν τσέπην τοῦ Βασιλάκη, ὁ ὁποῖος ἐνθουσιασμένος ἀπὸ

τὴν εἴσπραξιν, ἐκτύπα τὸ τύμπανόν του. Τόσον δυνατὰ ἔκαμνε τοῦτο, ὥστε εἰς ἓνα ἐξαιρετικὸν κτύπον τὸ δέσμα δὲν ἀντέσχε καὶ ἐσχίσθη. Εὐτυχῶς τὰ κάλανδα εἶχον τελειώσει πλέον καὶ ἡ ὥρα ἦτο προχωρημένη.

Εἰς τὸν νάρθηκα τῆς («Ἐλεημονητορίας»), φωτιζόμενον ἀπὸ κανδήλαν, κρεμασμένην ἔμπροσθεν μᾶς εἰκόνας, εἰσῆλθον τώρα οἱ καλανδισταί, διὰ νὰ μοιράσουν τὴν εἴσπραξιν. Μὲ χαρὰν τῶν εὔρον ὅτι τὸ ποσὸν τῆς ἀνῆλθεν εἰς ἑκατὸν ἐξήκοντα δραχμὰς καὶ πενήκοντα λεπτά. Ἐκράτησεν ὁ Βασιλάκης, κατὰ τὴν συμφωνίαν τῶν, τὰς ὀγδοήκοντα δραχμὰς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τὸ ἐμοίρασεν εἰς τοὺς τέσσαρας συντρόφους του.

Ἐπιστρέφων περιχαρῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁ Βασι-

λάκης, ἔσταμάτησεν ἔμπροσθεν τῆς αὐλῆς τῆς γειτονίσης του, τῆς Κώσταινας. Ἦτο ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἀνοικτὴ καὶ ὁ Βασιλάκης ἀντελήφθη κάποιαν ταραχὴν μέσα. Ἔλαβε τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσῃ καὶ ἔμαθεν, ὅτι ὁ γερο-Κώστας ἦτο βαρέως ἀσθενὴς καὶ ἡ σύζυγός του ἔκλαιε καὶ ὠδύρευτο, διότι δὲν εἶχε χρήματα νὰ καλέσῃ ἰατρὸν καὶ νὰ ἀγοράσῃ φάρμακα καὶ γάλα.

Ἐστάθη ὁ Βασιλάκης συλλογισμένος καὶ οὔτε νὰ πλησιάσῃ τὴν θύραν κατώρθωνεν οὔτε τὴν δύναμιν εἶχε νὰ φύγῃ.

Ἐπροχώρησε μετὰ τινὰς στιγμὰς ὀλίγον καὶ παρατήρησεν ἐντὸς τῆς οἰκίας. Εἶδε τὸν ἄρρωστον ἐξηπλωμένον καὶ πλησίον του τὸν υἱὸν του Σταμάτην, τὸν συμμαθητὴν του νὰ κλαίῃ. Τὸν ἐκάλεσεν ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ εἶπε :

—Νά, δῶσε τα τῆς μητέρας σου! Καὶ τοῦ ἐνεχείρισε τὰς ὀγδοήκοντα δραχμὰς καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε. Μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἀπεκοιμήθη.

Κατὰ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν μεσονύκτιον ὥραν ὁ ἀργυρόηχος κώδων τῆς «Ἐλεημονητρίας» ἐκτύπα χαρωπά, προσκαλῶν τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν ὄρθρον.

Ὁ Βασιλάκης, βοηθῶν τὸν ἱερέα πάντοτε, ἐξύπνησεν ἀμέσως καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τοὺς πρώτους.

Συνηθίζεται εἰς τὰς νήσους μας, οἱ ἐνορῶται νὰ φιλοδώροῦν τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ἀναγινώσκει τὸν Ἄποστολον κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων.

Ὁ ἱερεὺς, ἂν καὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ τὸν Ἄποστολον εἰς ἕν ἄλλο παιδί, ἐν τούτοις, ὡς νὰ μετέβαλε γνώμην, τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀνέθεσεν εἰς τὸν Βασιλάκην τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἄποστόλου.

Καὶ μόλις ὁ Βασιλάκης ἐπῆρε πανηγυρικὴν στάσιν καὶ ἤρχισεν :

«Ἀδελφοί, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέ-
στειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ...», ὅλοι οἱ ἐνοῦνται ἔτρε-
ξαν νὰ ρίψουν εἰς τὸν Ἀπόστολον γενναῖα τὰ φιλοδορη-
ματά των.

Καὶ τοιουτοτρόπως ὁ Βασιλάκης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν
Χριστουγέννων εὐρέθη πάλιν μὲ ἀρκετὰς δραχμάς, διὰ νὰ
ἀγοράσῃ γλυκίσματα καὶ παιγνίδια διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ
τὰ μικρότερα ἀδέλφια του.

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Σὲ μιὰ γωνιά καθίζει μοναχὸς
κι ὅλημερὶς γυρεύει ἐλεημοσύνη.

Εἶν' ἄρρωστος καὶ γέρος καὶ φτωχός.

Πολλοὶ περνοῦν, κανένας δὲν τοῦ δίνει.

Κι ἀποκοιμήθη ὁ γέρος φανερὰ

κι ὁ ὕπνος φέρνει ὄνειρο ἀπὸ κεῖνα,

ποὺ βλέπουν οἱ φτωχοὶ καμιὰ φορὰ,

μ' ὅλη τὴ φτώχεια, μ' ὅλη των τὴν πεῖνα.

Τοῦ φάνηκε—τί ὄνειρο γλυκό!—

πὼς πρόβαλε μιὰ νέα καμαρωμένη,

βασίλισσα μὲ στέμμα εὐγενικό,

μὲ σύννεφο χρυσὸ τριγυρισμένη.

Κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα παιδί,

παιδί ξανθό, παιδί καλοντυμένο.

Ἔηθε μπροστά του, στέκει νὰ τὸν δῇ

καὶ τὸ παιδί τὸν εἶδε λυπημένο.

Κι' ἐκεῖ ποὺ θαμπωμένος τὴ θωρεῖ,
ποὺ σὰν αὐτὴ δὲν εἶδε καμιὰν ἄλλη,
σιμὰ του τὸ παιδάκι προχωρεῖ
τοῦ δίνει κατιτὶ καὶ φεύγει πάλι.

Καὶ τότε γέρνει ἢ νὰ τὴν κεφαλὴ
καὶ παίρνει τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά της
καὶ τὸ φιλεῖ καὶ πάλι τὸ φιλεῖ
καὶ τὸ χρυσώνουν τὰ χρυσὰ φιλιὰ της.

— « Ποιὰ εἶσαι σύ ; » τὴ ρώτησε ὁ φτωχός.

— « Ἐγὼ ἔμαι ἡ κυρὰ Ἐλεημοσύνη »
εἶπε καὶ φεύγει. Μένει μοναχὸς
καὶ ξύπνησε καὶ τ' ὄνειρό του σβήγει.

Ἐξύπνησε καὶ γύρισε νὰ ἰδῆ
καὶ γύρισε καὶ εἶδε στὸ πλευρό του
τὸ ἴδιο ἐκεῖνο τὸ ξανθὸ παιδί,
ποὺ ἔβλεπε χρυσὸ μὲς στ' ὄνειρό του.

— « Σύρε φτωχέ, κι ἀγόρασε ψωμί
νὰ φᾶς καὶ σὺ μαζὺ μὲ τὰ παιδιὰ σου ».

— « Παιδί μου, ὁ Θεὸς κάθε τιμῆ,
κάθε καλὸ νὰ δίνῃ στὴν καρδιά σου ! »

Ι. Πολέμης

ΠΩΣ ΕΙΣ ΑΡΧΩΝ ΕΚΤΕΛΕΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου τοῦ Β΄, ἀνεπιου τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου, εἶχεν ἐπὶ τινα χρόνον διαταραχθῆ ἡ τάξις ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὰ ἐγκλήματα εἶχον πολλαπλασιασθῆ. Διὰ τὴν διορθωθῆ ἡ κατάστασις, ὁ αὐτοκράτωρ διώρισε διοικητὴν τῆς μεγάλης πόλεως τιμιον καὶ αὐστηρόν ἄρχοντα. Εἰς τοῦτον ἔδωκεν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν νὰ τιμωρῆ κάθε ἄδικον ἄνθρωπον, εἰς ὅποιανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνῆκεν.

Οἱ πονηροὶ φοβηθέντες ἔπαυσαν νὰ ἀδικοῦν καὶ νὰ παραβαίνουσι τοὺς νόμους. Μόνον κάποιος ἰσχυρὸς πλούσιος δὲν ἠθέλησε νὰ σεβασθῆ τὸ δίκαιον καὶ ἤρπασε βιαίως τὴν περιουσίαν μιᾶς χήρας γυναικός.

Ἡ δυστυχὴς κατέφυγεν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς πόλεως. Κλαίουσα τοῦ ἐξέθεσε τὴν ὑπόθεσίν της καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ προστασίαν.

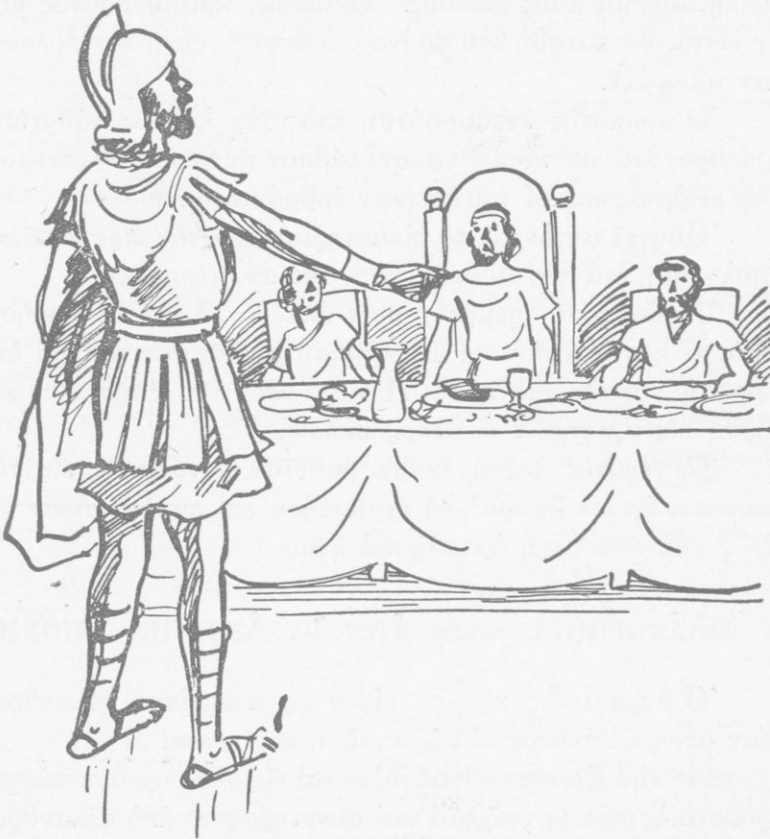
Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἔκρινε καλύτερον νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἄδικον πράξιν τοῦ πλουσίου εἰρηρικῶς. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔστειλεν εἰς αὐτὸν μὲ τὴν χήραν ἐπιστολὴν καὶ παρεκάλει ν' ἀποδώσῃ τὴν ἄρπαγεῖσαν περιουσίαν.

Ἄλλ' ὁ πλούσιος ἀντὶ τούτου ὑβρίσκει καὶ ἐκτύπησεν ἀνάνδρως τὴν γυναῖκα, στηριζόμενος εἰς τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶχε πλησίον τοῦ βασιλέως.

Ὅργισθεὶς ὁ διοικητὴς καλεῖ ἐνώπιόν του τὸν ἔνοχον. Ἄλλ' οὗτος περιφρονῶν καὶ νόμους καὶ ἄρχοντας, ὅχι μόνον δὲν ὑπακούει ἀλλὰ καὶ μεταβαίνει εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου εἶχε προσκληθῆ, διὰ νὰ δειπνήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

Σπεύδει καὶ ὁ διοικητὴς ἐκεῖ. Ζητεῖ ἄδειαν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ, ὅπου βλέπει τὸν ἔνοχον νὰ κάθηται πλησίον τοῦ αὐτοκράτορος.

—Βασιλεῦ, λέγει τότε μὲ θάρρος, ἐὰν ἐπιμένῃς νὰ παύσῃ κάθε ἀδικία καὶ ἂν ἡ ἀπόφασίς σου αὐτή, ἡ ἀξία αὐτοκράτορος, εἶναι σταθερά, θὰ ἐξακολουθῶ νὰ ἐκτελῶ τὰς διαταγὰς σου. Ἄν ὁμως ἥλλαξες γνώμην, ἐὰν θέλῃς νὰ εὐνοῆς

τοὺς φαύλους καὶ νὰ τοὺς τιμᾷς ὡς ὁμοτραπέζους, παρακαλῶ νὰ δεχθῆς τὴν παραίτησίν μου ἀπὸ τὸ ἀξίωμα, τὸ ὅποῖον μὲ καθιστᾷ μισητὸν μόνον, χωρὶς νὰ δύναμαι καὶ νὰ σὲ ὠφελήσω.

Ὁ Ἰουστῖνος, ἔκκληκτος ἐκ τῆς θαρραλέας γλώσσης τοῦ διοικητοῦ τῆς πρωτεύουσας, εἶπε :

— Δὲν ἤλλαξα γνώμην καθόλου. Μὴ παύης νὰ καταδιώκῃς παντοῦ τοὺς ἀδίκους. Ὁ ἀδικός, καὶ σύνθρονός μου ἂν εἶναι, θὰ καταβῆ τοῦ θρόνου, διὰ νὰ ὑποστῇ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν.

Ὁ διοικητὴς ἐνεθαρρύνθη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διατάσσει νὰ συλλάβουν ἀμέσως τὸν ἔνοχον, ἐνῶ οἱ ὁμοτράπεζοί του ἔμειναν ἐμβρόντητοι.

Ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τὸν προκαλεῖ νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν διέπραξεν.

Ἄφρονος καὶ τρέμων ὁ πρὶν ἀλαζὼν πλούσιος δὲν ἠδυνήθη μὲ κανὲν μέσον νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐτιμωρήθη παραδειγματικῶς. Ἡ περιουσία του ἐδημεύθη καὶ ἐδόθη εἰς τὴν χήραν ὡς ἀποζημίωσις.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν λαὸν καὶ ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ σταματήσῃ ἐπὶ πολλὸν καιρὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἡ ἀρπαγὴ καὶ ἡ βία.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΝ ΕΠΟΧΗΝ

Ὁ βυζαντινὸς κόσμος εἶχεν ὠργανωμένην φιλανθρωπίαν ὅπως αἱ σημεριναὶ εὐρωπαϊκαὶ κοινωναί.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μικροαστικὰς πόλεις ὑπῆρχον καὶ συνετηροῦντο ἀπὸ φιλανθρωπικούς κυρίας γηροτροφεῖα, πτωχοκομεῖα καὶ ὄρφανοτροφεῖα. Ἐπίσης ὑπῆρχον καὶ ξενοδοχεῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν προωρισμένα διὰ τοὺς ξένους ἀστέγους καὶ ἀσθενεῖς.

Ἄλλα πάλιν εὐαγῆ ἰδρύματα συνεκέντρωνον ὅλας τὰς δυστυχίας τῆς τότε κοινωνίας εἰς τὸν ἴδιον περιβόλον, ἐντὸς ἀμετροῦτων μικρῶν οἰκίσκων. Ἐκεῖ κάθε ἀσθενὴς εἶχε καὶ κά-

ποιον ἀπεσπασμένον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. Παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν γερόντων εὕρισκετο εἰς νέος ἢ μία νεᾶνις, διὰ νὰ τοὺς δίδουν τὸ γάλα των. Τοὺς τυφλοὺς ἐχειραγῶγουν, διὰ νὰ τοὺς καθίσουν εἰς τὸν ἥλιον. Ὅσα βρέφη δὲν εἶχον μητέρα, ἐδίδοντο εἰς τὰς ἀγκάλας τροφῶν, αἱ ὁποῖαι πρὸς τοῦτο ἐμισθοδοτοῦντο.

Μεταξὺ τῶν δυστυχῶν τούτων συγκατελέγοντο καὶ ὅσοι ξένοι, ἔνεκα ἀσθενείας, ἠναγκάζοντο νὰ διακόψουν τὸ ταξιδιὸν των διὰ νὰ ζητήσουν βοήθειαν εἰς τὰ ἐν λόγῳ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα.

Ἐντὸς τῶν φιλανθρωπικῶν τούτων ἰδρυμάτων τοῦ Βυζαντίου τὰ ὀρφανὰ ὅταν ἐμεγάλωναν, ἐδιδάσκοντο τὰ γράμματα μαζὶ μὲ τὰ ἄπορα παιδιά τῆς συνοικίας. Καὶ ὅταν ἐτελείωνον τὰς σπουδὰς των, εὕρισκον ἀρκετὴν προστασίαν, διὰ νὰ τοποθετηθοῦν κάπου καὶ νὰ ζήσουν ὡς ἀνεξάρτητοι πολῖται.

Ἡ αὐτοκράτειρα, αἱ πριγκίπισσαι καὶ αἱ ἀρχόντισσαι συχνότατα ἐπεσκέπτοντο τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ ὀρφανοτροφεῖα καὶ τοὺς ξενῶνας, διὰ νὰ παρηγορήσουν τοὺς ἀποκλήρους τῆς μοίρας καὶ νὰ ἀνακουφίσουν αὐτοὺς μὲ χρήματα, ἐνδύματα καὶ τροφίμα.

Τὴν ἰατρικὴν ὑπηρεσίαν ἐξετέλουν ἐκεῖ μέσα οἱ ρασοφοροῦντες ξενοδόχοι. Οὗτοι ἐθεράπευον, ἐδίδον συνταγὰς καὶ παρεῖχον δωρεὰν φάρμακα. Ἡ εὐεργετικὴ δρᾶσις των ἐξηπλοῦτο καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοὺς ζητοῦντας τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστήμης των.

Τὸ ἐπιφανέστερον ὄλων τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς πρωτεύουσῆς ἦτο ὁ λεγόμενος «Ξενὸν τοῦ Σαμφῶν». Ἐκεῖτο παραπλεύρως τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας

καὶ ἦτο προικισμένος μὲ πολλὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ.

Εἰς τὴν Ὁξυάν, μίαν ἀπὸ τὰς Πριγκιπωνήσους, ὑπῆρχεν ὀρφανοτροφεῖον ὁμοῖον μὲ τὸ τῆς πρωτεύουσας. Ἄν ὁμως κρῖνῃ κανεῖς ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῆς νησίδος μὲ τὴν πρωτεύουσαν ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἀναγκάζεται νὰ παραδεχθῆ, ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἦτο ἡ καλοκαιρινὴ κατοικία τῶν μικρῶν ὀρφανῶν. Ταῦτα θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνωνται κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους ἀπὸ τὸν καύσωνα τῆς Πόλεως καὶ νὰ δροσίζωνται εἰς τὰ γλαυκὰ νερὰ τῆς θαλάσσης.

Ἡ Ἁγία Ἐλένη εἶναι ἡ πρώτη, ἡ ὁποία προσεπάθησε νὰ κάμῃ στερεά, διὰ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, τὰ θεμέλια τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Εἶναι ἡ πρώτη, ἡ ὁποία κατὰ τὴν παράδοσιν ἴδρυσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει γηροκομεῖον καὶ ἄλλα ἰδρύματα, ἀνακουφιστικὰ τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας.

Ἡ Πλακίλλα, ἡ σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ὑπηρέτει μὲ τὰς ἰδίας τῆς χειρὸς τοὺς ἀσθενεῖς. Ἡ φιλάνθρωπος αὐτὴ βασίλισσα ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον ἐξετέλει ἀκόμη καὶ τὰ ἔργα τῶν νοσοκόμων καὶ ὑπηρετιῶν μέσα εἰς τὰ νοσοκομεῖα.

Ἄλλὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς καθαριότητος τοῦ λαοῦ ἀπησχόλει τὰς πριγκιπίσσας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Κτίζονται λοιπὸν ὑπὸ τῶν θυγατέρων τοῦ Αὐτοκράτορος Οὐάλεντος δύο λουτρὰ δημόσια ἐν τῇ πρωτεύουσῃ.

Εἰς τὴν αὐτοκράτειραν Εἰρήνην τὴν Ἀθηναίαν ἀποδίδεται ἡ ἴδρυσις ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ λεγομένου «Πιστωρίου». Τοῦτο ἦτο συσσίτιον διὰ τοὺς πτωχοὺς, ὅπου, ἂν ὄχι ἄλλο τι, εὕρισκον ὁμως οἱ πεινασμένοι μίαν χορταστικὴν

μερίδα ἄρτου. Ἐπίσης ἡ ἰδία παρεχώρησε μεγάλην ἔκτασιν γῆς, διὰ τὰ θάπτωνται δωρεάν οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ξένοι.

Δὲν εἶναι δὲ μόνον βασίλισσαι, ὅσαι προικίζουσι μὲ φιλάνθρωπα ἰδρύματα τὴν τρίτην, μετὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πρωτεύουσαν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἄλλαι ἀριστοκράτιδες γυναῖκες, μὲ ἐξευγενισθεῖσαν καρδίαν ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς θρησκείας, συναγωνίζονται ποῖα πρώτη νὰ βοηθήσῃ τὴν τάξιν τῶν πτωχῶν. Ἡ κόρη κάποιου πατρικίου Πέτρου, ὀνομαζομένη Ἀγάθη, ἔκτισε μὲ ἐξοδὰ τῆς γηροκομεῖον. Ἡ πατρικία Μάρη, ἐπισκεφθεῖσα τὰς φυλακὰς, διὰ τὰ κάμη ἐλεημοσύνας, ἠσθάνθη μέγαν οἶκτον διὰ τὴν ἀθλιότητα, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔζων οἱ καταδικοὶ. Διὰ τοῦτο παρεχώρησε τὴν οἰκίαν τῆς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διὰ τὰ τὴν χρησιμοποίησῃ ὡς φυλακὴν τῶν καταδικῶν καὶ ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τοὺς ἴδη μεταφερομένους εἰς αὐτήν.

Ἄς εἶναι εὐλογημένον τὸ ὄνομα ὅλων αὐτῶν τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἀναφέρομεν.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΒΟΣΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΣΤΕΡ

Πρὸ ἐξήκοντα περίπου ἐτῶν εἰς τὴν Γαλλίαν εἷς μικρὸς βοσκὸς ἔβοσκε τὸ ποίμνιόν του πλησίον μιᾶς λίμνης. Ἐκεῖ πλησίον ἦσαν καὶ τέσσαρα μικρὰ παιδία, τὰ ὁποῖα ἔπαιζον.

Αἴφνης ὁ μικρὸς βοσκὸς βλέπει νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ γειτονικὸν δάσος εἷς λύκος καὶ νὰ διευθύνεται τρέχων ἐναντίον τῶν παιδίων. Ἦτο λυσσασμένος. Ὁ γενναῖος βοσκός, διὰ τὰ σῶσῃ τὰ παιδάκια, ὄρμᾳ ἐναντίον τοῦ λύκου. Ἀγρία πάλη ἀρχίζει μεταξύ των. Ὁ λύκος ἐδάγκασεν εἰς πολλὰ μέρη τὸ βοσκόπουλον, ἀλλ' αὐτὸ κατάρθωσε τέλος νὰ περιτυλίξῃ τὸ μαστίγιόν του εἰς τὸ στόμα καὶ τὸν λαιμὸν τοῦ λύκου, νὰ τὸν σύρῃ εἰς τὴν λίμνην καὶ νὰ τὸν πνίξῃ.

“Εως τότε τὴν λύσσαν προσεπάθουν νὰ τὴν θεραπεύσουν μὲ ἕν βότανον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον λυσοσόχορον. Ἄλλὰ ματαίως! Ὅσοι ἐδαγκάνοντο ἀπὸ λύκον ἢ σκύλον λυσοῶντα, ἀπέθνησκον φρικτὸν θάνατον.

Ὁ Λουδοβίκος Παστέρ, ὁ ὁποῖος προηγουμένως εἶχεν ἀνακαλύψει τὴν αἰτίαν καὶ τὴν θεραπείαν ἄλλης θανατηφόρου ἀσθενείας τῶν ζώων, τοῦ ἀνθρακος, εἶχεν ἀνακαλύψει καὶ τὰ μικρόβια τῆς λύσσης καὶ κατεγίνετο τώρα νὰ εὔρη φάρμακον κατὰ τῆς φοβεραῆς ἀσθενείας. Εἶχε παρασκευάσει ἕν ὑγρὸν, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν ἀντιλυσοσικὸν ὄρον καὶ μὲ αὐτὸ ἔκαμνεν ἐνέσεις κάτω ἀπὸ τὸ δέρμα.

“Εως τότε τὰ πειράματα τοῦ ἔκαμνεν ὁ Παστέρ εἰς κονίκλους· δὲν εἶχε δοκιμάσει ἀκόμη ἐπὶ ἀνθρώπων. Τώρα τοῦ παρουσιάζετο ἡ εὐκαιρία νὰ δοκιμάσῃ τὸ ἀντιλυσοσικὸν ἐμβόλιον καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ βοσκός, ὁ ὁποῖος ἔσωσε νὰ παιδάκια ἀπὸ τὸν λύκον καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον ὠνομάζετο Ζουπίλ καὶ ἦτο παιδίον δεκατεσσάρων ἐτῶν. Τὸν ἔφεραν εἰς τὸν Παστέρ.

Ὁλος ὁ κόσμος ἀνέμενε μὲ συγκίνησιν· ἤθελαν νὰ μὴ ἀποθάνῃ τὸ ἥρωικὸν παιδίον. Συγκίνησιν ἠσθάνετο καὶ ὁ Παστέρ. Εἶχεν εὔρει πραγματικῶς τὴν θεραπείαν τῆς λύσσης;

Ἦρχισε τὸν ἐμβολιασμόν. Ἦλθεν ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποῖαν ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ λύσσα, ἀλλ’ ἡ λύσσα δὲν ἐξε-

δηλώθη. Τὸ ἥρωικὸν βοσκόπουλον ἐσώθη. Ἡ θεραπεία τῆς λύσσης εἶχεν εὐρεθῆ.

Χιλιάδες ἀνθρώπων ἤρχισαν τότε νὰ συρρέουν εἰς τὸ μικρὸν ἐργαστήριον τοῦ Παστέρ. Καθ' ἐκάστην παρουσιάζοντο εἰς αὐτὸν λυσοδόηκτοι, διὰ νὰ ἐμβολιασθοῦν, καθὼς καὶ ἰατροὶ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, διὰ νὰ μάθουν τὰ μυστήρια τῆς νέας θεραπείας. Ὁ συνωστισμὸς ἦτο τόσον πολὺς, ὥστε τὸ ταπεινὸν ἐργαστήριον δὲν τοὺς ἐχώρει.

Τότε εἰς ἓν μοναχικὸν μέρος τῶν Παρισίων, ὅπου ἕως τότε ἐφύτρωνον ἄκανθαι καὶ ἄγρια χόρτα, ἐκτίσθη μὲ δημόσιον ἔξρανον ἓν λαμπρὸν μέγαρον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν Ἰνστιτουτὸν Παστέρ. Ἐκεῖ θεραπεύουν τώρα τοὺς λυσοδόηκτους καὶ μελετοῦν διαφόρων εἰδῶν μικρόβια καὶ εὐρίσκουν ἐμβόλια διὰ διαφόρους ἀσθενείας.

Εἰς τὴν πρόσοψιν τοῦ μεγάρου τούτου σύμπλεγμα χαλκοῦν παριστάνει ἓν δεκατετραετὲς παιδί, τὸ ὁποῖον ὀρμᾶ κατεπάνω εἰς ἓνα λύκον, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὸ δέρμα τοῦ λαιμοῦ καὶ δένει τὸ στόμα του μὲ τὸ λωρίον τοῦ μαστιγίου του. Τὸ ἄγριον ζῷον ματαίως προσπαθεῖ νὰ φύγῃ.

Εἰς τὸ σύμπλεγμα τοῦτο ἠνώθησαν δύο νῆκαι· ἡ νίκη τοῦ μικροῦ βοσκοῦ κατὰ τοῦ λύκου καὶ ἡ νίκη τοῦ Παστέρ κατὰ τῆς λύσσης.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΣΑΡΩΘΡΟΠΟΙΟΣ

Ὁ Γιαννάκης μὲ τὴν χήραν μητέρα του δὲν εἶχον κατένα πόρον ζωῆς. Ἐξων μὲ πολλὴν στενοχωρίαν καὶ ἴσως θὰ ἀπέθνησκον ἐκ τῆς πείνης, ἂν δὲν ἐλάμβανον μικρὰς βοηθείας ἀπὸ φιλανθρώπους χριστιανούς.

Μίαν ἡμέραν ὁ χωρικός, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου διέμενον μὲ μικρὸν ἐνοίκιον, εἶπεν εἰς τὸν Γιαννάκην :

— Νομίζω, μικρέ μου, ὅτι θὰ ἠμποροῦσες νὰ κερδίζης τὸν ἄρτον σου· εἶσαι πλέον μέγας καὶ ἀρκετὰ ἔξυπνος.

— Αὐτὸ βεβαίως ἐπιθυμῶ καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Γιαννάκης, ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς;

— Ἔχω σκεφθῆ καὶ διὰ σέ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνασο νὰ κερδίζης χρήματα μὲ τιμότητα. Ἴδου αὐτό: Ἄρχισε νὰ κατασκευάζης σάρωθρα. Εἰς τὸ λιβάδι μου ὑπάρχει ἀρκετὸν χόρτον εἰδικὸν διὰ σάρωθρα (σόργον). Διὰ σέ δὲν θὰ στοιχίσῃ τοῦτο τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον δύο σάρωθρα τὸν χρόνον, τὰ ὁποῖα ὡς πληρωμὴν θὰ μοῦ δίδῃς διὰ τὴν οἰκιακὴν μου χρῆσιν. Πήγαινε νὰ μαζεύῃς ὅσον θέλεις.

— Μάλιστα! Αὐτὸ θὰ ἦτο θαυμάσιον, ἀπήντησεν ὁ Γιαννάκης, ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς θὰ μάθω τὴν κατασκευὴν τοῦ σαρῶθρου;

— Αὐτὸ δὲν εἶναι σπουδαῖον πρᾶγμα, εἶπεν ὁ χωρικός, αὐτὸ θὰ σοῦ τὸ μάθω ἐγώ. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατεσκεύαζα σάρωθρα, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίει ἡ οἰκογένειά μου· καὶ τὰ κατεσκεύαζα τόσον ὥρατα, πού θὰ ἐδεχόμην νὰ μετρηθῶ μὲ ὄλους τοὺς σαρῶθροποιούς. Τὸ ἐργαλεῖον, μὲ τὸ ὁποῖον κατασκευάζονται, εἶναι ἀπλούστατον, ἐν ἀσήμαντον πρᾶγμα· καὶ μέχρις ὅτου κατορθώσῃς νὰ ἀποκτήσῃς ἰδικόν σου, δύνασαι νὰ μεταχειρίζεσαι τὸ ἰδικόν μου.

Τοιουτοτρόπως καὶ συνέβη. Καὶ μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν ἐπιμέλειάν του ὁ Γιαννάκης ἔγινεν εὐτυχής.

Ἐο χωρικός συνέχαιρε μὲ τὸν ἐργατικώτατον Γιαννάκην.

— Νὰ μὴ κάμνῃς περιττὰς οἰκονομίας εἰς τὰ ὑλικά. Ἡ ἐργασία σου νὰ γίνεται πάντοτε τελεία. Πρέπει νὰ ἐργάζεσαι κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ν' ἀποκτήσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν πελατῶν σου· ἐφ' ὅσον τὴν ἀπέκτησες, ἐκέρδισες τὸ πᾶν. Αὐτὰ συνεβούλευεν ὁ χωρικός καὶ ὁ μικρὸς φίλος του συνεχροφώνετο πρὸς τὰς συμβουλάς του.

Ὡς ἦτο φυσικόν, κατ' ἀρχὰς ὁ Γιαννάκης ἐπροχώρει βραδέως. Πάντοτε ὅμως κατώρθωνε νὰ πωλῇ τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας του. Καὶ τὸ εὐχάριστον ἦτο τοῦτο: ὅσον καλύτερα σάρωθρα κατεσκευάζε, τόσον ἢ κατανάλωσίς των ἐγίνετο μεγαλύτερα.

Ταχέως διεδόθη εἰς τὸ χωρίον, ὅτι ὁ Γιαννάκης κατεσκευάζε τὰ καλύτερα σάρωθρα. Καὶ ὅσον ἢ φήμη του διεδίδετο περισσότερον, τόσον καὶ ὁ ζῆλος του ἐγίνετο μεγαλύτερος. Ἡ ἀσθενικὴ μήτηρ του ἀνέλαβε σωματικῶς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλοτε θλιμμένη ψυχὴ τῆς ἦτο τώρα γεμάτη κρυφὴν χαρὰν καὶ χρυσᾶς ἐλπίδας.

— Τώρα, δόξα τῷ Θεῷ, ἔλεγε μέσα τῆς, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἐλεημοσύνης, δὲν ἐπιβαρύνομεν κανένα. Τώρα ὁ ἀγαπητός μου Γιαννάκης κερδίζει. Ὅταν κατορθῶνῃ κανεὶς μὲ τὴν ἐργασίαν του νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, εἶναι εὐχαριστημένος καὶ θεωρεῖται εὐτυχής. Ἄς εἶναι εὐλογημένος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν τόσων στερήσεων μᾶς ἐχάρισε μίαν τοιαύτην εὐτυχίαν. Καὶ ἄς δίδῃ ἢ χάρις Του κάθε ἀγαθὸν εἰς τὸν καλὸν οἰκοδεσπότην μας διὰ τὰς ὑποδείξεις του πρὸς τὸ παιδί μου!

Ὁ Γιαννάκης ἀπὸ τινων ἡμερῶν ἐφαίνετο πολὺ σκεπτικὸς καὶ ἐνίοτε μελαγχολικός.

Τί συνέβαινεν ἄραγε;

Ὁ μικρὸς σαρωθροποῖος ἐκουράζετο πολὺ μεταφέρων τὸ πρὸς πώλησιν ἐμπόρευμά του ἐπάνω εἰς τοὺς ὄμους του. Ἐσκέπτετο, ὅτι πιθανὸν καὶ νὰ ἠσθένει ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν κούρασιν. Καὶ τί θὰ ἐγίνετο τότε ἢ ἐργασία του; τί θὰ ἐγίνετο ἢ ἀγαπητὴ του μήτηρ;

Ὁ χωρικὸς τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς στενοχωρίας του.

Ὁ Γιαννάκης τοῦ ἐφανέρωσεν, ὅτι δὲν εἶχεν τὴν ἀντο-

χήν νὰ ἐξακολουθῆ μεταφέρων ἐπὶ τῆς ράχεώς του φορτία ἀπὸ σάρωθρα· ὅτι ἔπρεπεν ἀπαραιτήτως νὰ ἀποκτήσῃ μίαν εὐρύχωρον χειράμαξαν, διὰ νὰ μεταφέρῃ τὰ σάρωθρά του. Δὲν εἶχεν ὅμως, προσέθεσε περίλυπος ὁ σαρωθροποιός, τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἀγοράν τῆς ἀρκετὰ χρήματα καὶ δὲν ἐγνώριζε κανένα νὰ τοῦ δανείσῃ.

— Ἀνόητε μικρέ, τοῦ εἶπεν ὁ χωρικός, διατὶ ἀπελπίζεσαι τόσον εὐκολα; ἄκουσε: ἐγὼ θὰ σὲ βοηθῆσω ν' ἀποκτήσῃς τὴν χειράμαξαν. Ναί, καὶ θὰ τὴν κατασκευάσῃς σύ.

Μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς διεσταλμένους παρετήρησεν ὁ Γιαννάκης τὸν χωρικόν.

— Μάλιστα, σὺ θὰ τὴν κατασκευάσῃς, ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλῃς καὶ νὰ δείξῃς ἐπιμέλειαν. Ἦμπορεῖ κάλλιστα νὰ τεμαχίσῃς τὰ ξύλα· καὶ δι' ὅ,τι σὺ δὲν γνωρίζεις, εἶμαι εἰς θέσιν ἐγὼ νὰ σὲ πληροφορῶ. Τὰ ξύλα δὲν θὰ σοῦ στοιχίσουν πολὺ· ὅσα δὲν ἔχω, θὰ τὰ εὐρωμὲν ἀπὸ ἄλλον συγχωριανόν μας, εἰς τὸν ὁποῖον ὡς ἀντάλλαγμα θὰ δώσῃς σάρωθρα. Εἰς τὴν ἀποθήκην μου ἔχω καὶ κάποιο πολὺ παλαιὸ καὶ σπασμένο καρτσάκι· θὰ τὸ σύρωμὲν ἔξω καὶ θὰ τὸ ἔχῃς ὑπ' ὄψει σου, διὰ νὰ ὀδηγηθῆς νὰ κατασκευάσῃς τὴν χειράμαξάν σου. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶναι ἐτοίμη, χωρὶς μάλιστα νὰ ἔχῃς ἐξοδεύσει δι' αὐτὴν οὔτε ἓν ἑκατοντάδραχμον. Ἴσως βέβαια καταφύγῃς καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ σιδηροουργοῦ ἀνταμείβων αὐτὸν μὲ σάρωθρα, ἴσως δὲν χρειασθῆς οὔτε αὐτόν!

Εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ χωρικοῦ ὁ Γιαννάκης ἤνοιξε περισσότερον τοὺς μεγάλους τοῦ ὀφθαλμοὺς. Κατόπιν ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις. Νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὸς νὰ κατασκευάσῃ χειράμαξαν! Τοῦ ἐφαίνετο ὄχι δύσκολον ἀπλῶς, ἀλλ' ἀκατόρθωτον πρῶγμα.

— Καὶ νομίζετε, ὅτι θὰ ἠμποροῦσα νὰ τὸ κατορθώσω ἐγὼ, πού ἔως τώρα δὲν ἔχω ἐπιχειρήσει, δὲν ἔχω κὰν σκεφθῆ

τοιούτον τι; ἐτύλμησε νὰ ἐρωτήσῃ δειλῶς ὁ Γιαννάκης τὸν χωρικόν.

— Θάρρος, θάρρος, ἄτολμε μικρέ! Εἶπεν ὁ χωρικός. Λάβε τὴν ἀπόφασιν καὶ ἄρχισε μόνον· τότε κατὰ τὸ ἥμισυ θεώρει τελειωμένον τὸ ἔργον σου. «Ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός», δὲν ἔλεγον ὀρθότατα οἱ παλαιοὶ πρόγονοί μας; Πίστευε εἰς τοῦτο· ἐὰν οἱ ἄνθρωποι εἶχον τὴν ἀπαιτουμένην ἀποφασιστικότητα, ὅλοι ὅσοι περιφέρονται ζητοῦντες ἐλεημοσύνην, θὰ κατῴρθωνον νὰ ἐξεύρουν καὶ ἐκτελέσουν κάποιαν ἐργασίαν· δὲν θὰ ἠρέσκοντο εἰς τὰ σχεδὸν κλεπτόμενα, ἀλλὰ εἰς τὰ νομίμως διὰ τοῦ ἰδρωτὸς ἀποκτώμενα.

Ὁ Γιαννάκης ἀντελήφθη πόσον ὀρθοὶ ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ προστάτου του καὶ ἤρχισε νὰ κατασκευάζῃ τὴν χειράμαξαν, ὁσάκις δὲν κατεγίνετο μὲ τὴν σαρωθροποιίαν.

Ὁ χωρικός τὸν καθωδήγει καὶ τὸν ἐβοήθει. Μετὰ δύο μῆνας ἡ χειράμαξα ἦτο ἐτοίμη. Τὴν Τρίτην τοῦ Πάσχα τὴν ἔσυρεν ὁ Γιαννάκης διὰ πρώτην φορὰν.

Εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιχειρήσῃ τις νὰ περιγράψῃ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν χαρὰν τοῦ μικροῦ σαρωθροποιοῦ διὰ τὸ ἀνέλπιστον κατόρθωμά του.

Ὁ Γιαννάκης ἠγάπα τόσον τὸ ἔργον αὐτὸ τῶν χειρῶν του, ὥστε δὲν τὸ ἀντήλλασε μὲ τὸ μεγαλύτερον χρηματικὸν ποσόν.

ΤΙΜΙΟΤΗΣ

Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἔγινε τὸν παλαιὸν καιρὸν· τὸ αὐτοκίνητον τότε ἦτο ἄγνωστον· ὅλος ὁ κόσμος ἐταξίδευε μὲ ἀμάξας καὶ οἱ ἀμαξηλάται συνηγωνίζοντο ποῖος θὰ εἶχε τὰ ὠραιότερα καὶ δυνατώτερα ἄλογα.

Εἰς τὴν ρίζαν ἑνὸς ἀποκρήμνου λόφου ἦτο μία καλύβη· ἦτο τόσον πτωχικὴ, ὥστε οἱ ταξιδιῶται θὰ τὴν ἐνόμιζον ἀκατοίκητον, ἐὰν δὲν ἔβλεπον τὸν καπνὸν ν' ἀναβαίνειν ἀπὸ τὴν καπνοδόχον εἰς τὸν οὐρανόν.

Εἰς τὴν καλύβην ἔζη μία γραῖα μὲ δύο μικρὰ παιδιά, τὸν Παῦλον καὶ τὴν Ἄνναν. Ἦσαν ὄρφανὰ καὶ πάμπτωχα καὶ τὰ εἶχε μαζί της, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν. Πόσῃν εὐτυχίαν ἠσθάνθησαν, ὅταν ἡ καλὴ γραῖα τὰ ἔβαλε νὰ ζεσταθοῦν εἰς τὴν ὀλιγοστήν φωτιάν της καὶ ἐμοίρασε μὲ αὐτὰ τὸν ξηρὸν ἄρτον της!

Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ἔβλεπε κανεὶς τὸν ἀπέραντον κάμπον· τὴν ἀνοιξιν ἰδίως ἡ ὠραιότης του ἦτο ἀπερίγραπτος. Ἦτο ὀλοπράσινος καὶ ἀνθοστόλιστος. Εἰς μικρὸς καὶ φιδωτὸς ποταμὸς ἐσκόρπιζε τὰ νερά του εἰς τὰ λιβάδια καὶ τοὺς κήπους καὶ ἐδρόσιζε τὰ ἄνθη καὶ τὰ δένδρα. Γύρω ἀπὸ τὴν πεδιάδα ἦτο μία σειρὰ χαμηλῶν καὶ καταφύτων λόφων καὶ εἰς τὰς πλευρὰς αὐτῶν, ὡς τεράστιαι φωλαεῖ, ἦσαν κολημέναι αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν. Εἰς τὸ βάθος τοῦ κάμπου μία μικρὰ λίμνη ἔλαμπεν εἰς τὸ χρυσὸν φῶς τοῦ ἡλίου ἢ τὸ ἀργυρόφως τῆς σελήνης. Χιλιάδες πτηνῶν ἐπέτων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἐσκόρπιζον παντοῦ τὴν φαιδρὰν μελωδίαν των.

Πολλοὶ ἐκδρομεῖς ἀνέβαινον ἐπίτηδες εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου διὰ ν' ἀπολαύσουν τὸ λαμπρὸν θέαμα. Εἰς τὸν ἀνηφορικὸν ὁμως καὶ ἀνώμαλον δρόμον μὲ δυσκολίαν ἀνέβαινον τὰ ἄλογα καὶ πολλάκις οἱ τροχοὶ ἐστρέφοντο πρὸς τὰ ὀπίσω. Καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνουν καὶ δυστυχήματα, ἂν δὲν εὐρίσκετο κανεὶς νὰ τοποθετήσῃ λίθους ὀπισθεν τῶν τροχῶν καὶ νὰ τοὺς στηρίξῃ.

Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐργασίαν ἔκαμεν ἡ ἀγαθὴ γραῖα. Μόλις ἔβλεπε καμμίαν ἄμαξαν ν' ἀναβαίνει τὸν λόφον, ἔτρεχε κατόπιν· καὶ ὅταν ἡ ἄμαξα ἐδυσκολεύετο, ἐτοποθετεῖ λίθους εἰς τοὺς ὀπισθίους τροχοὺς καὶ τοὺς ἐστήριζεν.

Οἱ ταξιδιῶται ἔδιδον ὀλίγα χρήματα εἰς τὴν γραῖαν καὶ αὐτὴ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν καλύβην ἱκανοποιημένη, διότι θὰ ἠδύνατο νὰ περιποιηθῇ τὰ δύο ὄρφανά.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ἡ καλὴ γραῖα ἔγενθε ξένα μαλλὰ ἢ ἔπλεκε κάλτσες μὲ πληρωμὴν. Κάτι ἐκέρδιζε καὶ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν.

— Γιαγιά, εἶπε μίαν ἑσπέραν ὁ Παῦλος. Εἶναι πολὺ σκληρὰ ἐργασία διὰ σᾶς ν' ἀνεβοκατεβαίνετε τόσας φορὰς τὴν ἡμέραν τὸν λόφον. Θὰ ἠδυνάμεθα ἐγὼ καὶ ἡ Ἄννα νὰ κάμνωμεν τὴν ἐργασίαν αὐτὴν καὶ σεῖς νὰ κάθεσθε καὶ νὰ γνέθετε. Ὁ κόσμος θὰ δίδῃ καὶ εἰς ἡμᾶς χρήματα· θὰ σᾶς τὰ φέρωμεν ὅλα. Θέλετε, γιαγιά, νὰ δοκιμάσωμεν μίαν ἡμέραν;

— Καλά, παιδί μου, εἶπεν ἡ γραῖα. Ἄς δοκιμάσωμεν ἂν ἠμπορεῖτε νὰ τὸ κάμετε· ἀλλὰ πρέπει τὰς πρώτας ἡμέρας νὰ ἀναβαίνωμεν μαζί εἰς τὸν λόφον, διότι φοβοῦμαι μήπως κτυπήσετε πουθενά.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἄννα ἀνέβησαν μὲ τὴν γραῖαν εἰς τὸν ἀπόκρημον λόφον, ἡ γραῖα ἔδειξεν εἰς τὸν Παῦλον πῶς νὰ τοποθετῇ λίθους εἰς τοὺς ὀπισθίους τροχοὺς

τῶν ἀμαξῶν, διὰ νὰ μὴ ὀπισθοχωροῦν. Καὶ ὅταν ἐπεισθῆ, ὅτι τὰ παιδιά ἐκτελοῦν καλῶς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν καλύβην καὶ εἰς τὸ γνέσιμόν της.

Τὴν πρώτην ἡμέραν ἔτυχε ν' ἀναβοῦν πολλαὶ ἀμαξαὶ εἰς τὸν λόφον καὶ ἡ Ἄννα συνεκέντρωσεν ἀρκετὰς δραχμὰς μέσα εἰς τὸν πῖλον τοῦ Παύλου. Ἡ γραῖα ἐχαμογέλασε τὴν ἐσπέραν παραλαμβάνουσα τὰς δραχμὰς καὶ ἠὺχαρίστησε τὰ παιδιά. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἐκέρδισε περισσότερα χρήματα, διότι ἔμεινεν ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν εἰς τὴν καλύβην καὶ ἔγενθε μαλλιά. Αἱ χεῖρες ὅμως τοῦ Παύλου ἐπληγώθησαν ἀπὸ τοὺς λίθους· ἀλλ' αὐτὸς ἐκαμάρωνε δι' αὐτό.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν αἱ εἰσπράξεις τῶν παιδιῶν ἦσαν καὶ πάλιν καλαί. Ἀκόμη καὶ ὅταν ἐνύκτωνεν, ἦλθον τέσσαρες ἀμαξαὶ μαζί. Μία μικρούλα ἐφώνησε τὴν Ἄνναν καὶ τῆς ἔδωσε ἀρκετὰς δραχμὰς. Καὶ ὅταν αἱ ἀμαξαὶ ἔφυγον, ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἄννα ἐκάθισαν εἰς μεγάλην πέτραν, γιὰ νὰ μετρήσουν τὰ χρήματά των.

— ὦ! ἀδελφοῦλή μου, ἐφώνησεν ἡ Ἄννα, κοίτα ἐδῶ· αὐτὸ δὲν εἶναι δραχμή· αὐτὸ εἶναι ἄλλο πρᾶγμα.

— Βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· αὐτὸ εἶναι λίρα· σωστή, ὀλόκληρη λίρα!

— Ἀλήθεια; ἐφώνησεν ἡ Ἄννα, ἡ ὁποία δὲν εἶχεν ἰδεῖ ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν της λίραν καὶ οὔτε ἐγνώριζε καλὰ τὴν ἀξίαν της. Καὶ ἠμποροῦμε ν' ἀγοράσωμε μ' αὐτὴν γλυκίσματα; Θὰ τρέξω νὰ ἐρωτήσω τὸν μικρέμπορον.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃς πουθενά, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· ἡ λίρα ἀξίζει πολλὰς δραχμὰς· δὲν φαντάζεσαι πόσα γλυκίσματα ἠμπορεῖς ν' ἀγοράσῃς. Ἄλλὰ τί θὰ τὰ κάμῃς τόσα γλυκίσματα; Ἐσκέφθην κάτι ἄλλο, Ἄννα. Ἐσκέφθην ν' ἀγοράσωμεν κάτι διὰ τὴν γιαγιάν.

— Τί προᾶγμα, ἀδελφούλη μου;

— Κάτι πού ἐζήτει ὅλον τὸν περασμένον χειμῶνα, πού ἦτο ἄρρωστη ἀπὸ ρευματισμούς.

— Ἐννοῶ, ἐννοῶ τί θέλεις, εἶπεν ἡ Ἄννα. Ἐνα πάπλωμα. ὦ! ναί, Παῦλο, αὐτὸ θὰ ἦτο πολὺ καλύτερον ἀπὸ τὰ γλυκίσματα. Πόσον θὰ χαρῆ, ὅταν τὸ ἰδῆ!

Αἰφνιδίως εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Παύλου ἐξωγραφίσθη μία ὑποψία.

— Στάσου, Ἄννα, εἶπεν. Ἄς μὴ χαιρώμεθα ἔτσι. Δὲν ἐσκέφθη κανεὶς ἀπὸ τοὺς δύο μας ἓν προᾶγμα· αὐτὴν τὴν λίραν μᾶς τὴν ἔδωσαν πραγματικῶς ἢ ἔκαμαν λάθος καὶ τὴν ἐπέρασαν διὰ δραχμὴν; καὶ τότε δὲν ἤμποροῦμεν ν' ἀγοράσωμεν πάπλωμα, διότι δὲν ἀπεκτήσαμεν τιμίως τὴν λίραν μας.

— Καλά, εἶπεν ἡ Ἄννα· ἦτο εἷς κύριος μὲ μίαν κυρίαν εἰς μίαν ἄμαξαν· μὲ ἐκοίταζε μὲ πολλὴν καλοσύνην. Ὅταν τοῦ εἶπα, ὅτι εἶσαι ἀδελφός μου, μοῦ ἔρριψε μίαν φούκταν χρήματα. Χωρὶς ἄλλο, αὐτὸς μᾶς ἔδωσε τὴν λίραν, διότι ἠὺ-χαριστήθη ἀπὸ τὴν ἐργασίαν σου.

— Ἄς εἶναι, εἶπε ὁ Παῦλος· ἤμπορεῖ αὐτὸ νὰ εἶναι σωστόν· ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ εἶμαι ἐντελῶς βέβαιος· δὲν εἶναι καλύτερον νὰ ἐρωτήσωμεν καὶ τὴν γιαιάν;

Κατέβησαν εἰς τὴν καλύβην καὶ διηγήθησαν εἰς τὴν γραῖαν ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς λίρας.

— Ἀγαπημένα μου καὶ τίμια παιδιά, εἶπεν ἡ γραῖα, εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη ἀπὸ ὅλα αὐτά. Ἄλλὰ ἔχω καὶ ἐγὼ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ λίρα δὲν εἶναι ἰδικὴ σας· σᾶς τὴν ἔδωσαν κατὰ λάθος· πρέπει νὰ ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, νὰ ἐρωτήσετε εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ νὰ εὔρετε τὸν ξένον, ὁ ὁποῖος σᾶς ἔδωσε τὴν λίραν.

— "Ω! ἤξεύρω πῶς θὰ τὸν ἀναζητήσω, εἶπεν ὁ Παῦλος· ἦτο μία πράσινη ἄμαξα μὲ κόκκινους τροχοὺς· ἐδιάβασα εἰς τὴν ἄμαξαν τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτῆτου. Θὰ τὸν εὔρωμεν ἀσφαλῶς. "Ελα, "Αννα, νὰ φύγωμε, πρὶν σκοτεινιάσῃ.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τὰ δύο παιδιά εἰσῆρχοντο εἰς τὴν αὐλόθυραν τοῦ ξενοδοχείου. Ὁ Παῦλος ἐπροχώρησε μὲ θάρρος εἰς τὴν αὐλήν. Πολὺς θόρυβος ἐγένετο ἐκεῖ. Οἱ ταξιδιωταὶ παρελάμβανον τὰς ἀποσκευάς των· οἱ ἄμαξηλάται ἔτριβον τὰ ἰδρωμένα ἄλογα, διὰ νὰ μὴ κρυώσουν· ἄλλοι ἐκύλιον τὰς ἀμάξας ἐντὸς τοῦ ἀμαξοστασίου.

— Τί θέλεις; τί ἐργασίαν ἔχεις ἐδῶ; εἶπεν εἰς ὑπηρέτης εἰς τὸν Παῦλον. Ἐμπρός, δρόμον, νεαρέ μου κύριε!

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος, ἀναζητῶ μίαν πρασίνην ἄμαξαν μὲ κόκκινους τροχοὺς.

Ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἔδειξε τὴν ἄμαξαν καὶ τὸν ὁδηγόν της. Ὁ Παῦλος τοῦ εἶπε τὴν ἱστορίαν τῆς λίρας.

— Ἀκριβῶς τώρα πηγαίνω εἰς τὴν αἴθουσαν νὰ πληρωθῶ ἀπὸ τὸν κύριον, πού εἶχον μεταφέρει καὶ ἤμπορῶ νὰ πάρω μαζί μου τὴν λίραν.

— Ὅχι, εἶπεν ὁ Παῦλος· θὰ ἠθέλομεν νὰ τὴν δώσωμεν μόνοι μας.

— Ἐχουν δίκαιον τὰ παιδιά, εἶπεν ὁ ξενοδόχος, ἀκούσας τὴν ὁμιλίαν των.

Ὁ ἀμαξηλάτης δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἐφάνη ὅτι ἐθύμωσεν. Εἶπεν εἰς τὰ παιδιά νὰ περιμένουν εἰς τὸν διάδρομον καὶ αὐτὸς ἐπροχώρησε.

Εἰς τὸν διάδρομον ἴσταντο μία σεμνή, καθαρὰ καὶ καλοκαμωμένη γυναίκα μὲ δύο μεγάλα ψάθινα καλάθια. Τὸ ἐν ἠμπόδιζεν ὀλίγον τὸ πέρασμα τοῦ διαδρόμου.

Εἷς ἄνθρωπος, κρατῶν μερικὰ ὀρτύκια, ἐπέρασε βιαστικὸς ἀπὸ τὸν διάδρομον. Εἰς τὴν βίαν του ἐκλώτισσε τὸ καλάθι καὶ ὅσα εἶχε μέσα ἐσκορπίσθησαν κάτω. Γυαλιστερὰ ψάθινα καπέλα, κομφὰ κουτάκια, πολλὰ ἄλλα ψάθινα εἶδη ἔγιναν ἄνω κάτω μέσα εἰς τὴν σκόνην τοῦ διαδρόμου.

—“ὦ! θὰ τὰ πατήσουν! Θὰ τὰ χαλάσουν ὅλα! Ἐφώναξεν ἡ πτωχὴ γυναίκα.

— Θὰ σᾶς βοηθήσωμεν νὰ τὰ μαζέψετε, ἂν θέλετε, ἐφώναξαν τὰ παιδιά. Καὶ ἀμέσως ἔτρεξαν νὰ τὴν βοηθήσουν.

Ὅταν ὅλα τὰ πράγματα ἐφυλάχθησαν πάλιν εἰς τὸ καλάθι, τὰ μικρὰ παιδιά ἠπόρησαν πῶς γίνονται τόσα ὠραῖα πράγματα μὲ ἄχυρα καὶ μὲ βοῦρλα.

Ἡ καλαθοποιὸς δὲν ἐπρόφθασε ν' ἀπαντήσῃ, διότι ὁ ἀμαξηλάτης ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν αἴθουσαν. Μαζὶ μὲ αὐτὸν ἦτο καὶ εἷς ὑπηρέτης. Ἐπροχώρησε πρὸς τὸν Παῦλον, τὸν ἐθώπευσεν εἰς τὸν ὄμον καὶ τοῦ εἶπε :

— Μικρὸ μου παιδί, σοῦ ἔδωσα μίαν λίραν, ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς· ἤκουσα, ὅτι τὴν ἔφερες πάλιν· καλὰ ἔκαμες· ἤμπορεῖς νὰ μοῦ τὴν δώσῃς.

— Ὅχι, ἀδελφοῦλη! Εἶπεν ἡ Ἄννα· δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ κύριος τῆς πρασίνης ἀμάξης.

— Τί λέγεις, παιδί μου; εἶπεν ὁ ὑπηρέτης· ἐγὼ ἦλθον μὲ τὴν πρασίνην ἀμαξάν· ἐδῶ εἶναι καὶ ὁ ἀμαξηλάτης μας καὶ ἤμπορεῖ νὰ μαρτυρήσῃ. Ὁ κύριός μου καὶ ἐγὼ ἡμεῖθα ἐντὸς τῆς ἀμάξης. Ὁ κύριός μου ἔρριψε τὰ χρήματα καὶ αὐτὸς μ' ἔστειλε τώρα νὰ πάρω τὴν λίραν.

Ὁ Παῦλος, ὡς τίμιον παιδίον, δὲν ὑπωπεύθη τίποτε καὶ παρέδωσε τὴν λίραν.

— Ἐδῶ ἔχω πέντε δραχμὰς διὰ σᾶς, παιδιά, εἶπεν ὁ ὑπηρέτης· καληνύκτα σας!

Καὶ τὰ συνώδευσε μέχρι τῆς θύρας. Ἄλλ' ἡ καλαθοποιὸς ἐψιθύρισεν εἰς αὐτά :

— Περιμένετε εἰς τὸν δρόμον, ἕως νὰ ἐπιστρέψω.

Ἡ καλαθοποιὸς ἐπορεύθη εἰς τὸν διάδρομον καὶ εἶδε τὸν ὑπηρέτην νὰ συνομιλῇ κρυφίως μὲ τὸν ἀμαξηλάτην καὶ νὰ γελοῦν. Τώρα ἐνόησε πλέον, ὅτι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐξηπάτησε τὰ παιδιά καὶ ἐπῆρε τὴν λίραν. Ἦλπιζε νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπερίμενεν εἰς τὸν διάδρομον.

Κάποτε ἤνοιξεν ἡ θύρα μιᾶς αἰθούσης καὶ εἶδε νὰ κάθεται εἰς τὴν τράπεζαν μία μεγάλη καὶ εὐθυμος οἰκογένεια. Εἶχε καὶ μερικὰ παιδιά.

Ἡ καλαθοποιὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἔδειξε

τὰ ἐμπορεύματά της εἰς τὴν οἰκογένειαν. Τὰ παιδιά τὴν ἐπερικύκλωσαν, μὲν ἤνοιξε τὸ καλάθιον. Ὅλα ἐζήτουν ἀπὸ τὸν πατέρα νὰ τοὺς ἀγοράσῃ ἐν δῶρον.

— Ὅχι! Δὲν ἐξοδεύω σήμερον διὰ περιττὰ πράγματα, ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ γελῶν· πρέπει νὰ πληρώσω τὴν ἀπροσεξίαν μου· ἀφοῦ ἐπέταξα μίαν λίραν, πρέπει νὰ κάμω οἰκονομίαν.

— Ἄ! τὴν λίραν ποὺ ἐδώσατε κατὰ λάθος εἰς τὴν μικρούλαν; εἶπε ἡ μήτηρ. Μοῦ φαίνεται παρὰ ξενον, ὅτι ἡ μικρούλα δὲν ἐκατάλαβεν, ὅτι ἦτο λίρα καὶ δὲν ἤλθε πάλιν εἰς τὴν ἄμαξαν νὰ μᾶς τὴν ἐπιστρέψῃ. Νομίζω, ὅτι ἂν ἦτο τίμιον κοράσιον, θὰ τὴν ἐπέστρεφε.

— Κυρία, εἶπεν ἡ καλαθοποιός, μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ εἰπῶ μίαν λέξιν;

Καὶ διηγῆθη ὅλην τὴν ἱστορίαν τῶν δύο παιδιῶν, τὰ ὅποια ἔδωσαν τὴν λίραν εἰς τὸν ὑπηρέτην.

— Ἐδῶ κάποια παλιοδουλειὰ γίνεται, εἶπεν ὁ κύριος. Ἐφυγαν τὰ παιδιά; πρέπει νὰ τὰ ἰδῶ.

— Θὰ ὑπάγω νὰ τὰ φέρω, εἶπεν ἡ καλαθοποιός.

Μετ' ὀλίγα λεπτὰ ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἄννα εὐρίσκοντο εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ Ἄννα μὲν εἶδε τὸν κύριον, τὸν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως.

Ὁ κύριος ἐκάλεσεν ἀμέσως καὶ τὸν ὑπηρέτην.

Ὅταν ἐκεῖνος εἰσηλθὲν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ εἶδεν ἐκεῖ τὴν καλαθοποιὸν καὶ τὰ δύο παιδιά, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του.

— Τὴν λίραν! Τὴν λίραν! Τοῦ ἐφώναξεν ὁ κύριός του.

Ὁ ὑπηρέτης ἐτραύλισεν ὀλίγας λέξεις καὶ ἐπέστρεψε τὴν λίραν μὲ τρέμουσαν χεῖρα.

Ὁ κύριός του τὸν ἀπέπεμψεν ἀμέσως.

— Καὶ τώρα, τίμιο κοριτσάκι μου, εἶπεν εἰς τὴν Ἄνναν,

εἰπέ μου τὴν ἱστορίαν σας καὶ ποία εἶναι ἡ ζωηροτέρα ἐπιθυμία σας εἰς τὸν κόσμον ;

— Ἐνα πάπλωμα διὰ τὴν γιαγιάν μας, εἶπον καὶ τὰ δύο παιδιὰ μαζί.

— Αὐτὴ δὲν εἶναι πραγματικὴ γιαγιὰ μας, κύριε, ἐξηκολούθησεν ὁ Παῦλος. Ἄλλὰ εἶναι τόσον καλὴ δι' ἡμᾶς, ὡσάν νὰ ἦτο ἀληθινὴ γιαγιὰ. Μὲ ἐδίδαξε νὰ διαβάζω· ἔμαθε τὴν Ἄνναν νὰ πλέκῃ· καὶ συνήθισε καὶ τοὺς δύο μας νὰ ἤμεθα τίμιοι. Δι' αὐτὸ θέλομεν ἓν πάπλωμα, διὰ νὰ μὴ κρυώνῃ τὸν χειμῶνα.

— Θὰ τὸ ἔχῃ, παιδί μου, εἶπεν ὁ κύριος. Θέλω ὁμοῦ κατιτί καὶ διὰ σᾶς. Θέλετε νὰ εὔρετε ἐργασίαν ;

— Θὰ τὸ ἠθέλομεν πολὺ, κύριε, διὰ νὰ βοηθῶμεν καὶ τὴν γιαγιάν μας.

— Θὰ ἠθέλατε νὰ πλέκετε καλάθια, ὡσάν αὐτά ;

— ὦ! πάρα πολὺ, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος.

— Πάρα πολὺ, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως καὶ ἡ Ἄννα.

— Τότε θέλω νὰ σᾶς διδάξω ἐγώ, εἶπεν ἡ καλαθοποιός.

Ὁ κύριος ἔβαλεν ἓν χρυσοῦν νόμισμα εἰς τὴν χεῖρα τῆς καλῆς γυναικός.

— Μετ' ὀλίγους μῆνας, τῆς εἶπε, θὰ περάσω καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν πόλιν σας καὶ θὰ μάθω, ἂν προώδουσιν οἱ μαθηταί σας. Ἄν προοδεύσουν, θὰ σᾶς πληρώσω καλὰ τὸν κόπον σας.

Ἡ καλαθοποιὸς ἀνέλαβε νὰ συνοδεύσῃ τὰ δύο παιδιὰ μέχρι τῆς καλύβης των, διότι ἦτο πλέον νύξ. Ὁ κύριος τὰ ἐκράτησεν ὀλίγον ἀκόμη, ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὅποιον εἶχε στείλει ν' ἀγοράσῃ τὸ πολυπόθητον πάπλωμα.

— Ἡ γιαγιὰ σας ἐλπίζω νὰ κοιμᾶται καλὰ κάτω ἀπὸ τὸ πάπλωμα αὐτό, εἶπεν ὁ κύριος, ὅταν τὸ παρέδιδεν εἰς τὴν ἀνοικτὴν ἀγκάλην τοῦ Παύλου. Τὸ ἐκέρδισε μὲ τὴν τιμότητα τῶν υἱοθετημένων τέκνων της.

ΟΙ ΔΥΟ ΦΤΩΧΟΙ

Σὲ μιὰ γωνιὰ περαστικὴ
 γέρος φτωχὸς εἶχε καθίσει.
 Κόσμος πολὺς περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ
 καὶ ἴσως θὰ τὸν ἐλεήσῃ
 καμιὰ ψυχὴ, ποὺ ἔχει μάθει
 νὰ συμπονῇ τὰ ξένα πάθη.

Σὲ λίγο, ὅλος προσοχὴ
 ἔφερ' ἐκεῖ τὰ βήματά του
 κι ἄλλος φτωχός· τὸ δυστυχῆ!
 μὲ ὄλη τὴ νεότητά του,
 ἔχει στὸ φῶς του μαύρη σκέπη:
 εἶναι τυφλός, τυφλός! Δὲ βλέπει.

Ἄχ! Τί ζευγάρι θλιβερό!
 Τὰ νιάτα τὰ δυστυχισμένα
 κι ἀπὸ τὸν ἄγριο καιρὸ
 τὰ γηρατειὰ τὰ μαραμμένα,
 βλέπει ἐκεῖ ὅποιος περνάει
 νὰ ζητιανεύουν πλάι πλάι.

Ὅμως καθεὶς τὰ γηρατειὰ
 τὰ χιονοσκέπαστα λυπᾶται·
 στὸ γέρο ρίχνουν μιὰ ματιά,
 τὸν ἐλεοῦνε οἱ διαβάται·
 μὰ οὔτε ἓνας τους δὲ δίνει
 καὶ στὸν τυφλὸ ἐλεημοσύνη.

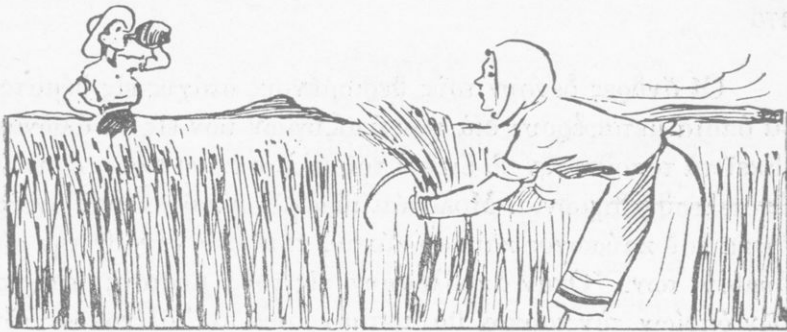
Μὲ πονεμένη τὴν καρδιά
 ἀνασηκώνεται νὰ πάη...
 Ἄχ! θὰ περάση τὴ βραδιά
 καὶ σήμερα χωρὶς νὰ φάη...
 Γι' αὐτὸ τοὺς ἄλλους τί τοὺς νοιάζει!
 Καὶ ὁ τυφλὸς ἀναστενάζει...

Μὰ ἔξαφνα κάποιος ζητᾷ
 μὲς στὴν παλάμη νὰ τοῦ δώσει
 χρήματα λίγα, μ' ἄρκετὰ
 ἓνα ψωμὶ γιὰ νὰ πληρώση.
 — Σοῦ εὔχετ' ἡ φτωχὴ καρδιά μου
 τιμὲς καὶ δόξες, ἄρχοντά μου!

Εἶπεν ἐκεῖνος, ἐπειδὴ
 τυφλὸς ποὺ ἦτο, δὲν μποροῦσε
 μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ ἰδῆ,
 πὼς σπλαχνικὰ τὸν ἔλεοῦσε
 ὁ γέρος ἐλεώντας πάλι,
 καθὼς τὸν ἐλεῆσαν ἄλλοι.

Γ. Δροσίνης

Ο ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Οί άγροί είναι πλήρεις σίτου. Αί κεφαλαί του κλίνουν προς τὰ κάτω ένεκα τοῦ μεστωμένου καρποῦ, τὸν ὁποῖον φέρουν. Τὰ δρέπανα εἶναι έτοιμα καὶ τροχισμένα καὶ περιμένουν τὰς στιβαρὰς χεῖρας τῶν θεριστῶν καὶ τῶν θεριστριῶν.

Ὁ θερισμὸς ενεργεῖται συνήθως ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν κορασίων ἰδίως, έπειδὴ αὗται εἶναι εὐλυγιστότεραι καὶ μικρότεραι κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ δύνανται νὰ ἀποκόπτουν χαμηλότερον τοὺς στάχυς. Εἶναι δὲ έν ἐκ τῶν ὠραιότερων άγροτικῶν θεαμάτων ὁ θερισμὸς.

Ἄλλ' ἂν εἶναι εὐάρεστον θέαμα, δὲν εἶναι ὅμως καὶ εὐάρεστον έργον. Ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν διέρχονται αἱ τάλαιπωροι θερίστρια ὑπὸ τὰς ἀκτίνας θερμοῦ ἡλίου. Ὁ ἰδρῶς ρέει ποταμηδὸν ἀπὸ τὰ πρόσωπά των, τὰ ὁποῖα μαυρίζουν καὶ σκληρύνονται πολύ. Διὰ τοῦτο καταντοῦν αὗται σχεδὸν άγνώριστοι μετὰ τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ. Καὶ αἱ χεῖρες των, παλαίουσαι προς τὰς έντὸς τοῦ σίτου βλαστανούσας ἀκάνθιας, προβάλλουν ένίστε αίματομένα καὶ κατεσχισμένα. Καὶ ἡ ὅλη θέσις τοῦ σώματος, ἠναγκασμένου διαρκῶς νὰ κύπτῃ, μεταβάλλει τὸ μακρόθεν ὠραῖον θέαμα εἰς θέαμα κάπως λυπηρὸν ἐκ τοῦ πλησίον.

Οἱ ἄνδρες δένουν τοὺς θερισμένους στάχους εἰς δέματα, τὰ ὅποια μεταφέρουν διὰ τῶν ὑποζυγίων των εἰς τὰ ἀλώνια. Ἐκεῖ τὰ τοποθετοῦν τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου κανονικῶς, ὥστε ν' ἀποτελεσθῇ θημωνιά. Μολονότι ἰδρωμένοι καὶ πνευστιῶντες, ἔνεκα τοῦ καύσωνος καὶ τοῦ κόπου, ποτὲ δὲν χάνουν τὴν εὐθυμίαν των. Ὅταν ἀποβλέψουν εἰς τοὺς μεστοὺς στάχους, τῶν ὁποίων τὸν καρπὸν θὰ μεταφέρουν μετ' ὀλίγον εἰς τὸν οἶκον των, λησιμονοῦν τὸν κόπον καὶ τὰς ἄλλας ταλαιπωρίας.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν γίνεται διακοπὴ τῆς ἐργασίας. Οἱ θερίζοντες συναθροίζονται ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ὅπου κάμνουν τὸ λιτὸν πρόγευμά των. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἢ καὶ ὕπνον ἀναλαμβάνουν πάλιν τὸ ἔργον των μέχρι τοῦ λυκόφωτος.

Ἄργά, πολὺ ἄργά, ἐπανερχονται εἰς τὸν οἶκον καὶ γευματίζουν σχεδὸν τὴν δεκάτην ὥραν τῆς νυκτός. Ἐλαῖαι, ρεβίθια ἢ κολοκύθια βραστὰ ἢ πρόχειρον εἶδος τραχανᾶ, ἀποτελοῦν τὸ σύνθηδες γεῦμα τῆς ἐσπέρας.

Ο ΘΕΡΟΣ

Μὲ τοῦ καιροῦ τὸ γύρισμα τ' ὄνειρο θ' ἀληθέψη:
 Στὶς καλαμιές, ἀπόγυρτες ἀπ' τὰ βαριά τὰ στάχυα,
 νεράιδες ἀσπρομάντηλες διαβαίνουν οἱ θερίστρες.
 Τ' ἀνάλαφρα ἀσπρομάντηλα, σφιγμένα μὲ τὰ δόντια,
 φυλαχτικά ἀπ' τὸ λίσκαμα τὶς ὄψες ἀποκρούβουν
 καὶ δείχνουν τὰ ματόφρυδα, κοράκια μὲς στὸ χιόνι
 Πίσω ἀπ' τὸ διάβα τους στρωτὰ χειρόβολα τὰ στάχυα
 χαράζουν στράτα ἀπάτητη στὸν ἥλιο καὶ στ' ἀγέρι.
 Γιὰ τὶς βαρύτερες δουλειὲς ἄξια κι ἀντρίκια χέρια
 στρίβουν κλωνάρια κοτσικιάς καὶ ζώνουν τὰ δεμάτια.

Τ' ἄλογο χαμοδένοντας στὸ χέρσωμα νὰ βόσκη,
 πάει τὸ κοπέλι γιὰ νερὸ μὲ δυὸ φλασκιά στὰ χέρια·
 κι ἡ μάνα ἀποκοιμίζοντας στ' ἀπόσκιο τὸ παιδί της,
 στρώνει στεγνὸ, ἀμαγείρευτο τῆς ἀργατιάς τὸ δεῖπνο
 μὲ πρῶμο κριθαρίτικο ψωμί, πού δὲ χορταίνει.

Γ. Δροσίνης

Ο ΝΕΟΣ ΓΕΩΠΙΟΝΟΣ

Ὅταν ὁ Πέτρος, ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ μπαρμπα-Στάθη—ὁ μπαρμπα-Στάθης ἦτο ἕνας πλούσιος κτηματίας ἐνὸς χωριοῦ τῆς Εὐβοίας—ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Γεωργικὴν Σχολὴν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, διὰ ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πατρικοῦ ἀγροκλήματος. Αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνειρόν του. Νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸ κτῆμα του ὅσα εἶχε διδαχθῆ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους του καὶ τὰ βιβλία του.

Ὁ πατέρας του, πού εἶχε γηράσει καὶ εἶχεν ἀνάγκην

ν' αναπαυθῆ, ἔβλεπε μὲ χαράν, ὅτι ὁ υἱὸς του, τὸν ὁποῖον τόσον ἐμόχθησε ν' αναθρέψῃ καὶ νὰ σπουδάζῃ, ἤρχετο τώρα νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του. Τὸ κτῆμα του δὲν θὰ ἐπήγαινε εἰς ξένα χέρια, ὅπως ἄλλων χωρικῶν, ποὺ εἶδαν τοὺς κόπους ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς των νὰ χάνωνται, διότι ἐνεπιστεύθησαν εἰς ξένους τὴν ἐργασίαν των, ἐνῶ τὰ τέκνα των ἐσπούδαζον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, διὰ νὰ γίνουν δικηγόροι χωρὶς ὑποθέσεις καὶ ἰατροὶ χωρὶς πελατεῖαν. Ὁ μπαρμπα-Στάθης ἔλεγε :

— Γεωργὸς εἶμαι ἐγώ, γεωργὸς θὰ γίνῃ καὶ τὸ παιδί μου. Νὰ σπουδάσῃ μόνον, διὰ νὰ γίνῃ καλῦτερος ἀπὸ ἐμένα.

Δι' αὐτό, ὅταν ὁ νέος Πέτρος ἐπέστρεψε τέλειος γεωπόνος πλησίον του, ὁ μπαρμπα-Στάθης τοῦ ἔδωσεν ὅλα τὰ ὑλικά μέσα, διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸ παλαιὸν κτῆμα ὅλα τὰ νέα συστήματα τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς.

— Τί τὰ θέλεις αὐτά; τοῦ ἔλεγαν οἱ ἄλλοι χωρικοί. Ἄφησε τὰ πράγματα ὅπως τὰ εὐρήκαμε καὶ ὅπως τὰ ξέραμε.

— Ὅχι ὅπως τὰ ξέραμε... τοὺς ἔλεγε ὁ μπαρμπα-Στάθης. Ὅπως θὰ τὰ μάθωμε. Ἔτσι πάει μπροστὰ ὁ κόσμος.

Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον.

Μετὰ ἐν ἔτος τὸ ἀγρόκτημα τοῦ μπαρμπα-Στάθης εἶχεν ἀλλάξῃ ὄψιν. Τὰ ἄροτρα τοῦ Ἡσιόδου τὰ εἶχαν ἀντικαταστήσει τέλεια βενζινάροτρα, τὰ ὁποῖα ἐκινουῦντο μόνον των, δὲν εἶχον ἀνάγκην ἀπὸ ἵππους νὰ τὰ σύρουσιν καὶ ἔσκαπτον καλύτερα καὶ βαθύτερα τὸ χῶμα. Ἔτσι εἰς ὀλίγας ὥρας ἀπέδιδον ἐργασίαν, διὰ τὴν ὁποίαν μὲ τὰ παλαιὰ ἄροτρα ἐχρειάζοντο ἡμέραι ὀλόκληροι. Τὰ ὠραῖα αὐτὰ μηχανικὰ ἄροτρα εἶχον κατασκευασθῆ εἰς ἰδικὰ μας ἐργοστάσια, τὰ ἐργοστάσια τοῦ Πειραιῶς καὶ ἦσαν τόσον τέλεια, ὅσον καὶ τὰ εὐρωπαϊκά.

Ἐπειτα ἡ σπορὰ δὲν ἐγίνετο πλέον μὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὅπου πέσῃ ὁ σπόρος. Ἐγίνετο μὲ μηχανικοὺς σπορεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐτοποθετοῦσαν τοὺς σπόρους μὲ τάξιν εἰς

τὸ ἀναγκαῖον βάθος καὶ εἰς τὰς καταλλήλους ἀποστάσεις, ὥστε οὔτε ἓνας κόκκος σίτου νὰ μὴν πηγαίνει χαμένος.

Καὶ τὸ παλαιὸν μαγγανοπήγαδον, μὲ τὸ τυφλὸν ἄλογον, ἀντικατεστάθη καὶ αὐτὸ ἀπὸ μηχανικὴν ἀντλίαν, κινουμένην μὲ ἓνα μικρὸν πετρελαιοκίνητον κινητήρα. Ἴσως νὰ ἦτο ὠραιότερον τὸ μαγγανοπήγαδον, ἀλλὰ ἡ μικρὰ ἀντλία ἦτο πολὺ πρακτικωτέρα. Ἡ ἀντλησις ἐγένετο ταχύτερα καὶ οἰκονομικωτέρα. Τώρα ἔκαμνεν αὐτὴ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀλόγου, τὸ δὲ γηραλέον τυφλὸν ζῶον ἔβροσκεν ἐλεύθερον εἰς τοὺς ἀγρούς.

— Ἡμεῖς οἱ δύο γέροι, Καρὰ μου — ἔλεγεν ὁ μπαρμπα-Στάθης — εὐρήκαμε τὴν ἡσυχία μας!

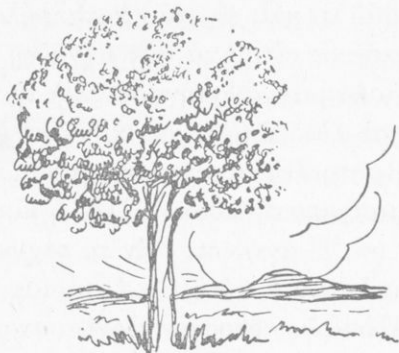
Καὶ ὁ Καρὰς τὸν ἐκοίταζεν, ὡς νὰ τοῦ ἔλεγε :

— Καιρὸς μας ἦτο νὰ ἡσυχάσωμε, μπαρμπα-Στάθης.

Τέλος ὁ παλαιὸς στάβλος τῶν ἀγελάδων ἀνεκαινίσθη, συμφώνως μὲ τὰ νέα συστήματα τῆς κτηνοτροφίας. Ὁ ἀρισμὸς καὶ ὁ ἡλιασμὸς τοῦ ἐγίνοντο τελειότεροι, οἱ τοῖχοι τοῦ ἐχρωματίσθησαν, τὸ δάπεδον ἐστρώθη μὲ κονίαμα, ὥστε νὰ πλύνεται τακτικά. Αἱ ἀγελάδες τὴν ᾗσαν ὑγιέστεραι, δὲν προσεβάλλοντο ἀπὸ ἀσθενείας καὶ ἀπέδιδον περισσότερον καὶ καλύτερον γάλα. Καὶ ὁ νεαρὸς γεωπὸνος ἐπέβλεπε μόνος τοῦ ὅλην τὴν ἐργασίαν τοῦ κτήματος.

Οἱ ἄλλοι χωρικοί, οἱ ὁποῖοι, εἰς τὴν ἀρχὴν εἰρωνεύοντο τὸν μπαρμπα-Στάθην καὶ ἐπέμεναν εἰς τὰς παλαιὰς καὶ πρωτογόνους μεθόδους τῆς καλλιεργείας, ὅταν εἶδον τὴν νέαν πλουσίαν παραγωγὴν τοῦ κτήματος τοῦ συμπατριώτου των, δὲν ἐπέμειναν πλέον εἰς «ὄσα εὐρῆκαν» καὶ «ὄσα ἤξεραν». Καὶ παρεκάλεσαν τὸν νέον γεωπὸνον νὰ τοὺς βοηθήσῃ, διὰ νὰ εἰσαγάγουν καὶ αὐτοὶ τὰ νέα συστήματα καλλιεργείας καὶ κτηνοτροφίας εἰς τὰ κτήματά των.

Νέα ἐποχὴ προόδου καὶ εὐτυχίας εἶχεν ἀρχίσει διὰ τὸ μικρὸν χωρίον τῆς Εὐβοίας.

Η ΜΥΓΔΑΛΙΑ

Τ' άσπρο της φόρεμα με χάρη
 σ' ήλιου κινεϊ την άγκαλιά
 ή μονοκόρη του Φλεβάρη,
 ή άνθισμένη μυγδαλιά.

Ή φύση όλη φοβισμένη
 άπό τò κρύο τò πολύ,
 θαρρεϊς τή μυγδαλιά προσμένει,
 για ν' άναζήση ή δειλή.

Λευκή σημαία τήν ειρήνη
 μέσα στòν πόλεμο μηνά
 κι ή μυγδαλιά τήν καλοσύνη
 στα χιονισμένα μας βουνά.

Γ. Δροσίνης

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς χιονιάς ἤκουσα ἓνα μικρὸν θόρυβον, ὡς νὰ ἔρριπταν λιθάρια εἰς τὸ τζάμι τοῦ παραθύρου. Στρέφομαι καὶ βλέπω ἓνα σπουργίτην καθισμένον εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ παραθύρου.

Ἐγνώριζα ἀπὸ ἀναγνώσεις, ὅτι τὰ πτηνὰ κάμνουν τοιαύτας ἐπισκέψεις ἐν καιρῷ χιονιάς, ἀλλὰ τὰς ἐθεώρουν ἀδύνατους εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι τὰ πουλιὰ γνωρίζουν τὰ ἦθη καὶ τὸν χαρακτῆρα μας. Καὶ ἀντὶ ἀγάπης καὶ οἴκτου πρέπει νὰ περιμένουν, ἅμα πλησιάσουν ἄνθρωπον, ἐπίθεσιν μὲ ξύλον, μὲ ὄπλον, μὲ πέτραν ἢ μὲ λάστιχον. Ἄλλ' ἀληθῶς αὐτὸς μου ἐκτύπησε μὲ τὸ ράμφος του τὸ τζάμι ;

Τὴν ἀμφιβολίαν μου διέλυσε νέον ράμφισμα, τὸ ὁποῖον εἶδα. Καὶ τὸ πρᾶγμα μὲ συνεκίνησε, ἂν θέλετε, μάλιστα, μ' ἐκολάκευσεν.

Ὁ καημένος ὁ σπουργίτης μου ἔκαμνε μίαν τιμητικὴν διάκρισιν, νὰ μὲ θεωρῇ ὡς ἀνίκανον νὰ τοῦ κάμω κακὸν καὶ ἱκανὸν νὰ τὸν λυπηθῶ.

Ἐπλησίαζα σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ παράθυρον. Ὁ σπουργίτης, ἀφοῦ ἐτίναξε τὰ πτερά του, ἔκαμε μικρὸν κίνημα ὀπισθοδρομήσεως. Ἐπειτα ἐστάθη καὶ μὲ ἠτένισε μὲ τὴν ἔντονον περιέργειαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐνίοτε τὸ βλέμμα τῶν πτηνῶν. Ἀπεῖχα ἀπὸ τὸ παράθυρον δύο βήματα.

Ὁ σπουργίτης ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ. Ἐπειτα ἔκαμε κίνημα τῆς κεφαλῆς, ὡς υπόκλισιν. Ἄλλ' ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐξέτεινα τὸ χεῖρὶ πρὸς τὸν σύρτην, ὁ σπουργίτης ἐπέταξεν. Ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀγαθότητα.

Ἔρριψα ψίχουλα εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, τὸ ὁποῖον εἶχε ἤδη καθαρισθῆ ἀπὸ τὸ χιόνι καὶ ἔκλεισα τὸ τζάμι καὶ τὸ παραπέτασμα. Μετ' ὀλίγον εἶδα τὸν σπουργίτην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ παράθυρον καὶ ν' ἀρχίσῃ νὰ τρώγῃ λαϊμάργως τὰ ψιχία. Ἀφοῦ δ' ἐτελείωσεν, ἔκαμε νέαν ὑπόκλισιν, ἔπειτα ἐρράμφισε τὸ τζάμι καὶ ἐκίνει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ προσεπάθει νὰ διακρίνει διὰ μέσου τοῦ τζαμιοῦ καὶ τοῦ παραπετάσματος. Ἄλλ' ὅταν ἐπλησίασα ν' ἀνοίξω, ἐπέταξε πάλιν φοβισμένως.

Ἔρριψα νέα ψιχία εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, ἔρριψα καὶ ἄλλα εἰς τὸ πάτωμα ὑπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἐκάθισα εἰς τὸ βᾶθος τοῦ δωματίου, ἀφήσας ἀνοικτὸν τὸ παράθυρον.

Δὲν ἐπέρασαν πολλὰ λεπτὰ καὶ ὁ σπουργίτης ἐπανῆλθε. Μετὰ διαφόρους δὲ δισταγμοὺς ἐπήδησε καὶ μέσα εἰς τὸ δωματίον καὶ ἐξηκολούθησε νὰ τρώγῃ τὰ σκορπισμένα εἰς τὸ δωματίον ψιχία, ἀνήσυχος ὅμως πάντοτε καὶ ἔτοιμος νὰ πετάξῃ. Ἐπειτα μὲ ἓνα πτερύγισμα ἀνέβη εἰς τὸ γραφεῖον μου καὶ ἐκεῖθεν ἐστράφη καὶ μὲ παρετήρει, μὲ παρετήρει. Σχεδὸν πέντε λεπτὰ. Καὶ μοῦ ἐφάνη, ὅτι εἰς τὰ μάτια του ὑπῆρχε μία λάμψις μειδιάματος. Ἄλλὰ μόλις ἐκινήθην, ἐπέταξε καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Οὔτε καὶ ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ ἔχω τὸ παράθυρον περισσότερον ἀνοικτόν.

Ἐπερίμενα τὴν ἐπιούσαν, ἐπερίμενα καὶ τὴν μεθεπομένην ν' ἀκούσω τὸ ράμφισμά του εἰς τὸ τζάμι. Ἐπεθύμουν νὰ συνεχίσωμεν τὰς σχέσεις μας, νὰ γίνωμεν φίλοι. Τὰ στρουθία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχουν τὴν χάριν ὄλων τῶν μικρῶν πτηνῶν, ἐνθυμίζουσι τὴν πραότητα καὶ ἀγαθότητα Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος συχνὰ τὰ ἀνέφερεν εἰς τὰς παραβολὰς του.

Ἄλλὰ δὲν ἦλθε...

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Ο ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ

Ἔλα, σπουργιτάκι,
 ἄκουσε καὶ μένα.
 Πέρα ἐκεῖ θερίζουν
 κι ἔχω μαζεμένα
 μιὰ φουχτιά ἀπὸ σπόρους·
 ἔλα, εἶναι γιὰ σένα.
 Ὅλο τὸ χειμῶνα
 θὰ τραφῆς μ' ἐκεῖνα
 κι ἔννοια πιά δὲ θάχης,
 μὴ καὶ τήνε νιώσης
 τὴ σκληρὴ τὴν πεῖνα.
 Ἔφτιαξα γιὰ σένα
 μιὰ φωλίτσα ἀκόμα·
 σοῦ τήνε χαρίζω.
 Ὅλο τὸ χειμῶνα
 μέσα ἐκεῖ μπορεῖς
 ζέστα νὰ γευτῆς.
 Τὸ σπουργίτι ἀκούει
 τὸ μικρὸ παιδάκι
 κι ὕστερα τ' ἀνοίγει
 φρρ ! φρρ ! τὸ φτεράκι.

Μυρτιώτισσα

ΟΙ ΜΕΤΑΞΟΣΚΩΛΗΚΕΣ

Εἰς πόλιν τινὰ τῆς Πελοποννήσου ἔζη χήρα πτωχοτάτη, ἣ ὁποῖα δὲν ἠδύνατο νὰ θρέψῃ τὰ τέκνα της.

Ἡμέραν τινὰ προσῆλθεν εἰς κυρίαν πλουσίαν καὶ ἀγαθοεργὸν καὶ ἐζήτησε βοήθειαν.

— Καλή μου γυναῖκα, εἶπεν ἡ εὖσπλαγγνος κυρία, ἔλεημοσύνην δὲν θὰ σοῦ δώσω. Θὰ σοῦ δανείσω πεντακοσίας δραχμάς. Οὔτε ὁμόλογον ζητῶ οὔτε ἐγγυητὴν τὰς ἐμπιστευομαι εἰς τὴν τιμιότητά σου· θὰ μοῦ τὰς δώσης, ὅταν ἠμπορέσης! Μεταχειρίσου τὰ χρήματα αὐτά, διὰ νὰ θρέψῃς μεταξοσκώληκας. Ἡ ἐργασία αὐτὴ δὲν ἀπαιτεῖ πολλὰς σωματικὰς δυνάμεις, ἀλλὰ φροντίδα μόνον καὶ ἐπιμέλειαν· καὶ τὰ κορίτσια σου ἠμποροῦν νὰ σὲ βοηθοῦν.

Ἡ χήρα ἠὐχαρίστησεν ἐκ καρδίας τὴν φιλάνθρωπον κυρίαν καὶ ἐξετέλεσε προθύμως τὴν συμβουλὴν της· ἠγόρασεν ἕν κυτίον μὲ ὠὰ μεταξοσκώληκος.

Ὅταν ἦλθεν ὁ Ἀπρίλιος, τὰ ὠάρια, τὰ ὁποῖα ἔχουν χρῶμα φαιόν, ἤρχισαν νὰ γίνονται κίτρινωπά καὶ τέλος ἐξῆλθον ἐξ αὐτῶν μικρότατοι μέλανες καὶ χνουδωτοὶ σκώληκες, κάμπαι. Αἱ κάμπαι αὗται εἶχον εὐθύς ἀνάγκην τροφῆς. Διὰ τοῦτο ἡ χήρα ἠραιώσε τὰς κάμπας ἐπάνω εἰς ἕν πανίον καὶ ἔρριψεν εἰς αὐτὰς μικρότατα τεμάχια φύλλων μορέας.

Ὅλη ἡ οἰκογένεια ἔλαβε μέρος εἰς τὸ ἔργον. Τὰ παιδιά ἔκοπτον καθ' ἐκάστην φύλλα ἐκ τῶν μορεῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀφθονοὶ εἰς τὰ περίχωρα τῆς πόλεως ἐκεῖνης.

Αἱ μικραὶ κάμπαι ἔτρωγον ἀπλήστως ἐπὶ πέντε ἡμέρας καὶ τὸ μέγεθός των ἠὐξάνετο.

Αἴφνης ἔπαυσαν νὰ τρώγουν· εἶχον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔμενον ἀκίνητοι. Ἡ χήρα καὶ τὰ παιδιά ἀνησύ-

χρησαν πολύ· ἐνόμισαν, ὅτι αἱ κάμπαι ἠσθένησαν. Ἄλλ' ἕνας ἔμπειρος σηροτρόφος, τὸν ὁποῖον ἠρώτησαν, καθυσύχασε τὴν μητέρα καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς.

—Τὸ δέριμα τῆς κάμπης, εἶπε, δὲν εἶναι πολὺ ἐλαστικὸν καὶ δὲν αὐξάνεται ὅσον καὶ τὸ σῶμα τῆς. Διὰ τοῦτο ἡ κάμπη, ὅταν ἀναπτυχθῆ τὸ σῶμα τῆς, στενοχωρεῖται ἐντὸς τοῦ στενοῦ ἐνδύματός τῆς καὶ βυθίζεται εἰς ὕπνον, ὁ ὁποῖος διαρκεῖ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο σχηματίζεται νέον δέριμα ὑπὸ τὸ παλαιόν· τότε ἡ κάμπη διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς σχίζει τὸ παλαιὸν δέριμα καὶ τὸ ἀπορρίπτει ὡς ἄχρηστον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, δηλαδὴ ἡ ἀποδερμάτωσις, ἐπαναλαμβάνεται τέσσαρας φορὰς, ἑφ' ὅσον ζῆ ἡ κάμπη.

Κατὰ τὴν τρίτην ἀποδερμάτωσιν ἡ μήτηρ καὶ τὰ παιδιά παρετήρησαν, ὅτι αἱ κάμπαι ἐπὶ ἕξ ἡμέρας ἔτρωγον μετὰ μεγάλης λαιμαργίας μορεόφυλλα· ἔπειτα ἐβυθίσθησαν πάλιν εἰς βαθὺν ὕπνον, ὁ ὁποῖος τῶρα διήρκεσε δύο ἡμερονύκτια.

Μετὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον ὕπνον οἱ μεταξοσκώληκες ἤλλαξαν διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ δέριμα των. Τώρα ἔγιναν ἀχόρταγοι καὶ κατέτρωγον μὲ ὑπερβολικὴν λαιμαργίαν τὰ μορεόφυλλα. Ἡ χήρα μετεκόμισεν αὐτοὺς μετὰ τῶν φύλλων τῆς μορέας εἰς πλατείας καλαμωτάς, δηλαδὴ κλίνας πλεκτάς ἐκ καλάμων.

Μετὰ δέκα δὲ ἡμέρας οἱ μεταξοσκώληκες ἔφθασαν εἰς τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν των.

Αἴφνης ἔπαυσαν νὰ τρώγουν καὶ τὸ σῶμα των ἔγινε μικρότερον, λεπτότερον καὶ διαφανές. Αἱ κάμπαι ἔγιναν τότε ἐλαφρότεροι, ἐκίνουν τὴν κεφαλὴν των ἀνησύχως καὶ ἐξήτουν ν' ἀναβῶσιν ὑψηλότερον.

Τότε ἡ χήρα ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τῶν καλαμωτῶν κλαδιὰ

καὶ φρύγανα, οἱ δὲ ὄριμοι μεταξοσκώληκες ἀνερριχήθησαν ἐπ' αὐτῶν. Ἐκεῖ ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται μὲ ἀκούραστον δραστηριότητα ὕφαινον.

Οἱ μεταξοσκώληκες ἔχουν εἰς τὰς σιαγόνας των δύο λεπτὰς ὀπὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ρέει οὐσία τις ὑπόπηκτος. Αὕτη ξηραίνεται ἀμέσως καὶ γίνεται κλωστή λεπτὴ μεταξίνη.

Ἡ χήρα καὶ τὰ τέκνα της ἔβλεπον τοὺς μεταξοσκώληκας νὰ πλέκουν μὲ τοὺς προσθίους πόδας τὴν κλωστήν ἐκεῖνην καὶ νὰ σχηματίζουν ἄλλοι λευκὸν καὶ ἄλλοι χρυσοκίτρινον βομβύκιον (κουκούλι).

Οὕτως οἱ μεταξοσκώληκες ἐντὸς τριῶν τεσσάρων ἡμερῶν ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν βομβυκίων.

Τότε πάλιν ὁ σηροτρόφος ἐκεῖνος ἐξήγησεν εἰς τὴν χήραν τί θὰ συμβῆ.

— Ἡ κάμπη, τῆς εἶπε, θὰ μείνῃ ἀκίνητος ἐντὸς τῆς μεταξίνης κατοικίας της 18—20 ἡμέρας. Ἐπειτα θὰ μεταβληθῆ εἰς χρυσαλλίδα ἢ νύμφην, ἡ ὁποία, ἀφοῦ ἤσυχάσῃ ὀλίγον καιρὸν ἐντὸς τοῦ βομβυκίου, θὰ μεταμορφωθῆ εἰς ὠραίαν ψυχὴν ἢ πεταλούδαν. Αὕτη μετὰ 25—27 ἡμέρας διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς της θὰ διατρυπήσῃ τὸ βομβύκιον, θ' ἀνοίξῃ ὀπὴν καὶ θὰ ἐξέλθῃ λευκόπτερος. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζετε, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν τρώγει· ζῆ δέκα ἕως δώδεκα ἡμέρας καὶ ἀποθνήσκει, ἀφοῦ γεννήσῃ τὰ ὠὰ της. Ταῦτα κατ' ἀρχὰς εἶναι κίτρινα καὶ μετ' ὀλίγον γίνονται φαιὰ.

Ἀλλὰ τοῦτο θ' ἀφήσωμεν νὰ γίνῃ μόνον εἰς τὰ βομβύκια ἐκεῖνα, τὰ ὁποία θὰ προορίσωμεν διὰ τὴν παραγωγὴν σπόρου. Διὰ ν' ἀποκτήσωμεν τὴν ὠραίαν μέταξαν, πρέπει ἡ χρυσαλλίς, πρὶν μεταμορφωθῆ, ν' ἀποξηρανθῆ ἐντὸς τοῦ βομβυκίου της. Δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν θὰ ἐξαπλώσωμεν τὰ βομβύκια ἀραιὰ εἰς τὸν θερμὸν ἥλιον ἢ θὰ τὰ θερμάνωμεν τεχνητῶς δι' ἀτμοῦ. Τὰ βομβύκια ἐκεῖνα θὰ εἶναι ἕτοιμα διὰ τὸ ἐμπόριον.

Ἡ χήρα συνεμορφώθη καὶ πρὸς τὰς ὁδηγίας αὐτὰς τοῦ σηροτρόφου καὶ μετ' ὀλίγον καιρὸν ἐπώλησε τὰ κουκούλια εἰς ἔμπορὸν τινα. Οὗτος ἀπέστειλεν αὐτὰ μετ' ἄλλων εἰς ἐργοστάσιον. Ἐκεῖ διὰ μηχανήματος ἐκτυλίσσειται τὸ μετὰξινον νῆμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται τὸ βομβύκιον. Μὲ τὸ νῆμα δ' ἐκεῖνο κατασκευάζονται ὠραῖα καὶ πολύτιμα μεταξωτὰ ὑφάσματα.

Ἀπὸ τὴν πώλησιν τοῦ προϊόντος τῶν κόπων τῆς ἡ χήρα εἰσέπραξεν ἀρκετὸν ποσὸν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν τέκνων τῆς. Ἐπερίμενε δ' ἀνυπομόνως τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ καὶ τὸ χρέος τῆς εἰς τὴν εὐεργετίδα τῆς.

Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀνεπτύχθη μεγάλη φιλοπονία εἰς τὴν οἰκογένειαν ἐκεῖνην. Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ κατάλληλος καιρὸς, ἡ χήρα ἠγόρασε πάλιν μεταξόσπορον, περισσότερον τῶρα καὶ ἐγέμισεν ὄλην τὴν οἰκίαν μὲ μεταξοσκώληκας. Καὶ οὗτοι πλουσιοπαρόχως ἀντήμειψαν τοὺς κόπους καὶ τὰς φροντίδας τῆς φιλοτίμου οἰκογενείας. Ἄφθονα κουκούλια ἐσχηματίσθησαν ἐπὶ τῶν κλάδων, ἡ δὲ χήρα πωλήσασα αὐτὰ ἔλαβε σημαντικὸν ποσόν.

Ἀμέσως τότε διηρυθύνθη μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀγαθοεργοῦ κυρίας. Ἄλλοτε, ὅτε τὸ πρῶτον ἔκρουσε τὴν θύραν ἐκεῖνην, ἦτο περιλίπτος καὶ κατηφής· τῶρα ἡ μορφὴ αὐτῆς ἔλαμπεν ἐκ χαρᾶς.

— Κυρία, εἶπε μὲ συγκίνησιν, ἐρχόμεθα νὰ σᾶς ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Ἴδου τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα μοῦ ἔδανείσατε. Ἐγιναν αἰτία νὰ εἰσέλθῃ ἡ εὐτυχία εἰς τὴν ἀπηλπισμένην κατοικίαν μας· τῶρα δὲν θὰ σᾶς χρεωστοῦμεν πλέον χρήματα, ἀλλ', ἐφ' ὅσον ζῶμεν, θὰ σᾶς ὀφείλωμεν θερμοτάτην εὐγνωμοσύνην.

Η ΛΕΥΚΗ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

Πλησιάζει νὰ τελειώσῃ ὁ Ἰούλιος. Εἰς τὸν λαχανόκηπον ἐμεγάλωσαν ὅλα τὰ λαχανικά.

Μία λευκὴ πεταλούδα μὲ τὰ τέσσαρα λεπτὰ καὶ λευκὰ πτερά της, τὰ ὅποια ἔχουν μαῦρα στίγματα, πετᾷ ἀπὸ λάχανον εἰς λάχανον. Τί ζητεῖ ἐκεῖ ἡ λευκὴ πεταλούδα; δὲν τρώγει λαχανόφυλλα.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπέτα μόνον ἐπάνω εἰς τὰ ἄνθη. Ὑποκάτω ἀπὸ τὴν σιαγόνα της εἶχε διπλωμένην τὴν προβοσκίδα της, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ ἐλατήριον ὠρολογίου. Μόλις ἐκάθιζε, τὴν ἐξεδίπλωνε, τὴν ἐβύθιζεν εἰς τὸ ἄνθος καὶ ἐρρόφα τὸ μέλι του. Καὶ τώρα ἐκάθισεν ὑποκάτω ἀπὸ τὸ λαχανόφυλλον καὶ ἐτοποθέτησεν ἐκεῖ τὰ ὠά της, μικρὰ ὅπως ἡ κεφαλή τῆς καρφοβελώνης καὶ κίτρινα. Ἄλλὰ μόλις ἐσηκώθη, μία μικρὰ χελιδὼν τὴν ἤρπασε καὶ τὴν κατέπιε.

— Μητέρα! Φωνάζει ἀμέσως μὲ παράπονον. Ἡ πεταλούδα ἐκάθισεν εἰς τὸν λαιμόν μου.

— Καλὰ νὰ πάθῃς! Λέγει ἡ μητέρα. Νομίζεις, ὅτι δὲν θὰ ἠμποροῦσα καὶ ἐγὼ νὰ πιάσω λευκὰς πεταλούδας; Ἄφησέ τας νὰ γεννήσουν τὰ αὐγά των. Ἄπὸ τὰ αὐγά των θὰ βγοῦν παχειὲς κάμπιες καὶ θὰ χορτάσωμε φαγητό.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ κάθε αὐγὸ τῆς λευκῆς πεταλούδας ἐξηλθε καὶ μία μικρὰ κάμπη. Ἔχει χρῶμα καστανὸν μὲ τρεῖς κίτριναις γραμμὰς εἰς τὸ σῶμα της. Εἶναι ἀχόρταγος· εἰς ὀλίγας ὥρας κατατρώγει ὀλόκληρον λάχανον. Τρώγει, τρώγει ἀδιακόπως καὶ ἔπειτα μένει δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας ἀκίνητος. Φαίνεται, ὅτι τὴν στενοχωρεῖ τὸ ὑποκάμισόν της. Τὸ ἀλλάσσει μὲ ἄλλο πλατύτερον καὶ μεγαλύτερον. Πάλιν τρώγει, τρώγει καὶ μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸ τὸ ὑποκάμισον τῆς εἶναι στενόν. Πάλιν κάθηται ὀλίγας ὥρας ἀκίνητος· σχίζεται καὶ αὐτὸ

καὶ προβάλλει ἄλλο πλατύτερον. Αὐτὸ γίνεται τέσσαρας φοράς.

Αἱ χελιδόνες εἶναι εὐχαριστημέναι.

— Τρῶτε, λέγουν εἰς τὰ μικρὰ των, νὰ δυναμώσετε, γιὰτὶ σὲ λίγο θὰ σωθοῦν οἱ κάμπιες καὶ θὰ φύγωμε...

— Μιὰ σφηκούλα! Μιὰ σφηκούλα, φωνάζει ἕξαφνα μιὰ μικρὰ χελιδὼν ἀνήσυχος.

— Ναί, λέγει ἡ μητέρα της, ὁμοιάζει μὲ σφηκούλα, ἀλλὰ τὸ κεντρί της δὲν ἔχει δηλητήριο. Ἄφησέ την· δὲν ἀξίζει τὸν κόπον.

Ἄλῃθεια, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον. Εἶναι μιὰ σφηκούλα μικροτέρα ἀπὸ τὴν μυτίαν καὶ ἀκόμη λεπτοτέρα. Ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸ λάχανον καὶ φαίνεται, ὅτι θέλει νὰ πλησιάσῃ τὰς κάμπας, χωρὶς νὰ τὴν ἰδοῦν. Ἐκεῖναι ὁμως τὴν εἶδαν καὶ ἀμέσως ἐταράχθησαν. Ἐξεκόλλησαν ἀπὸ τὰ φύλλα τοὺς προσθίους πόδας των, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀπλισμένοι μὲ ὄνυχας ὄξεις, ὕψωσαν τὸ σῶμα των καὶ κτυποῦν μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ὡς νὰ κτυποῦν εἰς τὸν ἀέρα κάποιον ἐπίβουλον ἐχθρόν.

Ἡ σφηκούλα φεύγει φοβισμένη. Αἱ κάμπαι ἡσυχάζουν καὶ ἀρχίζουν νὰ βόσκουν εἰς τὰ λάχανα. Ἡ σφηκούλα πάλιν ἐπιστρέφει πετᾶ μετὰ προσοχῆς ἐπάνω εἰς τὰς κάμπας καὶ κάθεται εἰς τὴν ράχιν μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Ἡ κάμπη προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ αὐτὴν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνει. Ἡ σφηκούλα εἶναι καλὰ στηριγμένη καὶ βυθίζει τὸ κεντρί της εἰς τὴν ράχιν τῆς κάμπης. Κάθεται ἐκεῖ μόνον ὀλίγας στιγμὰς καὶ ἔπειτα φεύγει. Καὶ ἡ κάμπη ἀμέσως ἡσυχάζει καὶ ἀρχίζει πάλιν νὰ βόσκη.

— Ἐφυγεν, εἶπεν ἡ μικρὰ χελιδὼν.

— Ἐφυγεν, ἀφοῦ κατώρθωσεν ἐκεῖνο ποῦ ἤθελεν, εἶπεν ἡ μητέρα.

— Τί; τί; ἠρώτησε τὸ χελιδονάκι.

— Ἡ σφηκούλα ἐγέννησεν εἰς τὸ σῶμα τῆς κάμπιας ἕως τριάντα αὐγά, εἶπεν ἡ μητέρα. Ἀπὸ τὰ αὐγά θὰ ἐξέλθουν τριάντα σκουληκάκια, τὰ ὅποια θὰ φάγουν τὸ κρέας τῆς κάμπιας.

— Καὶ θὰ πεθάνη;

— Ἀμέσως ὄχι. Τὰ σκουληκάκια εἶναι πονηρά. Τρώγουν τὸ κρέας, ἀλλὰ δὲν τρώγουν καὶ τὸ στομάχι τῆς κάμπιας. Αὐτὴ ὄλο τρέφεται καὶ παχαίνει.

Ὅταν ἐμεγάλωσαν ἀρκετὰ αἱ κάμπαι τῆς λευκῆς πεταλούδας, ἄφησαν τὰ λάχανα καὶ ἄρχισαν νὰ ἀναρριχῶνται εἰς τὰ δένδρα, εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς τὸν φράκτην. Αἱ χελιδόνες ἔτρωγον ἀπὸ αὐτὰς καὶ ἦσαν εὐχαριστημέναι.

Μίαν ἡμέραν ἡ μικρὰ χελιδὼν, ἐνῶ ἐκυνήγει μὲ ὄρεξιν τὰς κάμπας, αἴφνης ἔμεινεν ἀκίνητος. Μία κάμπη, ἡ ὁποία ἦτο ἐμπρὸς τῆς, ἐσύρετο σιγὰ σιγὰ χωρὶς ὄρεξιν καὶ συχνὰ ἔμεινεν ἀκίνητος. Ἐφαίνετο πολὺ κουρασμένη. Ἐνῶ τὸ χελιδονάκι ἠτοιμάζετο νὰ τὴν τρυπήσῃ μὲ τὸ ράμφος του, βλέπει νὰ προβάλλουν ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς πολλοὶ μικροὶ σκώληκες, οἱ ὅποιοι ἔστρεφον παντοῦ τὰς κεφαλὰς των καὶ ἐκινουῦντο ἀδιακόπως καὶ ἕως ὅτου ἐξέλθουν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν κάμπην, εὐρέθησαν ἀμέσως κλεισμένοι ἐντὸς τοῦ κουκουλίου των.

— Τί εἶναι αὐτὸ πάλιν, μητέρα; ἐρωτᾷ ἡ μικρὰ χελιδὼν.

— Αὐτὰ ποὺ φαίνονται τώρα ὡς μικρὰ κίτρινα αὐγά, εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς σφηκούλας. Κοίταξε· ἡ κάμπια τῆς λευκῆς πεταλούδας σὲ λίγο θὰ ψοφήσῃ. Τὰ σκουληκάκια ἔγιναν χουσαλλίδες καὶ κλείσθησαν στὰ κουκούλια τους. Μὲ τὸν καιρὸν ἀπὸ κάθε κουκούλι θὰ ἐξέλθῃ καὶ μιὰ μικρὴ σφηκούλα.

— Καὶ αὐταὶ θ' ἀρχίσουν τὰ ἴδια ἐνόησα. Καὶ οἱ κάμπιες, ποὺ δὲν τὰς ἐτρώπησαν οἱ σφηκουῦλες, τί θὰ γίνουν; ἠρώτησε πάλιν τὸ χελιδονάκι.

—Καιρὸς εἶναι νὰ ἐτοιμασθοῦμε, γιατί ἔρχεται ὁ χειμῶνας, εἶπε συλλογισμένη ἡ μητέρα. Τὴν ἀνοιξιν, ποὺ θὰ γυρίσωμεν, θὰ σοῦ δείξω τί ἔγιναν.

Ἦλθεν ὁ Μάρτιος καὶ ἦλθον πάλιν αἱ χελιδόνες· ἦλθε καὶ τὸ περίεργον χελιδονάκι μὲ τὴν μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του. Τώρα ἔχει μεγαλώσει. Ἔχει κι' αὐτὸ σύντροφον καὶ θὰ κτίσῃ ἰδικήν του φωλεάν. Ἄλλ' ἐνθυμεῖται τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε δώσει ἡ μητέρα του. Θέλει νὰ μάθῃ τί ἔγιναν αἱ κάμπαι, αἱ ὁποῖαι ἐγλίτωσαν ἀπὸ τὰ κεντήματα τῆς σφηκούλας.

—Εἶναι τώρα ἐτοιμον τὸ πρῶτον φαγητόν μας, πρὶν ζεστάνῃ γιὰ καλὰ ὁ ἥλιος, εἶπεν ἡ μητέρα. Κοίταξε στὰ δένδρα, στοὺς τοίχους καὶ στὸ φράκτη. Μικροῦλες ἀραχνένιες κούνιες κρέμονται ἀπὸ ἓνα σχοινάκι. Τὸν καιρὸ ποὺ ἐμεῖς εἴχαμε καλοκαίρι ἐκεῖ κάτω στὴν Αἴγυπτο, ἐδῶ ἔπεφτε χιόνι· φυσοῦσε δυνατὸς ἄνεμος καὶ ἔκανε πολὺ κρύο. Καὶ ὁμοῦ ὁ ἄνεμος δὲν ἔκοψε τὸ σχοινάκι, οὔτε σκότωσε μέσα τὸ μωρό.

—Ποιὸ μωρὸ; ἠρώτησε τὸ νέον ζεῦγος.

—Τὸ μωρὸ τῆς κάμπιας, ποὺ γλίτωσε ἀπὸ τὴ σφηκούλα.

Κάθε κάμπια ὕφανε τὴν κούνια τῆς κι' ὕστερα ἔγινε χρυσάλλις. Ἀπ' αὐτὴ θὰ γίνῃ ἡ λευκὴ πεταλούδα καὶ σὲ λίγες ἡμέρες θὰ σχίσῃ τὴν κούνια του καὶ θὰ βγῇ. Τώρα ἔχει νόστιμο φαγητό, μὰ ὅταν θὰ γίνῃ πεταλούδα... Θυμᾶσαι; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ. Καὶ ἐκοίταξε μὲ χαμόγελον τὸ χελιδονάκι.

—Δὲν ἀξίζει, ἀπήνησεν ἐκεῖνο. Τὸ φαγητόν τῆς δὲν εἶναι νόστιμον.

Καὶ ἐπέταξε μὲ τὸν σύντροφόν του νὰ κτίσουν τὴν φωλεάν των.

ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑ

Με φτερά ζευγαρωμένα, πλουμισμένα, χνουδωτά,
 ὅλη μέρα ἡ πεταλούδα μὲς στὸν κῆπο μας πετᾷ·
 στὰ γαρύφαλα, στὰ ρόδα καὶ στοὺς κρίνους τριγυρίζει
 κι ὅλα τ' ἄνθη τὰ χαϊδεύει κι' ὅλα τ' ἄνθη τὰ μυρίζει.

Ὅμως ἄμυαλη γυρίζει κι ἀσυλλόγιστη πολὺ
 καὶ δὲν ξέρεي νὰ ὠφελῆται καὶ δὲν ξέρει νὰ ὠφελῆ.
 Θέλει ἀνώφελη νὰ ζήσει κι ἔτσι ἀνώφελη πεθαίνει
 κι ἀπὸ τὴν τρελὴ ζωὴ της τίποτε δὲν ἀπομένει.

Δὲς τὴ μέλισσα, ποὺ ἀνοίγει τὰ φτερὰ τὰ χνουδωτά,
 κοίτα τὴν μὲ πόση σκέψη μὲς στὸν κῆπο μας πετᾷ·
 στὰ γαρύφαλα, στὰ ρόδα καὶ στοὺς κρίνους τριγυρίζει
 καὶ τὸ μέλι των βυζαίνει κι ὅλη μέρα θησαυρίζει.

Ἄφησε τὴν πεταλούδα μὲς στὸν κῆπο νὰ χαζεύῃ,
 μὴ ζηλεύῃς τὴ χαρὰ της, τὴ ζωὴ της τὴν τρελὴ·
 σὺ τὴ μέλισσα μιμήσου, ποὺ τὸ μέλι της μαζεύει
 κι ὠφελεῖται μοναχὴ της καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖ.

1. Πολέμης

ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

Μὲ ἰδιαιτέραν συγκίνησιν ἀναβαίνομεν εἰς τὸ προσκύνημα τοῦ Μυστρᾶ, τῆς ἀπεράντου νεκροπόλεως, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐκκληροδότησαν οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες.

Γραφικώτατος δρόμος πέντε χιλιομέτρων φέρει ἀπὸ τὴν Σπάρτην εἰς τὸν Μυστράν.

Καθάριον, χαριτωμένον καὶ ἀνθόσπαρτον τὸ κατοικημένον χωρίον. Ἐκεῖθεν ἀνηφορίζει ὁ λιθόστρωτος δρόμος διὰ τὴν νεκρὰν πολιτείαν, τὴν ἐρημωμένην, μὲ τὰ διπλᾶ τῆς φρούρια καὶ τὰς τριπλᾶς ζώνας.

Πρῶτον ἀπαντῶμεν τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως ἔπειτα τὰ λείψανα τῶν ἀνακτόρων καὶ ὑψηλότερον τὸ φρούριον, ἀληθινὸν στέμμα τοῦ λόφου.

Εἰς πολλὰ μέρη ὁ δρόμος φαίνεται πανάρχαιος, φαγωμένος ἀπὸ τὰ πέταλα τῶν ἀλόγων τῶν Φράγκων, τῶν Καντακουζηνῶν, τῶν Παλαιολόγων.

Ὅσον ἀναβαίνομεν ὑψηλότερα, τόσον περισσότερον ἀπλώνεται ἐνώπιόν μας ἀπέραντος ὁ κάμπος τῆς Σπάρτης, ἐδῶ ἀργυρόχρους ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν πυκνῶν ἐλαιῶνων, ἐκεῖ χρυσοκίτρινος ἀπὸ τοὺς ἀμπελῶνας καὶ τοὺς πορτοκαλεῶνας.

Σφίγγεται ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ἀντικρίξῃ τὴν νεκρὰν πόλιν· αἱ οἰκίαι τῆς ἐρειπωμένα, χωρὶς στέγην, μὲ χάσκοντα κενὰ εἰς τὰς θέσεις θυρῶν καὶ παραθύρων.

Μελαγχολεῖ ἡ ψυχὴ μας εἰς τὸ θέαμα τῶν στενῶν δρομίσκων, ὅπου οὐδεὶς ζωντανὸς κάτοικος κυκλοφορεῖ καὶ ὅπου πλανᾶται ἡ παγωμένη σιγὴ τῆς ἐρημίας. "Ἄν προφέρετε μίαν λέξιν δυνατά, αὐτοστιγμὴ τὴν παραλαμβάνουν οἱ ἀντίλαλοι καὶ σᾶς τὴν ἐπιστρέφουν πέντε καὶ δέκα φορές.

Θαυμάζομεν τὰς λαμπρὰς ἀγιογραφίας τῶν βυζαντινῶν

ναῶν τοῦ Μυστρᾶ καὶ φθάνομεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Παλαιολόγων. Ἐδῶ πλέον πνίγεται ἡ καρδιά μας ἀπὸ συγκίνησιν. Ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα αὐτὰ—πενιχρὰ ἐρείπια σήμερον—ἐξεκίνησεν ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, διὰ ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸν περιλάμπρον θρόνον τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐφόρεσε τὸ βασιλικὸν στέμμα. Εἰς τὸ πλακόστρωτον τοῦ ναοῦ σώζεται, μαρμάρινος, ὁ δικέφαλος αἰετός.

Ἀπὸ τὰ ἐρειπωμένα αὐτὰ ἀνάκτορα ἐξεκίνησε διὰ τὴν μεγάλην θυσίαν. Εἰς τὴν φαντασίαν μας ζωντανεῖται ἡ μεγάλη πομπή. Προπορεύεται ἔφιππος καὶ ὑπερήφανος ὁ Αὐτοκράτωρ, μὲ λάμπουσαν πανοπλίαν· ἀκολουθοῦν, ἔφιπποι ἐπίσης, οἱ ἀνώτεροι ἀξιοματικοὶ μὲ ἀπαστραπούσας στολάς. Ὅλοι δὲ περιστοιχίζονται μέχρι τῆς ἐξόδου τῆς πόλεως ἀπὸ τὸν ἱερὸν κλῆρον, φέροντα τὰς λαμπροτέρας τῶν στολῶν του καὶ ψάλλοντα τὸ συγκινητικὸν τροπάριον :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος..».

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν ἄδοξον πλέον Σπάρτην, ὁ αὐτοκράτωρ ἐνεθυμήθη τὸν ἀρχαῖον Λεωνίδα καὶ ὁ νοῦς του ἐπέταξεν εἰς τὴν μεγάλην θυσίαν τῶν Θερμοπυλῶν.

Καὶ ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὴν γενναίαν ἀπόφασίν του.

ΚΑΠΝΟΣ, ΑΤΜΟΣ, ΒΡΟΧΗ, ΝΕΦΗ, ΟΥΡΑΝΙΟΝ ΤΟΞΟΝ

— “Εφερα ἀπὸ τὴν αὐλὴν τὰ ἐνδύματα τοῦ μικροῦ μέσα, ἔλεγεν ἡ δεκαετής Πηνελόπη πρὸς τὴν μητέρα της, ἐνῶ εἰσῆρχετο εἰς τὸ δωμάτιον κρατοῦσα κάμιστρον πλήρες ἀσπρορροῦχων. “Ἐξω βρέχει. Κοίταξε πῶς στάζουν· θὰ τὰ στεγνώσω ἐδῶ, διότι, ἂν χρειασθῇ τὴν ἐσπέραν ὁ ἀδελφός μου ἐνδύματα, δὲν θὰ ἔχεις νὰ τὸν ἀλλάξης.

Πραγματικῶς ἡ Πηνελόπη, ἀφ’ οὔτου πρὸ δύο μηνῶν εἶχε γεννηθῆ ὁ ἀδελφός της, ἐφρόντιζε δι’ αὐτὸν ὡς νὰ ἦτο μεγάλη. Καὶ τώρα ἡ μήτηρ της, ἐνῶ ἔκυπτεν εἰς τὸ ράψιμον μὲ χαράν, παρηκολούθει συγχρόνως διὰ τοῦ βλέμματος ὄλας τὰς κινήσεις τῆς θυγατρὸς της. Ἡ μικρὰ ἔκαμνεν, ὅπως εἶχεν ἴδει τὴν μητέρα της νὰ κάμνῃ· ἔδесе πρὸ τῆς ἐστίας σχοινίον καὶ κατεγίνετο εἰς τὸ ν’ ἀπλώνῃ ἐν πρὸς ἐν τὰ βρεφικὰ ἐνδύματα ἐπάνω εἰς αὐτό.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο μόνον μικρὰ νοικοκυρά, ὅπως ὠνόμαζον αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ Πηνελόπη, ἦτο συγχρόνως καὶ καλὴ μαθήτρια εἰς τὸ σχολεῖον. Καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐμελέτα, ἐπρόσεχε μὲ ἐνδιαφέρον εἰς ὅ,τι διήγειρε τὴν παρατηρητικότητά της. Ἐνῶ λοιπὸν ἐστεγνῶνε τὰ ἐνδύματα τοῦ ἀδελφοῦ της, ἠρώτησε τὴν μητέρα της :

— Μητέρα, διατί βγαίνει τόσος καπνός ἀπό τὰ ροῦχα ;
 — Διότι εἶναι πολὺ βρεγμένα. Ἄλλὰ δὲν εἶναι καπνός,
 εἶναι ἀτμός.

— Καὶ τί διαφέρει ὁ καπνός ἀπὸ τὸν ἀτμόν ; ἐξήγησέ
 μου, σὲ παρακαλῶ.

— Φέρε μου ἐκεῖνο τὸ κερὶ καὶ ἀναψέ το. Ἴδου τώρα,
 κράτησε ἐπάνω ἀπὸ τὴν φλόγα αὐτὸ τὸ χαρτί καὶ εἶπέ μου
 τί παρατηρεῖς ;

— Παρατηρῶ, ὅτι τὸ χαρτί μαυρίζει καὶ ξηραίνεται
 ἰδοῦ, θ' ἀνάψη.

— Βλέπεις λοιπόν, ὅτι ὁ καπνός μαυρίζει ὅσα ἀφή-
 νεις ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἐνέργειάν του. Λάβε τώρα καὶ ἐν
 ἄλλο χαρτί καὶ θέσε το ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἐνδύματα. Ἐπάνω ἀπὸ
 ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγεις σύ, ὅτι εἶναι καπνός· τί βλέπεις ;

— Βλέπω, ὅτι τὸ χαρτί δὲν μαυρίζει· ἀπ' ἐναντίας, ἀντὶ
 νὰ ξηρανθῆ, ἔγινε μαλακὸν καὶ ὑγρόν.

— Ἐνόησες λοιπόν τὴν διαφορὰν ; θὰ τὴν ἐννοήσης ἀ-
 κόμη καλύτερον, ἂν ἀντὶ χάριτος θέσης ἐπάνω εἰς τὰ ἀχνίζοντα
 ἐνδύματα ἐν πιάτο. Παρατήρησε τώρα...

— Παρατηρῶ, ὅτι τὸ πιάτο ἰδρώνει καὶ σχηματίζονται
 ἐπ' αὐτοῦ σταγόνες μικραὶ, ὅμοιαι πρὸς τὴν δρόσον, τὴν ὁ-
 ποίαν εὐρίσκομεν τὴν πρωΐαν ἐπὶ τῶν φύλλων.

— Εὗγε! Ἡ παρομοίωσίς σου εἶναι ὀρθή. Βλέπεις λοι-
 πὸν τώρα καθαρά, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ
 ἐνδύματα, δὲν εἶναι καπνός, ἀλλ' εἶναι ἀτμός· εἶναι δηλαδὴ
 ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἢ θερμότης τῆς πυρᾶς μεταβάλλει εἰς εἶδος
 ἀερίου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἀτμός.

— Εὐχαριστῶ, μητέρα· εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ὀνομάζω ἀτμόν
 καὶ ὄχι καπνὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀναβαίνει ἀπὸ τὸ νερόν,
 ὅταν βράζῃ καὶ σχηματίξῃ ἀπὸ ἐπάνω ἐν μικρὸ συννεφάκι.

— Πολὺ σωστά τὸ ὀνομάζεις συννεφάκι· διότι καὶ τὰ με-

γάλα νέφη εις τὸν οὐρανὸν σχηματίζονται ἐπίσης ἀπὸ ὕδωρ.

— Ἄλλὰ πῶς εὐρίσκεται ἐκεῖ ἐπάνω τόσον πολὺ ὕδωρ;

— Τὸ ὕδωρ ἀνέρχεται ἀπὸ τὰς θαλάσσας, ἀπὸ τὰς λίμνας, ἀπὸ τοὺς ποταμούς. Τὰ τρία τέταρτα τῆς γῆς εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ ὕδωρ· καὶ πάντοτε ἀναβαίνει πρὸς τὸν οὐρανὸν ὕδωρ ἐν εἴδει ἀτμοῦ.

— Ἄλλὰ διατὶ δὲν τὸ βλέπομεν;

— Ἐνίοτε τὸ βλέπομεν· δὲν παρετήρησες τὴν πρωίαν, ὅσας ὑπάρχει ὑγρασία καὶ ψῦχος, ὅτι εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα θολή; ἢ καταχνιὰ ἐκεῖνη, ἢ ὁμίχλη δηλαδή, δὲν ὁμοιάζει πρὸς νέφος ἀραιόν;

— Ναί.

Ὅταν λοιπὸν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι θερμή, δὲν φαίνονται οἱ ἀτμοί. Ἄλλ' ἐὰν αἴφνης ψυχρανθοῦν, συμβαίνει εἰς αὐτοὺς ὅ,τι συνέβη καὶ ὅταν ἔθεσες τὸ ψυχρὸν πιάτον ἐπάνω εἰς τὰ ἀχνίζοντα ἐνδύματα· κρυώνουν δηλαδή οἱ ἀτμοὶ καὶ συμπυκνοῦνται εἰς μικρὰς καὶ λεπτοτάτας ρανίδας. Ἄν δὲ αἱ ρανίδες αὐταὶ ψυχρανθοῦν ἀκόμη περισσότερον, τότε συμπυκνώνονται ἀκόμη, ἐνώνονται δηλαδή πολλαὶ ὁμοῦ εἰς μεγαλυτέρας ρανίδας καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ βάρους των πίπτουν πρὸς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουν τὴν βροχὴν.

— Ἄ! τὸ ἐνόησα τώρα.

Ἄλλὰ διατὶ κάποτε, ὅταν βρέχει, φαίνεται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ οὐράνιον τόξον; πῶς ἤθελα νὰ μάθω αὐτὸ ἀπὸ τί γίνεται! Ἡρώτησεν ἡ Πηνελόπη τὴν μητέρα της.

— Εἶναι δυσκολώτερον αὐτὸ νὰ τὸ ἐννοήσῃς, ἀπεκρίθη ἐκεῖνη, ἀλλὰ θὰ προσπαθῆσω νὰ σοῦ ἐξηγήσω. Δὲν παρετήρησες ποτέ, ὅταν εἶσαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὰ ὑάλινα ἐκεῖνα κρύσταλλα, τὰ ὁποῖα εἶναι κρεμασμένα ἀπὸ τοὺς πολυελαίους;

— Ναί· καὶ λάμπουν εἰς τὸ φῶς μὲ διάφορα χρώματα.

—Μὲ τὶ ὁμοιάζουν τὰ χρώματα ἐκεῖνα; δὲν ὁμοιάζουν μὲ τὰ χρώματα τοῦ οὐρανόου τόξου;

—Ναί, ὁμοιάζουν.

—Πρόσεξε τώρα! Τὰ τριγωνικὰ ἐκεῖνα κρύσταλλα ὀνομάζονται πρίσματα, τὰ δὲ χρώματα τοῦ οὐρανόου τόξου ὀνομάζονται ἴρις.

Εἶναι ἑπτὰ τὰ χρώματα αὐτά: ἐρυθρόν, χρυσοχρουν, κίτρινον, πράσινον, κυανοῦν, πορφυροῦν καὶ ἰώδες. Ἐκάστη ἡλιακὴ ἀκτὶς σύγκειται ἀπὸ τὰ ἑπτὰ αὐτὰ χρώματα. Δὲν τὰ βλέπομεν ὅμως, διότι εἶναι ὅλα μαζὶ ἐνωμένα, ἀποτελοῦν δὲ ὅλα μαζὶ τὸ λευκὸν φῶς. Ὄταν ὅμως ἡ ἀκτὶς διέρχεται διὰ τοῦ πρίσματος, τότε χωρίζονται τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν χρώματα καὶ τὰ βλέπομεν ἐν πρὸς ἓν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει περὶ-που καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν βρέχη, ἐὰν τύχη συγχρόνως νὰ λάμπη ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἥλιος. Τότε αἱ ἀκτῖνες του πίπτουν ἐπὶ τοῦ βρέχοντος νέφους, διέρχονται διὰ μέσου τῶν ρανίδων τῆς βροχῆς, ὅταν δὲ ἐξέλθουν, εἶναι χωρισμένα, καὶ τότε μᾶς παρουσιάζονται τὰ χρώματα τῆς Ἴριδος.

Βλέπομεν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ οὐράνιον τόξον, ὅσάκις ἔχομεν ἀντικρὺ μας τὸ βρέχον νέφος, ὅπισθεν ἡμῶν τὸν ἥλιον, ἡμεῖς δὲ ἰστάμεθα εἰς τὸ μέσον. Ἄλλὰ καὶ σὺ μόνη σου δύνασαι νὰ χωρίσης μίαν ἡλιακὴν ἀκτῖνα, διὰ νὰ πεισθῆς καὶ πειραματικῶς, ὅτι πράγματι τὸ ἡλιακὸν φῶς περιέχει τὰ ἑπτὰ αὐτὰ χρώματα.

—Πῶς;

— Ἄρχεῖ νὰ λάβῃς τὸ στρογγυλὸν πῶμα τῆς φιάλης τοῦ ὕδατος καὶ νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸ σκοτεινὸν διαμέρισμα τῆς ἀποθήκης. Ζήτησε ἐκεῖ μίαν ὀπήν, ἀπὸ τῆς ὁποίας νὰ εἰσέρχεται ἡλιακὴ ἀκτὶς καὶ θέσε πρὸ αὐτῆς τὸ πῶμα. Ἄν κάτωθεν κρατήσης τεμάχιον λευκοῦ χάρτου, θὰ ἰδῆς ἀμέσως τὰ ἑπτὰ χρώ-

ματα τῆς Ἴριδος ἀπλωμένα ἐπάνω του κατὰ τάξιν, ὡς ποικιλόχρωμον λωρίδα.

— Ἄλλὰ διατί εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ οὐράνιον τόξον εἶναι στρογγυλόν;

— Διότι εἶναι στρογγυλὸς καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἐκπέμπει ἀπὸ παντοῦ γύρω του τὰς ἀκτῖνας.

— Τὸ ἐνόησα τώρα! πόσον εὐκόλα μοῦ τὰ ἐξηγεῖς ὅλα σύ, μητέρα. Σὲ εὐχαριστῶ πολὺ. Εἰς τὸ ἐξῆς θὰ παρατηρῶ μὲ περισσοτέραν προσοχὴν τὸ οὐράνιον τόξον. Πόσον χαίρω, ὅταν τὸ βλέπω ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν!

ΠΡΩΙΝΟ ΑΠΟΒΡΟΧΟ

Ἔωρες πολλὰς ἀπόψε ἢ νύχτα
ἔριχνε μπόρα δυνατή.
Κοίταξε, οἱ λάκκοι εἶναι γεμάτοι
μέσα στὸν κάμπο τὸν πλατὺ.

Στὸν κῆπο πῶς χαροπαλεύαν
τὰ λουλουδάκια ὡς τὴν αὐγή!
Τώρα γυρμένα, ἀρρωστημένα,
λὲς καὶ θὰ πέσουνε στὴ γῆ.

Μὰ νά, πὺν ὁ ἥλιος ξεπροβάλλει
μ' ἀχτίδες, πὺν φεγγοβολοῦν.
Τὰ λουλουδάκια ζωντανεύουν,
ἀρχίζουν πάλι νὰ γελοῦν.

Στὸ χνῶτο τοῦ ἡλίου λαχταροῦνε
τὰ φύλλα τους τὰ τρυφερά.
Λὲς κι εἶναι ἀχνὲς πεταλιδίτσες,
πὺν ξετινάζουν τὰ φτερά.

Σκούπισαν, νά, τὰ δάκρυά τους,
 στυλώνονται, παίρνουν πνοή,
 νά χαιρετήσουνε τὸν ἥλιο,
 ποὺ ξαναδίνει τὴ ζωή.

Σ. Σπεράντσας

ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΣ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀπέθανεν ἐν Ἀμερικῇ ὁ Θωμᾶς Ἄλβα Ἔντισον, ὁ μεγαλύτερος ἐφευρέτης τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ Ἔντισον ἐγεννήθη τῷ 1847 εἰς τὴν πόλιν Μιλάνιον τῆς ἀμερικανικῆς πολιτείας Ὀχάιο. Ἀπὸ ἡλικίας δώδεκα ἐτῶν, βλέπον τὴν πτωχείαν τῶν γονέων του, ἐσκέπτετο διαρκῶς κατὰ ποῖον τρόπον θὰ δυνηθῆ νὰ φανῆ χρήσιμος εἰς αὐτούς.

Μετὰ πολλὰς προσπάθειας κατώρθωσε νὰ λάβῃ μίαν θέσιν ἐφημεριδοπώλου εἰς τὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος συνέδεε δύο πόλεις. Ἐπώλει δὲ ὄχι μόνον ἐφημερίδας ἀλλὰ καὶ ὀπωρικά καὶ γλυκίσματα, τὰ ὁποῖα ἠτοίμαζεν ἢ καλῆ του μήτηρ, τοποθετοῦσα προσεκτικὰ ἐντὸς κοφινίου. Ὅ,τι δ' ἐκέρδιζε τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν πώλησιν, τὸ βράδυ τὸ ἔδιδεν εἰς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του διὰ τὴν συντήρησιν.

Τὰς ὥρας, κατὰ τὰς ὁποίας ἔμενεν εἰς τὴν μίαν ἢ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, ὁ Ἔντισον ἠσχολεῖτο εἰς τὴν προμήθειαν ἐφημερίδων, τὰς ὁποίας θὰ ἐπώλει. Ὅταν τοῦ ἔμενεν ὀλίγος καιρὸς, ἔτρεχεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς πόλεως καὶ ἐδιάβαζεν ὅ,τι βιβλία τοῦ ἤρεσκον, διότι τὸ παιδίον αὐτὸ εἶχε μεγάλην δίψαν πρὸς μάθησιν.

Οἱ καλοὶ τρόποι κάμνουν τοὺς καλοὺς φίλους. Οὕτω καὶ ὁ μικρὸς ἐφημεριδοπώλης μὲ τοὺς καλοὺς του τρόπους καὶ μὲ τὴν προθυμίαν του νὰ φαίνεται χρήσιμος εἰς τὸν κα-

θένα, κατόρθωσε ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ σιδηροδρόμου.

Αὐτὸ τὸν ὠφέλησε πολὺ. Διότι οἱ ὑπάλληλοι ὄχι μόνον τοῦ ἔδωσαν τὸ δίκαιωμα νὰ πωλῇ ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ τοῦ παρεχώρησαν ἓν παλαιὸν ὄχημα, τὸ ὁποῖον ἦτο πάντοτε κε-

νὸν εἰς τὴν ἀμαξοστοιχίαν, διὰ τὰ ἐμπορεύματά του. Τὸ βαγόνι αὐτὸ ἦτο διὰ τὸν μικρὸν Ἑντισον ἓνας ὀλόκληρος κόσμος.

Τὸ ἐχώρισεν εἰς δύο διαμερίσματα. Εἰς τὸ ἓν ἐτοποθέτει τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ μικρὰ ἐμπορεύματά του, τὸ δὲ ἄλλο διεσκεύασεν εἰς πειραματικὸν ἐργαστήριον μὲ φιάλας, χημικὰς συσκευὰς καὶ χημικὰ εἶδη. Διότι ἀπὸ μικρὸς εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὰ πειράματα καὶ ἤθελε νὰ ἔχη ἰδικὸν τοῦ ἐργαστήριον, διὰ νὰ πειραματίζεται.

“Συνήθως ὁ Ἐντισον ἐπώλει διακοσίας ἐφημερίδας τὴν ἡμέραν, ἐνίοτε ὁμως ἐπώλει καὶ τριακοσίας· δὲν ἐπήρκει δηλαδὴ ἡ συνήθης προμήθεια, τὴν ὁποίαν εἶχε κάμει.

«Τί ἄραγε συμβαίνει, ὥστε οἱ ἄνθρωποι τὴν μίαν ἡμέραν νὰ διφοῦν δι' ἐφημερίδας καὶ τὴν ἄλλην ὄχι;» Ἡ σκέψις αὕτη ἐβασάνιζε τὸν νοῦν τοῦ μικροῦ ἐφημεριδοπώλου. Ἐπὶ τέλους τὸ εὗρηκε. Ὅσον σπουδαιότερα καὶ πλεον ἐνδιαφέροντα ἦσαν τὰ νέα, τὰ ὁποῖα ἀνέγραφαν αἱ ἐφημερίδες, τόσον περισσότεροι ἄνθρωποι ἠθελαν νὰ τὰς διαβάξουν.

Ἡ σκέψις αὕτη ὤθησε τὸν Ἐντισον νὰ γίνῃ ἐπιχειρηματίας. Εἶχε κατορθώσει νὰ πείσῃ ἓνα τυπογράφον νὰ τὸν ἀφήνῃ νὰ ρίπτῃ ἐν ταχὺ βλέμμα εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν εἰδήσεων, πρὶν ἐκτυπωθοῦν τὰ φύλλα. Οὕτως, ὅταν ἔβλεπεν, ὅτι εἶχον ἐνδιαφερούσας εἰδήσεις, ἠγόραζε πολλὰ φύλλα ἐξ αὐτῶν.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ βόρεια κράτη τῆς Ἀμερικῆς εἶχον αἰματηρὸν πόλεμον μὲ τὰ νότια. Ὅλος ὁ κόσμος τότε εἶχεν ἀγωνίαν νὰ μανθάνῃ καθημερινῶς τὰ νέα τοῦ πολέμου. Μίαν ἡμέραν ὁ Ἐντισον ἀνεγνώσε εἰς τὰ δοκίμια τῶν ἐφημερίδων τὴν ἐπιγραφὴν μᾶς εἰδήσεως, ἡ ὁποία ἀνήγγελλεν, ὅτι εἰς μίαν μεγάλην μάχην ἦσαν 50.000 νεκροὶ καὶ τραυματῖαι.

—Τώρα, ἐσκέφθη ὁ Ἐντισον, ἂν ὁ κόσμος ἐμάνθανεν, ὅτι αἱ ἐφημερίδες ἔχουν μίαν τοιαύτην εἰδησιν, θὰ ἠμποροῦσα νὰ πωλήσω πάρα πολλὰ φύλλα. Ἔθεσε λοιπὸν σὲ ἐνέργειαν ἓν εὐφυὲς σχέδιον :

Τρέχει δρομαίως εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν καὶ παρακαλεῖ τὸν τηλεγραφητὴν νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς ὅλους τοὺς σταθμούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διέρχεται ἡ ἀμαξοστοιχία, τὴν σπουδαίαν αὐτὴν εἰδησιν τῆς μάχης. Ὡς πληρωμὴν ὑπεσχέθη ὁ Ἐντισον εἰς τὸν τηλεγραφικὸν ὑπάλληλον νὰ τοῦ χαρίξῃ ἐπὶ ἕξι μῆνας διαφόρους ἐφημερίδας.

Τώρα όμως ο μικρός επιχειρηματίας δὲν εἶχεν ἀρκετὰ χρήματα, διὰ τὸ ἀγοράσῃ μέγαν ἀριθμὸν ἡμερησίων. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὸν διευθυντὴν τοῦ τυπογραφείου νὰ τοῦ δώσῃ χίλια φύλλα ἐπὶ πιστώσει, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς δὲν ἐδέχθη.

Ὁ Ἔντισον όμως δὲν ἀπαγοιτεύεται. Μεταβαίνει κατ' εὐθείαν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ διευθυντοῦ μᾶς ἡμερησίδος καὶ μὲ θάρρος τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ δώσῃ ἐπὶ πιστώσει χίλια φύλλα ἡμερησίων μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι τὴν πρωίαν τῆς ἄλλης ἡμέρας θὰ τὸν ἐπλήρωσεν μέχρι λεπτοῦ. Ὁ διευθυντὴς παρετήρησεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸ δραστήριον καὶ εὐφυὲς αὐτὸ παιδίον καὶ ἀμέσως ἔλαβε ἐν τεμάχιον χάρτου, ἔγραψε ὀλίγας λέξεις ἐπ' αὐτοῦ, τοῦ τὸ ἔδωσε καὶ τοῦ εἶπε:

— Δῶσε το εἰς τὸ τυπογραφεῖον!

Πόσῃ χαρὰν ἠσθάνθη ὁ Ἔντισον, ὅταν μετ' ὀλίγην ὥραν μετέφερε φορτωμένος ἐν μέγα δέμα ἡμερησίων εἰς τὸν σταθμὸν! Πλήρης ἐλπίδων πηδᾷ εἰς τὸ ὄχημα.

Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξεν ἀνωτέρα τῶν ἐλπίδων του. Εἰς τὴν πρώτην σιδηροδρομικὴν στάσιν ἐπώλησε τεσσαράκοντα φύλλα, ἐνῶ τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐπώλει συνήθως δύο μόνον φύλλα. Εἰς τὴν ἐπομένην στάσιν ἐζήτησε διπλῆν τιμὴν δι' ἕκαστον φύλλον, δηλ. τεσσαράκοντα λεπτὰ δι' ἕκαστην ἡμερησίδα καὶ ἀμέσως ἐπώλησεν ἑκατὸν πενήκοντα φύλλα.

Τὸ αὐτὸ ἔγινε καὶ εἰς τὰς ἐπομένας στάσεις. Ὁ θρίαμβος όμως ἦτο, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸν τελικὸν σταθμὸν. Πλήθος ἀνυπομόνων ἀνθρώπων μὲ τὸ τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσαν, ἐπερίμενε μὲ ἀγωνίαν εἰς τὸν σταθμὸν.

Ὁ καθένας ἐζήτηε γρήγορα γρήγορα ἐν φύλλον καὶ ὁ Ἔντισον τὸ ἔδιδεν, ἀλλὰ τώρα ἐζήτηε μίαν δραχμὴν δι' ἕκαστον. Ἄλλ' εἰς ποῖον νὰ πρωτοδώσῃ; Ὁλη ἡ πόλις ἦτο ἐπὶ ποδὸς καὶ ἐζήτηε ἡμερησίδας. Κάθε τὸσον καὶ νέοι ἄνθρωποι συρρέουν. Παρ' ὀλίγον νὰ πάθῃ ἀσφυξίαν ἀπὸ τὸν συνωστι-

σμόν. Δι' αὐτὸ ἠναγκάσθη ν' ἀναβῆ ἑπάνω εἰς τὴν κλίμακα νοῦ ναοῦ καὶ νὰ μοιράζῃ ἀπὸ ἐκεῖ τὰ φύλλα.

Τὴν ἐσπέραν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ Ἔντισον κομίζων εἰς τοὺς γονεῖς του μίαν μικρὰν περιουσίαν. Αὐτὴ ἦτο ἡ πρώτη του ἐπιτυχὴς ἐπιχείρησις.

Τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν ὄφειλεν ὁ Ἔντισον εἰς τὸν τηλέγραφον. Ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς λοιπὸν δὲν εἶχε τὸν νοῦν του εἰς ἄλλο τίποτε, παρὰ εἰς τὸν τηλέγραφον καὶ τὸν ἠλεκτρισμόν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡ δύναμις τοῦ τηλεγράφου. Διὰ τοῦτο ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ ἀπλήστως πᾶν ὅ,τι εὗρισκε σχετικὸν μὲ τὸν ἠλεκτρισμόν. Ἠγόρασε καὶ τινὰς ἠλεκτρικὰς συσκευὰς καὶ μάλιστα ἐτελειοποίησεν ὁ ἴδιος μερικὰς ἐξ αὐτῶν. Ἡ φιλομάθειά του δὲν εἶχεν ὅρια.

Αὐτὰ τὰ πράγματα ὅμως ἀπαιτοῦν πολλὰ χρήματα καὶ ὁ Ἔντισον δὲν εἶχε κανένα ἄλλον πόρον, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας του. Ἐσκέπτετο λοιπὸν, πῶς θὰ δυνηθῆ νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰ κέρδη του.

Αὐτὸ θὰ ἐγίνετο, ἐσυλλογίσθη, ἂν ἐξέδιδα ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐφημερίδα. Ἐντὸς ὀλίγου κατώρθωσε ν' ἀγοράσῃ μίαν μεταχειρισμένην τυπογραφικὴν μηχανὴν καὶ μερικὰ παλαιὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα. Νύκτας ὀλοκλήρους δὲν ἐκοιμάτο ὁ Ἔντισον δοκιμάζων τὸ τυπογραφεῖον του. Ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ προμηθεύῃ εἰς τοὺς ταξιδιώτας ἰδικὴν του ἐφημερίδα! Τὴν ἐξέδιδε μίαν φορὰν τὴν ἐβδομάδα καὶ τὴν ἐπώλει ἀντὶ συνδρομῆς τριάκοντα δύο λεπτῶν κατὰ μῆνα.

Οὕτω τὸ παιδίον αὐτὸ τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν ἔγινε διὰ μιᾶς συντάκτης, στοιχειοθέτης, τυπογράφος καὶ πωλητής. Αἱ εἰσπράξεις του ὅλον ἐν ἡμέρᾳ ἤσαν. Κατώρθωσε τώρα νὰ δίδῃ ἑκατὸν εἴκοσι δραχμὰς τὸν μῆνα εἰς τοὺς γονεῖς του. Καὶ ἐν τούτοις δὲν ἦτο εὐχαριστημένος.

Μαζὶ μὲ ἕνα συνομήλικόν του, ὁ ὁποῖος ἦτο τυπογράφος

φος, ἐξέδωσε μίαν νέαν, καλυτέραν ἑφημερίδα. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἑφημερίς αὕτη ἔγινεν αἰτία τοῦ πρώτου κινδύνου τῆς ζωῆς του.

Μίαν ἡμέραν δηλ. ἔγραψεν εἰς τὴν ἑφημερίδα του ἀστεῖον τι πειρακτικὸν διὰ κάποιον κύριον, ὅστις διέμενεν εἰς τὴν πόλιν Χουρόν. Ὁ κύριος αὐτὸς ἐθίγη μὲ αὐτὰ καὶ τόσον ἐθύμωσεν, ὥστε ἤρπασε μίαν ἡμέραν τὸν Ἔντισον καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμόν. Εὐτυχῶς ὁ Ἔντισον ἐγνώριζε νὰ κολυμβᾷ καλὰ καὶ κατόρθωσε νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν ὄχθην. Ἐκτοτε ὅμως ἔχασε κάθε ζῆλον πρὸς τὴν ἑφημερίδα.

Μετ' ὀλίγον νέον δυστύχημα ἐδοκίμασεν ὁ Ἔντισον. Μίαν ἡμέραν ἐθραύσθη μέσα εἰς τὸ ὄχημά του ἐν φιαλίδιον περιέχον φωσφόρον. Ἀνεφλέγη τὸ φωσφόρον καὶ τὸ πῦρ μετεδόθη εἰς τὸ βαγόνι, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ καίεται. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τὸν Ἔντισον!

Τὸ χειρότερον ὅμως συνέβη εἰς τὸν σταθμόν. Ὁ ὀδηγὸς δηλ. τῆς ἀμαξοστοιχίας, ὁ ὁποῖος δὲν ἠνείχετο ἀπὸ καιρὸν τὸν Ἔντισον διὰ τὴν ὁσμήν, ἡ ὁποία προήρχετο ἀπὸ τὸ ἐργαστήριόν του, μόλις ἔφθασεν εἰς τὸν σταθμόν, ἐπέταξεν ὅλα τὰ πράγματά του ἀπὸ τοῦ βαγονίου ἔξω εἰς τὸ πεζοδρόμιον.

Πνιγμένος εἰς τὰ δάκρυα ὁ Ἔντισον ἴστατο εἰς τὸ πεζοδρόμιον, ἀνάμεσα εἰς τὰ θρύμματα τῶν φιαλῶν του καὶ τῶν συσκευῶν του καὶ ἦτο ἀπαρηγόρητος διότι ἔχασε πλεόν διὰ παντὸς τὸ προσφιλές του ἐργαστήριον καὶ τὸ ὄχημα. Ὁ ἴδιος ἔλεγεν ἀργότερα, ὅτι ποτὲ δὲν ἀπληρίσθη τόσον πολὺ, ὅσον ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ἐπρεπεν ὅμως νὰ μὴ παύσῃ νὰ πωλῇ τὰς ἑφημερίδας, διὰ νὰ ζήσῃ. Ἐξηκολούθησε λοιπὸν νὰ κάμνῃ καθημερινῶς τὴν αὐτὴν διαδρομὴν.

Τὸ θέρος τοῦ 1852, ἐξ αἰτίας μιᾶς εὐγενοῦς πράξεώς του ἔγινε τηλεγραφητής. Ἐνῶ ἡ ἀμαξοστοιχία του ἐστάθμευεν εἰς μίαν στάσιν, ἡ μηχανὴ τῆς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῆς, διὰ νὰ ρυ-

μουλκῆση ἐν φορηγὸν βαγόνιον. Ὁ Ἔντισον, φέρων ἐν δέμα ἐφημερίδων ὑπὸ μάλης, περιεφέρετο πλησίον τῶν γραμμῶν.

Αἴφνης βλέπει ἐν ἀγαπητόν του παιδίον δύο ἐτῶν, τέκνον τοῦ σταθμάρχου, νὰ παίζει ἀμέριμον μεταξὺ τῶν γραμμῶν. Τὸ φορηγὸν βαγόνιον, τὸ ὁποῖον ὠθεῦσεν ἡ ἀτμομηχανή, ὀλίγον ἔλειψε νὰ παρασύρῃ τὸ παιδίον καὶ νὰ τὸ συνθλίψῃ ὑπὸ τοὺς τροχούς του.

Ταχὺς ὡς ἀστραπὴ ὁ Ἔντισον πετᾷ τὰς ἐφημερίδας, ἀρπάζει τὸ παιδίον καὶ πηδᾷ μαζί μ' αὐτὸ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς γραμμῆς.

Ὁ σταθμάρχης ἦτο καὶ αὐτὸς πτωχὸς καὶ δὲν εἶχε τίποτε νὰ προσφέρῃ, διὰ ν' ἀνταμείψῃ τὸν Ἔντισον, ὁ ὁποῖος ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ παιδίου του, παρὰ μόνον ἀνέλαβε νὰ τοῦ διδάξῃ νὰ τηλεγραφεῖ. Κάθε βράδυ, ὅταν ὁ Ἔντισον εἶχε πωλήσει τὰς ἐφημερίδας του, διενυκτέρευεν εἰς τὸν σταθμὸν μανθάνων τὴν τηλεγραφικὴν. Ἐντὸς δὲ ὀλίγου τόσον ζῆλον ἔδειξεν, ὥστε ὑπερέβαλε καὶ τὸν διδάσκαλόν του εἰς τὴν τέχνην.

Ἐκτοτε ἀρχίζει τὸ ἐπιστημονικὸν στάδιον τοῦ Ἔντισον. Διαρκῶς ἐπιτυγχάνει νέας ἠλεκτρικὰς ἐφευρέσεις. Τελειοποιεῖ τὸν τηλεγράφων καὶ τὸν τηλεφῶνον καὶ ἐφευρίσκει τὰς ἠλεκτρικὰς λυχνίας, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα ἀκόμη καὶ σήμερον. Ἐφευρίσκει ἔπειτα τὸν φωνογράφον, τὸν κινηματογράφον καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατορθώνει νὰ τελειοποιήσῃ καὶ τὸν ὀμιλοῦντα κινηματογράφον.

Αἱ ἐφευρέσεις του εἶναι ἀμέτρητοι. Δι' αὐτῶν εὐηργέτησε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας μόνον ἔλαβε χίλια τετρακόσια διπλώματα ἐφευρέσεων! Ἴδρυσε μεγάλη ἐργοστάσια, ἐκ τῶν ὁποίων ζοῦν χιλιάδες ἐργατῶν.

Ἀπέθανε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς βαθύτατον γῆρας, ἀφῆνων ἀξιόμιμητον παράδειγμα τοῦ τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἐργασία, ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ ἐπιμονή.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΔΑΜΑΖΕΙ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ

Κάτω ἀπὸ μίαν ωραίαν εἰκόνα, ἡ ὁποία παρίστανε τὸν Στρουμόνα, τὸν ποταμὸν μὲ τὰ φουσκωμένα νερά, ὁ ὁποῖος ἀλλάζει τὸν δρόμον του, ὅπως ἀλλάζει τὸν δρόμον ἕνας ἄνθρωπος καὶ λοξεύει εἰς ἄλλον δρόμον, ἦσαν γραμμένα αὐτὰ τὰ λόγια : « Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δαμάζει τὴν φύσιν ».

— Τί θὰ εἶπῃ, πατέρα, δαμάζει τὴν φύσιν; ἠρώτησαν τὰ παιδιά, ποὺ ἐκοίταζαν τὴν εἰκόνα εἰς τὴν ἐφημερίδα μαζὶ μὲ τὸν πατέρα των.

Τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα εἶχον μεταβῆ κάποτε μὲ τοὺς ἰδι-
κούς των εἰς ἓν ἱπποδρόμιον καὶ εἶχον ἰδεῖ ἓνα θηριοδασ-
στήν νὰ βάζῃ λέοντας καὶ τίγρεις νὰ κάμνουν διάφορα παι-
γνίδια, ἐγνώριζαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν
τέχνην του, ἠμπορεῖ ἀκόμη καὶ τὰ ἄγρια θηρία νὰ δαμάσῃ
καὶ νὰ ἐξημερώσῃ. Δὲν ἠμποροῦσαν ὅμως νὰ ἐννοήσουν, πῶς
ὁ ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ δαμάσῃ ἓνα ποταμὸν.

— Θηρίον εἶναι ὁ ποταμὸς; ἠρώτησαν πάλιν.

Ὁ κύριος Εὐγενίδης, ὁ πατὴρ των, ὁ ὁποῖος ἦτο μηχα-
νικὸς εἰς τὰ « παραγωγικά », ὅπως τὰ λέγουν, « ἔργα τῆς Μα-
κεδονίας » καὶ εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκείνας τὰς ἡμέρας μὲ ἄδειαν
εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐγέλασε διὰ τὴν ἐρώτησιν καὶ τοὺς εἶπε :

— Θηρίον εἶναι, παιδιά μου, καὶ θηρίον ἀνήμερον μά-
λιστα. Ἔπρεπε νὰ τὸν ἰδῆτε, ὅπως τὸν εἶδα ἐγὼ τὸν κύρ
Στρουμόνα, ὅταν θυμῶνῃ τὸν χειμῶνα καὶ ξεχειλίξῃ καὶ σκε-
πάξῃ ὀλόγυρα, μὲ τὰ νερά του, χωράφια καὶ χωριά καὶ ἀφα-
νίζει τὰ σπαρτὰ καὶ πνίγει ἀνθρώπους καὶ ζῶα, διὰ νὰ κατα-
λάβετε τί κακὸ λεοντάρι εἶναι.

Τὰ παιδιά εἶχον πλησιάσει τὰ καθίσματά των γύρω ἀπὸ
τὸν πατέρα των καὶ τὸν ἤκουον μὲ τὸ στόμα ἀνοικτόν.

— Καὶ πῶς μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ δαμάσῃ ἓνα ποτάμι;

— Ἄλλοτε, βέβαια, δὲν μπορούσε, τοὺς εἶπεν ὁ πατέρας. Πῶς νὰ τὰ βάλουν οἱ καημένοι οἱ ἄνθρωποι μ' ἓνα φοβερὸν ποταμόν! Τοὺς ἔπνιγε τὰ καλύβια των, τὰ σπαρτά των, τὰ ζῶα των καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους καὶ οὔτε ἐφραντάζοντο ποτέ, ὅτι μπορούν νὰ σωθοῦν ἀπὸ τοὺς θυμούς του. Ἐνθυμεῖσθε καὶ τὴν δυστυχισμένην μητέρα τῶν ἀρματολῶν, ἡ ὁποία ἤθελε νὰ περάσῃ τὸν φουσκωμένον ποταμόν, διὰ νὰ πάῃ νὰ ἰδῇ τὸν υἱόν της. Ποιὸς ἀπὸ σᾶς τὸ ἐνθυμεῖται τὸ τραγούδι;

Ὁ μικρὸς Νίκος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀπαγγεῖλει εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ σχολείου τὸ τραγούδι τῆς μάνας τοῦ Κίτσου, τὸ ἐνεθυμήθη καὶ ἤρχισε ν' ἀπαγγέλλῃ:

Τοῦ Κίτσου ἡ μάνα κάθονταν
στὴν ἄκρῃ στὸ ποτάμι.
Μὲ τὸ ποτάμι μάλωνε
καὶ τὸ πετροβολοῦσε.

— Ποτάμι, γιὰ λιγότεψε,
ποτάμι, στρέψε πίσω,
γιὰ νὰ περάσω ἀντίπερα,
στὰ κλέφτικα λημέρια...

Ὁ κύριος Εὐγενίδης ἐγέλασε πάλιν.

— Μὰ ποῦ ν' ἀκούσῃ τὸ ποτάμι! Εἶπε. Φοβεῖται τὸ ποτάμι μαλώματα καὶ πετροβολητά; Τώρα ὁμως οὔτε μαλώνομε μὲ τὰ ποτάμια, οὔτε τὰ πετροβολοῦμε.

— Τί κάνομε τώρα; ἠρώτησαν μ' ἓνα στόμα τὰ παιδιά.

— Πολλὰ πράγματα, παιδιά μου, ποὺ εἶναι δύσκολον νὰ τὰ ἐννοήσῃτε, διότι δὲν εἴσθε μηχανικοί. Καὶ ὄχι μόνον διὰ τὰ ποτάμια. Ἄλλοῦ ἀποξηραίνουν καὶ τὰς θαλάσσας ἀκόμη καὶ τὰς κάμνουν χωράφια. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ξηράνωμεν τὰς θαλάσσας, διότι καὶ τὰ χωράφια, ποὺ ἔχομεν, δὲν τὰ καλλιεργοῦμεν ὅλα.

— Ἐχετε ἀκούσει καὶ σεῖς τί κακὸν κάμνει κάθε φορὰν ὁ Στρυμὼν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Μακεδονίας. Ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὁμοῦς δὲν θὰ τὸ κάμνη.

— Γιατί, πατέρα;

— Διότι τώρα ἔγινε φρόνιμο παιδί.

— Σὰν κι ἐμᾶς, εἶπεν ὁ Λεωνίδας κλείων τὸ μάτι στ' ἀδέλφια του.

— Ἀκόμη φρονιμώτερον... τοὺς εἶπεν ὁ πατέρας... Τώρα θὰ πηγαίνη ἡσυχα εἰς τὸν δρόμον του καὶ δὲν θὰ πειράζῃ κανένα.

Τὰ παιδιὰ ἠρώτων νὰ μάθουν, πῶς ἐν κακομαθημένον καὶ ἄτακτον ποτάμι ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ φρόνιμον καὶ πειθαρχικόν. Ὁ κ. Εὐγενίδης τοὺς ἔδειξεν εἰς ἄλλας εἰκόνας, τὰς ὁποίας εἶχεν ἡ ἐφημερίς, τὰ θεόρατα μηχανήματα, τὰ ὁποῖα σκάπτουν τὴν γῆν, ἀνοίγουν τεράστια αὐλάκια καὶ πετοῦν πεντήκοντα μέτρα μακρὰν τὸ χῶμα καὶ τὰ ὁποῖα ροφοῦν τὰ νερά. Ἐδειξεν ἐπίσης καὶ τοὺς μεγάλους χονδρὸς τοίχους, μὲ «μπετόν», πὺ κτίζουν χιλιάδες ἐργάται — φράγματα τὰ λέγουν— καὶ φράσσουν τὸν δρόμον τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν ὑποχρεώνουν νὰ λοξοδρομήσῃ καὶ ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλον δρόμον.

— Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα, τοὺς εἶπε, βάζομεν τὸν ποταμὸν εἰς τὸν ἴσον δρόμον, ἐκεῖ δηλαδή, ὅπου ἠμπορεῖ νὰ διέρχεται, χωρὶς νὰ ξεχειλίξῃ ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ νὰ πνίγῃ τὸν κόσμον.

Ἔτσι ὁ Στρυμὼν ἀπὸ ἄγριον θηρίον ἔγινε σήμερον ἀρνακί. Οἱ χωρικοὶ θὰ περνοῦν εἰς τὰς ὄχθας του, χωρὶς νὰ φοβοῦνται πλέον, μήπως ἐπάνω εἰς τὸν θυμὸν του πνίξῃ τὰ σπαρτά των καὶ τὰ καλύβια των καὶ τὰ ζῶα των καὶ αὐτοὺς τοὺς ιδίους. Διότι ὁ Στρυμὼν δὲν θὰ θυμώνη πλέον. Καὶ θὰ ἔχωμεν μόνον τὰ καλά του, τὰ καλά πὺ ἔχει ἕνας ποταμός, διὰ τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνᾷ καὶ τὰ ποτίζει καὶ τὰ κάμνει γόνιμα καὶ πλούσια.

Τὰ παιδιά ἐκοίταξαν πάλιν τὰς εἰκόνας καὶ δὲν ἐχόρ-
ταιναν.

— Ἐννοήσατε λοιπὸν τώρα πῶς δαμάζονται καὶ τὰ ἄ-
γρια αὐτὰ θηρία καὶ γίνονται χρήσιμα καὶ εὐεργετικά εἰς τοὺς
ἀνθρώπους; Καὶ δὲν εἶναι τὸ μόνον θηρίον εἰς τὸν τόπον μας
ὁ Στρυμών. Εἶναι καὶ ἄλλα θηρία, ποταμοὶ καὶ λίμναι, ποὺ
σπεύρουν τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὸν θάνατον γύρω τους καὶ ποὺ
θὰ δαμασθοῦν καὶ αὐτὰ μὲ τὸν καιρὸν. Τὸ κράτος μας δὲν
παύει νὰ κάμνη διαρκῶς τέτοια ἔργα.

Ὁ Λεωνίδας, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ γίνῃ μηχανικὸς καὶ αὐ-
τός, ὅπως ὁ πατήρ του, εἶπε τότε :

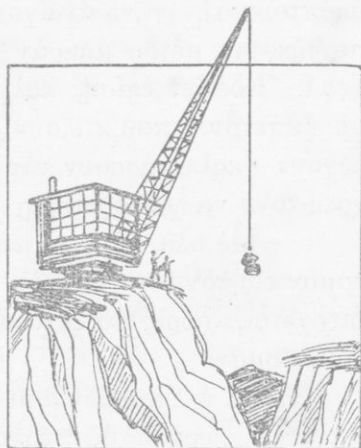
— Θὰ γίνω καὶ ἐγὼ θηριοδαμαστής, πατέρα, ὅταν με-
γαλώσω.

Μόνον ὁ Νίκος, ὁ μικρός,
ἐκάθητο συλλογισμένος.

— Ἐσὺ τί συλλογίζεσαι,
Νίκο; τοῦ εἶπεν ὁ πατήρ του.

Ὁ Νίκος ἐκοίταξε τὸν πα-
τέρα του εἰς τὰ μάτια καὶ εἶπε
λυπητερά :

— Συλλογίζομαι τὴ γριὰ
τὴ μάνα τοῦ Κίτσου, ποὺ «μὲ
τὸ ποτάμι μάλωνε καὶ τὸ πε-
τροβολοῦσε». Ποῦ νὰ ἦτο τώρα
ἡ καημένη νὰ ἔβλεπε!

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

Α΄. 'Από τή θρησκευτική ζωή.

Σελίς

1. 'Ο κρυφός χριστιανός, <i>Ίω. Δαμβέργη</i> (Διασκευή Δημ. Κοντογιάννη).	7
2. 'Ο "Άγιος Βασίλειος, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	10
3. Χρονιάρες μέρες (ποίημα), <i>Γ. Δροσίη</i>	16
4. Στό Δρόμο του Γολγοθά, <i>Π. Δ. Παναγοπούλου</i>	16
5. 'Η Λαμπρή (ποίημα), <i>Στ. Σπεράντσα</i>	19

Β΄. 'Από τήν ἔθνική ζωή.

1. Στό φρούριο τῆς 'Εδέσσης, <i>Πηελόπτης Δέλτα</i>	21
2. Στό στρατόπεδο του Βουλγαροκτόνου, <i>Πηελόπτης Δέλτα</i>	26
3. Τό θάρρος σώζει, <i>Δημ. Δεληπέτρον</i>	31
4. 'Ο Βασίλειος ὁ Β' στήν 'Αθήνα, <i>Δημ. Ζήση</i> (Διασκευή)	34
5. 'Η πρωτοχρονιά στά βυζαντινά παλάτια, <i>Πλ. Ροδοκανάκη</i>	37
6. Τά δισκοπότηρα τῆς 'Αγία-Σοφιάς (παράδοσις), <i>Δημ. Κοντογιάννη</i> .	39
7. Τῆς 'Αγία-Σοφιάς (ποίημα δημῶδες)	43
8. Τό Σουλιωτόπουλο, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	43
9. 'Η Σουλιωτοπούλα, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	45
10. 'Η ἔξοδο, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	47
11. "Ύμνος εἰς τήν 'Ελευθερίαν (ποίημα), <i>Δ. Σολωμοῦ</i>	49

Γ΄. 'Από τήν οἰκογενειακή καί κοινωνική ζωή.

1. Τό κάλαντα (Χριστουγεννιάτικο), <i>Π. Δ. Παναγοπούλου</i>	53
2. 'Η βασίλισσα, <i>Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου</i>	57
3. Καθένας ἀπό λόγου του (ποίημα), <i>Ίω. Πολέμη</i>	59
4. Μητρική ἀγάπη, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i> (Διασκευή)	60
5. Τά χαιρετίσματα, <i>Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου</i>	65
6. Τό καθήκον του γραμματοκομιστή, <i>Δημ. Δεληπέτρον</i>	68
7. Οἱ χωριανοί (ποίημα), <i>Γ. 'Αθάνα</i>	71

Δ'. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ φύση καὶ τὴν ἀγροτικὴ ζωή.

	Σελ.
1. Ἡ ἀνατολή τοῦ ἡλίου ἀπὸ μιὰ βουνοκορφή, Π. Δ. Παναγοπούλου . . .	73
2. Ὁ καλογιάννος (ποίημα), Γ. Δροσίνη	78
3. Τὰ χελιδόνια (ποίημα), Ἴω, Πολέμη	79
4. Ὁ μπουφός Στεφ. Γρανίτσα	81
5. Ἡ ἐξοχή (ποίημα), Στ. Μαρτζώκη	83
6. Τὸ κράτος τῶν μελισσῶν, Δημ. Δεληπέτρου	84
7. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση (ποίημα), Νικ. Χατζηδάκη	86
8. Γαλήνη (ποίημα), Ἴω. Πολέμη	88
9. Τὰ καλά τοῦ ἡλίου, Δημ. Ζήση	88
10. Ἡ Βύση τοῦ χωριοῦ (ποίημα). Γ. Δροσίνη	91

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑΝ.

Α'. Ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν.

	Σελ.
1. Ἡ προσευχή, Ἄρ. Κουγτίδου (Διασκευὴ Γ. Μέγα)	95
2. Τὸ καράβι (ποίημα), Μιχ. Γ. Πετρίδου	97
3. Τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ βυζαντινὸν παλάτιον, Πλ. Ροδοκανάκη	98
4. Ἡ νύχτα τῶν Χριστουγέννων (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	103
5. Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου, Δημ. Κοντογιάννη	104
6. Ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος, Δημ. Κοντογιάννη (Διασκευὴ)	107
7. Ἁι Δημήτρης (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	110

Β'. Ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ζωὴν καὶ ἱστορίαν

1. Ἡ κτίσις τῆς Μασσαλίας, Ἀδ. Ἀδαμαντίου	111
2. Ἡ Εὐχαρὶς καὶ ὁ Νεῖλος, Δημ. Ζήση (Διασκευὴ).	115
3. Ἡ τελευταία λειτουργία, Δημ. Ζήση	125
4. Ὁ τάφος τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, Ν. Βασιλειάδου	130
5. Ὁ μικρὸς Μακεδόν, Δ. Μέγα (Διασκευὴ)	135

Γ'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενιακὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν

	Σελ.
1. Αἱ εἰσπράξεις τῶν καλάνδων, <i>Α. Κωνσταντινίδου</i>	141
2. Ἡ ἔλεημοσύνη (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	144
3. Πῶς εἰς ἄρχων ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, <i>Μιχ. Γ. Πετρίδου</i> (Διασκευὴ)	146
4. Ἡ φιλανθρωπία κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, <i>Πλ. Ροδοκανάκη</i>	148
5. Ὁ μικρὸς βοσκὸς καὶ ὁ Παστέρ, <i>Γ. Μέγα</i> (Διασκευὴ)	151
6. Ὁ μικρὸς σαθρωποῖός, <i>Μιχ. Πετρίδου</i> (Διασκευὴ)	154
7. Τιμιότης, <i>Δημ. Κομπογιάννη</i> (Διασκευὴ)	158
8. Οἱ δύο φτωχοὶ (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	167

Δ'. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν καὶ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν.

1. Ὁ θερισμὸς, <i>Γ. Δροσίνη</i>	169
2. Ὁ θέρος (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	171
3. Ὁ νέος γεωπόνος, <i>Δημ. Ζήση</i>	171
4. Ἡ μυγαλιὰ (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	174
5. Μία ἐπίσκεψις, <i>Ἰω. Κονδυλάκη</i>	175
6. Τὸ παιδί καὶ ὁ σπουργίτης (ποίημα), <i>Μυρτιώτισσας</i>	177
7. Οἱ μεταξοσκώληκες, <i>Ἄριστ. Κουρτίδου</i>	178
8. Ἡ λευκὴ πεταλούδα, <i>Α. Καρκαβίτσα</i> (Διασκευὴ <i>Γ. Μέγα</i>)	182
9. Πεταλούδα καὶ μέλισσα (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	186
10. Τὰ ἔρεϊπια τοῦ Μυστρά, <i>Δημ. Κομπογιάννη</i>	187

Ε'. Φυσικὰ φαινόμενα, ἀνακαλύψεις, τεχνικαὶ πρόοδοι.

1. Καπνός, ἀτμός, βροχὴ, νέφη, οὐράνιον τόξον, <i>Ἀρεινῆς Παπαδοπούλου</i>	189
2. Πρωινὸ ἀπόβροχο (ποίημα), <i>Στ. Σπεράντσα</i>	193
3. Ἐνας μέγας ἐφευρέτης, <i>Δημ. Ζήση</i>	194
4. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δαμάζει τὴν φύσιν, <i>Π. Νιρβάνα</i>	201

*Ἡ εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου ἐγένετο ἀπὸ τὸν ζωγράφον κ. *Εὐάγγελον Τερζόπουλον*.

024000018171

*Ανάδοχοι έκτυπωσης και βιβλιοδετήσεως :
*Αδελφοί Γ. ΡΟΔΗ — Κεραμεικού 42 — τηλ. 52.512

1952

8-10x *λεπτοφύλακα*

Επιμνη. Ε.Α.Α.

Τ.Ε.Ρ. Σ. Α. Α. Α. Α.

587